ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་བཞུགས་སོ།

DHARMA SECTION

법의 종류

བོད་ཡིག རྒྱ་གར་གྱི་སྐད། ཀོ་རི་ཡའི་སྐད། རྒྱ་ཡིག

སྐད་བཞིའི་ཤན་སྦྱར།

티벳어.산스크리트어.한국어 .중국어.

སྤྱི་ལོ། ༢༠༢༢ ཟླ་ ༠༡ ཚེས་༠༡

དེབ་ཕྲེང་།༢༣

ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་བཞུགས་སོ།

DHARMA SECTION

법의 종류

ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་བཞུགས་སོ།

དཀར་ཆག

གཉིས་ཚན་ཅན། 이합조: 5

གསུམ་ཚན་ཅན། 삼합조: 35

བཞི་ཚན་ཅན། 사합조: 82

ལྔ་ཚན་ཅན། 오합조: 138

དྲུག་ཚན་ཅན། 육합조: 170

བདུན་ཚན་ཅན། 칠합조: 208

བརྒྱད་ཚན་ཅན། 팔합조: 222

དགུ་་ཚན་ཅན། 구합조: 243

བཅུ་ཚན་ཅན། 십합조: 251

བཅུ་གཅིག་ཚན་ཅན། 십일합조:.................. 273

བཅུ་གཉིས་་ཚན་ཅན། 십이합조: 279

བཅུ་གསུམ་ཚན་ཅན། 십삼합조: 284

བཅུ་བཞི་ཚན་ཅན། 십사합조: 287

བཅོ་ལྔ་ཚན་ཅན།	십오합조 : ...	291
བཅུ་དྲུག་ཚན་ཅན།	십육힙조:	292
བཅུ་བདུན་ཚན་ཅན།	십칠힙조:	297
བཅོ་བརྒྱད་ཚན་ཅན།	십팔합조:	298
བཅུ་དགུ་ཚན་ཅན།	십구 합조:	307
ཉི་ཤུ་ཚན་ཅན།	이십합조:	307
ཉེར་གཅིག་ཚན་ཅན།	이십 일합조:	313
ཉེར་གཉིས་ཚན་ཅན།	이십이합조:	315
ཉེར་གསུམ་ཚན་ཅན།	이십삼합조:	318
ཉེར་བཞི་་ཚན་ཅན།	이십사합조:	320
ཉེར་ལྔ་ཚན་ཅན།	이십오합조:	321
ཉེར་དྲུག་ཚན་ཅན།	이십육합조:	322
ཉེར་བདུན་ཚན་ཅན།	이십칠합조:	323
ཉེར་བརྒྱད་ཚན་ཅན།	이십팔합조:	324
སོ་བཅུ་ཚན་ཅན།	삼십합조:	326
སོ་གཉིས་ཚན་ཅན།	삼십이합조:	328
སོ་གསུམ་ཚན་ཅན།	삼십삼합조:	330

སོ་དྲུག་ཚན་ཅན།	삼십육합조:	331
སོ་བདུན་ཚན་ཅན།	삼십칠합조:	336
ཞེ་དྲུག་ཚན་ཅན།	사심육합조:	339
ལྔ་བཅུ་ང་གཅིགཚན་ཅན།	오십오합조:	339
དྲུག་ཅུ་ཚན་ཅན།	**<u>욕십이합조:</u>**	**<u>343</u>**
དྲུག་ཅུ་རེ་བཞི་ཚན་ཅན།	욕십사합조: ...	344
བདུན་ཅུ་ཚན་ཅན།	칠십합조:......	344
ཆོས་དོན་ལྔ་ཚན་ཅན།	칠십오합조:	349
བརྒྱད་ཅུ་ཚན་ཅན།	팔십합조:..................	354
དགུ་བཅུ་ཚན་ཅན།	구십합조:	375
བརྒྱ་ཚན་ཅན།	백합조:	376
བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཚན་ཅན།	백팔십합조 :	382
ཕྲ་རྒྱས་བརྒྱ་དང་ཉེར་བརྒྱད།	이백이십팔합조:.............	383
ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་རྩ་གསུམ།	이백오십삼합조:	384

གཉིས་ཚན་ཅན།

이합조:

བདེན་པ་གཉིས།

이제 dvi satya 二諦

1 དོན་དམ་བདེན་པ། 승의제 paramārtha-satya 勝義諦

2 ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ། 세속제 saṃvṛti-satya 世俗諦

སྙོམས་འཇུག་གཉིས།

이종정[이종등지] dvi samāpatti 二種定[二種等至]

1 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

2 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 naivasaṃjñā nāsaṃjñāyatana 無想定

མཁྱེན་པ་གཉིས།

이지 dvi jñāna 二智

1 ཇི་སྙེད་པ་མཁྱེན་པ། 진소유지 yathājñāna 盡所有智

2 ཇི་ལྟ་བ་མཁྱེན་པ། 여소유지 yāvatajñāna 如所有智

ཚོགས་གཉིས།

이자량 dvi saṃbhāra[sambhāra-dvaya] 二資糧

1 བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས། 복덕자량 puṇyasaṃbhāra 福德資糧

2 ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས། 지혜자량 jñānasaṃbhāra 智慧資糧

སྒྲིབ་གཉིས།

이장 dvi āvaraṇa 二障

1 ཉོན་མོངས་པའི་སྒྲིབ་པ། 번뇌장 kleśāvaraṇa 煩惱障

2 ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ། 소지장 jñeyāvaraṇa 所知障

ཀུན་སློང་གཉིས།

이등기 二等起 :

1 རྒྱུའི་ཀུན་སློང་དང་། 인등기

2 དུས་ཀྱི་ཀུན་སློང་གཉིས། 찰나등기

དངོས་པོ་གཉིས།

이사 二事 :

1 རྒྱུ་དང་། 원인

2 འབྲས་བུ། 결과

མི་དགེ་བའི་ས་མང་གཉིས།

이대불선지법 dvi akuśalamahābhūmikā dharmāḥ 二大不善地法

1 ངོ་ཚ་མེད་པ། 무참 āhrīkya 無慚

2 ཁྲེལ་མེད་པ། 무괴 anapatrāpya 無愧

ལས་གཉིས།

이업 dvi karma 二業

1 མྱོང་བར་ངེས་པའི་ལས། 정업 niyatavedanīyakarma 定業

2 མྱོང་བར་མ་ངེས་པའི་ལས། 부정업 aniyatavedanīyakarma 不定業

ལས་གཉིས།

이업 dvi karma 二業

1 ཟག་བཅས་ཀྱི་ལས། 유루업 sāstravakarma 有漏業

2 ཟག་མེད་ཀྱི་ལས། 무루업 anāstravakarma 無漏業

ལས་གཉིས།

이업 dvi karma 二業

1 སེམས་པའི་ལས། 사업 cetanā-karman 思業

2 བསམ་པའི་ལས། 사이업 cetayitvā-karman 思已業

གཞལ་བྱ་གཉིས།

이종소지 dvi prameya 二種所知

1 རྟག་པ། 항상 nitya 恒常

2 མི་རྟག་པ། 무상 anitya 無常

གཞལ་བྱ་གཉིས།

이종소지 dvi prameya 二種所知

1 སྤྱི་མཚན། 공상 sāmānyalakṣaṇa 共相

2 རང་མཚན། 자상 svalakṣaṇa 自相

གཞལ་བྱ་གཉིས།

이종소지 dvi prameya 二種所知

1 སྤྱི། 총 sāmānya 總

2 བྱེ་བྲག 별 viśeṣa 別

སྒྲུང་འདས་གཉིས།

이열반 dvi nirvāṇa 二涅槃

1 ལྷག་བཅས་སྒྲུང་འདས། 유여열반 sāvaśeṣanirvāṇa 有餘涅槃

2 ལྷག་མེད་སྒྲུང་འདས། 무여열반 nirvāvaśeṣanirvāṇa 無餘涅槃

མཐའ་གཉིས།

이변 dvi anta 二邊

1 ཡོད་མཐའ། 유변 astianta 有邊

2 མེད་མཐའ། 무변 Ananta 無邊

མཐའ་གཉིས།

이변 dvi anta 二邊

1 རྟག་མཐའ། 상변 nityānta 常邊

2 ཆད་མཐའ། 단변 ucchedānta 斷邊

ཀུན་བརྟགས་གཉིས།

이종변계 遍計所執 :

1 མཚན་ཉིད་ཆད་པའི་ཀུན་བཏགས་དང་། 상성취변계소집 相成就遍計所執

2 རྣམ་གྲངས་པའི་ཀུན་བཏགས་ཏེ་གཉིས། 차별변계소집 差別遍計所執

འཇིག་རྟེན་རྣམ་གཉིས།

2 가지 세간 二世間 :

1 སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན། 기세간

2 བཅུད་ཀྱི་སེམས་ཅན། 정세간

འཇིག་རྟེན་གཉིས།

이세 世間 :

1 ཚེ་འདི་འཇིག་རྟེན། 본생

2 སྐྱེ་བ་ཕྱི་མའི་འཇིག་རྟེན། 다음생

འགོག་པ་གཉིས།

이적멸 二寂滅 :

1 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸

2 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸

མདོ་སྡེ་པ་གཉིས།

경량부 sautrāntika 經量部:

1 ལུང་གི་རྗེས་འབྲང་མདོ་སྡེ་པ། 수교행경량부 āgama-anusārin sautrāntika 隨教行經量部

2 རིགས་པའི་རྗེས་འབྲང་མདོ་སྡེ་པ། 수리행경량부 nyāya-anusārin sautrāntika 隨理行經量部

དངོས་གྲུབ་གཉིས།

이종성취 dvi siddhi 二種成就:

1 མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ། 출세간성취 uttama siddhi 出世間成就

2 ཐུན་མོང་གི་དངོས་གྲུབ། 세간성취 [공동성취] sādhāraṇa siddhi

སེམས་ཙམ་པ་གཉིས།

유식파 cittamātrin 唯識派:

1 སེམས་ཙམ་རྣམ་བདེན་པ། 실상유식파 dharmatā.bhūta-tathatā cittamātrin 實相唯識派

2 སེམས་ཙམ་རྣམ་རྫུན་པ། 가상유식파 cittamātrin 假相唯識派

སེམས་ཙམ་པ་གཉིས།

유식파 cittamātrin 唯識派:

1 ལུང་གི་རྗེས་འབྲང་སེམས་ཙམ་པ། 수교행유식종 āgama-anusārin cittamātrin 隨教行唯識宗

2 རིགས་པའི་རྗེས་འབྲང་སེམས་ཙམ་པ། 수리행유식종 nyāya-anusārin cittamātrin 隨理行唯識宗

དབུ་མ་པ་གཉིས།

중관파 mādhyamika 中觀派 :

1 དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ། 중관자립논증파 mādhyamika svātantrika 中觀自立論證派

2 དབུ་མ་ཐལ་འགྱུར་བ། 중관귀류논증파 mādhyamika prāsaṅgika 中觀歸謬論證派

ངོ་བོ་ཉིད་སྐུ་གཉིས།

이자성신 二自性身 :

1 རང་བཞིན་རྣམ་དག་གི་སྐུ། 즉 자성청결신 自性精渾身

2 གློ་བུར་རྣམ་དག་གི་སྐུ། 객천청결신 客塵清淨身

དགག་བྱ་གཉིས།

두가지 소파 所破 :

1 རིགས་པའི་དགག་བྱ། 이 理 소파

2 ལམ་གྱི་དགག་བྱ། 도 道 소파

དགག་བྱ་གཉིས།

이차 二遮 :

1 མ་ཡིན་དགག 비차 非遮

2 མེད་དགག 무차 無遮 .

སྐུ་གཉིས།

부처의 이신 二身, Dvi kaya :

1 གཟུགས་སྐུ། 색신 色身, rupakāya

2 ཆོས་སྐུ། 법신 法身, dhramakāya

རིམ་པ་གཉིས།

이차제 [밀속] dvi krama 二次第 [密續]

1 བསྐྱེད་རིམ། 생기차제 utpannakrama 生起次第

2 རྫོགས་རིམ། 원만차제 niṣpannakrama 圓滿次第

ཐེག་ཆེན་གཉིས།

이종대승 dvi mahāyāna 二種大乘

1 ཕར་ཕྱིན་ཐེག་པ། 반야승 prajñāpāramitāyāna 般若乘

2 སྔགས་ཀྱི་ཐེག་པ།[རྡོ་རྗེ་ཐེག་པ།] 밀승[금강승 mantrayānavajrayāna 密乘[金剛乘

སེམས་བསྐྱེད་གཉིས།

이종발심 dvi cittotpāda 二種發心

1 ཀུན་རྫོབ་སེམས་བསྐྱེད། 세속발심 saṃvṛticittotpāda 世俗發心

2 དོན་དམ་སེམས་བསྐྱེད། 승의발심 parārthacittotpāda 勝義發心

ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན་རྣམ་པ་གཉིས།

2 가지 발심 發心 :

1 སྨོན་པ་སེམས་བསྐྱེད། 원보리심 praṇidhānabodhicittotpād 願菩提心

2 འཇུག་པ་སེམས་བསྐྱེད། 행보리심 prasthānacittotpāda 行菩提心

དབང་པོ་རྣ་རྒྱལ་གཉིས།

1 དབང་པོ་རྣོ་པོ། 이근 tīkṣṇendriyaḥ 利根

2 དབང་པོ་རྟུལ་པོ། 둔근 mṛdvindriyaḥ 鈍根

ཚད་མ་གཉིས།

이량 dvi pramāṇa 二量:

1 མངོན་སུམ་ཚད་མ། 현량 pratyakṣapramāṇa 現量

2 རྗེས་དཔག་ཚད་མ། 비량 anumānapramāṇa 比量

བདག་མེད་གཉིས།

이무아 dvi nairātmya 二無我:

1 གང་ཟག་གི་བདག་མེད། 인무아[보특가라무아] pudgalanairātmya 補特伽羅無我 [人無我]

2 ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད། 법무아 dharmanairātman 法無我

བདག་འཛིན་གཉིས།

이종아집 dvi ātmagrāha 二種我執:

1 ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གཉིས། 법아집 dvi dharmātmagrāha 法我執

2 གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་གཉིས། 인아집 [보특가라아집] dvi pudgalātmagrāha 人我執[補特伽羅人我執

གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་གཉིས།

이종아집 dvi ātmagrāha 二種我執:

인아집 [보특가라아집] dvi pudgalātmagrāha 人我執 [補特伽羅人我執]

1 གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས། 구생인아집 sahaja pudgalātmagrāha 俱生人我執

2གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ཀུན་བཏགས། 분별인아집 parīkalpitapudgalātmag

Rāha. 分別人我執

ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གཉིས།

법아집 dvi dharmātmagrāha 法我執:

1 ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལྷན་སྐྱེས། 구생법아집 sahaja dharmātmagrāha 俱生法

我執

2 ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཀུན་བཏགས། 분별법아집 parikalpita dharmātmagrāha

分別法我執

ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་གཉིས།

대승 불교학가 :

1 རྒྱ་ཆེན་སྤྱོད་པའི་སྲོལ། 무주가 창립한 광행파

2 ཟབ་མོ་ལྟ་བའི་སྲོལ། 용수가 창립한 심관파

ཤིང་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་གཉིས།

개파양사:

1 ཀླུ་སྒྲུབ། 용수 보살님

2 ཐོགས་མེད། 무주 보살님

ཉེན་འབྲེལ་གཉིས།

이종연기 緣起 :

1 འདུས་བྱས་ཀྱི་ཉེན་འབྲེལ། 유위연기 有爲緣起

2 འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཉེན་འབྲེལ། 무위연기 無爲緣起

ཉེན་འབྲེལ་གཉིས།

이연기 二緣起 :

1 ཕྱིའི་ཉེན་འབྲེལ། 내연기

2 ནང་གི་ཉེན་འབྲེལ། 외연기

རྣམ་ཤེས་གཉིས།

이종식 dvi vijñāna 二種識

1 རྒྱུ་དུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 인위식 hetukālavijñāna 因位識

2 འབྲས་དུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 과위식 kāryakālavijñāna 果位識

མཉམ་གཞག་ཡེ་ཤེས་གཉིས།

근본지 [이종등인지] dvi samāhitajñāna 根本智 [二種等引智]

1 བར་ཆད་མེད་ལམ། 무간도 ānantaryamārga 無間道

2 རྣམ་གྲོལ་ལམ། 해탈도 vimuktimārga 解脫道

གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་གཉིས།

이二교파[教義:

1 སངས་རྒྱས་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ། 불교도 교파 논사

2 སངས་རྒྱས་པ་མ་ཡིན་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ། 불교도가 아닌 교파 논사

ལྟ་བ་གཉིས།

이견 二見 :

1 སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་ལྟ་བ། 증익견 增益見

2 སྐུར་འདེབས་ཀྱི་ལྟ་བ། 감손견 減損見

ལྟ་བ་གཉིས།

이견 二見 :

1 རྟག་ལྟ། 또 작유견 作有見

2 ཆད་ལྟ། 무견 無見

ཚར་གཅད་པའི་གནས་གཉིས།

2 가지 負處 부처:

1 སྔ་རྒོལ་ཚར་གཅོད་པའི་གནས། 立論者 입론자 부처

2 ཕྱི་རྒོལ་ཚར་གཅོད་པའི་གནས། 敵論者 적론자 부처

ལྟུང་བའི་སྡེ་ཚན་གཉིས།

이타 二墮 :

이종타죄 二種墮罪 :

1 ཕམ་པའི་སྡེ་ཚན། 타승류 他勝類

2 ཉེས་བྱས་ཀྱི་སྡེ་ཚན། 악작류 惡作類

བསྟན་བཅོས་ཀྱི་འཚོས་སྐྱོབ་ཡོན་ཏན་གཉིས།

불경의 논점에 구비한 쌍공덕:

1 རྒྱུ་ཉོན་མོངས་དུག་གསུམ་ལས་བསླབ་པ་གསུམ་ལྡན་དུ་འཚོས་པའི་ཡོན་ཏན།

번뇌의 3 가지 독해를 삼학으로 개조시키고

2 འབྲས་བུ་ངན་འགྲོ་དང་སྲིད་པའི་སྡུག་བསྔལ་ལས་སྐྱོབ་པའི་ཡོན་ཏན།

과위를 구제하는 악한 흥취 및 생사윤회의 고통

སྐད་ཅིག་མ་གཉིས།

두가지 찰나 二刹那 :

1 དུས་མཐའི་སྐད་ཅིག་མ།

시변계 찰나.

2 བྱ་རྫོགས་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མ།
변제찰나 邊際刹那

ཤབྲས་བུའི་གཟུགས་གཉིས །

두 가지 과색果色:

1 ཕྱིའི་གཟུགས། 외색 外色

2 ནང་གི་གཟུགས། 내색 内色.

དགྲ་བཅོམ་པ་གཉིས།

두종류의 아라한:

1 ཤེས་རབ་ཀྱིས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། 완전한 지혜 해탈을 이룬 아라한

2 གཉིས་ཀའི་ཆ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བ། 구분俱分해탈 아라한

མཆོག་ཟུང་།

2 가지 뛰어난 것이승, 두가지 제일:

1 ཤེས་རབ་ཀྱི་མཆོག་ཤཱ་རིའི་བུ། 지혜제일인 사리자

2 རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་མཆོག་མོའུ་འགལ་གྱི་བུ། 신통 제일의 목건련자

སྡེ་སྣོད་གཉིས

이승[二乘]:

1 ཐེག་པ་ཆེ་གི་སྡེ་སྣོད། 대승경론

2 ཐེག་པ་ཆུང་གི་སྡེ་སྣོད། 소승경론

ཐེག་ཆེན་པ་གཉིས།

양종 대승인[大乘]:

1 ཐེག་ཆེན་དུ་རིགས་ངེས། 종성 결집 대승인

2 མ་ངེས་གཉིས། 종성불결정 대승인

ཐེག་ཆེན་པ་གཉིས།

양종 대승인 大乘 :

1 རྒྱུ་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ། 인위육도행인

2 འབྲས་བུ་རྡོ་རྗེ་ཐེག་པ། 과위금강승인

རྟེན་ཀྱི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན།

둘 중 한가지 아라한:

1 ཉན་ཐོས་དགྲ་བཅོམ། 성문 아라한

2 རང་རྒྱལ་དགྲ་བཅོམ། 독각 아라한

ཐེག་ཆེན་པའི་ལམ་གཉིས།

대승인이도 二種 :

1 བསམ་པ་སེམས་བསྐྱེད། 의락발심

2 སྦྱོད་པ་ཕྱིན་དྲུག 정행육도

ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་པ་གཉིས།

두가지 소승인 小乘 :

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ། 성문 승인

2 རང་རྒྱལ་གྱི་ཐེག་པ། 독각 승인

འགལ་བའི་གདན་ཚིགས་ལ་བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་ཀྱིས་དབྱེ།

의소립법依所立法:

1 དགག་རྟགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག 역소파인과 역능립인

3 སྒྲུབ་རྟགས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ། 역소파인과 역능립인

རྟེན་ཅན་གྱི་དབང་པོ་གཉིས།

이유근상 二有相根 :

ཕོ་དབང་། མོ་དབང་།

남녀를 구분하는 남근 및 여근

དྲི་གཉིས།

두기지 향 gandha 香

1 དྲི་ཞིམ་པ། 호향 sugandha 好香

2 དྲི་མི་ཞིམ་པ། 악향 durgandha 惡香

དྲི་གཉིས།

두기지 향 gandha 香

1 ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དྲི། 천연적인 향:

2 སྦྱར་བྱུང་གི་དྲི། 화합향:

སྒྲ་གཉིས།

두가지 소리. 음성 聲, 聲界:

1 ཟིན་པའི་འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་རྒྱུར་བྱས་པ། 유집수대종위인성 upāttamahā-bhūtahetu

有執受大種為因聲

2 མ་ཟིན་པའི་འབྱུང་བ་ཆེན་པོ་རྒྱུར་བྱས་པ། 무집수대종위인성 anupāttamahā-bhūtahetuka

無執受大種為因聲

ཡོངས་གྲུབ་གཉིས།

2 가지 원성실성 **圓成實性** :

1 འགྱུར་མེད་ཡོངས་སུ་གྲུབ། 무이변원성실

2 ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་ཡོངས་སུ་གྲུབ། 불전도원성실

མཆོད་པ་གཉིས།

두가지 공양 **供養** :

1 ཟང་ཟིང་གི་མཆོད་པ། 삼보에 대한 재물 공양

2 སྒྲུབ་པའི་མཆོད་པ། 수행 공양

མཆོད་པ་གཉིས།

두가지 공양 **供養** :

1 དངོས་འབྱོར་དང་གྱི་མཆོད་པ། 또는 실물공양

2 ཡིད་སྤྲུལ་གྱི་མཆོད་པ། 관생관찰 생각 공양

འཇིག་ལྟ་གཉིས།

두가지 **薩迦耶見** :

1 བདག་དུ་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ། 내가 집행하는 살가야견

2 བདག་གིར་འཛིན་པའི་འཇིག་ལྟ། 내가 받는 살가야견

ལྡན་གྲོལ་གཉིས།

성취와 원리:

1 ལེགས་པའི་ཡོན་ཏན། 수승한 공덕

2 ཉེས་པའི་སྐྱོན་ལས་གྲོལ་བ། 허물을 여의

འབྲས་བུ་གཉིས་

2 과果:

1 དངོས་འབྲས། 직후결과

2 བརྒྱུད་འབྲས། 경유된 결과

གཞན་དབང་གཉིས།

2 가지 의타기:

1 མ་དག་གཞན་དབང་། 부정의타기

2 དག་པ་གཞན་དབང་། 청정의타기

འགྲོ་བ་གཉིས།

이취[趣]:

1 ངན་འགྲོ། 악취

2 བདེ་འགྲོ། 선취

རྒྱུད་གཉིས།

2 가지 계[續]:

1 ཕ་རྒྱུད། 부계

2 མ་རྒྱུད། 모계

བསྐལ་པ་གཉིས།

이겁二劫:

སྒྲོན་བསྐལ་ནི་ཆོས་དར་བའི་བསྐལ་པ། 부처가 주住 하는 광명겁

མུན་བསྐལ་ནི་ཆོས་མི་དར་བའི་བསྐལ་པ། 부처가 없는 암흑겁

ལྷག་ལྡན་གྱི་མ་ངེས་པའི་རྟགས་གཉིས།

두가지 나머지가 있는 정확하지 않은 원인:

1 ཡང་དག་ལྷག་ལྡན། 진짜로 나머지가 있다,

2 འགལ་བའི་ལྷག་ལྡན། 서로 반대로 나머지가 있다,

ཤེས་པ་གཉིས།

마음, 심식心識:

1 དབང་ཤེས། 근식

2 ཡིད་ཤེས། 의식

ཤེས་པ་གཉིས།

둘가지 심식心識:

1 སེམས། 심법

2 སེམས་བྱུང་། 심소법

ཤེས་པ་གཉིས།

두가지 심식心識:

1 རྟོག་པ། 유분별심

2 རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ། 무분별심

ཤེས་པ་གཉིས།

두가지 심식心識:

1 ཚད་མ། 양식

2 ཚད་མིན་གྱི་ཤེས་པ། 비량식

ཤེས་པ་གཉིས།

두가지 심식心識:

1 འཁྲུལ་མ། 착란식

2 འཁྲུལ་གྱི་ཤེས་པ། 비착란식

ཤེས་པ་གཉིས།

두가지 심식心識:

1 མངོན་གྱུར། 현행식과

2 བག་ལ་ཉལ་གྱི་ཤེས་པ། 수면식

འགལ་བ་གཉིས།

반체에 따라 나누어지는 두가지 모순:

1 ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ། 상호모순

2 ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ། 불병존 모순

འགལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་དབྱེ་ན།

방식에 따라 나누어지는 두가지 모순:

1 དངོས་འགལ། 직접 모순

2 བརྒྱུད་འགལ། 간접 모순[相違因]

འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་གཉིས།

이상위인二相違因:

1 མཐུན་ཕྱོགས་ལ་གཏན་མེད་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་ཁྱབ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ།

동품同品은 없고 이품異品에 능편이 속하는 것,

2 མཐུན་ཕྱོགས་ལ་གཏན་མེད་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ལ་རྣམ་གཉིས་འཇུག་པའི་རྟགས།

동품은 없고 이품에 두가지가 들어가는 인因 등을 말한다.

སྤང་བྱ་སྤོང་ཚུལ་གཉིས།

2 가지 단응단법:

1 མངོན་འགྱུར་རེ་ཞིག་ཉམས་སྨད་པ། 잠시적으로 현행을 굴복시키는 것

2 ས་བོན་གཏན་དུ་སྤངས་ཏེ་སླར་མི་རུང་གི་ཆོས་ཅན་དུ་བྱས་པ། 영원히 죄악의 종자를 뿌리채로 뽑아 버려 재생할 수 없게 하는 것을 가리킨다.

ཉིན་ཞག་དུས་གཉིས།

주야 두 때:

1 ཉིན་གྱི་དུས་། 낮 시간과

2 མཚན་གྱི་དུས། 밤 시간

སོ་ཐར་སྡོམ་པ་གཉིས།

2 가지 별해탈율의:

1 ཁྱིམ་པའི་སྡོམ་པ། 집에 있는 것

3 རབ་བྱུང་གི་སྡོམ་པ་། 출가하는 것

 དྲང་ངེས་གཉིས།

1 요불요의, དྲང་དོན།

2 요의불요의 ངེས་དོན།

འབྲས་བུ་གཉིས།

이과 [二果]:

1 དངོས་འབྲས། 친과

2 བརྒྱུད་འབྲས། 적과

མ་ངེས་པའི་གཏན་ཚིགས་གཉིས།

2 가지 부정인:

1 ཐུན་མོང་བའི་མ་ངེས་པ་། 공부정

2 ཐུན་མོང་མིན་པའི་མ་ངེས་པ། 불공부정

མིང་གཉིས།

두가지 실사[實事]:

1 འདོད་རྒྱལ་གྱི་མིང་། 즉 근사

2 རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་། 파생사.

མིང་གཉིས།

두가지 실사[實事]:

1 དེ་ལ་དངོས་མིང་། 또 진명

2 བཏགས་མིང་། 가명.

ཐེག་དམན་དགྲ་བཅོམ་པ་གཉིས།

소승[小乘]이라한:

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་མི་སློབ་པ། 성문무학

2 རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མི་སློབ་པ། 독각무학

ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་པ་གཉིས།

두가지 소승인 [小乘]:

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་པ། 성문 승인

2 རང་རྒྱལ་གྱི་ཐེག་པ་པ། 독각 승인

ནང་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་གཉིས།

내도이부:

1 ཉན་ཐོས་སྡེ་པ། 소승 불교

2 ཐེག་ཆེན་པ། 대승 불교

ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་གཉིས།

이죄 二罪:

1 བཅས་པའི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ། 업장에 의한 불선업으로 차죄遮罪

2 རང་བཞིན་གྱི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ། 성죄性罪 둘을 가리킨다.

ཁམས་གོང་མ་གཉིས།

상이계 上二界 :

1 གཟུགས་ཁམས། 색계

2 གཟུགས་མེད་ཀྱི་ཁམས་། 무색계

རྗེས་དཔག་གཉིས།

2 가지 비량 比量 :

1 རང་དོན་རྗེས་དཔག 위자비량

2 གཞན་དོན་རྗེས་དཔག 위타비량

རྟགས་སྦྱོར་གྱིས་དབྱེ་ན།

논식에 따라서 분류하면

1 རྗེས་དཔག་ཡང་དག 진비량 **眞** 比量

2 རྗེས་དཔག་ལྟར་སྣང་། 사비량 **似** 比量

གྲུབ་པའི་ཡན་ལག་གཉིས།

이소성지 **二所成支**:

1 སྐྱེ་བའི་ཡན་ལག 생지**生支**

2 ཞ་ཤིའི་ཡན་ལག 노사지

རྒྱུན་ཞུགས་འབྲས་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་གཉིས།

두가지 살가야견 **預流僧果** :

1 ལྷའི་རིགས་ནས་རིགས་སུ་སྐྱེ་བ། 하늘 집집 태어나는 것,

2 མིའི་རིགས་ནས་རིགས་སུ་སྐྱེ་བ། 사람이 집집에서 태어나는 것

སྤྱོད་པ་རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ་གཉིས་ཏེ།

2 가지 등류 결과 **等流 結果** :

1 དང་པོ་ནི་ཚེ་སྔ་མར་སྡིག་པ་བྱས་ན་ཚེ་འདིར་ཡང་སྡིག་པ་བྱེད་འདོད་པ། 앞의 것은 전세에 나쁜 일을 하면 지금 나쁜 일을 하기 좋고,

2 གཉིས་པ་ནི་ཚེ་འདིར་སྦྱིན་པ་བཏང་བས་ཚེ་ཕྱི་མར་ལོངས་སྤྱོད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་འབྲས་བུ་སྨིན་བར་འགྱུར་བ། 후자는 지금 좋은 일을 많이 하면 내세에 재산이 부유함을 비유

ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་དབྱེ་ན།

2 가지 인과 因果:

1 ཉེར་ལེན་གྱི་རྒྱུ། 가까운 것을 가지는 원인

2 ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྐྱེན། 구체적으로 있는 원인

སྐྱེད་ཚུལ་གྱིས་དབྱེ་ན།

2 가지 인과 因果:

1 དངོས་རྒྱུ། 가까운 원인

2 བརྒྱུད་རྒྱུ། 먼 원인

སྦྱིན་པ་སྤྲངས་པའི་སེམས་བསྐྱེད་གཉིས།

22 가지 발심

1 ཆུ་རྒྱུན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 물이 흐르는 듯한 발심

2 སྤྲིན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 구름 같은 발심

སླབ་དག་ཡན་ལག་གཉིས།

이진논식 二眞論識:

1 ཆོས་མཐུན་སྦྱོར་གྱི་དཔེ། 동법지

2 ཆོས་མི་མཐུན་སྦྱོར་གྱི་དཔེ། 이법지

གསུམ་ཚན་ཅན།

삼합조:

སྐྱབས་གསུམ།

삼귀의 triśaraṇagamanaṃ 三歸依

1 སངས་རྒྱས་ལ་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། 귀의불 buddhaṃ śaraṇaṃ gacchāmi 歸依佛

2 ཆོས་ལ་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། 귀의법 dharmaṃ śaraṇaṃ gacchāmi 歸依法

3 དགེ་འདུན་ལ་སྐྱབས་སུ་མཆིའོ། 귀의승 saṅghaṃ śaraṇaṃ gacchāmi 歸依僧

དཀོན་མཆོག་གསུམ།

삼보 triratnāni [ratnatraya] 三寶

1 སངས་རྒྱས། 불 buddha 佛

2 ཆོས། 법 dharma 法

3 དགེ་འདུན། 승 saṅgha 僧

སྐྱེས་བུ་གསུམ།

삼사 tri puruṣa 三士

1 སྐྱེས་བུ་ཆུང་ངུ། 하사 adhamapuruṣa 下士

2 སྐྱེས་བུ་འབྲིང་། 중사 madhyamapuruṣa 中士

3 སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ། 상사 uttamapuruṣa 上士

ཤེས་རབ་རྣམ་པ་གསུམ།

삼혜 tri vidhā prajñā 三慧

1 ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ། 문소성혜 śruta-mayīprajñā 聞所成慧

2 བསམ་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ། 사소성혜 cintā-mayī prajñā 思所成慧

3 བསྒོམ་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཤེས་རབ། 수소성혜 bhāvanā-mayī prajñā 修所成慧

རྣམ་ཐར་སྒོ་གསུམ།

삼해탈문 trivimokṣamukha 三解脫門

1 རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་སྟོང་པ་ཉིད། 공해탈문 śūnyatāvimokṣamukha 空解脫門

2 རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་མཚན་མ་མེད་པ།

무상해탈문 animittavimokṣamukha 無相解脫門

3 རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་སྨོན་པ་མེད་པ།

무원해탈문 praṇihitavimokṣamukha 無願解脫門

སྡེ་སྣོད་གསུམ།

삼장 tripiṭaka 三藏

1 མདོ་སྡེའི་སྡེ་སྣོད། 경장 sutrāntapiṭaka 經藏

2 འདུལ་བའི་སྡེ་སྣོད། 율장 vinayapiṭaka 律藏

3 ཆོས་མངོན་པའི་སྡེ་སྣོད། 논장 abhidharmapiṭaka 論藏

ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་གསུམ།

삼업과 tri karmaphala 三業果

1 རྣམ་སྨིན་གྱི་འབྲས་བུ། 이숙과 vipākaphala 異熟果

2 རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ། 등류과 niṣyandaphala 等流果

3 བདག་པོའི་འབྲས་བུ། 증상과 adhipatiphala 增上果

ཐེག་པ་གསུམ།

삼승 trīṇi yānāni [tri-yāna] 三乘

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ། 성문승 śrāvakayāna 聲聞乘

2 རང་རྒྱལ་གྱི་ཐེག་པ། 독각승 pratyekabuddhayāna 獨覺乘

3 བྱང་སེམས་ཀྱི་ཐེག་པ། 보살승 bodhisattvayāna 菩薩乘

སྡུག་བསྔལ་གསུམ།

삼고 tri duḥkhatā 三苦

1 སྡུག་བསྔལ་གྱི་སྡུག་བསྔལ། 고고 duḥkha duḥkhatā 苦苦

2 འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ། 괴고 vipriṇāma duḥkhatā 壞苦

3 ཁྱབ་པ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ། 행고 saṃskāra duḥkhatā 行苦

སྙིང་རྗེ་རྣམ་གསུམ།

삼종자비 trikarūṇa 三種慈悲

1 སེམས་ཅན་ཙམ་ལ་དམིགས་པའི་སྙིང་རྗེ། 중생연자비 sattvālambanā 眾生緣慈悲

2 ཆོས་ལ་དམིགས་པའི་སྙིང་རྗེ། 법연자비 dharmālambanā 法緣慈悲

3 དམིགས་མེད་ལ་དམིགས་པའི་སྙིང་རྗེ། 무연자비 anālambanālambanā 無緣慈悲

འཁོར་ལོ་རིམ་པ་གསུམ།

삼전법륜 tri dharmacakra 三轉法輪

1 འཁོར་ལོ་དང་པོ། [བདེན་པ་བཞིའི་ཆོས་འཁོར།] 제일법륜 [사제법륜] prathama dharmacakra 第一法輪[四諦法輪]

2 འཁོར་ལོ་བར་པ། [མཚན་ཉིད་མེད་པའི་ཆོས་འཁོར།] 제이법륜 [무상법륜] mādhya dharmacakra 第二法輪 [無相法輪]

3 འཁོར་ལོ་ཐ་མ། [ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་ཆོས་འཁོར།] 제삼법륜[분별법륜] antya dharmacakra 第三法輪[分別法輪]

མཁྱེན་གསུམ།

삼지 tri jñāna 三智

1 གཞི་ཤེས། 일체지 sarvajñāna 一切智

2 ལམ་ཤེས། 도종지 mārgajñāna 道種智

3 རྣམ་མཁྱེན། 일체종지 vastujñāna 一切種智

དགེ་བའི་རྩ་བ་གསུམ།

삼선근 tri kuśalamūla 三善根

1 འདོད་ཆགས་མེད་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། 무탐선근 alobhakuśalamūla 無貪善根

2 ཞེ་སྡང་མེད་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། 무진선근 adveṣakuśalamūla 無瞋善根

3 གཏི་མུག་མེད་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ། 무치선근 amohakuśalamūla 無癡善根

ལམ་གཙོ་རྣམ་གསུམ།

삼요도 tri pradhānamārga 三要道

1 ངེས་འབྱུང་། 출리심 niḥsaraṇa 出離心

2 བྱང་སེམས། 보리심 bodhicitta 菩提心

3 ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། 정견 samyakdṛṣṭi 正見

འཇིག་པ་རྣམ་གསུམ།

삼재 tribhayāni 三災

1 མེ་ཡི་འཇིག་པ། 화재 agnibhayaṃ 火災

2 ཆུ་ཡི་འཇིག་པ། 수재 udakabhayaṃ 水災

3 རླུང་གི་འཇིག་པ། 풍재 vātabhayaṃ 風災

སྐུ་གསུམ།

삼신 trikāya [kāya-traya] 三身

1 ཆོས་སྐུ། 법신 dharmakāya 法身

2 ལོངས་སྐུ། 보신 sambhogakāya 報身

3 སྤྲུལ་སྐུ། 화신 nirmāṇakāya 化身

ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་གསུམ།

삼원만 tri saṃpanna 三圓滿

1 རང་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 자사원만 svārthasaṃpanna 自事圓滿

2 གཞན་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 타사원만 parārthasaṃpanna 他事圓滿

3དེ་གཉིས་གྲུབ་པའི་ཐབས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 방편원만 dvavyārthasiddhiupāya saṃpanna 方便圓滿

ཕྱག་རྒྱ་གསུམ། [ལྟ་བ་བཀའ་བཏགས།]

삼법인 tri dṛṣṭinamitta mudra 三法印

A1 འདུ་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ། 제행무상 sarvasaṃskāranityata 諸行無常

A2 ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། 제법무아 sarvadharmaśūnyāasvā mika 諸法無我

A3 ཟག་བཅས་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་བ། 유루일체개고 sarvasāstravaduḥ khata 有漏一切皆苦

ཕྱག་རྒྱ་གསུམ། [ལྟ་བ་བཀའ་བཏགས།]

삼법인 tri dṛṣṭinamitta mudra 三法印

B1 འདུ་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ། 제행무상 sarvasaṃskāranityata 諸行無常

B2 ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། 제법무아 sarvadharmaśūnyāasvā mika 諸法無我

B3 མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞི་བ། 열반적정 nirvāṇaśānta 涅槃寂靜

དུག་གསུམ།

삼독 tri viṣa 三毒

1 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

2 ཞེ་སྡང་། 진 krodha 瞋

3 གཏི་མུག 치 moha 痴

དམྱལ་བ་གསུམ།

삼지옥地獄

1 ཚ་བའི་དམྱལ་བ། 팔열지옥八熱地獄

2 གྲང་དམྱལ་བརྒྱད། 팔한지옥八寒地獄

3 ཉེ་ཚེ་བའི་དམྱལ། 소지옥小地獄

དུས་གསུམ།

삼세 tri kāla 三世

1 འདས་པ། 과거 atīta 過去

2 ད་ལྟ་བ། 현재 adya 現在

3 མ་འོངས་པ། 미래 anāgata 未來

སྒྲུབ་ངག་ཡན་ལག་གསུམ་ལྡན།

인명삼지 因明 三支

1 དམ་བཅའ་བ། 종 pratijñā 宗

2 གཏན་ཚིགས། 인 hetu 因

3 དཔེ། 유 udāharaṇa 喻

ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ།

삼자성三自性:

1 ཀུན་ཏུ་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད། 편계소집자성 計所執自性

2 གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཉིད། 의타기기자성 依他起自性

3 ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད། 원성실자성 圓成實自性

ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ།

삼무성三無性:

1 མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད། 상무자성성 相無自性性,

2 སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད། 선무자성성 先無自性性과

3 དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ། 승의무자성성 勝義無自性性

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་གསུམ།

삼무위법 tri asaṃskṛtādharmāḥ 三無為法:

1 ནམ་མཁའ། 허공무위 ākāśa 虛空無為

2 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸무위 pratisaṃkhyānirodha 擇滅無為

3 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸무위 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅無為

རྟགས་ཡང་དག་གསུམ།

삼종정인 tri samyakhetu 三種正因:

1 འབྲས་རྟགས་ཡང་དག 과정인 kāryahetu 果正因

2 རང་བཞིན་གྱི་རྟགས་ཡང་དག 자성정인 svabhāvahetu 自性正因

3 མ་དམིགས་པའི་རྟགས་ཡང་དག 불가득정인 [불멱정인] anupalabdhihetu 不可得正因 [不覓正因]

རྟགས་ལྟར་སྣང་གསུམ།

삼종사인 tri hetuvābhāsa 三種似因:

1 མ་གྲུབ་པའི་རྟགས། 불성인 asiddhahetu 不成因

2 འགལ་བའི་རྟགས། 상위인 viruddhahetu 相違因

3 མ་ངེས་པའི་རྟགས། 부정인 anekāntikahetu 不定因

བྱང་ཆུབ་གསུམ།

삼보리: 三菩提:

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ། 성문승보리,

2 རང་རྒྱལ་གྱི་བྱང་ཆུབ། 독각승보리

3 ཐེག་ཆེན་གྱི་བྱང་ཆུབ། 대승보리

ཆོ་འཕྲུལ་གསུམ།

삼종시도 trīṇi prātihāryāni 三種示導:

1 ཆོ་འཕྲུལ་ཏེ་སྐུ་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆོ་འཕྲུལ། 신변시도 ṛddhiprātihāryaṃ 神變示導

2 ཐུགས་རྗེས་སུ་བསྟན་པའི་ཆོ་འཕྲུལ། 기심시도 anuśāsanīprātihāryaṃ 記心示導

3 གསུང་ཀུན་ཏུ་བརྗོད་པའི་ཆོ་འཕྲུལ། 교계시도 ādeśanāprātihāryaṃ 教誡示導

ཚད་མ་གསུམ།

삼량 trīṇi pramāṇāni 三量:

1 མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། 현량 pratyakṣa-pramāṇa 現量

2 རྗེས་དཔག་གི་ཚད་མ། 비량 anumāna-pramāṇa 比量

3 ལུང་གི་ཚད་མ། 성언량 āgama-pramāṇa 聖言量

ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་གསུམ།

삼취정계 trividhāni śīlāni 三聚淨戒:

1 ཉེས་སྤྱོད་སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས། 섭율의계 duṣkṛtasaṃavaraśīla 攝律儀戒

2 དགེ་བའི་ཆོས་སྡུད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 섭선법계 kuśaladhārmasṃagrahaśīla 攝善法戒

3 སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 요익중생계 sattvakṛtyaśīla 饒益衆生戒

ཚུལ་གསུམ།

인명삼상 tri rūpa 因明 三相:

1 ཕྱོགས་ཆོས། 종법 pakṣadharma 宗法

2 རྗེས་ཁྱབ། 동품정유[수편]- anvayavyāpti 隨遍[同品定有]

3 ལྡོག་ཁྱབ། 이품편무[도편]- vyatirekavyāpti 倒遍[異品遍無

ཚོར་བ་གསུམ།

삼수 tri vedanāḥ 三受:

1 སྡུག་བསྔལ། 고수 duḥkha-vedanā 苦受

2 བདེ་བ། 낙수 sukha-vedanā 樂受

3 བཏང་སྙོམས། 사수 [불고불락수] upekṣā-vedanā 捨受 [不苦不樂受]

གཞལ་བྱའི་གནས་གསུམ།

삼종소지 tri prameyabhāva 三種所知:

1 མངོན་གྱུར། 현전 pratyakṣa 現前

2 ལྐོག་གྱུར། 은회 prokṣa 隱晦

3 ཤིན་ཏུ་ལྐོག་གྱུར། 비상은회 atiprokṣa 非常隱晦

བཟོད་པ་རྣམ་གསུམ།

삼인 tri kṣānti 三忍:

1 གནོད་པ་ལ་ཇི་མི་སྙམ་པའི་བཟོད་པ། 내타원해인 耐他怨害忍

2 སྡུག་བསྔལ་དང་ལེན་གྱི་བཟོད་པ། 안수중고인 安受眾苦忍

3 ཆོས་ལ་ངེས་སེམས་ཀྱི་བཟོད་པ། 법사승해인 法思勝解忍

རྐྱེན་གསུམ།

삼연三緣, Tri pratyayah:

1 부동연, གཡོ་བ་མེད་པའི་རྐྱེན།

2 무상연, མི་རྟག་པའི་རྐྱེན།

3 능력연. ནུས་པའི་རྐྱེན་ནོ།

ཁམས་གསུམ།

삼계 三界, Traidhatu:

1 འདོད་ཁམས། 욕계,

2 གཟུགས་ཁམས། 색계,

4 གཟུགས་མེད་ཁམས། 무색계

དགྲ་བཅོམ་པ་གསུམ།

삼三응공:

1 ཉན་ཐོས་དགྲ་བཅོམ། 성문 아라한

2 རང་རྒྱལ་དགྲ་བཅོམ། 독각 아라한,

3 སངས་རྒྱས་དགྲ་བཅོམ། 불 아라한

ངན་འགྲོ་གསུམ།

삼악취 [삼악도] tridurgati 三惡趣 [三惡道] :

1 དམྱལ་བ། 지옥 nāraka 地獄

2 ཡི་དྭགས། 아귀 preta 餓鬼

3 དུད་འགྲོ། 축생 tiryāñc 畜生

རིག་པ་གསུམ།

삼명 tri vidyāḥ 三明:

1 སྔོན་གྱི་གནས་རིག་པ། 숙주지증명 pūrva-nivāsānụsmṛti 宿住智證明

2 འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་རིག་པ། 사생지증명 cyuty-utpāda-jñāna-sākṣā tkriya-vidyā 死生智證明

3 ཟག་པ་ཟད་པ་རིག་པ། 누진지증명 āsrava-kṣaya-jñāna-sākṣā t-kriya-vidyā nirvāṇa 漏盡智證明

ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་གསུམ།

삼업과 tri karmaphala 三業果:

1 རྣམ་སྨིན་གྱི་འབྲས་བུ། 이숙과 vipākaphala 異熟果

2 རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ། 등류과 niṣyandaphala 等流果

3 བདག་པོའི་འབྲས་བུ། 증상과 adhipatiphala 增上果

ལས་གསུམ།

삼시업 trīṇi karmāṇi 三時業:

1 མཐོང་ཆོས་མྱོང་འགྱུར་གྱི་ལས། 순현법수업 dṛṣṭa-dharma-vedanīya-karma 順現法受業

2 སྐྱེས་ནས་མྱོང་འགྱུར་གྱི་ལས། 순차생수업 upapadya-vedanīya-karma 順次生受業

3 ལན་གྲངས་གཞན་དུ་མྱོང་འགྱུར་གྱི་ལས། 순후차수업 apara-pāryāya-vedanīya-karma 順後次受業

ལས་གསུམ།

삼업 trīṇi karmāṇi 三業:

1 བདེ་བ་མྱོང་འགྱུར་གྱི་ལས། 선업 sukhitakarma 善業

2 སྡུག་བསྔལ་མྱོང་འགྱུར་གྱི་ལས། 악업 duḥkhitakarma 惡業

3 བཏང་སྙོམས་ཀྱི་ལས། 무기업 upekṣakakarma 無記業

ལས་གསུམ།

삼업 trīṇi karmāṇi 三業:

1 བསོད་ནམས་ཀྱི་ལས། 복업 puṇyakarma 福業

2 བསོད་ནམས་མ་ཡིན་པའི་ལས། 비복업 apuṇyakarma 非福業

3 མི་གཡོ་བའི་ལས། 부동업 acalakarma 不動業

ལས་གསུམ།

삼업 trīṇi karmāṇi 三業:

1 ལུས་ཀྱི་ལས། 신업 kāyakarmaṃ 身業

2 ངག་གི་ལས། 구업 vākkarmaṃ 口業

3 ཡིད་ཀྱི་ལས། 의업 manokarmaṃ 意業

ལས་ཀྱི་འབྲས་བུ་གསུམ།

삼업과 tri karmaphala 三業果:

1 རྣམ་སྨིན་གྱི་འབྲས་བུ། 이숙과 vipākaphala 異熟果

2 རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ། 등류과 niṣyandaphala 等流果

3 བདག་པོའི་འབྲས་བུ། 증상과 adhipatiphala 增上果

གཟུགས་གསུམ།

삼색처 tividhena rūpasaṅgaho 三色處:

1 བསྟན་ཡོད་དང་ཐོགས་དང་བཅས་པ། 유견유대색 sanidassanasappaṭigharūpaṃ 有見有對色

2 བསྟན་མེད་དང་ཐོགས་དང་བཅས་པ། 무견유대색 anidassanasappaṭigharūpaṃ 無見有對色

3 བསྟན་མེད་དང་ཐོགས་མེད། 무견무대색 anidassana-appaṭigharūpaṃ 無見無對色

སྲིད་གསུམ།

삼유 tri bhavāḥ 三有:

1 འདོད་པའི་སྲིད་པ། 욕유 kāmabhava 欲有

2 གཟུགས་ཀྱི་སྲིད་པ། 색유 rūpabhava 色有

3 གཟུགས་མེད་ཀྱི་སྲིད་པ། 무색유 arūpabhava 無色有

སྲིད་པ་གསུམ།

삼유 tri bhavāḥ 三有:

1 འཆི་བའི་སྲིད་པ། 사유 maraṇabhava 死有

2 བར་དོའི་སྲིད་པ། 중유 antarābhava 中有

3 སྐྱེ་བའི་སྲིད་པ། 생유 uppattibhava 生有

སློབ་དཔོན་གསུམ།

삼사 tri ācāryāḥ 三師:

1 དགེ་ཚུལ་གྱི་སློབ་དཔོན། 계화상 upadhyācāryaḥ 戒和尚

2 ལས་ཀྱི་སློབ་དཔོན། 갈마사 karmavācācāryaḥ 羯磨師

3 གསང་སྟེ་སྟོན་པའི་སློབ་དཔོན། 교수사 anuśāsanācāryaḥ 教授師

བསླབ་པ་གསུམ།

삼학 tri śikṣā 三學:

1 ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསླབ་པ། 계학 adhiśīlaśikṣā 戒學

2 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསླབ་པ། 정학 adhicittaśikṣā: samādhiśikṣā 定學

3 ཤེས་རབ་ཀྱི་བསླབ་པ། 혜학 adhiprajñāśikṣā 慧學

བསླབ་པ་གསུམ།

증상삼학 tri śikṣā 增上三學:

1 ལྷག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསླབ་པ། 계학 adhiśīlaśikṣā 戒學

2 ལྷག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་བསླབ་པ། 정학 adhicittaśikṣā: samādhiśikṣā 定學

3 ལྷག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་བསླབ་པ། 혜학 adhiprajñāśikṣā 慧學

ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ།

삼삼마지 tri samādhi 三三摩地:

1 མཚན་བཅས་རྟོག་བཅས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 유심유사삼마지 savitakkavicārasamādhi 有尋有伺三摩地

2 མཚན་བཅས་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무심유사삼마지 avitakkavicāramattasamādhi 無尋唯伺三摩地

3 མཚན་མེད་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무심무사삼마지 avitakkāvicārasamādhi 無尋無伺三摩地

ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ།

삼삼마지 tri samādhi 三三摩地:

1 སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 공삼마지 śūnyatā-samādhi 空三摩地

2 མཚན་མ་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무상삼마지 animitta-samādhi 無相三摩地

3 སྨོན་པ་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무원삼마지 apraṇihita-samādhi 無願三摩地

ཏིང་ངེ་འཛིན་གསུམ།

삼종정 tri samādhi 三種定:

1 དཔའ་བར་འགྲོ་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 건행정 śuraṃgamasamādhi 健行定

2 སྒྱུ་མ་ལྟ་བུའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 여환정 māyopamasamādhi 如幻定

3 རྡོ་རྗེ་ལྟ་བུའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 금강유정 vajropamasamādhi 金剛喻定

མྱང་འདས་གསུམ།

삼열반 tri nirvāṇa 三涅槃:

1 ལྷག་བཅས་མྱང་འདས། 유여열반 sāvaśeṣanirvāṇa 有餘涅槃

2 ལྷག་མེད་མྱང་འདས། 무여열반 nirvaśeṣanirvāṇa 無餘涅槃

3 མི་གནས་པའི་མྱང་འདས། 무주처열반 apratiṣṭhitanirvāṇa 無住處涅槃

འདུ་བྱེད་ཀྱི་ལས་གསུམ།

삼행 tri saṃskārakarma 三行:

1 བསོད་ནམས། 복행 puṇya 福行

2 བསོད་ནམས་མ་ཡིན་པ། 비복행 apuṇya 非福行

3 མི་གཡོ་བ། 부동행 āniñjya 不動行

སྡོམ་པ་རྣམ་པ་གསུམ།

삼율의 tri saṃvara 三律儀:

1 སོ་སོར་ཐར་པའི་སྡོམ་པ། 별해탈율의 prātimokṣasaṃvara 別解脫律儀

2 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྡོམ་པ། 보살율의 bodhisattvasaṃvara 菩薩律儀

3 གསང་སྔགས་ཀྱི་སྡོམ་པ། 밀주율의 mantrasaṃvara 密咒律儀

སློབ་དཔོན་གསུམ།

삼사 tri ācāryāḥ 三師:

1 དགེ་ཚུལ་གྱི་སློབ་དཔོན། 계화상 upadhyācāryaḥ 戒和尚

2 ལས་ཀྱི་སློབ་དཔོན། 갈마사 karmavācācāryaḥ 羯磨師

3 གསང་སྟེ་སྟོན་པའི་སློབ་དཔོན། 교수사 anuśāsanācāryaḥ 教授師

འཇིག་པ་རྣམ་གསུམ།

삼재 tribhayāni 三災:

1 མེ་གྲི་འཇིག་པ། 화재 agnibhayaṃ 火災

2 ཆུ་ཡི་འཇིག་པ། 수재 udakabhayaṃ 水災

3 རླུང་གི་འཇིག་པ། 풍재 vātabhayaṃ 風災

ཕུང་པོ་གསུམ་པ།

삼취 [삼품] tri skandha 三聚 [三品] :

1 ཕྱག་འཚལ་བ། 예배 namaḥvandana 禮 拜

2 སྡིག་པ་བཤགས་པ། 참회 deśayā 懺悔

3 རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ།[བསྔོ་བ།] 수희[회향] anumoda[pariṇāma] 隨喜[回向

བསམ་གཏན་དང་པོའི་གནས་གསུམ།

초선삼천 tri prathamadhyānadhisthāna 初禪三天:

1 ཚངས་རིས། 범중천 brahmakāyika brahmā 梵衆天

2 ཚངས་པ་མདུན་འདོན། 범보천 brahmapurohita 梵輔天

3 ཚངས་ཆེན། 대범천 mahābrahmāṇa 大梵天

བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་གནས་གསུམ།

이선삼천 tri dvyatiyadhyānādhisthāna 二禪三天:

1 འོད་ཆུང་། 소광천 parīttābhā 少光天

2 ཚད་མེད་འོད། 무량광천 apramāṇābhā 無量光天

3 འོད་གསལ། 극광정천 ābhāsvara 極光淨天

བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་གནས་གསུམ།

삼선삼천 tri triyadhyānādhisthāna 三禪三天:

1 དགེ་ཆུང་། 소정천 parīttaśuba 少淨天

3 ཚད་མེད་དགེ། 무량정천 apramāṇaśuba 無量淨天

3 དགེ་རྒྱས། 변정천 śubakṛtsna 遍淨天

འཁོར་ལོ་རྣམ་གསུམ

삼륜三輪: །

1 ཀློག་པ་ཐོས་བསམ་གྱི་འཁོར་ལོ། 읽고 듣고 사유하는輪,

2 སྤོང་བ་བསམ་གཏན་གྱི་འཁོར་ལོ། 끊음의 선정輪

3 བྱ་བ་ལས་ཀྱི་འཁོར་ལོ། 갈마輪,

དགེ་འདུན་གསུམ།

삼승가三僧伽:

1 སོ་སོའི་སྐྱེ་བོའི་དགེ་འདུན། 의생승가,

2 སློབ་པའི་དགེ་འདུན། 유학승가

3 མི་སློབ་པའི་དགེ་འདུན། 무학승가

གཞུང་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ།

1 འབུམ་རྒྱས་པ། 작품의 광본,

2 འབུམ་འབྲིང་བ། 중본과 략본.

3 འབུམ་བསྡུས་པ། 대중소《반약경》

རྗེས་དཔག་གསུམ།

3 비량三比量:

1 དངོས་སྟོབས་རྗེས་དཔག 사세 事勢 비량,

2 གྲགས་པའི་རྗེས་དཔག 극성 極成 비량,

3 ཡིད་ཆེས་རྗེས་དཔག 신허 信許 비량

བསྐལ་དོན་གསུམ།

삼은폐사 三遠離事:

1དུས་ཀྱི་བསྐལ་དོན་ཏེ་དུས་ཡུན་རིང་བའི་དབང་གིས་རྟོགས་དཀའ་བ།

시時 은폐: 시대가 너무 멀어서 모르는 것

2 ཡུལ་གྱི་བསྐལ་དོན་ཏེ་ཡུལ་ཐག་རིང་བའི་དབང་གིས་རྟོགས་དཀའ་བ།

지地은폐: 거리가 너무 멀어서 모르는 것

3 རང་བཞིན་ནམ་ངོ་བོའི་བསྐལ་དོན་ཏེ་དངོས་པོ་ཕྲ་བའི་དབང་གིས་རྟོགས་དཀའ་བ།

실사實事은폐: 사물이 너무 미세하여 모르는 것

སྒོ་གསུམ།

삼문:

1 ལུས། 신,

2 ངག 구,

3 ཡིད། 의

བསྐལ་པ་བར་མ་གསུམ།

중삼겁中三劫:

1 མུ་གེའི་བསྐལ་བ། 기근겁,

2 ནད་ཀྱི་བསྐལ་བ། 질병겁

3 མཚོན་གྱི་བསྐལ་པ་། 전쟁겁

སྐྱབ་ཆག་འཛགས་གསུམ།

1 ཁྲལ་འུལ་སྒྲུབ་པ། 지응支應,

2 ཆག་ཡང་གཏོང་བ། 경감輕減,

3 རང་འཇགས་འཇོག་པ། 조구照舊

ནད་ཀྱི་རྒྱུ་གསུམ།

질병의 3 가지 인:

1 འདོད་ཆགས་ལས་རླུང་གི་ནད། 탐욕은 풍병의 인

2 ཞེ་སྡང་ལས་མཁྲིས་པའི་ནད། 눈을 동그랗게 뜨는 것은 담병의 인이고,

3 གཏི་མུག་ལས་བད་ཀན་གྱི་ནད། 어리석은 것은 현액병

.

ཉོན་མོངས་སྐྱེ་བའི་རྒྱུ་གསུམ།

번뇌 3 인因:

1 ཉོན་མོངས་པའི་བག་ལ་ཉལ་མ་སྤངས་པ། 잠재 번뇌를 완전히 소멸시키지 못함

2 ཉོན་མོངས་སྐྱེ་བའི་ཡུལ་ཉེ་བར་གནས་པ། 번뇌를 일으키는 곳에 머무름,

3 ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 그릇된 작의作意

ཚོགས་ཞིང་གསུམ།

三福田삼복전:

1 ཡོན་ཏན་གྱི་ཞིང་མཁན་སློབ། 스승은 功德田 공덕전,

2 ཕན་འདོགས་པའི་ཞིང་ཕ་མ། 부모는 恩田 은전,

3 སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཞིང་ནད་པ། 病人 병인 등은 苦田 고전.

ཚོགས་ལམ་ལ་དབྱེ་ན་གསུམ།

三品資糧道 삼품자량도:

1 ཚོགས་ལམ་ཆུང་ངུ། 上상, 자량도 資糧道

2 ཚོགས་ལམ་འབྲིང་པོ། 中중, 자량도 資糧道

3 ཚོགས་ལམ་ཆེན་པོ། 下品 하품 자량도 資糧道

ཚེ་ལྷ་རྣམ་གསུམ།

長壽三尊 장수삼존:

1 ལྷ་ཚེ་དཔག་མེད། 無量壽 무량수,

2 སྒྲོལ་དཀར། 白度母 백도모

3 རྣམ་རྒྱལ་མ། 尊勝佛母 존승불모.

ཚེ་སྲོག་བླ་གསུམ།

壽命魂 수명혼:

1 མར་མེའི་མར་ཁུ་དང་འདྲ་བའི་ཚེ། 壽 수는 등불의 기름

2 སྡོང་བུ་དང་འདྲ་བའི་སྲོག 命 명은 등불의 심지

3 མེ་ལྕེ་དང་འདྲ་བའི་བློ། 魂 혼은 불꽃이라 한다.

ཚད་འབྲས་གཞལ་གསུམ།

량여과및 所量三者 소량삼자:

ཚད་མ་ནི་རྣམ་པར་འཇོག་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུའམ་མཚན་ཉིད། 량은입하기 전의 전인 혹은 성상

འབྲས་བུ་ནི་རྣམ་པར་གཞག་བྱའི་འབྲས་བུའམ་མཚོན་བྱ། 과는립한 후의 후과 혹은 명상

གཞལ་བྱ་ནི་ཚད་མ་དེ་ཡི་ཡུལ་ལ་བྱེད་པའམ་མཚན་ཉིད། 소량은 이량의 대경

བྱང་སེམས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་གསུམ།

대승 보살행자가 지녀야 하는 세가지 계율 三種戒 :

1 ཉེས་སྤྱོད་སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས། 律意戒 율의계,

2 དགེ་བ་ཆོས་སྡུད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 攝善法戒 섭선법계

3 སེམས་ཅན་དོན་བྱེད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 饒益有情戒 요익유정계

ཚུལ་ཁྲིམས་གསུམ།

三戒삼계:

1 འཇིགས་སྐྱོབས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 救難戒 구난계,

2 ལེགས་སྨོན་གྱི་ཚུལ་ཁྲིམས། 善願戒 선원계

3 ངེས་འབྱུང་གི་ཚུལ་ཁྲིམས་། 出離戒 출리계.

ཚད་མའི་འགལ་ཟླ་གསུམ།

三違理量 삼위이량:

1 མ་རྟོགས་པ། 不解 불해,

2 ལོག་རྟོག 邪分別 사분별

3 ཐེ་ཚོམ། 猶豫 유예.

རྫས་ཡོད་ཆོས་གསུམ།

실유법:

1 མཚན་ཉིད་ཡིནཔ། 두번째는 자기의 일이 실제로 있는것이 좋다,

2 རང་གི་མཚན་གཞིའི་སྟེང་དུ་གྲུབ་པ། 세번째는 자기의 이름이 같다.

3 རང་གི་མཚོན་བྱ་ལས་གཞན་པའི་མཚན་ཉིད་མི་བྱེད་པ།
다른 법의 성질이 같은 것을 만들지않다

འཇིག་རྟེན་གསུམ།

삼역, 三役:

1ས་ཟླ་ལྷའི་འཇིག་རྟེན། 지상천세간,

2 ས་སྟེང་མིའི་འཇིག་རྟེན། 지면인세간

3 ས་འོག་ཀླུའི་འཇིག་རྟེན་། 지하룡세간

ཉོན་མོངས་པའི་ལམ་གསུམ།

번뇌의 3 도道:

1ཉོན་མོངས་པའི་ལམ། 번뇌도 煩惱道,

2 ལས་ཀྱི་ལམ། 업도 業道,

3 སྐྱེ་བའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པའི་ལམ་། 생잡염도 生雜染道

ཉོན་མོངས་པ་གསུམ།

생生잡염:

1 ཉོན་མོངས་པའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ། 번뇌잡염,

2 ལས་ཀྱི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ། 업 業 잡염,

3 སྐྱེ་བའི་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ། 생 生 잡염

ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་རིག་པ་གསུམ།

염오 3 촉 染污三觸:

1མ་རིག་པའི་རིག་པ། 무명[無明]의 접촉

2 གཏོད་སེམས་ཀྱི་རེག་པ། 진심[眞心]의 접촉

3 རྗེས་སུ་ཆགས་པའི་རེག་པ། 탐심의 접촉.

སྐྱབས་འགྲོའི་བསླབ་བྱ་གསུམ།

귀의 삼학처 三學 :

1 དགག་པའི་བསླབ་བྱ། 응지학처,

2 བསྒྲུབ་པའི་བསླབ་བྱ། 응행학처

3 དགག་བསྒྲུབ་ཐུན་མོང་གི་བསླབ་བྱ། 행지학처

དགེ་འདུན་གྱི་དབྱེན་གསུམ།

삼파승 三破僧:

1 འཁོར་ལོའི་དབྱེན། 파법륜승

2 ལས་ཀྱི་དབྱེན། 갈마에 의한 파제,

3 འཐུགས་ལོང་གི་དབྱེན། 투쟁에 의한 파제.

དགྲ་བཅོམ་པ་གསུམ།

삼[三]응공:

1 ཉན་ཐོས་དགྲ་བཅོམ། 성문 아라한,

2 རང་རྒྱལ་དགྲ་བཅོམ། 독각 아라한

3 སངས་རྒྱས་དགྲ་བཅོམ། 불 아라한

སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཉམ་པ་ཉིད་གསུམ།

여래 3 평등성 平等性 :

1 ཚོགས་བསགས་པར་མཉམ་པ་ཉིད། 적집자량평등성

2 ཆོས་སྐུ་བརྙེས་པར་མཉམ་པ་ཉིད། 증오법신평등성

3 འགྲོ་བའི་དོན་སྤྱོད་པར་མཉམ་པ་ཉིད། 현행리생평등성

བྱ་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་གསུམ།

사부 3 관정 事部三灌頂:

1 མེ་ཏོག་འཕྲེང་བའི་དབང་། 화발관정 花髮灌頂,

2 ཆུ་དབང་། 감로관정 甘露灌頂

3 ཅོད་པཎ་གྱི་དབང་། 관면관정 冠冕灌頂.

དབྱིབས་སྟགས་ཆོས་གསུམ།

형태 저주법계:

1 བསྐྱེད་པ་དབྱིབས། 밀생에서 차례가 생긴 한 류의 유가.

2 བཟླས་པ་སྔགས། 형상유가를 형성하고 진언유가를 읽고,

3 འོད་གསལ་འཇུག་ལྡང་ཆོས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་རོ། 광명이 법계에 드나드는 유가,

དད་གུས་སྤྲོ་གསུམ། 경복하고 열애하다:

1 སྐྱོ་ལ་དད། 사람을 우러러 보고

2 གསུང་ལ་གུས། 언어를 경건하게 여기며

3 ཐུགས་ལ་སྤྲོ། 그 사상을 열애하는 것.

མངར་གསུམ།

세가지 단 물건:

1 ཤེལ་ཀ་ར། 얼음 사탕,

3 བུ་རམ། 적사탕,

4 སྦྲང་རྩི། 꿀

གཞལ་བྱེད་ཚད་མ་གསུམ།

세가지 용량:

1 མངོན་སུམ། 현량,

2 རྗེས་དཔག 비량

3 ཡིད་ཆེས་ཚད་མ། 신복량

གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་སྐྱོམ་སྟང་གསུམ།

색계수단 3 가지:

1 གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་སུ་སྨོན་ལམ་གྱི་སྤང་བྱ་མ་རིག་པ། 색계수단에 버려야 할 무명

2 འདོད་ཆགས 탐

3 ང་རྒྱལ། 아만

མཁས་པའི་བྱ་བ་གསུམ།

현자삼사 賢智者三事:

1 འཆད་པ། 강설,

2 རྩོད་པ། 변론,

3 རྩོམ་པ། 저술

ཀུན་རྫོབ་གསུམ།

삼세속 三世俗:

1 ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ། 복진 세속,

2 ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཀུན་རྫོབ་། 도치된 세속,

3 ཡང་དག་པའི་ཀུན་རྫོབ། 정한 세속

སྐྱེས་ནས་འདབ་བ་གསུམ

삼생반 三生槃:

1 སྐྱེས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ་ལ་སྐྱེས་ཙམ་ནས་འདའ་བ། 생반열반을 생변반열반,

2 འདུ་བྱེད་དང་བཅས་ཏེ་འདའ་བ། 유행반열반,

3 འདུ་བྱེད་མེད་པར་འདའ་བ་། 무행반열반

དགེ་འདུན་གྱི་དབྱེན་གསུམ།

삼파승 三破僧:

1 འཁོར་ལོའི་དབྱེན། 파법륜승,

2 ལས་ཀྱི་དབྱེན། 갈마에 의한 파제,

3 འཐུགས་ལོང་གི་དབྱེན། 투쟁에 의한 파제

དགེ་སློང་གསུམ་།

삼三비구:

1 རྟགས་ཙམ་འཛིན་པའི་དགེ་སློང་། 형상 [形象] 비구

2 མིང་གི་དགེ་སློང་། 명상 [名想] 비구

3 ཡང་དག་པའི་དགེ་སློང་། 진실비구

ཡེ་ཤེས་ཕོང་དུ་རྒྱུད་པའི་ལེའུ་གསུམ།

삼증과장:

1 དགྲ་བཅོམ་པའི་ལེའུ། 아라한과장

2 ཕྱིར་མི་འོང་བའི་ལེའུ། 불환과장

3 རྒྱུན་ཞུགས་ཀྱི་ལེའུ། 예류과장

རིག་འཛིན་གསུམ།

3 가지 지명:

1 རྣམ་ཀྱི་རིག་འཛིན། 약물지명

2 ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་རིག་འཛིན། 수용지명

3 ལུས་ཀྱི་རིག་འཛིན། 신지명

རིགས་གསུམ།

밀교 3 부:

1 དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས། 불부

2 རྡོ་རྗེའི་རིགས། 금강부

3 པད་མའི་རིགས། 연화부

རིགས་གསུམ།

현교 3 종성:

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས། 성문종성,

2 རང་རྒྱལ་གྱི་རིགས། 독각종성

3 ཐེག་ཆེན་གྱི་རིགས། 대승종성

རིགས་གསུམ་མགོན་པོ།

밀종사부의 3 호주:

1 འཇམ་དབྱངས། 불부문수

2 ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། 금강부 금강수

3 སྤྱན་རས་གཟིགས། 연화부 관세음

རིང་བསྲེལ་གསུམ་།

3 사리:

1 ཆོས་སྐུའི་རིང་བསྲེལ། 법사리

2 སྐུ་བལ་གྱི་རིང་བསྲེལ། 모사리

3 སྐུ་གདུང་གི་རིང་བསྲེལ། 신사리.

ལུས་གསུམ།་

삼신三身, 세 가지 몸:

1 རྣམ་སྨིན་གྱི་ལུས། 이숙신 異熟身,

2 བག་ཆགས་ཀྱི་ལུས། 습기신 習氣身,

3 ཡིད་ཀྱི་ལུས། 의생신 意生身

ས་གསུམ།

삼역:

1 ས་བླ། 천상,

2 ས་སྟེང་། 지상

3 ས་འོག 지하

སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་གསུམ།

3 종 불어:

1 ཞལ་ནས་གསུངས་པའི་བཀའ། 친히 설하신 것

2 བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་བཀའ། 가피로 설하신 것,

3 རྗེས་སུ་གནང་བའི་བཀའ། 다음에 개허하신 것

གཟུགས་སུ་ཉེ་བར་འགྲོ་བ་གསུམ།

3 가지 정추색계:

1 བར་དོར་འདའ་བ། 중반

2 སྐྱེས་ནས་འདའ་བ། 생반

3 གོང་དུ་འཕོ་བ། 상류

ཡི་དྭགས་གསུམ།

3 가지 아귀:

1 ཕྱིའི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 외장,

2 ནང་གི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 내장

3 གཉིས་ཀའི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 내외

ཡུམ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ།

광중약 3 가지 반야경:

1 ཤེར་མདོ་འབུམ། 십만송

2 ཉི་ཁྲི། 2 만 5 천송

3 བརྒྱད་སྟོང་པ། 8 천송

ཡུལ་གསུམ།

3 경:

1 སྣང་ཡུལ། 현분경

2 ཞེན་ཡུལ། 열착경

3 དམིགས་ཡུལ། 소연경.

ཡུལ་ཅན་གསུམ།

3 가지 유경:

1 རྗོད་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་དང་དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལྟ་བུ་གཟུགས་སུ་གྱུར་པའི་ཡུལ་ཅན། 해설할 수 있는 소리와 근 등 형색유경

2 སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ལྟ་བུ་ཤེས་པར་གྱུར་པའི་ཡུལ་ཅན།། 마음과 심소 등 심식유경

3 གང་ཟག་ལྟ་བུ་ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་དུ་གྱུར་པའི་ཡུལ་ཅན། 보특까라 등 불상응행

གསོ་སྦྱོང་གསུམ།

3 종장정

1 དུས་འབྲེལ་གསོ་སྦྱོང་། 정시장정,

2 བཀྲ་ཤིས་གསོ་སྦྱོང་། 길양장정

3 གནོད་ཟློག་གསོ་སྦྱོང་། 식재장정

འཇུག་སྒོ་གསུམ།

입행삼문:

1 བསྟན་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་སྐྱབས་འགྲོ། 불교의 입문인 귀의

2 ཐར་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་ངེས་འབྱུང་། 해탈의 입문인 염리심,

3 ཐེག་ཆེན་དུ་འཇུག་པའི་སྒོ་སེམས་བསྐྱེད། 대승의 입문인 발심

ཉིང་རེ་འཛིན་གསུམ།།

3 가지 삼마지:

1 དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 진여등지 **眞如等持**

2 ཀུན་ཏུ་སྣང་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 현위등지 **現位等持**

3 རྒྱུའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 인위등지 **因位等持**

རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཡན་ཆད་ཀྱི་བསྐྱེད་རིམ་སྤྱིའི་རྣལ་འབྱོར་གསུམ།

3 가지 삼마지:

1 དང་པོ་སྦྱོར་བའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 초행등지

2 ལས་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 사업최승등지

3 དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 단장최승등지

ཆོས་གོས་རྣམ་གསུམ།

삼법의:

1 སྣམ་སྦྱར། 지벌라

2 བླ་གོས། 즉[7 가지 옷

3 མཐང་གོས། 조상옷

གཞལ་བྱའི་གནས་གསུམ།

삼소량분:

1 མངོན་གྱུར། 현전분,

2 ལྐོག་གྱུར། 불현전분 즉 은폐분

3 ཤིན་ཏུ་ལྐོག་གྱུར། 최극은폐분

ཕྱིར་འོང་གསུམ།

3 가지 일래:

1 ཕྱིར་འོང་ཞུགས་པ། 일래향

2 ཕྱིར་འོང་འབྲས་གནས་ཙམ་པོ་བ། 일래초과

3 ཕྱིར་འོང་འབྲས་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་ཚེ་གཅིག་བར་ཆད་གཅིག་པ་། 일래승과

བསྟན་བཅོས་ཡང་དག་གསུམ།

3 가지 정론:

1 དོན་དང་ལྡན་པའི་བསྟན་བཅོས། 유익논작

2 སྡུག་བསྔལ་སྤོང་བའི་བསྟན་བཅོས། 단고논작

3 སྒྲུབ་པ་ལྷུར་ལེན་པའི་བསྟན་བཅོས་ཏེ་ནང་པའི་བསྟན་བཅོས། 수행 제 1 논작

འགལ་བ་གསུམ།

삼상위 三相違:

1 ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ། 불병존 모순,

2 ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ། 상호 모순,

3 ཚད་མའི་གནོད་འགལ། 위정량 모순.

འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས་གསུམ།

삼상위인 三相違因:

1 རང་བཞིན་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས། 본질적으로 모순되는 원인,

2 འབྲས་བུ་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས། 결과가 서로 모순되는 원인,

3 མ་དམིགས་པའི་འགལ་བའི་གཏན་ཚིགས། 불가득[不可得]이 서로 모순되는 원인

རྣལ་འབྱོར་ས་གསུམ།

유가삼지:

1 གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་ས། 현증인무아 유가지

2 གཟུང་འཛིན་གཉིས་སྟོང་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་ས། 현증이취성 공유가지

3 བདེན་སྟོང་རྟོགས་པའི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་ས། 현증제실공 유가지

དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས།

3 세주불:

1 འདས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད། 과거 연등불

2 ད་ལྟའི་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ། 현세불 석가모니

3 མ་འོངས་སངས་རྒྱས་བྱམས་པ་མགོན་པོ། 미래불 자씨호주

རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་གསུམ།

삼해탈문 三解脫門:

1 སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ། 공해탈문

2 མཚན་མ་མེད་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ། 무상해탈문

3 སྨོན་པ་མེད་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ། 무원해탈문

རྣལ་འབྱོར་མ་གསུམ།

삼유가모:

1 ལྷན་སྐྱེས། 구생

2 ཞིང་སྐྱེས། 찰생

3 སྔགས་སྐྱེས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་མ། 주생

ལྷ་གསུམ

삼천 [三天]:

1 འདོད་ཁམས་ཀྱི་ལྷ། 욕계천

2 གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་ལྷ། 색계천

3 གཟུགས་མེད་ཁམས་ཀྱི་ལྷ། 무색계천

ཆོས་ཉན་པ་པོ་སློབ་མའི་སྐྱོན་གསུམ།

문법제자의 3 가지 결점:

1 སྣ་བ་མི་གཏོད་ཁ་སྦུབ་ལྟ་བུའི་སྐྱོན།

예하면 그릇의 밑바닥이 없어 넣을 수 없는 것; 마음속으로 기억하지 않다.

2 ཡིད་ལ་མི་འཛིན་ཞབས་རྡོལ་ལྟ་བུའི་སྐྱོན།

예하면 용기의 바닥이 새어 마지막에는 흘러 없어지는 것과 같은 것,

고민하는 것,

3 ཉོན་མོངས་དང་འདྲེས་དུག་ཅན་ལྟ་བུའི་སྐྱོན།

예하면 용기가 깨끗하지 않아 마지막에 더럽게 변하여 쓸 수 없는 것과 같다.

སྦྱོར་དངོས་མཇུག་གསུམ།

예비하고 정식과 결속 세 계단:

1 ལས་ཀའི་སྦྱོར་བའམ་སྔོན་འགྲོ། 고대에는 가행,

2 དངོས་གཞི། 정행

3 མཇུག་སྔེ་གསུམ། 결행으로 번역

མ་རིག་པ་གསུམ།

세가지 무명:

1 རྨོངས་ཅན། 미혹

2 ཟེ་ཚོམ། 유예

3 ལོག་པར་རྟོགས་པ། 아견

 རྒྱ་འཁོར་གསུམ།

삼맥륜:

1 སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ། 정간 대락륜

2 མགྲིན་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ། 후간 수용륜

3 སྙིང་ག་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ། 심간 정법륜.

ཡི་དྭགས་གསུམ།

3 가지 아귀:

1 ཕྱིའི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 외장

2 ནང་གི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 내장

3 གཉིས་ཀའི་སྒྲིབ་པ་ཅན། 내외 2 종 아귀

དུས་ཀྱིས་བསྡུས་པ་གསུམ།

시간의 섭취 3 가지:

1 འདས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཞོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་གཟིགས་པ་འཇུག་པ། 과거 시간 무저 무애지,

2 མ་འོངས་པའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་གཟིགས་པ་འཇུག་པ། 미래 시간 무애지

3 ད་ལྟའི་དུས་ལ་མ་ཆགས་མ་ཐོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་གཟིགས་པ་འཇུག་པ། 현재 시간

ཉིན་ཞག་དུས་གསུམ།

낮의 3 시와 밤의 3 시:

1 སྔ་དྲོ། 아침

2 ཉིན་གུང་། 정오

3 ཕྱི་དྲོ། 오후

མཚན་མོའི་དུས་གསུམ།

밤의 3 시·

1 ནམ་སྲོད། 초야

2 ནམ་གུང་། 자정

3 ནམ་སླད། 자정 이후

ལུས་རྩའི་གཙོ་གསུམ།

인체 3 주맥:

1 ལུས་ཀྱི་གཞུང་རྩ་དབུ་མ། 중맥

2 རྐྱང་མ། 주맥

3 རོ་མ། 우맥

སྔགས་གསུམ།

3 주呪, 3 진언:

1 ཐབས་ཀྱི་ངོ་བོ་རིག་སྔགས། 방편의 본질인 명주 **明呪**,

2 ཤེས་རབ་ཀྱི་ངོ་བོ་གཟུངས་སྔགས། 지혜의 본질인 총지주 **總持呪**,

3 གཉིས་མེད་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ངོ་བོ་གསང་སྔགས། 무이지[無二智]의 본질인 밀 [주密呪]
등 세 가지

སྒྲུབ་ངག་ལྟར་སྣང་གསུམ།

3 가지 비현실논식:

1 རྟགས་ཚུལ་གསུམ་མ་ཚང་བ་བཀོད་པ་དོན་སྐྱོན་ཅན།

삼종인[三種因]에 맞지않아 그 뜻에 잘못이 있고,

2 རྟགས་ཚུལ་གསུམ་ཚང་ཡང་ཕྱི་རྒོལ་གྱིས་ངེས་ནུང་མེད་པ་བཀོད་པ་བློ་སྐྱོན་ཅན།

삼종인을 구족했으나 상대방이 알지 못하는 사유의 허물이 있거나

3 ཚུལ་གསུམ་ངེས་པར་བྱེད་ཀྱང་བརྗོད་ཚུལ་མི་བཟང་བ་སྒྲ་སྐྱོན་ཅན།

삼종인을 알더라도바른 단어를 사용하지 않는 말의 허물이 있는 세가지를
말한다

བཞི་ཚན་ཅན།

사합조:

ཕྱག་རྒྱ་བཞི། [ལྟ་བ་བཀའ་བཏགས།]

사법인 四法印:

1 འདུ་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ། 제행무상 sarvasaṃskāranityatā 諸行無常

2 ཟག་བཅས་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་བ། 유루일체개고 sarvasāstravaduḥ khata 有漏一切皆苦

3 ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་ཞིང་བདག་མེད་པ། 제법무아 sarvadharmaśūnyāasvāmi ka 諸法無我

4 མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞི་བ། 열반적정 nirvāṇaśānta 涅槃寂靜

རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི།

사신족 catvāraḥ ṛddhipāda 四神足

1 འདུན་པ། 욕신족 chandaḥ 欲神足

2 བརྩོན་འགྲུས། 근신족 vīryaḥ 勤神足

3 བསམ་པ། 심신족 cittaḥ 心神足

4 དཔྱོད་པ། 관신족 mīmāṃsā 觀神足

སྦྱོར་ལམ་བཞི།[ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན་བཞི།][དགེ་རྩ་བཞི།]

사가행위[사순결택분][사선근] caturprayogamārga[catvāri nirvedha bhāgīya][catvāri kuśalamūla] 四加行位[四順抉擇分][四善根]

1 དྲོད། 난위 uṣmagata 煖位

2 རྩེ་མོ། 정위 mūrdhan 頂位

3 བཟོད་པ། 인위 kṣānti 忍位

4 འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱི་མཆོག 세제일법위 laukikāgryadharma 世第一法 位

ལུང་བསྟན་པ་བཞི།

사기문 catvāri vyākaraṇāni 四記問

1 མགོ་གཅིག་ཏུ་ལུང་བསྟན་པ། 일향기 ekāṃśavyākaraṇaṃ 一向記

2 རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་ལུང་བསྟན་པ། 분별기 vibhajyavyākaraṇaṃ 分別記

3 ཡོངས་སུ་དྲིས་ཏེ་ལུང་བསྟན་པ། སླར་དྲིས་ནས་ལུང་བསྟན་པ། 반문기 paripṛcchāvyākaraṇaṃ 反問記

4 བཞག་པར་ལུང་བསྟན་པ། 묵치기 sthāpanīyavyākaraṇaṃ 默置記

སྲིད་པ་བཞི།

사유 catvāro bhavāḥ 四有

1 བར་དོའི་སྲིད་པ། 중유 antarābhava 中有

2 སྐྱེ་བའི་སྲིད་པ། 생유 uppattibhava 生有

3 སྔོན་དུས་ཀྱི་སྲིད་པ། 본유 sākṣinbhava 本有

4 འཆི་བའི་སྲིད་པ། 사유 maraṇabhava 死有

གླིང་བཞི།

사주四洲

1 ལྷོ་འཛམ་བུ་གླིང་། 남섬부주 南贍浮州

2 ཤར་ལུས་འཕགས་པོ། 동불파제 東弗婆提

3 ནུབ་བ་ལང་སྤྱོད། 서구야니 西瞿耶尼

4 བྱང་སྒྲ་མི་སྙན། 북울단월 北鬱單越

རྒྱུད་སྡེ་བཞི།

사밀속 catvāri 四密續

1 བྱ་རྒྱུད། 작속 krīya 作續

2 སྤྱོད་རྒྱུད། 행속 cārya 行續

3 རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད། 유가속 yoga tantra 瑜伽續

4 རྣལ་འབྱོར་བླ་མེད་རྒྱུད། 무상유가속 anuttarayoga 無上瑜伽續

སྟོང་ཉིད་བཞི།

사공 catvāri śūnyatā 四空

1 དངོས་པོ་སྟོང་པ་ཉིད། 유성공 bhāva śūnyatā 有性空

2 དངོས་པོ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 무성공 abhāva śūnyatā 無性空

3 རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད། 본성공 prakṛtī śūnyatā 本性空

4 གཞན་གྱི་དངོས་པོ་སྟེ་ངོ་བོའི་སྟོང་པ་ཉིད། 타성공 parabhāva śūnyatā 他性空

རྒྱལ་ཆེན་རིགས་བཞི།

사왕천 cāturmahārājakāyika 四王天

1 ཤར་དུ་ཡུལ་འཁོར་སྲུང་། 동방지국천 dhṛtaraṣṭra dhritaraṣṭra 東持國天

2 ལྷོ་རུ་འཕགས་སྐྱེས་བུ། 남방증장천 virūḍhaka virūḍhaka 南增長天

3 ནུབ་ཏུ་སྤྱན་མི་བཟང་། 서방광목천 virūpakṣa virūpakṣa 西廣目天

4 བྱང་དུ་རྣམ་ཐོས་སྲས། 북방다문천 vaiśravana 北多聞天

སྐྱེ་གནས་བཞི།

사생 caturyoni 四生

1 མངལ་སྐྱེས། 태생 jārāyujā 胎生

2 སྒོང་སྐྱེས། 난생 aṇḍajā 卵生

3 དྲོད་གཤེར་ལས་སྐྱེས་པ། 습생 samsvedajā 濕生

4 བརྫུས་སྐྱེས། 화생 upapādukājā 化生

རྣམ་རྟོག་བཞི།

사종분별 caturvidho vikalpaḥ 四種分別

1 གཟུང་རྟོག 소취분별 grāhya-vikalpa 所取分別

2 འཛིན་རྟོག 능취분별 grāhaka-vikalpa 能取分別.

3 རྫས་འཛིན་རྟོག་པ། 실유능취분별 dravyagrahakalpa 實有能取分別

4 བཏགས་འཛིན་རྟོག་པ། 가유능취분별 prajñāptigrahakalpa 假有能取分別

འགོག་བདེན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་བཞི།

멸제사행상 catvāri nirodhsatyaguṇa 滅諦四行相

1 འགོག་པ། 멸 nirodha 滅

2 ཞི་བ། 정 śānta 靜

3 གྱ་ནོམ་པ། 묘 praṇīta 妙

4 ངེས་འབྱུང་། 리 niḥsaraṇa 離

སྡུག་བདེན་གྱི་རྣམ་པ་བཞི།

고제사행상 catvāri duḥkhasākāra 苦諦四行相

1 མི་རྟག་པའི་རྣམ་པ། 무상 anitya 無常

2 སྡུག་བསྔལ་བའི་རྣམ་པ། 고 duḥkha 苦

3 སྟོང་པའི་རྣམ་པ། 공 śūnya 空

4 བདག་མེད་པའི་རྣམ་པ། 무아 anātmaka 無我

བསམ་གཏན་བཞི།

사정려四靜慮 or 사선四禪

1 བསམ་གཏན་དང་པོ། 초선初禪

2 བསམ་གཏན་གཉིས་པ། 이선二禪

3 བསམ་གཏན་གསུམ་པ། 삼선三禪

4 བསམ་གཏན་བཞི་པ། 사선四禪

འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི།

사성제 catvāri āryasatya 四聖諦

1 སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ། 고성제 duḥkhasatya 苦聖諦

2 ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ། 집성제 samudayasatya 集聖諦

3 འགོག་པའི་བདེན་པ། 멸성제 nirodhasatya 滅聖諦

4 ལམ་གྱི་བདེན་པ། 도성제 mārgasatya 道聖諦

བསྐལ་པ་བཞི།

사겁[사중겁] caturkalpāḥ 四劫[四中劫]

1 ཆགས་པའི་བསྐལ་པ་བ། 성겁 vivarta-kalpaḥ 成劫

2 གནས་པའི་བསྐལ་པ་བ། 주겁 vivarta-siddha-kalpaḥ 住劫

3 འཇིག་པའི་བསྐལ་པ་བ། 괴겁 saṃvarta-kalpaḥ 壞劫

4 སྟོང་པའི་བསྐལ་པ་བ། 공겁 saṃvarta-siddha-kalp aḥ 空劫

བསམ་གཏན་བཞི་པ་ལ་བཞི།

사선四禪: 사념법사정 捨念法伺定

1 བཏང་སྙོམས་ཡོངས་སུ་དག་པ། 청정념 淸淨念

2 དྲན་པ་ཡོངས་སུ་དག་པ། 청정행사 淸淨行捨

3 སྡུག་བསྔལ་བ་ཡང་མ་ཡིན་བདེ་བ་ཡང་མ་ཡིན་པའི་ཚོར་བ། 수사 受捨

4 སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད། 심일경성 心一境性

ངན་འགྲོ་བཞི།

사악취 四惡趣

1 དམྱལ་བ། 지옥 地獄

2 ཡི་དྭགས། 아귀 餓鬼

3 དུད་འགྲོ། 축생 畜生

4 ལྷ་མ་ཡིན། 아수라 阿修羅

དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ་བཞི།

사념주 catvāri smṛtyūpasthāna 四念住

1 ལུས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 신념주 kāya-smṛty-upasthānaṃ 身念住

2 ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 수념주 vedanā-smṛty-upasthānaṃ 受念住

3 སེམས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 심념주 citta-smṛty-upasthānaṃ 心念住

4 ཆོས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 법념주 dharma-smṛtyupasthānaṃ 法念住

འཕགས་པ་གནས་བརྟན་པ་བཞི།

성상좌부 ārya-sthaviravādinaḥ 聖上座部:

1 ས་སྟོན་པའི་སྡེ། 화지부 mahīśāsakavādinaḥ 化地部, .

2 ཆོས་སྲུང་སྡེ། 법장부 dharmaguptavādinaḥ 法藏部

3 གངས་རི་བོའི་སྡེ། 설산부 haimavatavādinaḥ 雪山部

4 གོས་དམར་སྡེ། 적첩부 tāmraśāṭīyavādinaḥ 赤牒部

དགོངས་པ་ཅན་བཞི།

사종의취 **四種意趣**:

1 མཉམ་པ་ཉིད་ལ་དགོངས་པ། 평등의취 **平等意趣**

2 དུས་གཞན་ལ་དགོངས་པ། 별시의취 **別時意趣**

3 དོན་གཞན་ལ་དགོངས་པ། 별의의취 **別義意趣**

4 གང་ཟག་གཞན་ལ་དགོངས་པ། 보특가라의락의취 **補特伽羅意樂意趣**

མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ་བཞི།

사현량 catvāri pratyakṣapramāṇa **四現量**

1 དབང་པོའི་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། 근현량 indriya-pratyakṣa-pramā ṇ **根現量**

2 ཡིད་ཀྱི་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། 의현량 mānasa-pratyakṣa-pramāṇa **意現量**

3 རང་རིག་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། 자증현량 svasaṃvedana-pratyakṣa-pramāṇa **自證現量**

4 རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་གྱི་ཚད་མ། 유가현량 yogi-pratyakṣa-pramāṇa **瑜伽現量**

དགེ་སྦྱོང་གི་འབྲས་བུ་བཞི།

성문사과 **四果**:

1 རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ། 예류과 **預流果**

2 ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་གི་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ། 일래과 **一來果**

3 ཕྱིར་མི་འོང་བའི་འབྲས་བུ་གནས་པ། 불환과 不還果

4 དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ། 아라한과 阿羅漢果

དགེ་སྦྱོང་གི་ཆོས་བཞི།

사사문법 catvāraḥ śramaṇakāraka dharmāḥ 四沙門法

1 གཤེ་ཡང་སླར་མི་གཤེ་བ། 욕해도 도로 욕하지않음 ākruṣtena na pratyākroṣtaryaṃ 他罵不應返罵

2 ཁྲོས་ཀྱང་སླར་མི་ཁྲོ་བ། 화내도 도로 화내지 않음 roṣitena na pratiroṣitvyaṃ 他瞋不應返瞋

3 མཚང་བྲུས་ཀྱང་སླར་མི་འབྲུ་བ། 허물을 들춰도 도로 들추지 않음 bhaṇḍitena na pratiroṣitvyaṃ 他調不應返調

4 བརྡེགས་ཀྱང་སླར་མི་བརྡེག་པ། 때려도 도로 때리지 않음 tāḍiteṅa na pratitāḍitavyaṃ 他打不應返打

རྐྱེན་བཞི།

사연 catvāraḥ pratyayāḥ 四緣

1 རྒྱུ་རྐྱེན། 인연 hetu pratyaya 因緣

2 དེ་མ་ཐག་རྐྱེན། 등무간연 samanantara pratyaya 等無間緣

3 དམིགས་རྐྱེན། 소연연 ālambana pratyaya 所緣緣

4 བདག་རྐྱེན། 증상연 adhipat pratyaya 增上緣

ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན་བཞི།

사종순결택분四種順決擇分:

1 དྲོད། 난 煖

2 རྩེ་མོ། 정 頂

3 བཟོད་པ། 인 忍

4 འཇིག་རྟེན་ཆོས་ཀྱི་མཆོག 세제일법世第一法

འཁོར་རྣམ་བཞི།

사부중 catvāraḥparaṣadāḥ 四部衆

1 དགེ་སློང་པ། 비구[필추]bhikṣu 比丘[苾芻]

2 དགེ་སློང་མ། 비구니[필추니]bhikṣunī 比丘尼[苾芻尼]

3 དགེ་བསྙེན་པ། 우바새[오바새가,근사남]upāsaka

優婆塞[鄔波索迦,近事男]

4 དགེ་བསྙེན་མ།

མཐའ་བཞི།

사변[사생] cāturanta 四邊[四生]

1 བདག་ལས་སྐྱེ་བ། 자생 ātmaja 自生

2 གཞན་ལས་སྐྱེ་བ། 타생 paraja 他生

3 གཉིས་ཀ་ལས་སྐྱེ་བ། 공생 ubhyaja 共生

4 རྒྱུ་མེད་ལས་སྐྱེ་བ། 무인생 akāraṇaja 無因生

རྟོན་པ་བཞི།

사의 catvāri pratisaraṇāni 四依

1 དོན་ལ་རྟོན་པར་བྱའི་ཚིག་འབྲུ་ལ་རྟོན་པར་མི་བྱ། 의의불의어 artha-pratisaraṇena bhavitavyaṃna vyañjana-pratisaraṇena 依義不依語

2 ཆོས་ལ་རྟོན་པར་བྱའི་གང་ཟག་ལ་རྟོན་པར་མི་བྱ། 의법불의인 dharma-pratisaraṇena bhavitavyaṃna pudgala-pratisaraṇena 依法不依人

3 ཡེ་ཤེས་ལ་རྟོན་པར་བྱའི་རྣམ་ཤེས་ལ་རྟོན་པར་མི་བྱ། 의지불의식 jñāna-pratisaraṇena bhavitavyam na vijñ āna-pratisaraṇena 依智不依識

4 ངེས་པའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་རྟོན་པར་བྱའི་དྲང་བའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་རྟོན་པར་མི་བྱ། 의요의경불의불료의경 nītārtha-sūtra-pratisaraṇe na bhavitavyaṃna neyārtha-sūtra-pr atisaraṇena 依了義經不依不了義經

དགའ་བ་བཞི།

사희 catvāri muditā 四喜

1 དགའ་བ། 초희 muditā 初喜

2 རབ་ཏུ་དགའ་བ། 승희 pramuditā 勝喜

3 ཁྱད་པར་གྱི་དགའ་བ། 극희 viśeṣamuditā 極喜

4 ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་དགའ་བ། 구생희 sahajamuditā 俱生喜

གཉེན་པོ་སྟོབས་བཞི།

사력대치 catvāri pratipak ṣabala 四力對治

1 རྟེན་གྱི་སྟོབས། 의지력 āśraya-bala 依止力

2 གཉེན་པོའི་སྟོབས། 대치력 pratipakṣa-bala 對治力

3 རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པའི་སྟོབས། 능파력 viduśaṇa-bala 能破力

4 ཉེས་པ་ལས་སླར་ལྡོག་པའི་སྟོབས། 방호력 niviṛtti-bala 防護力

གཟུངས་ཀྱི་སྒོ་བཞི།

사종묘다라니문 catvāri dhāraṇī 四種妙陀羅尼門

1 བཟོད་པའི་གཟུངས། 인다라니문 kṣāntidhāraṇī 忍陀羅尼門

2 སྔགས་ཀྱི་གཟུངས། 주다라니문 mantradhāranī 咒陀羅尼門

3 ཚིག་གི་གཟུངས། 사다라니문[법다라니] vākya dhārani 詞陀羅尼門[法陀羅尼]

4 དོན་གྱི་གཟུངས། 의다라니문 arthadhārani 義陀羅尼門

གཟུགས་མེད་སྙོམས་འཇུག་བཞི།

사무색정[사무색등지] catvāri arūpasamāpatti 四無色定[四無色等至]

1 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྙོམས་འཇུག 공무변처 ākāśānantyāyatanaṃ 空無邊處

2 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྙོམས་འཇུག 식무변처 vijñānānantyāyatanaṃ 識無邊處

3 ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무소유처 ākiñcanyāyatanaṃ 無所有處

4 འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་གྱི་སྙོམས་འཇུག 비상비비상처[유정] naivasaṃjñānāsaṃjñāyat anaṃ 非想非非想處[有頂]

གཟུགས་མེད་པ་བཞི།

무색계사천 catur ārūpyadhātuḥ 無色界四天:

1 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 공무변처천 ākāśānantya yatanaṃ 空無邊處天

2 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 식무변처천 vijñānānantya yatanaṃ 識無邊處天

3 ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད། 무소유처천 akiṃcanya yatanaṃ 無所有處天

4 འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད། [སྲིད་རྩེ་]비상비비상처천[유정] naivasaṃjñānāsaṃ jñāyatanaṃ [bhavāgra] 非想非非想處天[有頂]

ཉེར་ལེན་བཞི།

사취 catvāri upādānāni 四取

1 འདོད་པ་ཉེ་བར་ལེན་པ། 욕취 rāga 欲取

2 ལྟ་བ་ཉེ་བར་ལེན་པ། 견취 dṛṣṭi 見取

3 ཚུལ་ཁྲིམས་དང་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་འཛིན་ཉེ་བར་ལེན་པ། 계금취 śīlavṛataparāmarśa 戒禁取

4 བདག་ལྟ་ཉེ་བར་ལེན་པ། 아어취 ahamdṛṣṭi 我語取

དབང་བཞི།

사종관정 catvarabhiṣeka 四種灌頂

1 བུམ་དབང་། 병관 kalaśābhiṣeka 瓶灌

2 གསང་དབང་། 밀관 guhyābhiṣeka 密灌

3 ཤེས་རབ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དབང་། 지혜관정 prajñājñābhiṣeka 智慧灌頂

4 ཚིག་དབང་། 명사관정 śabdābhiṣeka 名詞灌頂

ཟས་བཞི།

사식 catvāriāhārāḥ 四食

1 ཁམ་གྱི་ཟས། 단식 kavatikāhārāḥ 段食

2 རེག་པའི་ཟས། 촉식 sparśāhārāḥ 觸食

3 ཡིད་ལ་སེམས་པའི་ཟས། 의사식 manaḥsamśetanāhārāḥ 意思食

4 རྣམ་པ་ཤེས་པའི་ཟས། 식식 vijñānāhārārāḥ 識食

དྲན་པ་ཉེར་བཞག་བཞི།

사념주 catvāri smṛtyūpasthāna 四念住

1 ལུས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 신념주 kāya-smṛty-upasthānaṃ 身念住

2 ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 수념주 vedanā-smṛty-upasthānaṃ 受念住

3 སེམས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 심념주 citta-smṛty-upasthānaṃ 心念住

4 ཆོས་དྲན་པ་ཉེར་བཞག 법념주 dharma-smṛtyupasthānaṃ 法念住

གཞན་འགྱུར་བཞི།

사부정 catur aniyata 四不定

1 གཉིད། 수면 middha 睡眠

2 འགྱོད་པ། 악작 kaukṛtya 惡作

3 རྟོག་པ། 심 vitarka 尋

4 དཔྱོད་པ། 사 vicāra 伺

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་བཞི།

사무위법 catvāri saṃskṛtadharma 四無為法

1 ནམ་མཁའ། 허공무위 ākāśa 虛空無為

2 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸무위 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅無為

3 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸무위 pratisaṃkhyānirodha 擇滅無為

4 དེ་བཞིན་ཉིད། 진여 tathatā 真如

ཕྱིན་ཅི་ལོག་བཞི།

사전도 catvāri viparyāsāḥ

1 མི་རྟག་པ་ལ་རྟག་པར་འཛིན་པ། 상 nitya 常

2 སྡུག་བསྔལ་ལ་བདེ་བར་འཛིན་པ། 낙 prīti 樂

3 བདག་མེད་པ་ལ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ། 아 ātman 我

4 མི་གཙང་བ་ལ་གཙང་བར་འཛིན་པ། 정 suddhi 淨

མི་འཇིགས་པ་བཞི།

사무소외 catvāravāiśāradya 四無所畏

1 ཆོས་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་མི་འཇིགས་པ། 정등각무외 sarvadharmābhisambodhi vaiśāradyaṃ 正等覺無畏

2 ཟག་པ་ཟད་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་མི་འཇིགས་པ། 누영진무외 sarvāsravakṣayajñānavai śāradyaṃ 漏永盡無畏

3 བར་དུ་གཅོད་པའི་ཆོས་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ། 설장법무외 antarāyikadharmānyathāt vaniścitavyākaraṇavaiśār adyaṃ 說障法無畏

4 ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ལམ་བསྟན་པ་ལ་མི་འཇིགས་པ། 설출도무외 sarvasampadadhigamāya nairyāṇikapratipattathatva vaiśāradyaṃ 說出道無畏

བློ་ལྡོག་རྣམ་བཞི།

사종반성 catvāri āśaya 四種反省

1 དལ་འབྱོར་རྙེད་དཀའ་བསམ་པ། 가만난득 暇滿難得

2 འཆི་བ་མི་རྟག་བསམ་པ། 사망무상 ? 死亡無常

3 འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་བསམ་པ། 윤회통고 ? 輪迴痛苦

4 ལས་བཟང་ངན་གྱི་འབྲས་བུ་བདེ་སྡུག་གཉིས་སུ་ངེས་པར་བསམ་པ། 업과결정 ? 業果決定

བདུད་བཞི།

사마 catvāri mārāḥ 四魔

1 ཕུང་པོའི་བདུད། 온마 skandhamāra 蘊魔
2 ཉོན་མོངས་པའི་བདུད། 번뇌마 kleṣamāra 煩惱魔
3 འཆི་བདག་གི་བདུད། 사마 mṛtyupatimāra 死魔
4 ལྷའི་བུའི་བདུད། 천자마 devaputramāra 天子魔

ཡོན་ཏན་བཞི

열반사덕 catvāraḥ guṇa 涅槃 四德

1 རྟག་པ། 상 nityaṃ 常
2 བདེ་བ། 낙 sukhaṃ 樂
3 བདག 아 ātman 我
4 གཙང་། 정 śuddhi

ཡེ་ཤེས་བཞི།

사지 catvāri jñānāni 四智

1 བྱ་སྒྲུབ་ཡེ་ཤེས། 성소작지 kṛtyānusthāna jñāna 成所作智
2 སོར་རྟོགས་ཡེ་ཤེས། 묘관찰지 pratyavekṣanājñāna 妙觀察智

3 མཉམ་ཉིད་ཡེ་ཤེས། 평등성지 samatajñāna 平等性智

4 མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས། 대원경지 ādarśajñāna 大圓鏡智

རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ཡན་ལག་བཞི།

연기사지 緣起四支:

1 འཕེན་པའི་ཡན་ལག 능행지 能行支,

2 འཕངས་པའི་ཡན་ལག 소행지 所行支,

3 མངོན་པར་འགྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ཡན་ལག 현행지 現行支

4 མངོན་པར་གྲུབ་པའི་ཡན་ལག 성취지 成就支

གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་བཞི།

사교파 四教派,

1 བྱེ་བྲག་སྨྲ་བ། 유부

2 མདོ་སྡེ་པ། 경량부

3 སེམས་ཙམ་པ། 유식학파,

4 དབུ་མ་པ། 중관파

བྱ་རྒྱུད་ཀྱི་ལམ་གྱི་མངོན་རྟོགས་སམ་སྦྱོར་བའི་སྒོ་བཞི།

밀교 사부 4 가지도현관 혹은 4 가지 행문:

1 འཇུག་པའི་སྐྱོད་པ། 입단향

2 སྦྱོར་བའི་སྐྱོད་པ། 편리향

3 སྒྲུབ་པའི་སྐྱོད་པ། 수행향

4 གྲུབ་པའི་སྐྱོད་པ། 성과향

རྩ་གནས་འཁོར་ལོ་བཞི།

사맥륜

1 སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས། 정간에 32 개 잎을형성한 대락맥륜

2 མགྲིན་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་བཅུ་དྲུག 후두간에 형성한 16 잎의 수용맥락,

3 སྙིང་ག་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་བརྒྱད། 마음간에 형성한 8 잎법륜

4 ལྟེ་བ་སྤྲུལ་བའི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བཞི། 배꼽간에 형성한 64 잎의 변화맥락.

བསལ་བ་བཞི།

4 가지 상위:

1 མངོན་སུམ་གྱིས་བསལ་བ། 현량상위

2 དངོས་སྟོབས་ཀྱིས་བསལ་བ། 사리상위

3 ཁས་བླངས་ཀྱིས་བསལ་བ། 승허상위

4 གྲགས་པས་བསལ་བ། 극성상위

རྣམ་དག་བཞི།

사청정 四清淨:

1 རང་བཞིན་གྱི་རྣམ་དག། 자성청정

2 དམིགས་པའི་རྣམ་དག། 소연청정

3 རྣམ་དག་གིའམ་སྒྲུབ་པའི་རྣམ་དག། 성반청정

4 ཐོབ་པའི་རྣམ་དག། 증득청정

འབྱུང་བའི་རེག་བྱ་བཞི།

기본요소인 4 촉觸:

ས་ཆུ་མེ་རླུང་།

지地, 수水, 화火, 풍風

འགོད་པ་བཞི།

4 가지 안립:

1 ཐེག་པ་ལ་འགོད་པ། 乘 안립

2 བདེ་བ་ལ་འགོད་པ། 樂 안립,

3 རིག་པ་ལ་འགོད་པ། 明 안립

4 ཆོས་ལ་འགོད་པ། 法 안립

ཉན་ཐོས་རྩ་བའི་སྡེ་བཞི།

1 ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་སྡེ། 설일체유부

2 ཕལ་ཆེན་པའི་སྡེ། 대중부

3 གནས་བརྟན་པའི་སྡེ། 상좌부

4 མང་པོས་བཀུར་བའི་སྡེ། 정량부

འཇིགས་པ་བཞི།

4 가지 두려움:

1 ན་བ། 병,

2 རྒ་བ། 노

3 འཆི་བ། 사,

4 རྒུད་པ། 쇄

གང་ཟག་བཞི།

네 종류 보특가라 **補特伽羅**:

མུན་པ་ནས་མུན་པར་འགྲོ་བ། 어두운데서 어두운 곳으로 가는자,

མུན་པ་ནས་སྣང་བར་འགྲོ་བ། 어두운데서 밝은 곳으로 가는자,

སྣང་བ་ནས་མུན་པར་འགྲོ་བ། 밝은데서 어두운 곳으로 가는자,

སྣང་བ་ནས་སྣང་བར་འགྲོ་བ། 밝은데서 밝은 곳으로 가는 자

བསྐལ་པའི་དུས་བཞི།

사겁시 四劫時:

རྫོགས་ལྡན། 원만시,

གསུམ་ལྡན། 삼분시,

གཉིས་ལྡན། 이분시

རྩོད་ལྡན། 투쟁시

དགག་བྱའི་མཐའ་བཞི།

소파사변 所破四邊 Catvāri pratis,edhyāntā:

ཡོད་པའི་མཐའ། 있음,

མེད་པའི་མཐའ། 없음,

གཉིས་ཀའི་མཐའ། 있고 없음 둘 다 있음,

གཉིས་ཀ་མ་ཡིན་པའི་མཐའ། 있고 없음 둘 다 없는 것임

ཁམས་བཞི

사계[界]:

1 ས་ཁམས། 땅,

2 ཆུ་ཁམས། 물 水界

3 མེ་ཁམས། 불 火界

4 རླུང་ཁམས། 바람 風界

ཁུར་བཞི།

四重擔, catvari bhara:

ཕུང་པོའི་ཁུར། 온 [蘊] 중담,

བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཁུར། 정진 [勤] 중담,

ཉོན་མོངས་པའི་ཁུར། 번뇌 [惑] 중담,

དམ་བཅའ་ཁུར་བཅས་བཞིའོ། 종 [宗] 중담.

རྐྱེན་བཞི།

사병인 四病因:

1 དུས་དམན་ལྷག་ལོག་པ། 때 아닌때 먹음

2 གདོན་གྱིས་བློ་བུར་དུ་འཚེ་བ། 귀신들에게 준 것,

3 ཟས་དམན་ལྷག་ལོག་པ། 질 나쁜 음식

4 སྤྱོད་ལམ་དམན་ལྷག་ལོག་པ། 먹는 방식이 나쁜 것.

ལམ་གྱི་དགག་བྱ་སྒྲིབ་པ་བཞི།

사장 **四障**

འདོད་ཆེན་གྱི་སྒྲིབ་པ། 상품탐욕장,

ལྟ་རྟོགས་པའི་སྒྲིབ་པ། 외도장,

ཉན་ཐོས་ཀྱི་དམན་སྒྲིབ། 소승 성문장

རང་རྒྱལ་གྱི་དམན་སྒྲིབ། 독각장

སྙན་བརྒྱུད་བཞི།

사종이전 **四種耳傳**:

ཚིག་གང་ལུང་དང་བཅས་པ། 경전을 갖춘 법,

ལུང་མན་ངག་དང་ལྡན་པ། 요결을 갖춘 경전

མན་ངག་བརྒྱུད་པ་དང་ལྡན་པ། 전승법맥을 갖춘 요결,

བརྒྱུད་པ་བྱིན་རླབས་དང་ལྡན་པ། 가피가 있는 전승법맥.

སྐུ་བཞི།

부처의 사신 **四身**:

ངོ་བོ་ཉིད་སྐུ། 자성신,

ཡེ་ཤེས་ཆོས་སྐུ། 지혜법신,

ལོངས་སྐུ། 보신,

སྤྲུལ་སྐུ། 화신.

སྐྱབས་འགྲོ་བཞི།

사귀의처:

བླ་མ་དང་། 귀의상사

སངས་རྒྱས། 불법,

ཆོས། 법,

དགེ་འདུན། 승법.

འགོག་པའི་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི།

멸제사행사:

1 ཉོན་མོངས་པ་དང་སྡིག་པའི་ལས་རྣམས་སྤངས་ཏེ་མི་འབྱུང་བས་འགོག་པ། 번뇌죄가 영원히 없어지고 다시 생기지 않으면 멸상 滅相

2 སྡུག་བསྔལ་ཅི་ཡང་མི་འབྱུང་བས་ཞི་བ་དང་། 아무런 고통도 다시 생기지 않으면 정상 淨相

3 ཕྱིས་ཀྱང་ཁམས་གསུམ་དུ་སྐྱེ་ཞིང་སྡུག་བསྔལ་མྱོང་བར་མི་འགྱུར་བས་གྱ་ནོམ་པ། 이후부터 다시는 생의 삼계의 여러 가지 고난을 당하지 않으면 묘상 妙相

4 འཁོར་བ་ལས་ཐར་ཏེ་མྱང་འདས་ཀྱི་གནས་བདེ་བར་ཕྱིན་པས་ངེས་འབྱུང་། 윤회에서 해탈되고 죽음에 가까우면 이상 離相

གཉེན་པོ་བཞི།

4 종대치 **四種對治**:

སྤོང་བའི་གཉེན་པོ། 단 [**斷**] 대치,

གཞིའི་གཉེན་པོ། 지 [**持**] 대치,

ཐག་སྲིང་བའི་གཉེན་པོ། 원분 [**遠分**] 대치.

རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པའི་གཉེན་པོ། 염환 [**厭患**] 대치.

སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཞི།

찰나가행 사법 **四法**:

1 རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 비이숙 찰나가행

2 རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 이숙 찰나가행,

3 མཚན་ཉིད་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 무상 찰나가행

4 གཉིས་སུ་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སབྱོར་བ། 무이 찰나가행.

འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ་བཞི།

사상위소편가득 **四相違所遍可得**:

1 རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ། 자기 본질과 서로 모순되는 모든 가득 [**可得**]

2 རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ། 원인과 서로 모순되는 가득,

3 འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ། 결과와 서로 모순되는 모든 가득

4 ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ། 능편과 서로 모순되는 가득

འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་བཞི།

사상위과가득 **四相違果可得**:

1 རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ། 본질과 모순되는 결과 가득

2 རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ། 원인과 모순되는 결과 가득

3 འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ། 결과와 모순되는 결과 가득

4 ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ། 주편과 모순되는 결과 가득

འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་བཞི།

사상위자성가득 **四相違自性可得**:

1 རང་བཞིན་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ། 자성과 모순되는 자성 가득

2 རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ། 원인과 모순되는 자성 가득

3 འབྲས་བུ་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ། 결과와 모순되는 자성 가득

4 ཁྱབ་བྱེད་དང་འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ། 능편과 모순되는 자성

སྔར་རྒྱ་གར་གྱི་སྐད་རིགས་བཞི།

고대 인도 사대어족:

1 སཾ་སྐྲི་ཏ་ཞེ་ལེགས་སྦྱར་གྱི་སྐད། 산쓰끄리뜨어,

2 སྤྲ་གྲི་ཏེ་ནི་རང་བཞིན་གྱི་སྐད། 쁘라끄리뜨어

3 པི་ལི་ཅི་ནི་ལི་ཟའི་སྐད། 빨리어

4 ཨ་བ་ཧྲཾ་ཤ་ནི་ཟུར་ཆག་གི་སྐད། 아밤하르샤어

ཁྱབ་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་པ་བཞི།

사도주편 **四倒周遍**:

རྗེས་ཁྱབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག 동도 [**同倒**] 주편,

ལྡོག་ཁྱབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག 역도 [**逆倒**] 주편,

ཐུར་ཁྱབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག 순도 [**順倒**] 주편,

འགལ་ཁྱབ་ཕྱིན་ཅི་ལོག 위도 [**違倒**] 주편.

ཁྱབ་པ་རྣལ་མ་བཞི།

사정주편 **四正周遍**, Mula vyapti:

རྗེས་ཁྱབ་རྣལ་མ། 동정 [**同正**] 주편

ལྡོག་ཁྱབ་རྣལ་མ། 역정 [**逆正**] 주편,

ཐུར་ཁྱབ་རྣལ་མ་དང་། 순정 [**順正**] 주편,

འགལ་ཁྱབ་རྣལ་མ། 위정 [**違正**] 주편.

མཁྱེན་པ་བཞི།

불사지 **佛四智**:

1 ཁམས་མཁྱེན་པ། 계지 **界智**

2 རང་བཞིན་མཁྱེན་པ། 자성지 **自性智**

3 བསམ་པ་མཁྱེན་པ། 의락지 **意樂智**

4 བག་ལ་ཉལ་མཁྱེན་པ 수면지 **隨眠智**

རྟགས་ཁྱབ་གཉིས་ཀ་གྲུབ་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཞི།

4 가지 인편구립응성:

རྟགས་ཁྱབ་གཉིས་ཀ་ཚད་མས་གྲུབ་པ། 인정량립

རྟགས་ཁྱབ་གཉིས་ཀ་ཁས་བླངས་ཀྱིས་གྲུབ་པ། 변인가립

རྟགས་ཚད་མས་གྲུབ་ཅིང་ཁྱབ་པ་ཁས་བླངས་ཀྱིས་གྲུབ་པ། 변정량립,

ཁྱབ་པ་ཚད་མས་གྲུབ་ཅིང་རྟགས་ཁས་བླངས་ཀྱིས་གྲུབ་པ། 인인가립.

ཟུང་འཇུག་བཞི།

4 가지 쌍운:

1 སྣང་སྟོང་ཟུང་འཇུག 현공쌍운,

2 རིག་སྟོང་ཟུང་འཇུག 혜공쌍운,

3 བདེ་སྟོང་ཟུང་འཇུག 낙공쌍운과

4 གསལ་སྟོང་ཟུང་འཇུག 명공쌍운

འདོད་ཆགས་རིགས་བཞི།

사욕:

1 གཉིས་གཉིས་འཁྲུད་པའི་འདོད་ཆགས། 호용욕

2 ལག་པ་བཅངས་པའི་འདོད་ཆགས། 집수욕

3 རྒོད་པའི་འདོད་ཆགས། 탐소욕

4 བལྟས་པའི་འདོད་ཆགས་། 응시욕

དད་པ་བཞི།

དང་བའི་དད་པ། 정신,

འདོད་པའི་དད་པ། 악신,

ཡིད་ཆེས་ཀྱི་དད་པ། 성해신

ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་དད་པ། 불퇴하고 전이하지 않은 신.

མོས་པས་སྤྱོད་པའི་སེམས་བསྐྱེད་བཞི།

4 가지 승해행 발심:

1 ས་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 대자유발심,

2 གསེར་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 황금유발심

3 ཟླ་བ་ཚེས་པ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 신월유발심

4 མེ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 열화유발심.

འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་བཞི།

유위법사상:

སྐྱེ་བའི་མཚན་ཉིད། 생상,

རྒ་བའི་མཚན་ཉིད། 노상,

གནས་པའི་མཚན་ཉིད། 주상,

མི་རྟག་པའི་མཚན་ཉིད། 무상상.

འདུས་བྱས་ཀྱི་རྐྱེན་བཞི།

유위사연:

རྒྱུ་རྐྱེན། 인연,

དེ་མ་ཐག་རྐྱེན། 등무간연,

དམིགས་རྐྱེན། 소연연

བདག་རྐྱེན། 증상연

དྲན་པ་བཞི།

사념주:

ལུས། 신, ཚོར་བ། 수, སེམས། 심, ཆོས། 법

དམིགས་པ་བཞི།

사종소연 catvāri śamathālaṃbana 四種所緣

[1] ཁྱབ་པའི་དམིགས་པ། 변만소연 vyāpyālambana 遍滿所緣

a རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་བཅས་པའི་གཟུགས་བརྙན། 유분별영상소연 savikalpakapratibimba 有分別影相所緣

b རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་གཟུགས་བརྙན་པ། 무분별영상소연 nirvikalpakapratibim 無分別影相所緣

c དངོས་པོའི་མཐའ་ལ་དམིགས་པ། 사변제소연 vastvantālambana 事邊際所緣

d དགོས་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ། 소작성취소연 kṛtyānuṣṭāna 所作成就所緣

[2] སྤྱད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ། 정행소연 caritaviśodhana-ālamban 淨行所緣

a འདོད་ཆགས། 다탐행자 [rāga] 多貪行者

མི་སྡུག་པ། 연부정 [aśubha] 緣不淨

b ཞེ་སྡང་། 다진행자 [dveṣa] 多瞋行者

བྱམས་པ། 연수자 [maitri] 緣修慈

c གཏི་མུག 다치행자 [moha] 多癡行者

རྟེན་འབྱུང་། 연중연성제연기 [pratītyasamutpāda] 緣眾緣性諸緣起

d ང་རྒྱལ། 교만행자 [māna] 憍慢行者

ཁམས། 연계차별 [dhātu] 緣界差別

e རྣམ་རྟོག 심사행자 [vikalpa] 尋思行者

དབུགས་ཕྱི་ནང་རྒྱུ་བ།དབུགས་ཕྱི་ནང་རྒྱུ་བ། 연입출식념 [ānāpāna] 緣入出息念

[3] མཁས་པའི་དམིགས་པ། 선교소연 kauśalyālambana 善巧所緣

A ཕུང་པོ། 온선교 skandha 蘊善巧

b ཁམས། 계선교 dhātu 界善巧

c སྐྱེ་མཆེད། 처선교 āyatana 處善巧

d རྟེན་འབྱུང་། 연기선교 pratītyasamutpāda 緣起善巧

e གནས་དང་གནས་མ་ཡིན་པ། 처비처선교 sthānāsthāna 處非處善巧

[4] ཉོན་མོངས་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ། 정혹소연 kleśaviśodhana-ālambana 淨惑所緣

དུས་ཆེན་བཞི།

불교 4 대 명절:

1 གཉིས་པའི་ཡར་ངོ་ལ་ཆོ་འཕྲུལ་བསྟན་པ། 2 월 15 일 신변절,

2 བཞི་པའི་བཅོ་ལྔར་མངོན་པར་སངས་རྒྱས་པ། 4 월 15 일 성불절,

3 དྲུག་པའི་དྲུག་བཞི་ལ་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བ། 6 월 6 일 설법절

4 དགུ་པའི་ཉེར་གཉིས་ལ་ལྷ་ལས་བབས་པ། 9 월 20 일 회강절

འཕགས་རིགས་བཞི།

사성행, 사성종:

1 ཆོས་གོས་ངན་ངོན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་པ། 옷, 음식, 이불로 인해 얻은 기쁨과 흡족,

2 གནས་མལ་ངན་ངོན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་པ། 락단락수가 이름을 사성행이라 하였다

3 བསོད་སྙོམས་ངན་ངོན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་པ། 성중이 4 가지 특별한 공덕을 구비하

4 སྤོང་བ་དང་སྒོམ་པ་ལ་དགའ་བ། 4 성종이라 이름 지었다.

འཕངས་པའི་ཡན་ལག་བཞི།

4 가지 인지되다:

མིང་གཟུགས་ཀྱི་ཡན་ལག 명색지,

སྐྱེ་མཆེད་ཀྱི་ཡན་ལག 육입지,

རེག་པའི་ཡན་ལག 촉지,

ཚོར་བའི་ཡན་ལག 수지,

ཕྱིན་དྲུག་གི་ཁྱད་ཆོས་བཞི།

6 도 사승법:

ཕར་ཕྱིན་རང་རང་གི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་དང་བྲལ་བ། 삼륜무별지혜

གྲོགས་འཁོར་གསུམ་མི་རྟོག་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པ། 위반삼륜무별지혜 위반,

བྱེད་ལས་གཞན་གྱི་འདོད་དོན་རྫོགས་པར་བྱེད་པ། 중생의 염원을 만족시키는데 쓰는 것

འབྲས་བུ་བྱང་ཆུབ་གསུམ་སྨིན་པར་བྱེད་པ། 성숙 3 종 보시위과

ཕྱིན་དྲུག་གི་ཕན་ཡོན་བཞི།

6 도 4 덕:

གཞན་དོན་རྫོགས་བྱང་ལ་དམིགས་པས་དམིགས་པ་རྒྱ་ཆེ་བ། 행불망보,

ལན་དང་རྣམ་སྨིན་ལ་རེ་བ་སོགས་མེད་པས་ཀུན་སློང་ཟང་ཟིང་མེད་པ། 불계성과,

སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་མངོན་མཐོ་དང་ངེས་ལེགས་ལ་འགོད་པས་བྱེད་ལས་དོན་ཆེ་བ། 고동기순정

སྟོང་ཉིད་སྙིང་རྗེ་ཟུང་འཇུག་གི་ཐབས་དང་བསྔོ་བས་ཟིན་པས་འབྲས་བུ་ཕུང་པོ་ལྷག་མེད་དུ་མི་ཟད་པ།

지혜와 비를 마음대로 운행할 수 있어 감선과 증장무현

རྫས་ཡོད་བཞི་

4 가지 실제로 있는 것:

1 རིགས་པས་གྲུབ་པའི་རྫས་ཡོད། 도리가 실제로 있는 것을 증명

2 བརྟན་པ་མི་འགྱུར་བའི་རྫས་ཡོད། 실제로 있는 것을 견고하게 하다.

3 དོན་བྱེད་ནུས་པའི་རྫས་ཡོད། 작용이 실제로 있다

4 རང་རྒྱ་འཛིན་ཐུབ་པའི་རྫས་ཡོད། 자립이 실제로 있다.

ཞི་གནས་ཀྱི་དམིགས་པ་བཞི།

수지사소연, 사마타 사소연:

1 ཁྱབ་པའི་དམིགས་པ། 주변소연

2 སྤྱད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ། 정행소연

3 མཁས་པའི་དམིགས་པ། 선량소연

4 ཉོན་མོངས་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ། 정욕소연

ཞི་གནས་ཀྱི་ཡིད་བྱེད་བཞི།

사마타 사작의:

1 བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། 력이 움직이는 작의

2 ཆད་ཅིང་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། 간의 모자람이 있는 움직임의 작의,

3 ཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། 간의 모자람이 없는 움직임의 작의와

4 རྩོལ་བ་མེད་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། 용도가 없는 움직임의 작의

ཟག་པ་བཞི།

4 루:

འདོད་པའི་ཟག་པ། 욕루,

སྲིད་པའི་ཟག་པ། 유루,

མ་རིག་པའི་ཟག་པ། 무명루

ལྟ་བའི་ཟག་པ། 견루

རྩ་བའི་ཁ་དོག་བཞི།

4 가지 근본 현색:

སྔོ། སེར། དཀར། དམར།
청, 황, 백, 적의색깔.

ཐ་དད་པ་བཞི།

རང་ལྡོག་ཐ་དད་པ། 자반이,

ངོ་བོ་ཐ་དད་པ། 성이,

རིགས་ཐ་དད་པ། 류이

རྫས་ཐ་དད་པ། 질이

ཐེག་ཆེན་གྱི་སེམས་བསྐྱེད་བཞི།

대승사발심:

1 མོས་པས་སྤྱོད་པ། 승해행발심

2 ལྷག་བསམ་དག་པ། 의락청정발심

3 རྣམ་པར་སྨིན་པ། 이숙발심

4 སྦྱིན་པ་སྤྲོང་བའི་སེམས་བསྐྱེད། 단장발심

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་འཁོར་བཞི།

여래 4 중:

དགེ་ཚུལ་ཕ་མ། 사미, 사미니,

དགེ་སློང་ཕ་མ། 비구, 비구니

སྔ་གོན་གྱི་ཆོ་ག་བཞི།

전행의궤:

ཡི་ལྷ་མོ་སྔ་གོན། 차례대로 진행하는 지모전행地母前行,

དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ལྷ་སྔ་གོན། 단장에는 본존전행本尊前行,

བུམ་པ་སྔ་གོན། 보병전행寶瓶前行

སློབ་མ་སྔ་གོན། 제자전행弟子前行

སྦྱིན་པའི་ཆོས་བཞི།

보시사법:

1 སེར་སྣ་སོགས་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཉམས་པ། 능환대립면법

2 ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པ། 능증 법무아 .무분별혜

3 གང་འདོད་པ་རྫོགས་པར་བྱེད་པ། 만중생원

4 རིགས་ཅན་གསུམ་སྨིན་པར་བྱེད་པ། 성숙삼승종성.

ཐེག་ཆེན་གྱི་བསམ་གཏན་བཞི།

대승사정려:

1 བྲིས་པ་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་བསམ་གཏན། 초업행정려

2 དོན་རབ་འབྱེད་པའི་བསམ་གཏན། 의분별정려

3 དེ་བཞིན་ཉིད་དམིགས་བསམ་གཏན། 원진여정려

4 དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་དགེ་བ་བསམ་གཏན། 여래선정려

འོག་གཞིའི་དཀྱིལ་འཁོར་བཞི།

하방 4 륜:

ས་ཆུ་མེ་རླུང་གི་དཀྱིལ་འཁོར།

지륜, 수륜, 화륜과 풍륜.

བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཆོས་བཞི།

작논사사:

1 བརྗོད་བྱ། 내용을 논술

2 དགོས་པ། 목적을 쓰고

3 ཉིང་དགོས། 목적을 결말짓고

4 འབྲེལ་བ། 내재연계

ཡིད་བྱེད་བཞི།

사작의:

1 བསྒྲིམས་ཏེ་འཇུག་པ། 여력운전작의

2 ཆད་ཅིང་འཇུག་པ། 틈이 있는 운전작의

3 ཆད་པ་མེད་པར་འཇུག་པ་། 틈이 없는 운전작의

4 ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཇུག་པའི་ཡིད་བྱེད། 무공용 운전작의

རིགས་པ་བཞི།

4 가지 도리:

1 ལྟོས་པའི་རིགས་པ། 관대도리

2 བྱ་བ་བྱེད་པའི་རིགས་པ། 작용도리

3 ཚད་མའི་རིགས་པ། 증성도리

4 ཆོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ། 법이도리

ལམ་གྱི་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི།

도제 4 행상 **道諦四行相**:

1 སོ་སོ་སྐྱེ་བོའི་ས་ནས་འཕགས་པའི་གནས་སུ་འགྲོ་བས་ལམ། 범부의 지위로부터 성자의 지위로 이행하므로 도상**道相**,

2 མི་རིགས་པ་ཉོན་མོངས་སྤོང་བའི་གཉེན་པོར་གྱུར་པས་རིགས་པ།

번뇌무명을 제거하는 대치법이 되므로 여상 **如相**,

3 སེམས་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་བས་སྒྲུབ་པ།

마음이 전도되지 않고 바르게 행하므로 행상 **行相**,

4 འཁོར་བ་དང་བྲལ་ནས་མྱང་འདས་ཀྱི་གནས་སུ་ཕྱིན་པར་བྱེད་པས་ངེས་འབྱིན།

윤회를 벗어나 열반으로 향하게 하므로 출상 **出相**

ལས་ཀྱི་ཡན་ལག་བཞི།

업사지 **業四支**

1 གཞི། 인지 [**因支**] 대상

2 ཀུན་སློང་། 등기지 [**等起支**] 동기

3 སྦྱོར་བ། 조작지 [**造作支**] 실행

4 མཐར་ཐུག 성취지 [**成就支**] 종극

ལས་ཀྱི་ཡན་ལག་བཞི།

업사지 **業四支**

1 ལས་སོ་སོར་ངེས་པ། 분별결정지 **分別決定支**,

2 འཕེལ་བ། 자생증장지 **滋生增長支**,

3 མ་བྱས་པ་མི་འཕྲད་པ། 부작불우지 不作不遇支,

4 བྱས་པ་ཆུད་མི་ཟ་བ། 작이부실지 作已不失支

ལས་བཞི།

4 업業:

1 ཞི་བའི་ལས། 식업 息業,

2 རྒྱས་པའི་ལས། 증업 增業,

3 དབང་གི་ལས། 회업 懷業,

4 དྲག་པོའི་ལས། 주업 誅業

བག་ཆགས་བཞི།

4 종 습기:

1 མངོན་བརྗོད་ཀྱི་བག་ཆགས། 언전 습기 言詮習氣

2 བདག་ལྟའི་བག་ཆགས། 아견습기 我見習氣

3 སྲིད་པའི་ཡན་ལག་གི་བག་ཆགས། 유지습기 有支習氣

4 རིགས་མཐུན་པའི་བག་ཆགས། 동류습기 同類習氣.

ཚད་མེད་བཞི།

사무량심 四無量心:

1 བྱམས་པ་ཚད་མེད། 자무량 慈無量

2 སྙིང་རྗེ་ཚད་མེད། 비무량 悲無量

3 དགའ་བ་ཚད་མེད། 희무량 喜無量

4 བཏང་སྙོམས་ཚད་མེད། 사무량 四無量

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་བཞི།

보리심의 네 가지 원인:

1 རྒྱལ་བའམ་དེའི་སྤྲུལ་པས་བསྐུལ་བ། 부처 또는 부처의 화신[化身]의 권고,

2 བྱང་ཆུབ་སེམས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་ཐོས་པ། 보리심의 공덕에 대해 듣는 것

3 སེམས་ཅན་མགོན་མེད་པར་མཐོང་ནས་སྙིང་རྗེའི་སེམས་ཉེ་བར་བཞག་པ།
중생이 의지할 바 없음을 보고 연민심을 일으키는 것,

4 སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་མཐོང་ནས་དགའ་བས་སེམས་བསྐྱེད་པ།
부처의 공덕을 보고 환희심이 일어난 것 등의 네 가지

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ངེས་པར་སྦྱོད་པའི་ཆ་མཐུན་བཞི།

보살사종순승해행분 菩薩四種順勝解行分:

1 སྣང་བ་ཐོབ་པ། 명득 明得,

2 སྣང་བ་མཆེད་པ། 명증 明增,

3 དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལ་ཕྱོགས་གཅིག་པ། 일향진의 **一向眞義**,

4 བར་ཆད་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무간삼마지 **無間三摩地**

གཉེན་པོ་བཞི་

4 종대치 **四種對治**:

1 སྤོང་བའི་གཉེན་པོ། 단 [**斷**] 대치,

2 གཞིའི་གཉེན་པོ། 지 [**持**] 대치

3 ཐག་སྲིང་བའི་གཉེན་པོ། 원분 [**遠分**] 대치

4 རྣམ་པར་སུན་འབྱིན་པའི་གཉེན་པོ། 염환 [**厭患**] 대치

སྡོམ་པ་གཏོང་བའི་རྒྱུ་བཞི།

계율을 버리는 4 가지 원인:

1 བརྡ་འཕྲོད་པའི་གང་ཟག་གི་དྲུང་དུ་བསམ་པ་ཐག་པ་ནས་བསླབ་པ་ཕུལ་བ།
깨달은 사람 앞에서진정으로 환계하는 것,

2 ཤི་འཕོས་པ། 사망,

3 རྒྱུ་འབྲས་མེད་པར་ལྟ་བ་སོགས་སྡིག་ལྟ་སྐྱེས་པ། 인과가 없다는 사견등 악견을 일으키는 것

4 མཚན་གཉིས་ཅིག་ཅར་བྱུང་བ་དང་མཚན་ལན་གསུམ་གྱུར་པ། 양성자와 성별이 세번 변한 사람

སྡོམ་པ་ཉམས་པའི་རྒྱུ་བཞི།

법계사인:

1 མི་ཤེས་པ། 무지,

2 མ་གུས་པ། 불경,

3 བག་མེད་པ། 방랑

4 ཉོན་མོངས་པ་མང་བ། 번뇌가 많은 것

རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཟས་ཏེ་བཞི།

4 식:

1 ཚེ་འདི་ལ་གནས་དབང་པོ་རྒྱས་པའི་དོན་དུ་ཁམ་ཟས།
금생의 수명을 오래 유지하기 위하여 단식이 있고

2 བརྟེན་པ་རྣམ་ཤེས་རྒྱས་པའི་དོན་དུ་རེག་པའི་ཟས་ཏེ་གཉིས།
심식을 오래 양성하기 위하여 촉식이 있고

3 ཕྱི་མར་སྲིད་པ་གཞན་འཕེན་པའི་དོན་དུ་སེམས་པའི་ཟས། 후생의 이타를위하여 사식이 있고,

4 སྲིད་པ་གཞན་འགྲུབ་པའི་དོན་དུ་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཟས།
윤회에서 이타를이루기 위하여 식식이 있다

རྫོགས་རིམ་རྣལ་འབྱོར་བཞི།

원만사유가:

1 སྔགས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར། 주유가

2 དམ་ཚིག་གི་རྣལ་འབྱོར། 삼미나유가

3 དབྱིབས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར། 형유가와

4 ཡེ་ཤེས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར། 지유가

མངོན་སུམ་བཞི།

사현식:

1 དབང་མངོན། 근현식

2 ཡིད་མངོན། 의현식

3 རང་རིག་མངོན་སུམ། 증현식

4 རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ། 유가현식

སྒྲིབ་པ་བཞི།

사장 四障:

1 འདོད་ཆེན་གྱི་སྒྲིབ་པ། 상품탐욕장

2 མུ་སྟེགས་པའི་སྒྲིབ་པ། 외도장

3 ཉན་ཐོས་ཀྱི་དམན་སྒྲིབ། 소승 성문장

4 རང་རྒྱལ་གྱི་དམན་སྒྲིབ། 독각장

སྒྲིབ་པ་བཞི།

사장 四障:

1 ཉོན་སྒྲིབ། 번뇌장

2 ཤེས་སྒྲིབ། 소지장

3 ཆགས་སྒྲིབ། 탐저 [著] 장

4 ཐོགས་སྒྲིབ། 애 [礙] 대장

ཕྱག་རྒྱ་བཞི།

사인:

1 ལས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། 밀승유가부가 하는말처럼 업인

2 དམ་ཚིག་གི་ཕྱག་རྒྱ། 삼매이인,

3 ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ། 법인

4 ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ། 대인

བློ་སྦྱོང་ཞེན་པ་བཞི་བྲལ།

네가지 집착을 여의는 수심 修心:

1 བློ་ཆོས་སུ་འགྲོ་བ། 마음을 법으로 향함

2 ཆོས་ལམ་དུ་འགྲོ་བ། 법이 도에 들어감

3 ལམ་གྱི་འཁྲུལ་བ་སེལ་བ། 도의 혼란 제거,

4 འཁྲུལ་བ་ཡེ་ཤེས་སུ་འཆར་བ། 혼란을 지혜로 변환

རྒྱུན་བཞི།

사병인 四病因:

1 དུས་དམན་ལྟུག་ཡོག་པ། 때 아닌때 먹음

2 གདོན་གྱིས་གློ་བུར་དུ་འཚེ་བ། 귀신들에게 준 것

3 ཟས་དམན་ལྟུག་ཡོག་པ། 질 나쁜 음식

4 སྤྱོད་ལམ་དམན་ལྟུག་ཡོག་པ། 먹는방식이 나쁜 것

རྐྱེན་བཞི།

사연 四緣:

1 རྒྱུའི་རྐྱེན། 인연

2 དེ་མ་ཐག་རྐྱེན། 등무간연

3 དམིགས་རྐྱེན། 소연연,

4 བདག་རྐྱེན། 증상연

སོ་ཐར་གྱི་སྡོམ་ལྡན་བཞི།

별해탈계를 수지한 사부류:

1 བསྙེན་གནས། 재계[근주계]를 지닌 자

2 དགེ་བསྙེན། 오계를 지닌 재가자

3 དགེ་ཚུལ། 사미

4 དགེ་སློང་། 비구

འདུལ་བ་ལུང་སྡེ་བཞི།

4 가지 율전:

1 འདུལ་བ་རྣམ་འབྱེད། 율분별,

2 འདུལ་བ་ལུང་གཞི། 율본사

3 འདུལ་བ་ཕྲན་ཚེགས། 울잡사

4 འདུལ་བ་གཞུང་དམ་པ། 율상분

ཚོགས་ལམ་གྱི་ཉམས་ལེན་བཞི།

자량도사행 資糧道四行:

1 ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་གནས་པ། 정주정계 正住淨戒,

2 ལམ་གྱི་ཆོས་ལ་ཐོས་བསམ་བྱ་བ། 문사도법 聞思道法,

3 ལམ་གྱི་ཆོས་ལ་སྒོམ་བྱ་བ། 수습도법 修習道法

4 འཕགས་པའི་རིགས་བཞི་ལ་གནས་པ། 주사성종 住四聖種.

མདོ་སྡེ་ལུང་སྡེ་བཞི།

《사아함경》《사아지마경》:

1 ལུང་གཅིག་ལས་འཕྲོས་པ། 증일아함,

2 བར་མ། 중아함,

3 རིང་མོ། 장아함

4 ཐུན་ཚོགས 잡아함

 སྨན་བཞི།

4 가지단식:

1 དུས་རུང་གི་སྨན། 시약

2 ཐུན་ཚོད་དུ་རུང་བའི་སྨན། 경약

3 ཞག་བདུན་པའི་སྨན། 7 일 약

4 འཚོ་བཅངས་ཀྱི་སྨན། 진수약 사약:

སེམས་བསྐྱེད་པའི་་དམ་བཅའ་བཞི།

발심사원:

1 སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་ལས་བསྒྲལ་བ།

보살의 발심사원으로 일체중생이 고통에서 벗어나고

2 སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཁོར་བ་ལས་དགྲོལ་བ།

일체중생이 윤회에서 벗어나고

3 སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་མངོན་པར་བྱང་ཆུབ་པར་བྱེད་པ།

일체중생이 실제로 보리를 증득하고

4 སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ།

일체중생이 모두 열반에 드는 것 네가지.

སྦྱིན་པ་བཞི།

4 가지 시:

1 ཟང་ཟིང་། 재시,

3 ཆོས་དང་། 법시

3 མི་འཇིགས་པ་དང་། 무외시

4 བྱམས་པའི་སྦྱིན་པ། 자시.

མི་རྟེན་པ་བཞི།

사불의:

1 གང་ཟག་ལ་མི་རྟེན་པ། 사람에 의거하지 않고

2 ཚིག་ལ་མི་རྟེན་པ། 말에 의거하지 않고

3 རྣམ་ཤེས་ལ་མི་རྟེན་པ། 식에 의거하지 않고

4 དྲང་དོན་ལ་མི་རྟེན་པ། 불요의경에 의거하지 않는 것

སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི།

4 대 고폭류:

1 སྐྱེ་བའི་སྡུག་བསྔལ། 생의 고통

2 노의 고통

3 ན་བའི་སྡུག་བསྔལ། 병의 고통

4 འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ། 죽의고통

སྲིད་པའི་རྩ་བོ་ཆེ་རྣམ་བཞི།

생존사주맥:

1 ཀླད་པ་ལ་གནས་པའི་དབང་པོ་ཡུལ་ལ་འཆར་བ་བྱེད་པའི་རྩ། 두뇌에 머물러 근이 대상경계에 비추게 하는 맥과,

2 སྙིང་ལ་གནས་པའི་དྲན་པའི་དབང་པོ་གསལ་བར་བྱེད་པའི་རྩ། 심장에 머물러 기억하는 근을 선명하게 하는 맥과

3 ལྟེ་བ་ལ་གནས་པའི་ལུས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཆགས་པར་བྱེད་པའི་རྩ། 배곱에 머물러 몸의 온[무더기]에 집착하게 하는 맥과

4 མཚན་མ་ལ་གནས་པའི་བུ་ཚ་རིགས་རྒྱུད་འཕེལ་བར་བྱེད་པའི་རྩ། 생식기에 머물러 자손 종족을 번식하게 하는 맥

དགོངས་པ་ཅན་བཞི།

사의취 四意聚 :

1 མཉམ་ཉིད་ལ་དགོངས་པ། 평등의취

2 དུས་གཞན་ལ་དགོངས་པ། 별시[別時]의취

3 དོན་གཞན་ལ་དགོངས་པ། 별의[別義]의취

4 གང་ཟག་གི་བསམ་པ་ལ་དགོངས་པ། 보특가라일반범부의취

དགོད་པ་བཞི།

네가지 평안:

1 ཐེག་པ་ལ་དགོད་པ། 승[乘]의 평안

2 བདེ་བ་ལ་དགོད་པ། 락 [樂]의 평안

3 རིགས་པ་ལ་དགོད་པ། 성[性]의평안,

4 ཆོས་ལ་དགོད་པ། 법[法]의 평안.

སྔོན་མཐའ་ལ་བརྟེན་པའི་ལྟ་བ་བཞི།

སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ལན་གསུང་ཡུལ་དུ་མ་གྱུར་པའི་ལྟ་ལོག་གི་དྲི་བ་རྣམས་སྡེ་ཚན་བཞིར་དབྱེ་བའི་ནང་གསེས། བདག་དང་འཇིག་རྟེན་རྟག་མི་རྟག་གཉིས་ཡིན་གཉིས་མིན་དུ་ལྟ་བ།

전제사견 **前際四見**:

부처님이 답하지 않은 네 종류의 전도견 질문 중 하나.자아와 세계가 항상한가? 항상하지 않은가? 두 가지 다인가? 두 가지 다 아닌가

གདུལ་བྱའི་ཁམས་དབང་བཞི།

1 སྟོང་པ་དང་ལྟའི་རྣལ་འབྱོར་མངོན་དུ་བྱེད་པ་ལ་ཕྱིའི་བྱ་བ་མང་པོ་ལ་ལྟོས་པ།

많이 몸외 범행을 닦는 자,

2 བྱ་བ་ཏུ་ཙང་མི་མང མར་བར་ཕྱིའི་བྱ་བ་དང་ནང་གི་ཏིང་འཛིན་གཉིས་ཆ་མཉམ་པ་ལ་ལྟོས་པ།

범행을 많이하기 보다는 내정량이 따르는 자, 외행

3 ཕྱིའི་བྱ་བ་དང་ནང་གི་ཏིང་འཛིན་གཉིས་ལས་ཏིང་འཛིན་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་ལ་ལྟོས་པ།

내정 중 내정을 주요로 하는 자,

4 ཕྱིའི་བྱ་བ་ལ་མི་ལྟོས་པར་གོང་ན་མེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་སྐྱེད་ནུས།

외행하지 않고 유가가 생기는 자.

དབྱིབས་ཀྱི་ཟིལ་གནོན་བཞི།

형상의 4 승처 勝處:

1 ནང་གཟུགས་སུ་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆུང་ངུ་ཟིལ་གནོན་ཏེ་སེམས་ཅན་གྱི་གཟུགས་ མཛེས་སྡུག་ཐམས་ཅད་ལ་དབང་བསྒྱུར་བ།

안으로 형상을 관상함으로써 외부의 작은 형상들을 제압하여 유정의 모든 아름다운 형상들에자재함,

2 ཆེན་པོ་ཟིལ་གནོན་ཏེ་སྣོད་ཀྱི་གཟུགས་ལ་དབང་བསྒྱུར་བ།

큰 형상들을 제압하여 기세간[器世間]의 형상들에 자재함

3 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆུང་ངུ་ཟིལ་གནོན།

안으로무색[無色]을 관상하여 외부의 작은 형상들을 제압함

4 ཆེན་པོ་ཟིལ་གནོན། 큰 형상들을 제압함 등네 가지

དབྱུང་ཚོགས་ཡན་ལག་བཞི།

사병:

1 རྟའི་དམག 말병

2 སླང་པོ་ཆེ། 코끼리병,

3 དམག་ཤིང་རྟའི་དམག 차병

4 རྐང་ཐང་གི་དམག 보병

ལོ་སྡོང་མེ་འབྲས་བཞི།

1 ལོ་མ། 뿌리

2 སྡོང་པོ། 잎

3 མེ་ཏོག 꽃

4 འབྲས་བུ། 과실

སྔགས་ཀྱི་གནས་སྐབས་བཞི།

진언 4 단계, 밀주사위 密呪四位:

1 གཉིད་སད་པའི་གནས་སྐབས། 잠에서 깨어있을 때

2 རྨི་ལམ་གྱི་གནས་སྐབས། 꿈꿀때

3 གཉིད་འཐུག་གི་གནས་སྐབས། 깊이 잠들었을 때

4 བཞི་པའི་གནས་སྐབས། 깊이 잠들었을 때

ལྔ་ཚན་ཅན།

오합조:

འཁོར་ལྔ་སྡེ་བཟང་པོ།

오비구[오필추]pañcavargīyaḥ 五比丘[五苾芻]

1 ཀུན་ཤེས་ཀོཎྜི། 아야교진여 ajñātakauṇḍinya 阿若憍陳如

2 རླངས་པ། 십력가섭[바사파]dasabala-kāsyapa[vāṣpas]十力迦葉[婆沙波]

3 བཟང་ལྡན། 발제 bhadrika 跋提

4 མིང་ཆེན། 마하남[대명]mahānāmaḥ 摩訶男[大名]

5 རྟ་ཐུལ། 아설시[마승]aśvajit 阿說示[馬勝]

རིགས་ལྔ།

오종성 pañca-gotrāḥ 五種性

1 ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིགས།

성문승종성 śrāvaka-yānābhisamayagotraḥ 聲聞乘種性

2 རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐེག་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིགས།

독각승종성 pratyekabuddhayānābhi-s amaya-gotraḥ 獨覺乘種性

3 དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཐེག་པ་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིགས།

여래승종성 tathāgatayānābhisamayagotraḥ tathāgata 如來乘種性

4 མ་ངེས་པའི་རིགས། 부정종성 aniyata-gotraḥ 不定種性

5 ངེས་པའི་རིགས། 결정종성 a-gotrakaḥ 決定種性

སྤྱན་ལྔ།

오안 pañca cakṣūṃṣi 五眼

1 ཤའི་སྤྱན། 육안 māṃṣa-cakṣus 肉眼

2 ལྷའི་སྤྱན། 천안 divya-cakṣus 天眼

3 ཤེས་རབ་ཀྱི་སྤྱན། 혜안 prajñā-cakṣus 慧眼

4 ཆོས་ཀྱི་སྤྱན། 법안 dharma-cakṣus 法眼

5 སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱན། 불안 buddha-cakṣus 佛眼

ཡོན་ཏན་ལྔ། [འདོད་ཡོན་ལྔ]

오종공덕[오묘욕] pañca guṇa 五種功德[五妙欲]

1 གཟུགས་མེའི་ཡོན་ཏན། 색 rūpa 色

2 སྒྲ་ནམ་མཁའི་ཡོན་ཏན། 성 śabda 聲

3 དྲི་སའི་ཡོན་ཏན། 향 gandha 香

4 རོ་ཆུའི་ཡོན་ཏན། 미 rasa 味

5 རེག་བྱ་རླུང་གི་ཡོན་ཏན། 촉 spraṣṭavya 觸

རྒྱལ་བ་རིགས་ལྔ།

오방불 pañcajīnā 五方佛

1 རྣམ་པར་སྣང་མཛད། 비로자나불 vairocanaḥ 毗盧遮那佛

2 མི་བསྐྱོད་པ།[མི་འཁྲུགས་པ།] 부동불 akśobhyaḥ 不動佛

3 རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྡན། 보생불 ratnasambhavaḥ 寶生佛

4 འོད་དཔག་མེད། 아미타불 amitābhaḥ 阿彌陀佛

5 དོན་ཡོད་གྲུབ་པ། 불공성취불 amoghasiddhiḥ 不空成就佛

གང་ཟག་ལྔ།

오보특가라 pañca 五補特伽羅

1 རྒྱུན་ཞུགས། 예류과 śrotāpanna 預流果

2 ཕྱིར་འོང་། 일래과 sakṛdāgāmin 一來果

3 ཕྱིར་མི་འོང་། 불환과 anāgāmin 不還果

4 དགྲ་བཅོམ། 아라한과 arhan[arhat] 阿羅漢果

5 རང་སངས་རྒྱས། 독각과 pratyekabuddha 獨覺果

སྟོབས་ལྔ།

오력 pañca-balāni 五力

1 དད་པའི་སྟོབས། 신력 śraddhā 信力

2 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྟོབས། 정진력 vīryaḥ 精進力

3 དྲན་པའི་སྟོབས། 염력 smṛtiḥ 念力

4 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས། 정력 samādhiḥ 定力

5 ཤེས་རབ་ཀྱི་སྟོབས། 혜력 prajñā

སྙིགས་མ་ལྔ།

오탁 pañcakaṣāyāḥ 五濁

1 ལྟ་བ་སྙིགས་མ། 견탁 dṛṣṭikaṣāya 見濁

2 ཉོན་མོངས་སྙིགས་མ། 번뇌탁 kleśakaṣāya 煩惱濁

3 སེམས་ཅན་སྙིགས་མ། 중생탁 sattvakaṣāya 眾生濁

4 ཚེ་སྙིགས་མ། 명탁 āyukaṣāya 命濁

5 དུས་སྙིགས་མ། 겁탁 kālpakaṣāya 劫濁

གནས་གཙང་མའི་ལྔ།

오정거천 五淨居天:

1 མི་ཆེ་བ། 무번천 無煩天

2 མི་གདུང་བ། 무열천 無熱天

3 ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ། 선견천 善見天

4 གྱ་ནོམ་སྣང་བ། 선현천 善現天

5 འོག་མིན། 색구경천 色究竟天

གོང་མའི་ཆ་མཐུན་གྱི་ཀུན་སྦྱོར་ལྔ།

오순상분결 pañcordhvabhāgīya

1 གཟུགས་ཀྱི་འདོད་ཆགས། 색탐 rūpataṇhā 色貪

2 གཟུགས་མེད་པའི་འདོད་ཆགས། 무색탐 arūpataṇhā

3 མ་རིག་པ།རྨོངས་པ། 무명 avidyā 無明

4 ང་རྒྱལ། 만 māna

5 རྒོད་པ། 도거 auddhatya

3 བསམ་གཏན་གསུམ་པ།

삼선 三禪:

1 བཏང་སྙོམས། 행사 行捨

2 དྲན་པ། 정념 正念

3 ཤེས་བཞིན། 정지 正知

4 བདེ་བ། 경안락 輕安樂

5 སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད། 심일경성 心一境性

མངོན་པར་ཤེས་པ་ལྔ།

오신통 pañca abhijñā 五神通

1 རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 신족통 ṛddhividhijñānaṃ 神足通
2 ལྷའི་མིག་གི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 천안통 divyaṃcakṣu 天眼通
3 ལྷའི་རྣ་བའི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 천이통 divyamśrotaṃ 天耳通
4 གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས། 타심통 paracittajñānaṃ 他心通
5 སྔོན་གནས་རྗེས་དྲན་གྱི་མངོན་ཤེས། 숙명통 pūrvanirvāsānusmṛtijñāna

ཟག་མེད་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལྔ།

무루의오법온 pañcānastravaskandha 無漏의 五法蘊

1 ཚུལ་ཁྲིམས། 계온 śīla 戒蘊
2 ཏིང་འཛིན། 정온 samādhi 定蘊
3 ཤེས་རབ། 혜온 prajñā 慧蘊
4 རྣམ་པར་གྲོལ་བ། 해탈온 vimukti 解脫蘊
5 རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ཡེ་ཤེས་མཐོང་བ། 해탈지견온 vimuktijñāna 解脫智見蘊

ཚུལ་ཁྲིམས་ལྔ།

오계 pañca śīlāni 五戒

1 སྲོག་གཅོད་པ་སྤོང་བ། 불살생 prāṇātighātād viratiḥ 不殺生

2 མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་སྤོང་བ། 불투도 a-dattādānād viratiḥ 不偷盜

3 འདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ་སྤོང་བ། 불사음 kāma-mithyācārād viratiḥ 不邪淫

4 རྫུན་དུ་སྨྲ་བ་སྤོང་བ། 불망어 mṛṣāvādāt prati viratiḥ 不妄語

5 མྱོས་པར་འགྱུར་བའི་བཏུང་བ་སྤོང་བ། 불음주 madyapānaviratiḥ 不飮酒

ལྟུང་བ་སྡེ་ལྔ།

오편죄 pañca āpatti 五篇罪

1 ཕམ་པ། 바라이죄 pārājikā 波羅夷罪

2 དགེ་སློང་གི་སྤང་བྱ་ལྷག་མ། 승잔죄 saṅghāvaśeṣa 僧殘罪

3 སྤང་བའི་ལྟུང་བྱེད། 사타죄 pāyattikāḥ 捨墮罪

4 སོར་བཤགས། 제사니죄[향피회] prātideśanīyāni 提舍尼罪[向彼悔]

5 ཉེས་བྱས། 돌길라죄 duṣkṛta 突吉羅罪

ལམ་ལྔ།

오도 五道:

1 ཚོགས་ཀྱི་ལམ། 자량도 資糧道

2 སྦྱོར་ལམ། 가행도 加行道

3 མཐོང་བའི་ལམ། 견도 見道

4 སྒོམ་པའི་ལམ། 수도 修道

5 མི་སློབ་ལམ། 무학도 無學道

ཡེ་ཤེས་ལྔ།

오지 pañca-jñānāni 五智

1 བྱ་བ་ནན་ཏན་དུ་གྲུབ་པའི་ཡེ་ཤེས། 성소작지 kṛtyānusthāna-jñānam 成所作智

2 སོ་སོར་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས། 묘관찰지 pratyavekṣaṇā-jñānam 妙觀察智

3 མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡེ་ཤེས། 평등성지 samatā-jñānam 平等性智

4 མེ་ལོང་ལྟ་བུའི་ཡེ་ཤེས། 대원경지 ādarśa-jñānam 大圓鏡智

5 ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམ་པར་དག་པ། 법계체성지 dharma-dhātu-viśuddhiḥ 法界體性智

ཚོགས་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་ལྔ།

자량도오지분 資糧道五支分:

1 སོ་སྐྱེའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་བརྟེན་པ། 수지이생계율 受持異生戒律

2 དབང་པོའི་སྒོ་བསྡམས་པ། 수호근문 守護根門

3 ཟས་ཀྱི་ཚོད་རིག་པ། 음식지량 飲食知量

4 ནམ་གྱི་ཆ་སྟོད་དང་ཆ་སྨད་ལ་མི་ཉལ་བར་རྣལ་འབྱོར་ལ་བརྩོན་པ། 오매유가 寤寐瑜伽

5 ཤེས་བཞིན་དུ་གནས་པར་མངོན་པར་དགའ་བ། 선법낙주 善法樂住

མངལ་གྱི་གནས་སྐབས་ལྔ།

태내오위 pañca pratisandhyaḥ 胎内五位

1 ནུར་ནུར་པོ། 갈라람 kalalam 羯剌藍

2 མེར་མེར་པོ། 알부담 arbudam 頞部曇

3 ནར་ནར་པོ། 폐시 peśi 閉尸

4 གོར་གོར་པོ། 건남 ghanaḥ 鍵南

5 འབྲུར་པོ་ལྔ། 발라사거 praśakha 鉢羅奢佉

དབང་པོ་ལྔ།

오근 pañcendriyaṃ 五根

1 དད་པའི་དབང་པོ། 신근 śraddhā 信根

2 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་དབང་པོ། 정진근 vīryaḥ 精進根

3 དྲན་པའི་དབང་པོ། 염근 smṛtiḥ 念根

4 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ། 정근 samādhiḥ 定根

5 ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ། 혜근 prajñā 慧根

ཆོས་ལྔ།

오법五法:

1 མིང་། 명 名

2 རྒྱུ་མཚན། 상 相

3 རྣམ་པར་རྟོག་པ། 분별 分別

4 དེ་བཞིན་ཉིད། 진여 眞如

5 ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས། 무분별혜 無分別慧

5 དབུགས་ཕྱི་ནང་རྒྱུ་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ།

수식관[지식념]ānāpānasmṛti 數息觀[持息念]

རྩ་བའི་རླུང་ལྔ།

오근본기 pañcamūlavāyu 五根本氣

1 སྲོག་འཛིན་གྱི་རླུང་། 지명기 prāṇavāyu 持命氣

2 ཐུར་སེལ་གྱི་རླུང་། 하행기 apānavāyu 下行氣

3 གྱེན་རྒྱུའི་རླུང་། 상행기 udānavāyu 上行氣

4 མཉམ་གནས་ཀྱི་རླུང་། 평주기 smānavāyu 平住氣

5 ཁྱབ་བྱེད་ཀྱི་རླུང་། 변행기 vyāpakavāyu 遍行氣

ཀུན་འགྲོ་ལྔ།

오변행 pañcasarvatraga 五遍行

1 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

2 འདུ་ཤེས། 상 saṃjñā 想

3 སེམས་པ། 사 cetanā 思

4 ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 작의 manaskāra 作意

5 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

ཡུལ་ངེས་ལྔ།

오별경 pañcaviniyata 五別境

1 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

2 མོས་པ། 승해 adhimokṣa 勝解

3 དྲན་པ། 염 smṛti 念

4 ཏིང་ངེ་འཛིན། 삼마지[정]samādhi 三摩地[定]

5 ཤེས་རབ། 혜 prajñā 慧

བསམ་གཏན་དང་པོ་ལྔ།

초선初禪-유심유사정有尋有伺定

1 རྟོག་པ། 심 尋

1 དཔྱོད་པ། 사 伺

3 དགའ་བ། 희 喜

4 བདེ་བ། 경안 輕安 or 락 樂

5 སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་ཉིད། 심일경성 心一境性

སྔགས་ཀྱི་རིམ་པ་ལྔ།

오차제[밀주] pañca mantraparamparā 五次第[密咒]

1 ངག་དབེན། 어원리 vākavivekita 語遠離

2 སེམས་དབེན། 심원리 cittavivekita 心遠離

3 སྒྱུ་ལུས། 환신 māyākāya 幻身

4 འོད་གསལ། 광명 prabhāsvara 光明

5 ཟུང་འཇུག 쌍운 yuganadda 雙運

ཕུང་པོ་ལྔ།

오온 pañca skandha 五蘊

1 གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 색온 rūpaskandha 色蘊

2 ཚོར་བའི་ཕུང་པོ། 수온 vedanāskandha 受蘊

3 འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 상온 saṃjñāskandha 想蘊

4 འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། 행온 saṃskāraskandha 行蘊

5 རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 식온 vijñānaskandha 識蘊

འགྲོ་བ་རིགས་ལྔ།

오취[오도] pañca jagati 五趣[五道]

1 ལྷ། 천취 deva 天趣

2 མི། 인취 manuṣya 人趣

3 དུད་འགྲོ། 축생취 tiryāñc 畜生趣

4 ཡི་དྭགས། 아귀취 preta 餓鬼趣

5 དམྱལ་བ། 지옥취 nāraka 地獄趣

སྒྲིབ་པ་ལྔ།

오개 pañca nīvaraṇa 五蓋

1 འདོད་པ་ལ་འདུན་པ། 탐욕 kāmacchanda 貪欲
2 གནོད་སེམས། 진에 vyāpāda 瞋恚
3 རྨུགས་པ་དང་གཉིད། 혼침수면 styānamiddha 惛沉睡眠
4 རྒོད་པ་དང་འགྱོད་པ། 도거악작 auddhatyakaukṛtya 掉擧惡作
5 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

ཐ་མའི་ཆ་མཐུན་གྱི་ཀུན་སྦྱོར་ལྔ།

오순하분결 pañcāvarabhāgīya 五順下分結

1 འདོད་ཆགས། 욕탐 rāga 欲貪
2 ཁོང་ཁྲོ། 진에 pratigha 瞋恚
3 འཇིག་ལྟ། 살가야견[신견] satkāyadṛṣṭi 薩迦耶見[身見]
4 ཚུལ་ཁྲིམས་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་འཛིན། 계금취견 śīlavrataparāmarśa 戒禁取見
5 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑.

གནས་གཙང་མའི་ས་ལྔ།

오정거[천] pañca śuddhāvāsakāyika 五淨居[天]

1 མི་ཆེ་བ། 무번천 avṛha 無煩天

2 མི་གདུང་བ། 무열천 atapas 無熱天

3 གྱ་ནོམ་སྣང་བ། 선현천 sudṛśa 善現天

4 ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ། 선견천 sudarśana 善見天

5 འོག་མིན། 색구경천 akaniṣṭha 色

ཚོས་དོན་ལྔ། [ཚོས་མངོན་མཛོད]

칠십오법[구사론] pañca-saptatiḥ dharma[kośa]七十五法[俱舍論]

1 གཟུགས། 색법[11] rūpa 色法[十一]

2 སེམས། 심법[1] citta 心法[一]

3 སེམས་བྱུང་། 심소유법[46] caittasikā dharma 心所有法[四十六]

4 ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། 심불상응행법[14] cittaviprayuktasaṃskāra dharma 心不相應行法[十四]

5 འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཚོས། 무위법[3] asaṃskṛtadharma 無為法[三]

དུས་ཚིགས་ལྔ།

5 계절:

1 ཧོར་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་ནས་ཧོར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་བར་ཟླ་བ་རྟིལ་པོ་བཞི་ནི་དགུན་ཀྱི་དུས།

10 월 16 일부터 이듬해 2 월 15 일까지 4 개 옹근달을 겨울

2 ཧོར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་ནས་ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་བར་ཟླ་བ་ཧྲིལ་པོ་བཞི་ནི་དཔྱིད་

ཀྱི་དུས།

6 일부터 6 월 15 일 네개 옹근달을 봄,

3 ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་ནས་བདུན་པའི་བཅོ་ལྔའི་བར་ཟླ་བ་ཧྲིལ་པོ་གཅིག་ནི་དབྱར་ཙམ་གྱི་

དུས།

6 월 16 일부터 7 월 15 일까지 옹근 한달을 여름

4 ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་པ་ཞག་གཅིག་དབྱར་ཐུང་ངུའི་དུས་།

7 월 16 일 하루를 단 여름철,

5 ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་ནས་ཧོར་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་བར་སྟེ། ཟླ་བ་གསུམ་ལ་ཞག་

གཅིག་མ་ཚང་བ་ནི་དབྱར་རིང་པོའི་དུས།

7 월 17 일부터 10 월 15 일까지 세개 달에 하루 적은시간을 장여름긴 여름철이라고 한다

མངོན་བྱང་ལྔ།
오현증:

1 ཟླ་བ་ལས་བྱང་ཆུབ་པ། 월륜현증,

2 ཉི་མ་ལས་བྱང་ཆུབ་པ། 일륜현증

3 ས་བོན་ལས་བྱང་ཆུབ་པ། 종자현증

4 ཕྱག་མཚན་ལས་བྱང་ཆུབ་པ། 수치현증

5 སྐུ་རྫོགས་པ་ལས་བྱང་ཆུབ་པ། 전신현증

དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལྔ།

유형 5 근 有形五根

1 མིག་གི་དབང་པོ། 안근

2 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근

3 སྣའི་དབང་པོ། 비근

4 ལྕེའི་དབང་པོ། 설근

5 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근

དབང་མངོན་ལྔ།

5 종 근현식 根現識:

1 མིག་གི་དབང་མངོན། 따라 안[眼]근현식

2 རྣ་བའི་དབང་མངོན། 이[耳]근현식

3 སྣའི་དབང་མངོན། 비[鼻]근현식

4 ལྕེའི་དབང་མངོན། 설[舌]근현식

5 ལུས་ཀྱི་དབང་མངོན། 신[身]근현식

སྣན་ཚུ་རིགས་ལྔ།

5 가지 약샘:

1 རླུང་ནད་སེལ་བའི་སྨན་ཆུ་མདོག་སྔོ་ལ་རོ་མངར་བ།

풍병을 치료하는 약샘은색이 푸르고 맛이 달며,

2 མཁྲིས་ནད་སེལ་བའི་སྨན་ཆུ་མདོག་སེར་ལ་རོ་ཁ་བ།

담병을 치료하는 약샘은 색이 누렇고 맛이 쓰며,

3 བད་ཀན་གྱི་ནད་སེལ་བའི་སྨན་ཆུ་མདོག་སྐྱ་ལ་རོ་སྐྱུར་བ།

연병을 치료하는 약샘은 색이 희고 맛이 시큼하며

4 ཁྲག་ནད་སེལ་བའི་སྨན་ཆུ་མདོག་དམར་ལ་རོ་བསྐ་བ།

혈병을 치료하는 약샘은 색이빨갛고 맛이 떫으며

5 ཆུ་སེར་གྱི་ནད་སེལ་བའི་སྨན་ཆུ་མདོག་སྨུག་ལ་རོ་ཚ་བ།

황수병을 치료하는 약샘은 색이 갈색이며 맛이 맵다.

འཁོར་སྒྱུར་ལྔ།

오전륜왕 五轉輪王:

1 ང་ལས་ནུ། 자유 [自乳] 륜왕

2 མཛེས་པ། 미묘 [美妙] 륜왕

3 ཉེ་མཛེས། 최미묘 [最美妙] 륜왕

4 མཛེས་ལྡན། 단엄 [端嚴] 륜왕

5 ཉེ་མཛེས་ལྡན། 최단엄 [最端嚴] 륜왕

སྡོམ་པ་ལེན་ཡུལ་ལྔ།

수계 5 경 율의를 접수하고 준수하는 다섯 대상:

1 སྟོན་པའི་སྐུ་གཟུགས་། 불상,

2 ཚོས། 불경

3 མཁན་པོ། 친교사

4 སློབ་དཔོན 귀법사

5 དགེ་འདུན། 승가

ཚད་མིན་གྱི་ཤེས་པ་ལྔ།

비량오식 非量五識:

1 བཅད་ཤེས། 단식 斷識

2 ལོག་ཤེས། 도식, 倒識

3 ཐེ་ཚོམ། 의혹, 疑惑

4 ཡིད་དཔྱོད། 사찰의 伺察意

5 སྣང་ལ་མ་ངེས་པའི་བློ། 현부정심. 現不定心

ཉོན་མོངས་ལྔ།

전결 5 번뇌:

1 ཀུན་སྦྱོར། 결 結

2 ཕྲ་རྒྱས། 수면 隨眠,

3 འཆིང་བ། 박 縛

4 ཉེ་ཉོན། 수번뇌 隨煩惱

5 ཀུན་དཀྲིས། 전 纏.

དུས་ལྔ།

5 계절:

1 དགུན། 겨울,

2 དཔྱིད། 봄

3 སོས། 여름과 봄의 과도기

4 དབྱར། 여름

5 སྟོན་། 가을

རྟོག་གེ་སྡེ་ལྔ།

논의오파 論議五派:

1 གྲངས་ཅན་པ། 수론파 數論派,

2 རྒྱང་འཕེན་པ། 순세파 順世派

3 རྒྱ་བྲག་པ། 승론파 勝論派,

4 རིག་པ་ཅན་པ། 폐타파 吠陀派

5 གཅེར་བུ་པ། 리계파 離繫派

ལྔ་མིན་ལྟ།

오비견 五非見:

1 འདོད་ཆགས། 탐 貪,

2 ཁོང་ཁྲོ། 진 嗔,

3 ང་རྒྱལ། 만 慢,

4 མ་རིག་པ། 무명 無明

5 ཐེ་ཚོམ། 의 疑.

ལྟུང་བ་སྡེ་ལྔ།

오편 五篇:

1 ཕམ་པ། 범어로는 바라제 [바이제] 波夷提,

2 ལྷག་མ། 승가바시사 [제사니] 提舍尼,

3 ལྟུང་བྱེད། 바이제 波夷提, [의역하면타승] 他勝,

4 སོར་བཤགས། 제사니 提舍尼 [승잔] 僧殘,

5 ཉེས་བྱས། 돌길라 突吉羅 [타죄] 墮罪,

 འབྲས་ཆོས་ལྔ་

오과법 五果法:

1 སྐུ། 신 身,

2 གསུང་། 어 語

3 ཐུགས། 의 意

4 ཡོན་ཏན 덕 德,

5 ཕྲིན་ལས། 업 業

འབྲས་བུ་ལྔ།

5 과 果:

1 རྒྱུ་མཐུན་གྱི་འབྲས་བུ། 등류과 等流果

2 བདག་པོའི་འབྲས་བུ། 증상과 增上果,

3 སྐྱེས་བུ་བྱེད་པའི་འབྲས་བུ། 사용과 士用果

4 རྣམ་སྨིན་གྱི་འབྲས་བུ། 이숙과 異熟果,

5 བྲལ་བའི་འབྲས་བུ། 이계과 離繫果.

འབྲས་བུའི་རྟགས་ལྔ།

5 과인 果因:

1 རྒྱུ་དངོས་སྐྱེད་ཀྱི་འབྲས་རྟགས། 직전[直前]원인 논증의결과논거

2 རྒྱུ་སྤྱི་སྐྱེད་ཀྱི་འབྲས་རྟགས། 일반적 원인 논증의 결과논거

3 རྒྱུ་སྔོན་སོང་སྐྱེད་ཀྱི་འབྲས་རྟགས། 원인이 선행했음을 논증하는 결과논거

4 རྒྱུ་ཁྱད་པར་སྐྱེད་ཀྱི་འབྲས་རྟགས། 특별 원인 논증의 결과논거,

5 རྒྱུ་ཆོས་རྗེས་དཔོག་གི་འབྲས་རྟགས།

원인의 특성 중의 하나를 논증하는 결과논거 등의 다섯 가지

རྩོམ་འགྲོ་ཡན་ལག་ལྔ།

저론오본 著論五本:

1 རྩོམ་པ་གང་གིས་མཛད་པ། 저작자가 누구인가

2 ཁུངས་གང་ལས་བཏུས་པ། 어느 곳에서 수집했는가

3 ཕྱོགས་གང་དུ་གཏོགས་པ། 어느 범위에 속하는가

4 དགོས་ཆེད་གང་ཡིན་པ། 어떠한수요가 있는가

5 དབུ་ནས་ཞབས་སུ་བསྡུ་བའི་དོན་གང་ཡིན། 前言과 後序.

འདོད་ཆགས་ལྔ།

오탐

1 ཕྱི་ལ་ཆགས་པ། 외탐

2 ནང་ལ་ཆགས་པ། 내탐,

3 སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆགས་པ། 고탐,

4 གཟུགས་ལ་ཆགས་པ། 색탐

5 འཇིག་ཚོགས་ལ་ཆགས་པ། 회구탐

སྤྱན་གྱི་དཔེ་བྱད་ལྔ།

눈에따라좋은 5 가지:

1 སྤྱན་ཡངས་པ། 눈이넓고

2 སྤྱན་པདྨའི་འདབ་མ་འདྲ་བ། 눈이연꽃과같고

3 སྤྱན་གཉིས་དག་པ། 눈이깨끗하고

4 གཟིགས་པ་སྒྲིབ་མེད་དག་པ། 시력이좋으며

5 སྤྱན་གྱི་རྫི་མ་བ་མཆོག་གི་རྫི་མ་ལྟ་བུ། 눈초리가소왕상과같다

བྱམས་ཆོས་སྡེ་ལྔ།

자씨오론:

1 མངོན་རྟོགས་རྒྱན། 《현관장엄론》

2 མདོ་སྡེ་རྒྱན། 《장엄경론》

3 རྒྱུད་བླ་མ། 《보성론》

4 ཆོས་དང་ཆོས་ཉིད་རྣམ་འབྱེད། 《변법법성론》

5 དབུས་མཐའ་རྣམ་འབྱེད། 《변중변론》

ངོ་བོ་ཉིད་སྐུའི་མཚན་ཉིད་ལྔ།

자성신오상 自性身五相:

1 འདུས་མ་བྱས་པ། 무위 無為,

2 དབྱེར་མེད་པ། 무별 無別

3 མཐའ་གཉིས་སྤངས་པ། 영단이변 永斷二邊

4 སྒྲིབ་པ་གསུམ་ལས་གྲོལ་བ། 해탈삼장 解脫三障

5 རང་བཞིན་གྱིས་འོད་གསལ་བ། 자성광명 自性光明

རྒྱུ་ལྔ།

5 가지원인:

1 འབྱུང་བའི་རྒྱུ། 또일어나는원인

2 འདུག་པའི་རྒྱུ། 전변되는원인

3 རྗེས་སུ་འགྱུར་བའི་རྒྱུ། 따라변하는원인

4 གནས་པར་བྱེད་པའི་རྒྱུ། 사는원인

5 འཕེལ་བར་བྱེད་པའི་རྒྱུ། 긴원인

འཇིགས་པ་ལྔ།

오위

1 འཚོ་བ་མེད་པའི་འཇིགས་པ། 살지못하는두려움,

2 མི་བསྔགས་པའི་འཇིགས་པ། 악명두려움

3 འཁོར་གྱི་འཇིགས་པ། 대중의위덕두려움,

4 འཆི་བའི་འཇིགས་པ། 죽을두려움,

5 ངན་འགྲོའི་འཇིགས་པ། 악한도의두려움

སྤྱོད་པ་རྣམ་སྦྱོང་གི་དམིགས་པ་ལྔ།

오정심관[오종정행소연] pañcasmṛti 五停心觀[五種淨行所緣]

1 མི་སྡུག་པ། 부정관[백골관] aśubha 不淨觀[白骨觀]

2 བྱམས་པ། 자비관 maitri 慈悲觀

3 རྟེན་འབྲུང་། 연기관 pratītyasamutpāda 緣起觀

4 ཁམས། 계분별관 dhātu 界分別觀

5 དབུགས་ཕྱི་ནང་རྒྱུ་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 수식관[지식념] ānāpāna smṛti 數息觀[持息念]

ཉེས་དམིགས་ལྔ།

오과실 pañca ādīnava 五過失

1 ལེ་ལོ། 해태 kausīdya 懈怠

2 གདམས་ངག་བརྗེད་པ། 망성언 avavāda-sammoṣa 忘聖言

3 བྱིང་བ། རྒོད་པ། 혼침도거 laya, auddhatya 惛沉掉舉

4 འདུ་མི་བྱེད་པ། 부작행 anabhisaṃskāra 不作行

5 འདུ་བྱེད་པ། 작행 abhisaṃskāra 作行

ཉེར་སྤྱོད་ལྔ་

다섯 가지 공양물:

1 མཆོད་པའི་དངོས་པོ་མེ་ཏོག 꽃

2 བདུག་སྤོས། 향

3 མར་མེ། 등불

4 དྲི་ཆབ། 향수

5 ཞལ་ཟས། 음식

ངེས་པ་ལྔ།

오결정五決定:

1 གནས་ངེས་པ་འོག་མིན་སྟུག་པོ་བཀོད་པོ་ནར་བཞུགས་པ། 처결정處決定, 永住色究竟大密嚴刹土

2 སྐུ་ངེས་པ་མཚན་དཔེ་ཡོངས་སུ་གསལ་རྫོགས་ཀྱིས་སྤྲས་པ། 신결정身決定, 相好在嚴圓滿報身

3 འཁོར་ངེས་པ་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཁ་ཤག་གིས་བསྐོར་བ། 권속결정眷屬決定, 唯有聖者菩薩圍繞

4 ཆོས་ངེས་པ་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཆོས་འབའ་ཞིག་གསུང་བ། 법결정法決定, 但說 大乘教法

5 དུས་ངེས་པ་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་བར་དུ་བཞུགས་པ། 시결정時決定, 住世乃至輪迴未空

ཕྲིན་ལས་ལྔ།

5 가지 사업:

1 ཞི་བ། 휴업

2 རྒྱས་པ། 증업

3 དབང་བ། 회업

4 དྲག་པོ། 주업

5 ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པ། 임운업

དབུ་མ་རིགས་ཚོགས་ལྔ།

도리섭오론:

1 དབུ་མ་རྩ་བ་ཤེས་རབ། 《중론》

2 རྩོད་བཟློག 《중정론》

3 སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ། 《70 공성론》

4 རིགས་པ་དྲུག་ཅུ། 《60 정리론》

5 ཞིབ་མོ་རྣམ་འཐག 《세연마론》

ཕུན་ཚོགས་ལྔ།

5 가지 원만 tri saṃpanna 5 圓滿

1 ཆོས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 법원만

2 དུས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 시원만

3 སྟོན་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 사원만

4 གནས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 처원만

5 འཁོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 권중원만

ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་པའི་གཟུགས་ལྔ།

제 6 의식으로대할 바 경계인 법경[法境]에 속하는색법 [色法].5 근 根

1 བསྡུས་པ་ལས་གྱུར་པའི་གཟུགས། 극략색 極略色

2 མངོན་པར་སྐབས་ཡོད་པའི་གཟུགས། 극형색 極迥色

3 ཡང་དག་པར་བླངས་པ་ལས་བྱུང་བའི་གཟུགས། 수소인색 受所引色

4 ཀུན་བརྟགས་པའི་གཟུགས། 변계소기색 遍計所起色

5 དབང་འབྱོར་བའི་གཟུགས། 자재소생색 自在所生色

དོན་ལྔ།

오장:

1 སྙིང་། 심장,

2 གློ་བ། 폐,

3 མཆིན་པ། 간,

4 མཆེར་པ། 비장,

5 མཁལ་མ། 신장

རྗེས་དྲན་ལྔ་།

오수념 五隨念:

1 སྐྱབས་གནས་བླ་མ་དྲན་པ་། 귀의한스승을억념하는것,

2 ལུས་ལྷའི་རང་བཞིན་དྲན་པ། 몸을본존의자성으로억념하는것,

3 ངག་བཟླས་བརྗོད་ཀྱི་རང་བཞིན་དྲན་པ།

말을염송의자성으로억념하는것

4 འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཕ་མར་ཤེས་པ། 모든중생을부모로아는것

5 སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་སྟོང་པར་ཤེས་པ། 마음의실상이공함을아는것등이다.

རྒྱལ་པོ་མདོ་ལྔ།

5 대왕경:

1བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་མདོ། 《普賢德行願王經 보현덕행원왕경》

2 རྡོ་རྗེ་རྣམ་འཇོམས་ཁྲུས་ཀྱི་མདོ། 《金剛滅正沐欲經 금강멸정목욕경》

3 ཤེས་རབ་སྙིང་པོ་ལྟ་བའི་མདོ། 《般若心要正見經 반약심요정견경》

4 འདའ་ཀ་ཡེ་ཤེས་སྒོམ་པའི་མདོ། 《臨終智慧修習經 림종지혜수습경》

5 བྱ་བ་ལྟུང་བཤགས་བཤགས་པའི་མདོ་བཅས《發露罪行懺悔經 발로죄행참회경》.

ཉེ་བའི་མཚམས་མེད་ལྔ།

근오무간 近五無間:

1 ཆ་འདྲ་བའི་ལས་དགྲ་བཅོམ་མ་ལ་འདོད་ལོག་སྤྱོད་པ། 여자아라한에게음행,

2 བྱང་སེམས་ངེས་གནས་གསོད་པ། 견도보살살해,

3 སློབ་པའི་དགེ་འདུན་གསོད་པ། 유학도[有學道]의승가살해,

4 དགེ་འདུན་གྱི་འདུ་སྒོ་འཕྲོག་པ། 승가의재산탈취,

5 མཆོད་རྟེན་བཤིག་པ། 탑파괴등의다섯

ལུས་ཀྱི་གནས་ལྔ།

오체 五體:

དཔྲལ་བ། ལག་མཐིལ་གཉིས། པུས་མོ་གཉིས།

이마, 두 손바닥, 두 무릎 .

གཞི་ལྔ།

오사, 오위:

1 དེ་ནི་སྣང་བ་གཟུགས་ཀྱི་གཞི། 색법

2 གཙོ་བོ་སེམས་ཀྱི་གཞི། 심법,

3 འཁོར་སེམས་བྱུང་གི་གཞི། 심소법,

4 ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་ཀྱི་གཞི། 불상응행법

5 འདུས་མ་བྱས་པའི་གཞི།། 무위법

གཞི་དུས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ལྔ།

기위오지:

1 ཞེ་སྡང་རང་གྲོལ་མེ་ལོང་། 화의 번뇌를 벗어나서 대원경지를 얻음;

2 ང་རྒྱལ་རང་གྲོལ་མཉམ་པ་ཉིད། 만 번뇌를 벗어나서 평등성지를 얻음;

3 འདོད་ཆགས་རང་གྲོལ་སོ་སོར་རྟོགས། 탐번뇌를 벗어나서 묘관찰지를 얻음;

4 ཕྲག་དོག་རང་གྲོལ་བྱ་བ་གྲུབ། 질 번뇌를 벗어나서 소성작지를 얻음;

5 གཏི་མུག་རང་གྲོལ་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས། 우번뇌를 벗어나서 법계체성지를 얻음

སྒྲིབ་པ་ལྔ།

오개 pañca nīvaraṇa 五蓋

1 འདོད་པ་ལ་འདུན་པ། 탐욕 kāmacchanda 貪欲

2 གནོད་སེམས། 진에 vyāpāda 瞋恚

3 རྨུགས་པ་དང་གཉིད། 혼침수면 styānamiddha 惛沉睡眠

4 རྒོད་པ་དང་འགྱོད་པ། 도거악작 auddhatyakaukṛtya 掉舉惡作

5 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

སྒྲུབ་ངག་ཡན་ལག་ལྔ་ལྡན།

오지작법 五支作法

1 དམ་བཅའ་བ། 종 pratijñā 宗

2 གཏན་ཚིགས། 인 hetu 因

3 དཔེ། 유 udāharaṇa 喻

4 ཉེ་བར་སྦྱར་བ། 합 upanaya 合

5 མཇུག་སྡུད། 결 nigamana 結

རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཕྲ་རགས་ཀྱི་ཆོས་ལྔ།

오종조세심 五種粗細心

1 ཀུན་རྟོག་བརྒྱད་བཅུ། 팔십분별심 八十分別心

2 སྣང་བ་དཀར་ལམ་པའི་སེམས། 백현지심 白顯之心

3 མཆེད་པ་དམར་ལམ་པའི་སེམས། 홍증지심 紅增之心

4 ཉེར་ཐོབ་ནག་ལམ་པའི་སེམས། 흑득지심 黑得之心

5 འཆི་བ་འོད་གསལ་གྱི་སེམས། 사광명심 死光明心

དྲུག་ཚན་ཅན།

육합조:

རྗེས་སུ་དྲན་པ་དྲུག

육수념 anusmṛtayaḥ 六隨念

1 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 불수념 buddhānussati 佛隨念

2 ཆོས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 법수념 dhammānussati 法隨念

3 དགེ་འདུན་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 승수념 saṅghānussati 僧隨念

4 ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 계수념 sīlānussati 戒隨念

5 གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 사수념 cāgānussati 捨隨念

6 ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 천수념 devatānussati 天隨念

དུས་འཁོར་གྱི་རྫོགས་རིམ་སྦྱོར་བ་ཡན་ལག་དྲུག

시륜 원만차제 육지 時輪 圓滿次第 六支

1 སོར་སྡུད། 별섭 pratyāhāra 別攝

2 བསམ་གཏན། 정려 dhyānā 靜慮

3 སྲོག་རྩོལ། 중선 prāṇayāma 中善

4 འཛིན་པ། 인지 grahaṇa 認持

5 རྗེས་དྲན། 수념 anusmṛti 隨念

6 ཏིང་འཛིན། 삼마지 samādhi 三摩地

ནཱ་རོ་ཆོས་དྲུག

나로육법 nādapādadharma 那洛 六法

1 གཏུམ་མོའི་གདམས་པ། 뚬모졸화 caṇdaliyoga 拙火

2 སྒྱུ་ལུས་ཀྱི་གདམས་པ། 환신 māyākāyayoga 幻身

3 འོད་གསལ་གྱི་གདམས་པ། 광명 prabhāsvarayoga 光明

4 འཕོ་བའི་གདམས་པ། 포와천식 saṃkrāntiḥyoga 遷識

5 རྨི་ལམ་གྱི་གདམས་པ། 몽관 svapanayoga 夢觀

6 བར་དོའི་གདམས་པ། 중유 antarabhāvayoga 中有

རྣམ་ཤེས་དྲུག

육식 六識

1 མིག་གི་རྣམ་ཤེས། 안식 cakṣuvi jñāna 眼識

2 རྣ་བའི་རྣམ་ཤེས། 이식 śrotravi jñāna 耳識

3 སྣའི་རྣམ་ཤེས། 비식 ghrānavi jñāna 鼻識

4 ལྗེའི་རྣམ་ཤེས། 설식 jihavijñāna 舌識

5 ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 신식 kāyavijñāna 身識

6 ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 의식 manovijñāna 意識

རྩ་ཉོན་དྲུག

육근본번뇌 mūlakleśa 六根本煩惱

1 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

2 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

3 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

4 མ་རིག་པ། 무명 avidyā 無明

5 ལྟ་བ་ཉོན་མོངས་ཅན། 견[부정견] dṛṣṭi 見[不正見]

6 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

འགྲོ་བ་རིགས་དྲུག

육도 六道:

1 ལྷ། 천상 天上

2 མི། 인간 人間

3 ལྷ་མ་ཡིན། 아수라 阿修羅

4 དུད་འགྲོ། 축생 畜生

5 ཡི་དྭགས། 아귀 餓鬼

6 དམྱལ་བ། 지옥 地獄

རྒྱན་དྲུག

육장엄 alaṅkāra 六莊嚴

1 ཀླུ་སྒྲུབ། 용수 nāgarjuna 龍樹

2 འཕགས་པ་ལྷ། 성천 āryadeva 聖天

3 ཐོགས་མེད། 무착 asanga 無著

4 དབྱིག་གཉེན། 세친 vasubandhu 世親

5 ཕྱོགས་གླང་། 진나 dignāga 陳那

6 ཆོས་གྲགས། 법칭 dharmakīrtī 法稱

ཚོར་བའི་ཕུང་པོ་དྲུག

육수신 vedanākāyā 六受身

1 མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 안촉위연소생제수 cakṣuḥsaṃsparśajā vedanā
眼觸為緣所生諸受

2 རྣ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 이촉위연소생제수 śrotrasaṃsparśajā vedanā

耳觸為緣所生諸受

3 སྣའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 비촉위연소생제수 ghrāṇasaṃaparśajā vedanā

鼻觸為緣所生諸受

4 ལྕེའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 설촉위연소생제수 jihvāsaṃaparśajā vedanā

舌觸為緣所生諸受

5 ལུས་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 신촉위연소생제수 kāyasaṃaparśajā vedanā

身觸為緣所生諸受

6ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་ཚོར་བ། 의촉위연소생제수 manaḥsaṃsparśajā vedanā

意觸為緣所生諸受

རོ་དྲུག

육미 ṣaḍ rasāḥ 六味

1 ཁ་བ། 고미 tiktaḥ 苦味

2 སྐྱུར་བ། 산미 āmlaḥ 酸味

3 མངར་བ། 감미 madhuraḥ 甘味

4 ཚ་བ། 신미 kaṭukaḥ 辛味

5 ལན་ཚ་བ། 함미 lavaṇaḥ 鹹味

6 བསྐ་བ། 담미 kaṣāyaḥ 淡味

གྲོང་ཁྱེར་དྲུག

육성[중인도] madhyadeśanagara 六城[中印度]

1 རྒྱལ་པོའི་ཁབ། 왕사성 rājagṛha 王舍城

2 ཡངས་པ་ཅན། 비사리성[광엄성] vaiśāli 毗舍離城[廣嚴城]

3 མཉན་ཡོད། 실라벌성[사위성] śrāvastī 室羅筏城[舍衛城]

4 ཙམ་པ། 첨파성 campā 瞻波城

5 གནས་བཅས། 사지다성 sāketa 娑枳多城

6 ཝ་ར་ན་སི། 바라내성 vārāṇasī 波羅奈城

འདུ་ཤེས་དྲུག

육상 saññā uppādetabbā 六想

1 མི་རྟག་པ། 무상상 aniccasaññā 無常想

2 སྡུག་བསྔལ། 고상 anicce dukkhasaññā 苦想

3 བདག་མེད་པ། 무아상 dhukkhe anattasaññā 無我想

4 མི་གཙང་། 부정상 asubhasaññā 不淨想

5 འཆི་བ། 사상 maraṇasaññā 死想

6 འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་མི་བདེ་བ། 일체세간불가락상 sabbaloke anabhiratisaññā

一切世間不可樂想

འདུ་ཤེསའི་ཕུང་པོ་དྲུག

육상신 saṃjñāskandha 六想身

1 མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 안촉소생상 cakṣuḥsaṃsparśajā saṃjñā

眼觸所生想

2 རྣ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 이촉소생상 śrotrasaṃsparśajā saṃjñā

耳觸所生想

3 སྣའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 비촉소생상 ghrāṇasaṃsparśajā saṃjñā

鼻觸所生想

4 ལྕེའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 설촉소생상 jihvāsaṃsparśajā saṃjñā

舌觸所生想

5 ལུས་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 신촉소생상 kāyasaṃsparśajā saṃjñā

身觸所生想

6 ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་འདུ་ཤེས། 의촉소생상 manaḥsaṃsparśajā saṃjñā

意觸所生想

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་དྲུག

육무위법[백법] ṣaḍ asaṃskṛtādharma 六無為法[百法]

1 ནམ་མཁའ། 허공무위 ākāśa 虛空無為

2 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸무위 pratisaṃkhyānirodha 擇滅無為

3 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸무위 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅無為

4 མི་གཡོ་བའི་འདུས་མ་བྱས། 부동멸무위 āniñjya 不動滅無為

5འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་འགོག་པའི་འདུས་མ་བྱས། 상수멸무위 saṃjñāvedayitanirodha 想受滅無為

6 དེ་བཞིན་ཉིད། 진여무위 tathatā 真如無為

སེམས་པའི་ཕུང་པོ་དྲུག

육사신 cintanaskandha 六思身

1 མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 안촉소생사 cakṣuḥsaṃsparśajā cetanā

眼觸所生思

2 རྣ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 이촉소생사 śrotrasaṃsparśajā cetanā

耳觸所生思

3 སྣའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 비촉소생사 ghrāṇasaṃaparśajā cetanā

鼻觸所生思

4 ལྕེའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 설촉소생사 jihvāsaṃaparśajā cetanā

舌觸所生思

5 ལུས་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 신촉소생사 kāyasaṃaparśajā cetanā

身觸所生思

6 ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 의촉소생사 manaḥsaṃsparśajā cetanā

意觸所生思

རེག་པ་དྲུག

육촉 sparśa 六觸

1 མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 안촉 cakkhusamphasso 眼觸

2 རྣ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 이촉 sotasamphasso 耳觸

3 སྣའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 비촉 ghānasamphasso 鼻觸

4 ལྕེའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 설촉 jihvāsamphasso 舌觸

5 ལུས་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 신촉 kāyasamphasso 身觸

6 ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ། 의촉 manosamphasso 意觸

ཡུལ་དྲུག

육경 saṃvṛta 六境

1 གཟུགས། 색 rūpa 色

2 སྒྲ། 성 śabda 聲

3 དྲི། 향 gandha 香

4 རོ། 미 rasa 味

5 རེག་བྱ། 촉 spraṣṭavya 觸

6 ཆོས། 법 dharma 法

རྒྱལ་བ་རིགས་དྲུག

육불, 육종호여래 6 方佛

1 རྣམ་པར་སྣང་མཛད། 비로자나불 vairocanaḥ 毗盧遮那佛

2 མི་བསྐྱོད་པ། [མི་འཁྲུགས་པ།]부동불 akśobhyaḥ 不動佛

3 རིན་ཆེན་འབྱུང་ལྡན། 보생불 ratnasambhavaḥ 寶生佛

4 འོད་དཔག་མེད། 아미타불[무량광불] amitābhaḥ 阿彌陀佛[無量光佛]

5 དོན་ཡོད་གྲུབ་པ། 불공성취불 amoghasiddhiḥ 不空成就佛

6 རྡོ་རྗེ་འཆང་། 금강지.

བྱེད་བྲག་པའི་ཚིག་དོན་དྲུག

육구의[승론파] ṣaḍ vaiśeṣikapadārtha 六句義[勝論派]

1 རྫས། 실구의 dravya 實句義

2 ཡོན་ཏན། 덕구의 guṇa 德句義

3 ལས། 업구의 karma 業句義

4 སྤྱི། 동구의 sāmānya 同句義

5 ཁྱེ་བྲག 이구의 viśeṣa 異句義

6 འདུ་བ། 화합구의 saṃgraha 和合句義

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག

육바라밀 pāramita 六波羅蜜

1 སྦྱིན་པ། 보시 dāna 布施

2 ཚུལ་ཁྲིམས། 지계 śīla 持戒

3 བཟོད་པ། 인욕 kṣānti 忍辱

4 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

5 བསམ་གཏན། 선정 dhyāna 禪定

6 ཤེས་རབ། 반야 prajñā 般若

སྟོབས་དྲུག

육력 bala 六力

1 ཐོས་པ། 청문력 śruta 聽聞力

2 བསམ་པ། 사유력 cintā 思惟力

3 དྲན་པ། 억념력 smṛti 憶念力

4 ཤེས་བཞིན། 정지력 samprajanya 正知力

5 བརྩོན་འགྲུས། 정진력 vīrya 精進力

6 ཡོངས་སུ་འདྲིས་པ། 관습력 paricaya 串習力

རྒྱུ་དྲུག

육인 hetavaḥ 六因

1 བྱེད་རྒྱུ། 능작인 kāraṇahetu 能作因

2 ལྷན་ཅིག་འབྱུང་བའི་རྒྱུ། 구유인 sahabhūhetu 俱有因

3 རྣམ་སྨིན་གྱི་རྒྱུ། 이숙인 vipākahetu 異熟因

4 མཚུངས་ལྡན་གྱི་རྒྱུ། 상응인 saṃprayuktahetu 相應因

5 ཀུན་འགྲོའི་རྒྱུ། 변행인 sarvatragahetu 遍行因

6 སྐལ་མཉམ་གྱི་རྒྱུ། 동류인 sambhāgahetu 同類因

འབྱུང་བ་དྲུག

육계[육대] dhātūni [ṣaḍ bhūta] 六界[六大]

1 ས། 지계 pṛthivīdhātu 地界

2 ཆུ། 수계 apodhātu 水界

3 མེ། 화계 tejasdhātu 火界

4 རླུང་། 풍계 vāyudhātu 風界

5 ནམ་མཁའ། 공계 ākāśadhātu 空界

6 རྣམ་ཤེས། 식계 vijñānadhātu 識界

མངོན་པར་ཤེས་པ་དྲུག

육신통 abhijñā 六神通

1 རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 신족통 ṛddhividhijñānam 神足通

2 ལྷའི་མིག་གི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 천안통 divyaṃcakṣu 天眼通

3 ལྷའི་རྣ་བའི་མངོན་པར་ཤེས་པ། 천이통 divyamśrotam 天耳通

4 གཞན་སེམས་ཤེས་པའི་མངོན་ཤེས། 타심통 paracittajñānam 他心通

5 སྔོན་གནས་རྗེས་དྲན་གྱི་མངོན་ཤེས། 숙명통 pūrvanirvāsānusmṛtijñānam 宿命通

6 ཟག་པ་ཟད་པའི་མངོན་ཤེས། 누진통 āśravakṣaya-jñānaṃ 漏盡通

6ལྷའི་རིས།

육욕천 六欲天

1 རྒྱལ་ཆེན་རིས་བཞི། 사왕천 四王天

2 སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ། 도리천 忉利天 [삼십삼천] 三十三天

3 ཐབ་བྲལ། 야마천 夜摩天

4 དགའ་ལྡན། 도솔천 兜率天

5 འཕྲུལ་དགའ། 화락천 化樂天

6 གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད། 타화자재천 他化自在天

སེམས་པའི་ཕུང་པོ་དྲུག

육사신 cintanaskandha 六思身

1 མིག་གི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 안촉소생사 cakṣuḥsaṃsparśajā cetanā 眼觸所生思

2 རྣ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 이촉소생사 śrotrasaṃsparśajā cetanā 耳觸所生思

3 སྣའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 비촉소생사 ghrāṇasaṃaparśajā cetanā 鼻觸所生思

4 ལྕེའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 설촉소생사 jihvāsaṃaparśajā cetanā 舌觸所生思

5 ལུས་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 신촉소생사 kāyasaṃaparśajā cetanā 身觸所生思

6 ཡིད་ཀྱི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་པ། 의촉소생사 manaḥsaṃsparśajā cetanā 意觸所生思

མུ་སྟེགས་ཀྱི་སྟོན་པ་དྲུག

육사외도 śāstārāḥ 六師外道

1 མི་འཕམ་སྐྲའི་ལ་བ་ཅན། 아기다시사흠파라 ajita-keśakambalaḥ 阿耆多翅舍欽婆羅

2 གཅེར་བུ་པ་གཉེན་གྱི་བུ། 니건타야제자 nirgrantha jñāti-putraḥ 尼乾陀若提子

3 འོད་སྲུངས་རྫོགས་བྱེད་ཅན། 부루나가섭 pūraṇa kāśyapaḥ pūraṇa 富樓那迦葉

4 ཀུན་དུ་རྒྱུ་གནག་ལྷས་ཀྱི་བུ། 말가리구사리자 maskārī gośaliputraḥ 末伽黎拘舍梨子

5 ཀ་ཏྱའི་བུ་ནོག་པ་ཅན། 가구타가전연 kakuda kātyanaḥ 迦鳩馱迦旃延

6 སྙ་འདོད་ཀྱི་བུ་མོའི་བུ་ཡང་དག་རྒྱལ་བ་ཅན། 산야이비라지자 sañjaya vairaṭiputraḥ 散若夷毘羅胝子

རྣམ་ཤེས་དྲུག

육식 vijñāna 六識

1 མིག་གི་རྣམ་ཤེས། 안식 cakṣuvi jñāna 眼識

2 རྣ་བའི་རྣམ་ཤེས། 이식 śrotravi jñāna 耳識

3 སྣའི་རྣམ་ཤེས། 비식 ghrānavi jñāna 鼻識

4 ལྕེའི་རྣམ་ཤེས། 설식 jihavijñāna 舌識

5 ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 신식 kāyavijñāna 身識

6 ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 의식 manovijñāna 意識

སྡུག་བསྔལ་དྲུག

6 고통:

1 ངས་པ་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ། 무정고통,

2 ངོམས་པ་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ། 무만족고통,

3 ལུས་ཡང་ཡང་འདོར་བའི་སྡུག་བསྔལ། 수수신고통,

4 ཡང་ཡང་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བའི་སྡུག་བསྔལ། 수수생고통,

5 ཡང་ཡང་མཐོ་དམན་དུ་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ། 수고저변의고통

6 གྲོགས་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ་ཏེ་འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས། 친구가 없는 고통인데

ས་གཡོ་དྲུག

육종지진:

1 འགུལ་དང་། 동움직임

2 གཡོ། 용용솟음,

3 ལྡེག 진떨침,

4 འཁྲུག 격내리침

5 ཁུར་ཁུར། 후울부짖음

6 ཆེམ་ཆེམ། 포사나움

ས་གཡོ་དྲུག

육종지진

1 ཤར་ཕྱོགས་དམའ་ན་ནུབ་ཕྱོགས་མཐོ་བ། 낮아지면 서쪽이 높아지고,

2 ནུབ་ཕྱོགས་དམའ་ན་ཤར་ཕྱོགས་མཐོ་བ། 서쪽이 낮아지면 동쪽이 높아지고

3 ལྷོ་ཕྱོགས་དམའ་ན་བྱང་ཕྱོགས་མཐོ་བ། 남쪽이 낮아지면 북쪽이 높아지고,

4 བྱང་ཕྱོགས་དམའ་ན་ལྷོ་ཕྱོགས་མཐོ་བ། 북쪽이 낮아지면 남쪽이 높아진다.

5 མཐའ་དམའ་ན་དབུས་མཐོ་བ། 주변이 낮으면 중앙이 높아진다.

6 དབུས་དམའ་ན་མཐའ་མཐོ་བ། 중앙이 낮으면 주변이 높아진다

ས་གཡོ་བའི་རྐྱེན་དྲུག

지진의 여섯가지 조건:

1 ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ལྷུམས་སུ་ཞུགས་པ། 석가모니가 모태에 들고,

2 སྐུ་བལྟམས་པ། 탄생하고

3 རབ་ཏུ་འབྱུང་བ། 출가하고

4 འཚང་རྒྱ་བ། 정각를 이루고

5 ཆོས་འཁོར་སྐོར་བ། 법륜을 굴리고

6 མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 열반에 드는 것

ཟག་པའི་སྒོ་དྲུག

유루 육문 有漏法:

1 ཟག་པའི་བདག་ཉིད། 루자성,

2 ཟག་པ་དང་འབྲེལ་བ། 루상속,

3 ཟག་པས་བཅིངས་པ། 루소박,

4 ཟག་པའི་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བ། 루상속,

5 ཟག་པའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པ། 루수순과

6 ཟག་པའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ། 루소인

ཚོར་བ་དྲུག

육수 六受:

1 མིག་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 안식상응수, 眼識相應受

2 རྣ་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 이식상응수, 耳識相應受

3 སྣ་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 비식상응수, 鼻識相應受

4 ལྕེ་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 이식상응수 耳識相應受

5 ལུས་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 신식상응수, 身識相應受

6 ཡིད་ཤེས་སུ་གྱུར་པའི་ཚོར་བ། 의식상응수. 意識相應受

ཚེ་རིང་རྣམ་དྲུག

6 가지 [長壽] 장수:

1 བྲག་ཚེ་རིང་། 즉.암장수, 岩長壽

2 ཆུ་ཚེ་རིང་། 수장수, 水長壽

3 ཤིང་ཚེ་རིང་། 수장수 樹長壽

4 མི་ཚེ་རིང་། 인장수, 人長壽

5 བྱ་ཚེ་རིང་། 조장수, 鳥長壽

6 རི་དྭགས་ཚེ་རིང་། 수장수 獸長壽

རྒ་བའི་ནད་དྲུག

6 가지 병 病,

1 རླུང་། 담병,

2 མཁྲིས་པ། 연암병,

3 བད་ཀན། , 혈병,

4 ཁྲག 황수

5 ཆུ་སེར། 등.

6 སྲིན་བུ། 벌레병.

འདུ་ཤེས་དྲུག

6 가지온:

1 མཚན་བཅས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། 우사상,

2 མཚན་མེད་ཀྱི་འདུ་ཤེས། 무사상,

3 རྒྱ་ཆུང་བའི་འདུ་ཤེས། 좁은 사상

4 རྒྱ་ཆེ་བའི་འདུ་ཤེས། 광대사상,

5 ཚད་མེད་པའི་འདུ་ཤེས། 무량상과

6 ཅི་ཡང་མེད་པའི་འདུ་ཤེས། 무소유상.

ཆོས་ཉན་པའི་སྐབས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དྲུག

6 상: 불법을 들을 때 응당 있어야 할 6 가지 태도

1 རང་ལ་ནད་པ་ལྟ་བུའི་འདུ་ཤེས། 자신을 환자처럼 생각해야 하며,

2 ཆོས་ལ་སྨན་ལྟ་བུའི་འདུ་ཤེས། 불법을 약물처럼 생각하고

3 དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལ་སྨན་པ་ལྟ་བུའི་འདུ་ཤེས། 스승을 의사처럼 생각하고

4 ནན་ཏན་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ་ནད་འཚོ་བའི་འདུ་ཤེས། 수지를 병을 기르는 것처럼 생각하고

5 ཆོས་ཀྱི་ཚུལ་ལ་རིང་དུ་གནས་པའི་འདུ་ཤེས།

5 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་འདུ་ཤེས། 여래를 정사처럼 생각해야 한다.

སེམས་པའི་ཚོགས་དྲུག་པོ།

육사신 六思身

1 མིག 안의 육식 ,

2 རྣ་བ། 이의 육식

3 སྣ། 비의 육식

4 ལྗེ། 설의 육식

5 ལུས། 신의 육식

6 ཡིད་བཅས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 의의 육식.

རེག་བྱ་དྲུག

6 가지 육촉 **六觸**:

1 འཇམ་པ། 부드러움

2 རྩུབ་པ། 거침,

3 ལྗི་བ། 무거움,

4 ཡང་བ། 가벼움,

5 གྲང་བ། 차가움

6 བཀྲེས་སྐོམ། 기갈 **飢渴**

སློབ་དཔོན་གྱི་དབང་དྲུག

아사리 6 가지 관정:

1 ལྡོག་པའི་དབང་། 불퇴관정,

2 གསང་བའི་དབང་། 비밀관정,

3 རྗེས་གནང་། 수장관정,

4 ལུང་བསྟན། 수기관정

5 དབུགས་དབྱུང་། 안위관정

6 གཟེངས་བསྟོད། 찬송관정

རྟོག་གེའི་སྡེ་དྲུག

육파[외도] ṣaḍ tarkavāda 六派[外道]

1 རྒྱང་འཕེན་པ། 순세파[로가야] lokāyatika 順世派[路伽耶]

2 རྒྱལ་བ་པ། 기나파 jaina 耆那派

3 གྲངས་ཅན་པ། 수론파[승구파] saṃkhya 數論派[僧佉派]

4 དཔྱོད་པ་བ། 사찰파[미만차파] mimāṃsaka 伺察派[彌曼差派]

5 བྱེ་བྲག་པ། 승론파[위세사] vaiśeṣika 勝論派[衛世師]

6 རིག་པ་ཅན། 정리파[니야야] naiyāyika 正理派[尼夜耶]

རྗེ་བའི་ཆོས་དྲུག

근본육계: 隨順六法

དགེ་སློབ་མའི་བསྲུང་བྱ་དྲུག 여자가 지켜야 할 6 계;

1 གཅིག་པུར་ལམ་དུ་འགྲོ་བ། 독신로행,

2 ཆུར་རྒྱལ་བ། 입수유영

3 སྐྱེས་པ་ལ་རེག་པ། 남자 몸을 접촉하다

4 དེ་དང་ལྷན་ཅིག་འདུག་པ། 남자와 함께 동거하다

5 ཕོ་མོ་བར་ཚུན་སྨྱན་བྱས་པ། 혼인을 맺어주다,

6 བླ་མོའི་ཉེས་པ་འཆབ་པ་སྤོང་བ། 여자친구 착오를 감싸다

རྗེས་མཐུན་གྱི་ཆོས་དྲུག

수순육법隨順六法:

1 གསེར་ལ་སོགས་པའི་རིན་པོ་ཆེ་བཟུང་བ། 금 등의 보물을 지니는 것과,

2 འདོམས་ཀྱི་སྤུ་འབྲེག་པ། 음부의 털을 깎는 것과,

3 ས་རྐོ་བ། 흙을 파는 것과,

4 རྩྭ་སྔོན་གཅོད་པ། 푸른 풀을 꺾는 것과,

5 བྱིན་ལེན་མ་བྱས་པར་ཟ་བ། 주지 않은 것을먹는 것과

6 གསོག་འཇོག་བྱས་པ་ཟ་བ་སྤོང་བ། 쌓아두고 먹는 것을 금지하

བསམ་གཏན་ས་དྲུག

6 정려 dhyānā 6 靜慮

1 བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་མི་ལྕོགས་མེད། 초정려 장선미지정

2 བསམ་གཏན་དང་པོའི་དངོས་གཞི་ཙམ་པོ་བ། 초정려 조분정선

3 བསམ་གཏན་དང་པོའི་དངོས་གཞི་ཁྱད་པར་ཅན། 초정려수승정선,

4 བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་དངོས་གཞི། 제 2 정려정선

5 བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་དངོས་གཞི། 제 3 정려정선

6 བསམ་གཏན་བཞི་པའི་དངོས་གཞི། 제 4 정려정선

རྩ་འཁོར་དྲུག

6 가지

1 སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས།

나누어 나와 정간에 32 개 잎을형성한 대락맥륜

2 མགྲིན་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་བཅུ་དྲུག

후두간에 형성한 16 잎의 수용맥락

3 སྙིང་ག་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་བརྒྱད།

마음간에 형성한 8 잎법륜

4 ལྟེ་བ་སྤྲུལ་བའི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་དྲུག་ཅུ་རྩ་བཞི།

배꼽간에 형성한 64 잎의 변화맥락.

5 གསང་གནས་བདེ་སྐྱོང་གི་འཁོར་ལོ་རྩ་འདབ་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས།

사적인 곳에 가입하여 32 개 잎을 형성한 호락맥륜.

6 ནོར་བུའི་དབུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ 말거중앙륜.

བཟང་པོ་དྲུག

6 가지 양약:

1 ནཱ་ཏི་སྙིང་གི་བཟང་པོ། 심장에 좋은 육두,

2 ཅུ་གང་གློ་བའི་བཟང་པོ། 폐장에 좋은 죽황,

3 གུར་གུམ་མཆིན་པའི་བཟང་པོ། 간장에 좋은 홍화,

4 ལི་ཤི་སྟོག་རྩའི་བཟང་པོ། 명맥에 좋은 정향,

5 སུག་སྨེལ་མཁལ་མའི་བཟང་པོ། 신장에 좋은 육두

6 ཀ་ཀོ་ལ་མཆེར་པའི་བཟང་པོ། 비장에 좋은 사인.

སྣོད་དྲུག

육부:

1 ཕོ་བ། 위,

2 རྒྱ་མ་ཆེན་པོ་ལོང་ག 대장,

3 རྒྱ་མ་ཆུང་། 소장,

4 མཁྲིས་ཕྲུམ། 담 · 쓸개,

5 ལྒང་པ། 방광,

6 བསམ་སེའུ། 삼초

ཕུང་པོ་དྲུག

6 온 skandha 蘊:

1 གཟུགས། 색,

2 ཚོར་བ། 수

3 འདུ་ཤེས། 상,

4 འདུ་བྱེད། 행,

5 རྣམ་ཤེས། 식

6 ཡེ་ཤེས། 지

སྤྱོད་རྒྱུད་ཀྱི་དབང་དྲུག

행부 6 관정 行續:

1 མེ་ཏོག་ 화빈관정,

2 འཕྲེང་དབང་། 감로관정, ,

3 ཆུ་དང་། 관원관정,

4 ཅོད་པཎ་གྱི་དབང་། 공이관정,

5 རྡོ་རྗེ་དང་དྲིལ་བུའི་དབང་། 령관정

6 མིང་གི་དབང་། 명호관정

ནང་གི་རི་དྲུག

내 6 산:

1 འོད་སྡོན། 필광산,

2 མཆུར། 풍가산,

3 ནེ་ཁ་ཏ། 나카자산,

4 ནོར་བུའི་འོད། 보광산

5 རྡོ་ཧ། 다루나산

6 བསིལ་རི། 양산

ཀྲགས་པ་ཉམས་པའི་རྒྱུ་དྲུག

악명육법 惡名六法:

1 རྒྱན་འགྱེད་པ། 도박,

2 འདུས་པ་ལ་བལྟ་བ། 간회 看會,

3 ལེ་ལོ། 게으름

4 ཆང་འཐུང་བ། 음주

5 སྡིག་གྲོགས་བསྟེན་པ། 악한 사람을 친구로 사귐,

6 མཚན་མོ་གྲོང་དུ་འགྲོ་བ། 밤늦게 마을에 들어감

དགྲ་བཅོམ་པ་དྲུག

육六아라한:

1 ཡོངས་སུ་ཉམས་པའི་ཆོས་ཅན། 퇴법 [退法] 아라한,

2 འཆི་བར་སེམས་པའི་ཆོས་ཅན། 사법 [思法] 아라한,

3 རྗེས་སུ་སྲུང་བའི་ཆོས་ཅན། 호법 [護法] 아라한,

4 གནས་པ་ལ་མི་བསྐྱོད་པའི་ཆོས་ཅན། 안주법 [安住法] 아라한,

5 རྟོགས་པའི་ འོས་སུ་གྱུར་པའི་ཆོས་ཅན། 감달법 [堪達法] 아라한,

6 མི་འགྱུར་བའི་ཚོས་ཅན་བཅས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགྲ་བཅོམ་པ། 부동 [不動] 아라한 등이다.

ཉོན་མོངས་པའི་དྲི་མ་དྲུག

6 번뇌구 六煩惱垢:

1 སྒྱུ། 광 誑,

2 གཡོ། 첨 諂,

3 རྒྱགས་པ། 교 憍,

4 འཚིག་པ། 뇌 惱,

5 འཁོན་འཛིན། 한 恨,

6 རྣམ་འཚེ། 해 害

ཉོན་མོངས་ཀྱི་རྒྱུ་དྲུག

번뇌 6 인因:

1 རྟེན། 소의기반,

2 དམིགས་པ། 소연대상,

3 འདུ་འཛི། 잡란

4 བཤད་པ། 말,

5 གོམས་པ། 습 習,

6 ཡིད་ལ་བྱེད་པ།

རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ་དྲུག

육종수념차제가행六 種隨念次第加行:

1 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 부처를 기억하는 차제가행,

2 ཆོས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 법을 기억하는 차제가행,

3 དགེ་འདུན་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 승가를 기억하는 차제가행,,

4 ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 계율을 기억하는 차제가행,

5 གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 보시를 기억하는 차제가행,

6 ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 본존을 기억하는 차제가행

ལས་ཀྱི་དབང་པོའི་བྱ་བ་དྲུག་

육근사:

1 སྨྲ་བ། 발언,

2 ལེན་པ། 집취,

3 འགྲོ་བ། 보행

4 བཤང་བ། 출공

5 གཅི་བ། 배뇨

6 ཁུ་བ་འདོར་བ། 출정

ལས་ཀྱི་དབང་པོ་དྲུག

육업근:

1 ཁ། 입,

2 ལག་པ། 손

3 རྐང་པ། 발,

4 བཤང་ལམ། 항문,

5 གཅི་བའི་ལམ། 뇨도

6 ཕོ་མོ་འབབ་པའི་དབང་པོ། 정관

ཕྱིའི་ཁམས་དྲུག་

외 6 계:

1 གཟུགས། 색,

2 སྒྲ། 성,

3 དྲི། 향,

4 རོ། 미

5 རེག 촉,

6 ཆོས་བཅས་ཀྱི་ཁམས། 법

ཉོན་མོངས་ཆེན་པོའི་ས་མང་དྲུག

육대번뇌지법 kleśamahābhūmikādharma 六大煩惱地法

1 མ་རིག་པ། 치 avidyā 癡

2 བག་མེད་པ། 방일 pramāda 放逸

3 ལེ་ལོ། 해태 kauśīdya 懈怠

4 མ་དད་པ། 불신 āśraddhya 不信

5 རྨུགས་པ། 혼침 styāna 惛沉

6 རྒོད་པ། 도거 auddhatya 掉舉

ནང་གི་མཚོ་དྲུག་

내육해:

1 སྣང་སྟེ། 밀해,

2 མར། 크림해,

3 ཞོ། 치즈해

4 འོ་མ། 유해,

5 ཆུ། 수해

6 ཆང་། 술해

ཁམས་དྲུག

육계 六界:

1 སའི་ཁམས། 불경에서 지계

2 ཆུའི་ཁམས། 수계,

3 མེའི་ཁམས། 화계,

4 རླུང་གི་ཁམས། 풍계

5 ནམ་མཁའི་ཁམས། 허공계,

6 རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས། 인식계

ཕར་ཕྱིན་གྱི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་དྲུག་

육바라밀 다상위품

1 སེར་སྣ། 인색,

2 ཚུལ་འཆལ། 파계,

3 ཞེ་སྡང་། 미워하다

4 ལེ་ལོ། 태만하다,

5 རྣམ་གཡེང་། 산란하다,

བསྐལ་པ་དྲུག

육겁 六劫:

1ཆགས་བསྐལ། 성겁,

2 གནས་བསྐལ། 주겁,

3 བར་བསྐལ། 중 간겁,

4 བསྐལ་ཆེན། 대겁,

5 འཇིག་བསྐལ། 악겁,

6 སྟོངས་བསྐལ། 공겁

འབྲས་བུའི་རྟེན་འབྲེལ་དྲུག

결과의 여섯 가지 연기 **緣起**:

1 རྩ་བ། 뿌리,

2 སྡོང་བུ། 줄기,

3 ཡལ་ག 가지,

4 ལོ་མ། 잎,

5 མེ་ཏོག 꽃,

6 འབྲས་བུ། 과실

བསྟན་བཅོས་ཞར་སྣང་དྲུག

6 가지 도리에 맞지 않는 저작물:

1 དོན་མེད་པའི་བསྟན་བཅོས། 무익논작,

2 དོན་ལོག་པའི་བསྟན་བཅོས། 악의논작,.

3 ངན་གཡོའི་བསྟན་བཅོས། 감악논작,

4 བརྩེ་བྲལ་གྱི་བསྟན་བཅོས།, 이비논작,

5 ཐོས་པ་ལྷུར་ལེན་པའི་བསྟན་བཅོས། 문의제 1 논작

6 རྩོད་པ་ལྷུར་ལེན་པའི་བསྟན་བཅོས། 변론 제 1 논작.

འགལ་དམིགས་ཀྱི་རྟགས་དྲུག

육대립가득인 六對立 可得因:

1 རང་བཞིན་འགལ་དམིགས་ཀྱི་རྟགས། 자성대립가득인,

2 འགལ་འབྲས་དམིགས་པའི་རྟགས། 대립과가득인

3 ཁྱབ་བྱེད་འགལ་དམིགས་ཀྱི་རྟགས། 능편대립 가득인,

4 རྒྱུ་འགལ་དམིགས་ཀྱི་རྟགས། 원인대립가득인

5 རྒྱུ་དང་འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་རྟགས། 원인과 대립되는 결과가득인,

6 འབྲས་བུ་འགལ་དམིགས། 결과대립가득인.

ཉིན་མཚན་ཐུན་དྲུག

주야 6 회:

1 དེ་ནི་སྔ་དྲོ། 아침,

2 ཉིན་གུང་། 점심,

3 སྤྱི་དྲོ། 오후,

4 སྲོད། 초저녁,

5 ནམ་གུང་། 한밤중,

6 ཐོ་རངས། 새벽

གོ་ཆའི་ལྷ་ཡབ་དྲུག

피갑육불 **披甲**六**佛**:

1 རྡོ་རྗེ་སེམས་དཔའ། 금강보살,

2 རྣམ་སྣང་། 편조불,

3 པདྨ་གར་དབང་། 연꽃묘무자재왕불

4 ཧེ་རུ་ཀ་ནག་པོ། 흑상락금강,,

5 རྡོ་རྗེ་ཉི་མ། 금강일불,,

6 རྟ་མཆོག 마승불.

འཁོར་སྒྱུར་གྱི་འཁོར་ལོའི་ཁྱད་ཆོས་དྲུག་

륜왕원륜육기 **輪王圓輪**六**奇**:

1 སྐྱུར་དུ་འགྲོ་བ། 신속히 가고,

2 གཞན་དུ་འགྲོ་བ། 다른 곳으로 가서,

3 མ་རྒྱལ་བ་ལས་རྒྱལ་བར་བྱེད་པ། 미승자 에서 승자가 되어,

4 རྒྱལ་བ་རྣལ་དུ་འགོད་པ། 승자로서 잘 조정하며,

5 མགོ་བ་ལ་འཕར་བ། 그러한 것들을 모두 제거하고서,

6 དམའ་བ་ལ་འབབ་པ། 다시 아래로 내려앉는다.

འདུག་སྒོ་རྣམ་པ་དྲུག

6 종입문:

1 པགས་ལ་གྲམ་པ། 피부로 퍼지고

2 ཤ་ལ་རྒྱས་པ། 살에서 자라고,

3 རྩ་རུ་རྒྱུ་བ། 핏줄로 통하고,

4 རུས་ལ་ཞེན་པ། 뼈에 붙고,

5 དོན་ལ་འབབ་པ། 장에 들어가며,

6 སྣོད་དུ་ལྷུང་། 부腑에 주입되

ཁྲི་དྲུག་འགྲོགས།

육여좌 六舁座:

1 སེང་གེ། 사자,

2 གླང་ཆེན། 코끼리,

3 རྟ་མཆོག 말,

4 རྨ་བྱ། 공작새

5 ཤང་ཤང་། 공명조,

6 གྲུད་ཀྱི་མི། 장사人.

སྤྱོར་བ་ཡན་ལག་དྲུག

육지가행:

1 སོར་སྡུད། 섭,

2 བསམ་གཏན། 선정

3 སྲོག་རྩོལ། 운기,.

4 འཛིན་པ། 지풍,

5 རྗེས་དྲན། 수념과.

6 ཏིང་འཛིན། 삼마지.

དུས་དྲུག

6 계절:

1 དཔྱིད། 봄,

2 སོས་ཀ 긴 여름,

3 དབྱར། 여름,

4 སྟོན། 가을,

5 དགུན། 겨울,

6 དགུན་སྨད། 늦겨울

དགྲ་བཅོམ་པ་དྲུག

육六아라한:

1 ཡོངས་སུ་ཉམས་པའི་ཆོས་ཅན། 퇴법 [退法] 아라한

2 འཆི་བར་སེམས་པའི་ཆོས་ཅན། 사법 [思法] 아라한,

3 རྗེས་སུ་སྲུང་བའི་ཆོས་ཅན། 호법 [護法] 아라한,

4 གནས་པ་ལ་མི་བསྐྱོད་པའི་ཆོས་ཅན། 안주법 [安住法] 아라한,

5 རྟོགས་པའི་འོས་སུ་གྱུར་པའི་ཆོས་ཅན། 감달법 [堪達法] 아라한,

6 མི་འཁྲུགས་པའི་ཆོས་ཅན་བཅས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགྲ་བཅོམ་པ། 부동 [不動] 아라한

ལེགས་པའི་ཡོན་ཏན་དྲུག

6 성덕:

1 དབང་ཕྱུག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 자재원만,

2 གཟུགས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 형색원만

3 དཔལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 길향원만,

4 གྲགས་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 성명원만,

5 ཡེ་ཤེས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 자재원만,

6 བརྩོན་འགྲུས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། 정진원만

དབུ་མ་རིགས་ཚོགས་དྲུག

중관 6 론

1 རྩ་བ་ཤེས་རབ། 《근본반야론》

2 རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ། 《보만론》

3 རྩོད་ཟློག 《회정론》

4 སྟོང་ཉིད་བདུན་ཅུ་པ། 《70 공성론》

5 ཞིབ་མོ་རྣམ་འཐག 《광파입미론》

6 རིགས་པ་དྲུག་ཅུ། 《60 정리론》

དགེ་བསྙེན་དྲུག

육거사 六居士:

1 སྐྱབས་འགྲོའི་དགེ་བསྙེན། 귀의거사,

2 སྣ་གཅིག་དགེ་བསྙེན། 일계거사,.

3 སྣ་འགའི་དགེ་བསྙེན། 이계거사,

4 ཕལ་ཆེར་དགེ་བསྙེན། 다계거사,

5 ཡོངས་རྫོགས་དགེ་བསྙེན། 원계거사,

6 ཚངས་སྤྱོད་དགེ་བསྙེན། 범행거사.

བདུན་ཚན་ཅན།

칠합조:

བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བདུན།

칠각지 sapta bodhyaṇgāni 七覺支

1 དྲན་པ། 염각지 smṛti saṃbodhyaṅgaṃ 念覺支

2 ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད། 택법각지 dharma pravicaya saṃbodhyaṅgaṃ 擇法覺支

3 བརྩོན་འགྲུས། 정진각지 vīrya saṃbodhyaṅgaṃ 精進覺支

4 དགའ་བ། 희각지 prīti saṃbodhyaṅgaṃ 喜覺支

5 ཤིན་སྦྱངས། 경안각지 praśrabdhi saṃbodhyaṅgaṃ 輕安覺支

6 ཏིང་འཛིན། 정각지 samādhi saṃbodhyaṅgaṃ 定覺支

7 བཏང་སྙོམས། 사각지 upekṣā saṃbodhyaṅgaṃ 捨覺支

འགྲེལ་རྐང་བདུན།

칠사[상응교] saptatīkāṅga 七事[相應教]

1 ཕུང་པོ། 온 skandha 蘊

2 སྐྱེ་མཆེད། 처 āyatana 處

3 ཁམས། 계 dhātu 界

4 རྟེན་འབྲེལ། 연기 pratītyasamudpāda 緣起

5 ཟས། 식 āhāra 食

6 བདེན་པ། 성제 satya 聖諦

7 བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས། 보리분 bodhiaṅga 菩提分

བློ་རིག་བདུན།

칠종각지 sapta buddhividhi 七種覺知

1 མངོན་སུམ། 현식 pratyakṣa 現識

2 རྗེས་དཔག 비추 anumāṇa 比推

3 བཅད་ཤེས། 결단식 paricchinna-jñana 決斷識

4 ཡིད་དཔྱོད། 의사 manaḥparīkṣā 意伺

5 སྣང་ལ་མ་ངེས་པ། 현이미정 aniyata-pratibhāsa 顯而未定

6 ཐེ་ཚོམ། 유예 saṃshaya 猶豫

7 ལོག་ཤེས། 전도식 viparyaya-jñāna 顛倒識

རྒྱུ་འབྲས་མན་ངག་བདུན།

인과칠요결.因果七訣.

1 མར་ཤེས། 어머니로 보기

2 དྲིན་དྲན། 은혜상기

3 དྲིན་གཟོ། 은혜보답

4. ཡིད་འོང་བྱམས་པ། 애정어린사랑

5 སྙིང་རྗེ། 큰연민

6 ལྷག་བསམ། 수승한 결심

7 བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས། 보리심 발함

རྒྱུ་འབྲས་མན་ངག་བདུན།

칠인과구결 sapta hetuphala upadeśa 七因果口訣

1 མར་ཤེས། 지모 mātrajñāna 知母

2 དྲིན་དྲན། 염은 parigrahasmṛtayaḥ 念恩

3 དྲིན་གཟོ། 보은 kṛtajña 報恩

4 ཡིད་འོང་བྱམས་པ། 자 manajñanamaitrī 慈

5 སྙིང་རྗེ། 비 karūṇa 悲

6 ལྷག་བསམ། 의요[증상의요] adhyāśaya 增上意樂

7 བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས། 보리심 bodhicitta 菩提心

ང་རྒྱལ་བདུན།

칠만 sapta māna 七慢

1 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

2 ཆེ་བའི་ང་རྒྱལ། 과만 mahāmāna 過慢

3 ང་རྒྱལ་ལས་ཀྱང་ང་རྒྱལ། 만과만 mānātimāna 慢過慢

4 ངའོ་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ། 아만 asmimāna 我慢

5 མངོན་པའི་ང་རྒྱལ། 증상만 abhimāna 增上慢

6 ཅུང་ཟད་སྙམ་པའི་ང་རྒྱལ། 비열만 ῡnamana 卑劣 慢

7 ལོག་པའི་ང་རྒྱལ། 사만 mithyāmāna 邪慢

འཁོར་རྣམ་བདུན།

칠부중 sapta bauddhaparṣadāḥ 七部眾

1 དགེ་སློང་ཕ། 비구[필추] bhikṣu 比丘[苾芻]

2 དགེ་སློང་མ། 비구니[필추니] bhikṣuṇī 比丘尼[苾芻尼]

3 དགེ་སློབ་མ། 식차마나[학법녀] śikṣamāṇā 式叉摩那[學法女]

4 དགེ་ཚུལ་ཕ། 사미[근책남] śrāmaṇera 沙彌[勤策男]

5 དགེ་ཚུལ་མ། 사미니[근책녀] śrāmaṇerikā 沙彌尼[勤策女]

6 དགེ་བསྙེན་ཕ། 우바새[오바새가,근사남] upāsaka 鄔波索迦[優婆塞, 近事男]

7 དགེ་བསྙེན་མ། 우바이[오바사가,근사녀] upāsikā 鄔波斯迦[優婆夷, 近事女]

ཁ་སྦྱོར་ཡན་ལག་བདུན།

칠지화합보신 saptaṅga saṃbhukta 七支和合報身

1 ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པ། 수용원만 saṃbhogaṅga 受用圓滿

2 ཁ་སྦྱོར། 화합 saṃbhuktaṅga 和合

3 བདེ་ཆེན། 대락 mahāsukhaṅga 大樂

4 རང་བཞིན་མེད་པ། 무자성 abhāvaṅga 無自性

5 སྙིང་རྗེ་ཡོངས་གང་། 대비주변 sampūrṇakaruṇāṅga 大悲周遍

6 རྒྱུན་མི་ཆད་པ། 이생무간 anācchedaṅga 利生無間

7 འགོག་པ་མེད་པ། 무멸 anirodhaṅga 無滅

རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན།

칠보 sapta ratna 七寶

1 གསེར། 금 suvarṇam 金

2 དངུལ། 은 rūpyam 銀

3 བཻ་དཱུ་རྱ། 유리 vāiḍūryam 琉璃

4 ཤེལ། 파리[수정] sphaṭikam 玻璃[水晶]

5 སྤུག 자거 musālagalva 硨磲

6 མུ་ཏིག་དམར་པོ། 적주 lohita-muktikā 赤珠

7 རྡོའི་སྙིང་པོ། 마노 aśmagarbha 瑪瑙

རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བདུན།

칠보[륜왕] saptaratna 七寶[輪王]

1 འཁོར་ལོ་རིན་པོ་ཆེ། 윤보 cakraratna 輪寶

2 ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ། 마니주보 maṇiratna 末尼珠寶

3 བཙུན་མོ་རིན་པོ་ཆེ། 여보 mahiṣīratna 女寶

4 བློན་པོ་རིན་པོ་ཆེ། 주장신보 mantrīratna 主藏臣寶

5 གླང་པོ་རིན་པོ་ཆེ། 상보 hastiratna 象寶

6 རྟ་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ། 마보 paramaśvaratna 馬寶

7 དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ། 주병신보[장군보] senāpatiratna 主兵臣寶[將軍寶

དུས་ཀྱི་འཇལ་བྱེད་བདུན།

7 개 시간기록 단위:

1 དབུགས་ཁུག་པ་དྲུག་ལ་ཆུ་སྲང་གཅིག

6 호흡경이 1 시각에해당한다 24 초의 시간

2 ཆུ་སྲང་དྲུག་ཅུ་ལ་ཆུ་ཚོད་གཅིག 60 시각이 한시

3 ཆུ་ཚོད་དྲུག་ཅུ་ལ་ཉིན་ཞག་གཅིག 60 시가 10 일

4 ཉིན་ཞག་སུམ་ཅུ་ལ་ཟླ་བ་གཅིག 30 일에 한달

5 ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ལ་ལོ་གཅིག 12 개달이 1 년,

6 ལོ་མང་པོ་བསགས་ན་བསྐལ་པ། 몇 년을 쌓으면 결

7

རྟེན་གྱི་དབང་པོ་བདུན།

칠소의근 七所依根:

[1234]དབང་པོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལྔ། 의한 오유색근 五有色根,

5 ཡིད་དབང་། 의근 意根

6 སྲོག་དབང་། 명근 命根

འབྱུང་འགྱུར་གྱི་རེག་བྱ་བདུན།

4 대로부터 생겨나는 일곱가지 감촉 :

1 འཇམ་པ། 부드러움,

2 རྩུབ་པ། 거침,

3 ལྗི་བ། 무거움,

4 ཡང་བ། 가벼움,

5 གྲང་བ། 추위,

6 བཀྲེས་པ། 배고픔,

7 སྐོམ་པ། 목마름

རྒྱུད་སྡེ་བདུན།

7 부, 7 속부:

1 བྱ་བའི་རྒྱུད། 사부

2 སྤྱོད་པའི་རྒྱུད། 행부

3 རྟོག་པའི་རྒྱུད། 사유부

4 གཉིས་ཀའི་རྒྱུད། 이구부

5 རྣལ་འབྱོར་གྱི་རྒྱུད། 유가부

6 རྣལ་འབྱོར་ཆེན་པོའི་རྒྱུད། 대유가부

7 རྣལ་འབྱོར་བླ་ན་མེད་པའི་རྒྱུད། 무상유가부

སྙིང་ནད་བདུན།

7 가지 심풍:

1 སྙིང་འཕྲོས། 심계동 心悸動,

2 སྙིང་གཟེར། 심교통 心絞痛,

3 སྙིང་ཚད། 심복열 心伏熱,

4 སྙིང་ཆུ། 심적수 心積水,

5 སྙིང་འཐིབས། 심혼매 心昏昧,

6 སྙིང་སྲིན། 심충통 心蟲痛

7 སྙིང་ནད་ཁ་ལེ་ནག་པོ། 심기통 心氣痛.

དགྲ་བཅོམ་བདུན།

칠대[七大]나한:

1 ཀཎྜའི་བུ། 가나행니자,

2 དབྱིག་བཤེས། 세우 世友,

3 ཐམ་ཟེ་ལྷ་སྦྱིན། 천적 天寂,

4 ཤཱ་རིའི་བུ། 사리자 舍利子,

5 མོའུ་གལ་གྱི་བུ། 목건련 目健連,

6 གསུས་པོ་ཆེ། 구혜지나 拘慧지羅,

7 གང་པོ། 마원적 魔怨敵.

གླིང་བདུན།

칠주 七洲:

1 ཟླ་བ། 월주,

2 འོད་དཀར། 백광주,

3 ཀུ་ཤ 길상주,

4 མིའམ་ཅི། 인비인주,

5 ཁྲིང་ཁྲིང་། 선학주,

6 དྲག་པོའི་གླིང་ 맹려주,

7 འཛམ་གླིང་ཆེན་པོ། 참주부

འཕགས་པའི་ནོར་བདུན།

칠성재 saptāryadhana 七聖財

1 དད་པའི་ནོར། 신재 śraddhā-dhanaṃ 信財

2 ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ནོར། 계재 śīla-dhanaṃ 戒財

3 ངོ་ཚ་ཤེས་པའི་ནོར། 참재 hrī-dhanaṃ 慚財

4 ཁྲེལ་ཡོད་པའི་ནོར། 괴재 apatrāpya-dhanaṃ 愧財

5 ཐོས་པའི་ནོར། 문재 文宰,

6 གཏོང་བའི་ནོར། 사재 史才

7 ཤེས་རབ་ཀྱི་ནོར། 혜재惠齋

རྒྱལ་སྲིད་སྣ་བདུན།

7 가지 정법 보물, 륜왕칠보 :

1 འཁོར་ལོ་རིན་པོ་ཆེ། 금륜보,

2 ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེ། 신의 진주보물

3 བཙུན་མོ་རིན་པོ་ཆེ། 옥녀보물,

4 བློན་པོ་རིན་པོ་ཆེ།, 저장한 주요한 보물

5 གླང་པོ་རིན་པོ་ཆེ། 백코끼리 보물

6 རྟ་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ། 말의 보물

7 དམག་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ། 장군 보물

རྒྱུན་བཤགས་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན་པ།

죄를 뉘우치는 7 가지 가지:

1 སྡིག་པ་བཤགས་པ། 죄를 뉘우치다,

2 རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ། 따라 기뻐하다,

3 དོན་དམ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ། 발승의 보리심,

4 སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ། 귀의하다,

5 སྨོན་སེམས་བསྐྱེད་པ། 원한을 표시하는 보리심,

6 འཇུག་སེམས་བསྐྱེད་པ། 발행보리심과 회상

7 བསྔོ་བ། 회상

སྒྱུ་ལུས་བདུན་

일곱가지 환신 幻身:

1 དཔེའི་སྒྱུ་མ། 비유환화,

2 སྣང་བ་སྒྱུ་མ། 현분환화

3 རྨི་ལམ་སྒྱུ་མ། 몽경환화,

4 བར་དོ་སྒྱུ་མ། 중유환화,

5 འོད་གསལ་སྒྱུ་མ། 광명환화,

6 སྤྲུལ་པ་སྒྱུ་མ། 변화환화,

7 ཡེ་ཤེས་སྒྱུ་མ། 지혜환화

སོ་ཐར་རིས་བདུན།

7 개 별해탈 율의:

དགེ་སློང་ཕ་མ་གཉིས། 1 위비구,2 비구니;

དགེ་ཚུལ་ཕ་མ་གཉིས། 3 사미, 4 사미니;

དགེ་བསྙེན་ཕ་མ་གཉིས། 5 우바새 혹은 여자 불교신자;

우바이 혹은 여자 불교신자;

དགེ་སློབ་མ།

정학녀 즉 비구니와 사미니 2 계 사이계에 처해있는 여성

འཁོར་སྒྱུར་གྱི་ཉེ་བའི་རིན་ཆེན་བདུན།

륜왕칠수보 輪王七隨寶:

1 རལ་གྲི་རིན་པོ་ཆེ། 검 [劍] 보,

2 པགས་པ་རིན་པོ་ཆེ། 피 [皮] 보,

3 ཁྱིམ་རིན་པོ་ཆེ། 궁 [宮] 보,

4 ཚལ་རིན་པོ་ཆེ། 원 [苑] 보,

5 གོས་རིན་པོ་ཆེ། 의 [衣] 보,

6 ལྷམ་རིན་པོ་ཆེ། 리 [履] 보,

7 མལ་ཆ་རིན་པོ་ཆེ། 와구 [臥具] 보,

འགོག་བདེན་གྱི་སྤང་བྱ་བདུན།

멸제칠소단 **滅諦七所斷**:

1 མ་རིག་པ། 무명,

2 འདོད་ཆགས། 탐,

3 ཁོང་ཁྲོ། 분노,

4 ང་རྒྱལ། 자만심,

5 ཐེ་ཚོམ། 의심,

6 ལོག་ལྟ། 사견

7 ལྟ་བ་མཆོག 견취.

ཚད་མ་སྡེ་བདུན།

《**因明七論**인명칠론》,《칠부량리론**七部量理論**》:

1 རྒྱས་པའི་བསྟན་བཅོས་ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ། 《석량론**釋量論**》

2 འབྲིང་ཚད་མ་རྣམ་ངེས། 《정량론定量論》

3 བསྡུས་པ་ཚད་མ་རིགས་ཐིགས་ཏེ 《이적론理滴論》

4 གཏན་ཚིགས་ཐིགས་པ། 《인적론因滴論》

5 འབྲེལ་བ་བརྟག་པ། 《관계론關係論》

6 རྒྱུད་གཞན་གྲུབ་པ། 오타론悟他論》

7 རྩོད་པའི་རིགས་པ། 《쟁리론諍理論》

སྔགས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡན་ལག་བདུན་པ།

밀승칠지 密乘七支

1 ཕྱག་འཚལ་བའི་ཡན་ལག 예배,

2 མཆོད་པ་འབུལ་བའི་ཡན་ལག 공양,

3 བཤགས་པའི་ཡན་ལག 참회,

4 རྗེས་སུ་ཡི་རང་བའི་ཡན་ལག 수희

5 སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའི་ཡན་ལག 귀의,

6 བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པའི་ཡན་ལག 발보리심,

7 བསྔོ་བའི་ཡན་ལག 회향

ཆོས་གོས་ཀྱི་རྒྱུ་བདུན།

법의 7 가지 원료:

1 བལ་ལས་བྱས་པ། 양털,

2 རྩྭ་ཤ་ན་ལས་བྱས་པ། 마,

3 ཞི་འོག་པའི་གོས། 변비천,

4 རས་གོས། 변비천,

5 རྩྭ་ཟར་མ་ལས་བྱས་པ། 호마

6 རྩྭ་ཀོ་དམ་པ་ལས་བྱས་པ། 풀

7 རྩྭ་དུ་གུ་ལས་བྱས་པ། 도고풀.

བརྒྱད་ཚན་ཅན།

팔합조:

ཉེ་བའི་སྲས་བརྒྱད།

팔대보살 aṣṭa upaputra 八大菩薩:

1 འཇམ་དཔལ་དབྱངས། 묘길상[만수실리] mañjuśrī 妙吉祥[曼殊室利]

2 ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ། 금강수 vajrapāṇi 金剛手

3 སྤྱན་རས་གཟིགས། 관자재[관세음] avalokiteśvara 觀自在[觀世音]

4 ས་ཡི་སྙིང་པོ། 지장 kṣitigarbha 地藏

5 སྒྲིབ་པ་རྣམ་སེལ། 제개장 sarvanīvaraṇavis kambini 除蓋障

6 ནམ་མཁའི་སྙིང་པོ། 허공장 ākāśagarbha 虛空藏

7 བྱམས་པ། 미륵,[미륵보살님] maitreya 彌勒

8 ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ། 보현 samantabhadra 普賢

སྡུག་བསྔལ་བརྒྱད།

팔고 aṣṭa duḥkhatāḥ 八苦:

1 སྐྱེ་བའི་སྡུག་བསྔལ། 생고 jāti-duḥkhaṃ 生苦

2 རྒ་བའི་སྡུག་བསྔལ། 노고 jarā-duḥkhaṃ 老苦

3 ན་བའི་སྡུག་བསྔལ། 병고 vyādhi-duḥkhaṃ 病苦

4 འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ། 사고 maraṇa-duḥkhaṃ 死苦

5 མི་སྡུག་པ་དང་འཕྲད་པའི་སྡུག་བསྔལ།
원증회고 a-priya-saṃprayoga-duḥk haṃ 怨憎會苦

6 སྡུག་པ་དང་བྲལ་བའི་སྡུག་བསྔལ།
애별리고 priya-viprayoga-duḥkhaṃ 愛別離苦

7 གང་འདོད་པ་བཙལ་ཏེ་མ་རྙེད་པ་དེ་ཡང་སྡུག་བསྔལ། 구부득 yadapīcchayāpar yeṣamā-ṇo na labhate tadapi duḥkhaṃ 求不得苦

8 མདོར་ན་ཉེ་བར་ལེན་པའི་སྡུག་བསྔལ། 약섭일체오취온고 saṃkṣepeṇa pañco padāna-skandha-duḥkhaṃ 略攝一切五取蘊苦

འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད།

팔정도 八正道:

1 ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། 정견 正見

2 ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ། 정사유 正思惟

3 ཡང་དག་པའི་ངག 정어 正語

4 ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ། 정업 正業

5 ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ། 정명 正命

6 ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ། 정정진 正精進

7 ཡང་དག་པའི་དྲན་པ། 정념 正念

8 ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 정정 正定

འཇིག་རྟེན་ཆོས་བརྒྱད།

팔세법[팔풍] aṣṭa lokadharmāḥ 八世法:

1 རྙེད་པ། 득 lābha 得

2 མ་རྙེད་པ། 부득 alābha 不得

3 མ་གྲགས་པ། 훼 ayaśas 毀

4 སྙན་གྲགས། 예 yaśas 譽

5 བསྟོད་པ། 칭 praśaṃsā 稱

6 སྨད་པ། 기 nindā 譏

7 བདེ་བ། 낙 sukha 樂

8 སྡུག་བསྔལ། 고 duḥkha 苦

མངོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད།

팔현관 aṣṭābhisamaya 八現觀:

1 རྣམ་མཁྱེན། 일체상지 sarvajñāna 一切相智

2 ལམ་ཤེས། 도상지 mārgajñāna 道相智

3 གཞི་ཤེས། 일체지 vastujñāna 一切智

4 རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བ། 원만가행 sarvābhisaṃbodha 圓滿加行

5 རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བ། 정가행 mūrdhaprayoga 頂加行

6 མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ། 구경가행 anupūrvaprayoga 究竟加行

7 སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 찰나가행 kṣanikaprayoga 刹那加行

8 ཡེ་ཤེས་ཆོས་སྐུ། 지혜법신 jñānadharmakāya 智慧法身

རྣམ་ཤེས་ཚོགས་བརྒྱད།

팔심법[팔식] aṣṭa vijñāna 八心法:

1 མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 안식 cakṣurvijñāna 眼識

2 རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 이식 śrotravijñāna 耳識

3 སྣའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 비식 ghrāṇavijñāna 鼻識

4 ལྕེའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 설식 jihvāvijñāna 舌識

5 ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 신식 kāyavijñāna 身識

6 ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 의식 manovijñāna 意識

7 ཉོན་ཡིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 말나식[의] kleśavijñāna 末那識[意]

8 ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས། 아뢰야식[심] ālayavijñāna 阿賴耶識[心]

བསྙེན་གནས་ཡན་ལག་བརྒྱད།

팔관재계 aṣṭa śīlāni 八關齋戒:

1 སྲོག་གཅོད་པ་སྤོང་བ། 이살생 prāṇātipāta-viratiḥ 離殺生

2 མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་སྤོང་བ། 이불여취 adattādāna-viratiḥ 離不與取

3 མི་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་སྤོང་བ། 이비범행 a-brahma-caryā-viratiḥ 離非梵行

4 བརྫུན་དུ་སྨྲ་བ་སྤོང་བ། 이허광어 mṛṣāvāda-viratiḥ 離虛誑語

5 སྨྱོས་པར་འགྱུར་བའི་བཏུང་བ་སྤོང་བ། [ཆང་སྤོང་བ་] 이음제주 madya-pāna-viratiḥ 離飲諸酒

6 སྤོས་དང་ཁ་དོག་དང་རྒྱན་པ་དང་ཕྲེང་བ་ཐོགས་པ་སྤོང་བ།[གླུ་གར་སྤོང་བ།] 이지향만도채[이가무]
gandha-mālya-vilepanava rṇaka-dhāraṇa-viratiḥ[gānā nātak viratiḥ]
離持香鬘塗彩[離歌舞]

7 ཁྲི་སྟན་མཐོན་པོ་དང་ཁྲི་སྟན་ཆེན་པོ་སྤོང་བ། 이고광대상 ucca-śayana-mahāśayan a-viratiḥ 離高廣大床

8 དུས་མ་ཡིན་པའི་ཟས་སྤོང་བ། 이비시식 vikāla-bhojana-viratiḥ 離非時食

གཉེན་པོ་བརྒྱད།

팔단행 aṣṭa pratipakṣa 八斷行:

1 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

2 རྩོལ་བ། 근 vyāyāma 勤

3 དད་པ། 신 śraddhā 信

4 ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། 안 prasrabdhi 安

5 དྲན་པ། 염 smṛti 念

6 ཤེས་བཞིན། 정지 samprajanya 正知

7 སེམས་པ། 사 cetanā 思

8 བཏང་སྙོམས། 사 upekṣā 捨

གྲང་དམྱལ་བརྒྱད།

팔한지옥 aṣṭau sītanarakāḥ 八寒地獄:

1 ཆུ་བུར་ཅན། 포[알부타] arbuda 皰[頞部陀]

2 ཆུ་བུར་རྡོལ་བ་ཅན། 포열[니랄부타] nirarbuda 皰裂[尼剌部陀]

3 སོ་ཐམ་ཐམ་པ། 알찰타[아타타] aṭaṭa 頞哳吒[阿吒吒]

4 ཨ་ཆུ་ཟེར་བ། 확확파 hahava 矐矐婆

5 ཀྱི་ཧུད་ཟེར་བ། 호호파 huhuva 虎虎婆

6 ཨུད་པལ་ལྟར་གས་པ། 청련화[올발라] utpala 青蓮華[嗢鉢羅]

7 པད་མ་ལྟར་གས་པ། 홍련화[발특마] padma 紅蓮華[鉢特摩]

8 པད་མ་ལྟར་ཆེན་པོ་གས་པ། 대홍련화 mahāpadma 大紅蓮華

ལྷ་དང་ཀླུ་ལ་སོགས་པ་བརྒྱད།

팔부중 aṣṭa gatyaḥ 八部眾:

1 ལྷ། 천 devāḥ 天

2 ཀླུ། 용 nāgāḥ 龍

3 གནོད་སྦྱིན། 야차 yakṣāḥ 藥叉

4 དྲི་ཟ། 건달바 gandharvāḥ 健達縛

5 ལྷ་མ་ཡིན། 아수라 asurāḥ 阿修羅[非天]

6 ནམ་མཁའ་ལྡིང་། 가루라[금시조] garuḍāḥ 揭路荼[金翅鳥]

7 མི་འམ་ཅི། 긴나라[가신] kinnarāḥ 緊捺洛[歌神]

8 ལྟོ་འཕྱེ་ཆེན་པོ། 마호라가 mahoragāḥ 莫呼洛伽

ཞུགས་གནས་བརྒྱད།

사향사과 aṭṭha āryapudgalāḥ 四向四果:

1 རྒྱུན་ཞུགས་ཞུགས་པ། 예류향[수다원향] śrota-āpatti-pratipannaka 預流向[須陀洹向]

2 རྒྱུན་ཞུགས་འབྲས་གནས། 예류과[수다원과] śrota āpanna 預流果[須陀洹果]

3 ཕྱིར་འོང་ཞུགས་པ། 일래향[사다함향] sakṛdāgāmi-pratipannaka 一來向[斯陀含向]

4 ཕྱིར་འོང་འབྲས་གནས། 일래과[사다함과] sakṛd āgāmina 一來果[斯陀含果]

5 ཕྱིར་མི་འོང་ཞུགས་པ། 불환향[아나함향] anāgāmi-pratipannaka 不還向[阿那含向]

6 ཕྱིར་མི་འོང་འབྲས་གནས། 불환과[아나함과] ana āgāmina 不還果[阿那含果]

7 དགྲ་བཅོམ་ཞུགས་པ། 아라한향 arhat-pratipannaka 阿羅漢向

8 དགྲ་བཅོམ་འབྲས་གནས། 아라한과 arhat abider 阿羅漢果

ཟིལ་གྱིས་གནོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བརྒྱད།

팔승처 aṣṭāvabhibhvāyat anāni 八勝處:

1 ནང་གཟུགས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆུང་ངུ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내유색상관외색소 adhyātma-rūpa-saṃjñī-ba hirdhā rūpāṇi paśyati parīttāni

内有色想觀外色少

2 ནང་གཟུགས་ཅན་དུ་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆེན་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내유색상관외색다 adhyātma-rūpa-saṃjñī-ba hirdhā rūpāṇi paśyati mahadgatāni

内有色想觀外色多

3 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆུང་ངུ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་ཆུང་ངུ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색소 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati parīttāni

内無色想觀外色少

4 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་ཆེན་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색다 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati mahadgatāni

内無色想觀外色多

5 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པ་པོ་ནས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་སྔོན་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색청 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati nīlāni

内無色想觀外色青

6 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པ་པོ་ནས་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་སེར་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색황 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati pītāni

内無色想觀外色黄

7 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པ་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་དམར་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색적 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati lohitāni

內無色想觀外色赤

8 ནང་གཟུགས་མེད་པར་འདུ་ཤེས་པ་ཕྱི་རོལ་གྱི་གཟུགས་དཀར་པོ་ལ་བལྟ་ཞིང་གཟུགས་དེ་དག་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ།

내무색상관외색백 adhyātmam-arūpa-saṃjñībahirdhā rūpāṇi paśyati avadātāni

內無色想觀外色白

ཡུལ་བརྒྱད།

팔처 八處:

1 ཚོར་བ། 수 受

2 འདུ་ཤེས། 상 想

3 འདུ་བྱེད། 행 行

4 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པ། 무심 無心 [무의] 無意 [무식] 無識

5 འདུ་མ་བྱས་ནམ་མཁའ། 허공 虛空

6 སོ་སོར་བརྟགས་པ་མ་ཡིན་པའི་འགོག་པ། 비택멸 非擇滅

7 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸 擇滅

8 དེ་བཞིན་ཉིད། 진여 眞如 [공성] 空性

བསམ་པའི་འགྱུར་བ་བརྒྱད།

정서의 8 가지 형태:

1 དགའ་བ་དང་། 좋아하다,

2 རྒོད་བྲོ། 웃다

3 སྐྱ་ངན། 슬퍼하다

4 ཁྲོ་བ། 노하다,

4 སྤྲོ་བ། 기뻐하다
6 무서워하다
7 སྐྱུག་བྲོ། 싫어하다
8 ངོ་མཚར་བ། 놀라다

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་བརྒྱད།

팔무위법 aṣṭa asaṃskṛtādharmāḥ 八無為法:

1 ཆོས་དགེ་བའི་དེ་བཞིན་ཉིད། 선법진여 kuśaladharma tathatā 善法真如
2 ཆོས་མི་དགེ་བའི་དེ་བཞིན་ཉིད། 불선법진여 akuśaladharma tathatā 不善法真如
3 ཆོས་ལུང་མ་བསྟན་རྣམས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད། 무기법진여 avyākṛtadharma tathatā 無記法真如
4 ནམ་མཁའ། 허공 ākāśa 虛空
5 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅
6 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸 pratisaṃkhyānirodha 擇滅
7 མི་གཡོ་བ། 부동 āniñjya 不動
8 འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་འགོག་པ། 상수멸 saṃjñāvedayitanirodha 想受滅

གཞན་འགྱུར་བརྒྱད།

팔부정 aṣṭa aniyatāḥ 八不定:

1 རྟོག་པ། 심 vitarka 尋
2 དཔྱོད་པ། 사 vicāra 伺
3 འགྱོད་པ། 악작 kaukṛtya 惡作
4 གཉིད། 수면 middha 睡眠
5 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪
6 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

7 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

8 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

རྟོག་གེའི་ཚིག་དོན་བརྒྱད།

팔사[인명] aṣṭa tarkapadartha 八事:

1 མངོན་སུམ་ཡང་དག 현량 pratyakṣasaṃyak 現量

2 མངོན་སུམ་ལྟར་སྣང་། 사현량 pratyakṣābhāsa 似現量

3 རྗེས་དཔག་ཡང་དག 비량 anumānasaṃyak 比量

4 རྗེས་དཔག་ལྟར་སྣང་། 사비량 anumānābhāsa 似比量

5 སྒྲུབ་ངག་ཡང་དག 능립 sādhavācasaṃyak 能立

6 སྒྲུབ་ངག་ལྟར་སྣང་། 사능립 sādhvācābhāsa 似能立

7 སུན་འབྱིན་ཡང་དག 능파 dūṣaṇasaṃyak 能破

8 སུན་འབྱིན་ལྟར་སྣང་། 사능파 dūṣaṇābhāsa 似能破

རྣམ་ཐར་བརྒྱད།

팔해탈 aṣṭau vimokṣāḥ 八解脫:

1 གཟུགས་ཅན་གཟུགས་ལ་བལྟ་བའི་རྣམ་ཐར། 내유색상관제색해탈 rūpī rūpāṇi paśyaty-ayaṃ prathamo vimokṣaḥ 內有色想觀諸色解脫

2 གཟུགས་མེད་གཟུགས་ལ་བལྟ་བའི་རྣམ་ཐར། 내무색상관외색해탈 adhyātmam arūpasaṃjñī bahirdhā rūpāṇi paśyaty-ayaṃ dvitīyo vimokṣaḥ 內無色想觀外色解脫

3 སྡུག་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ། 정해탈신작증구족주해탈 śubhaṃ vimokṣaṃ kāyena sākṣākṛtvopasaṃpadya viharaty-ayaṃ tṛtīyo vimokṣaḥ 淨解脫身作證具足住解脫

4 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་ཀྱི་རྣམ་ཐར། 공무변처구족주해탈 sa sarvaśo rūpasamjñānāṃ samatikramāt pratigha-sañjṅānām astaṃgamān nānātva-saṃjñānām a-manasi-

kārād-anantam ākāśam-ityākāśānantyāya tanam upasampadya viharaty-ayaṃ caturtho vimokṣaḥ 空無邊處具足住解脫

5 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་ཀྱི་རྣམ་ཐར། 식무변처구족주해탈 sa sarvaśa ākāśānantyāyatanaṃ samatikramyānantaṃ vijñānamiti-vijñānānantyā yatanam upasampadya viharaty-ayaṃ pañcamo vimokṣaḥ 識無邊處具足住解脫

6 ཅི་ཡང་མེད་པའི་རྣམ་ཐར། 무소유처구족주해탈 sa sarvaśo vijñānānantyāyatanaṃ samatikramya nāsti kiṃcidity-ākiṃcanyāyatan 無所有處具足住解脫

7 སྲིད་རྩེའི་རྣམ་ཐར། 비상비비상처구족주해탈 sa sarvaśa ākiṃcanyāyatanaṃ samatikramya-nāiva-saṃjñā-nāsaṃjñāyatanam upasampadya viharaty-ayaṃ saptamo vimokṣaḥ 非想非非想處具足住解脫

8 འགོག་པའི་རྣམ་ཐར། 멸상수정구족주해탈 sa sarvaśo nāivasaṃjñanāsaṃjñāyat anam samatikramya saṃjñā-vedita-nirodhaṃ kāyena-sākṣāt kṛtvopasaṃpadya viharaty-ayaṃ aṣṭamo vimokṣaḥ 滅想受定具足住解脫

རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བརྒྱད།

정가행 팔법 頂加行 八法:

1 དྲོད་རྩེ་སྦྱོར། 난정가행 ,暖頂加行,

2 རྩེ་མོའི་སྦྱོར། 정정가행 頂頂加行,

3 བཟོད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 임정가행, 忍頂加行,

4 ཆོས་མཆོག་རྩེ་སྦྱོར། 세제일가행, 世第一加行,

5 མཐོང་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 견도 정가행, 見道 頂加行,

6 སྒོམ་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 수도 정가행, 修道 頂加行,

7 བར་ཆད་མེད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 무간 정가행, 無間 頂加行,

8 བསལ་བྱ་ལོག་སྒྲུབ། 응전악행. 應遣邪行 응견사행.

དངོས་པོ་བརྒྱད།

팔사[반야경] aṣṭa padārtha 八事:

1 རྣམ་མཁྱེན། 일체상지 sarvajñāna 一切相智

2 ལམ་ཤེས། 도상지 mārgajñāna 道相智

3 གཞི་ཤེས། 일체지 vastujñāna 一切智

4 རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བ། 원만가행 sarvābhisaṃbodha 圓滿加行

5 རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བ། 정가행 mūrdhaprayoga 頂加行

6 མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ། 구경가행 anupūrvaprayoga 究竟加行

7 སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 찰나가행 kṣanikaprayoga 刹那加行

8 འབྲས་བུ་ཆོས་སྐུ། 과법신 phaladharmakāya 果法身

རྣམ་དབྱེ་བརྒྱད།

팔전성 aṣṭa vibhaktyaḥ 八囀聲:

1 ངོ་བོ་སྟོན་པའི་སྒྲ། 체성 nirdeśaḥ 體聲

2 ལས་སུ་བྱ་བའི་སྒྲ། 업성 upadeśanaṃ 業聲

3 བྱེད་པའི་སྒྲ། 구성 kartṛkaraṇaṃ 具聲

4 དགོས་ཆེད་ཀྱི་སྒྲ། 소위성 sampradānaṃ 所為聲

5 འབྱུང་ཁུངས་ཀྱི་སྒྲ། 소종성 apādānaṃ 所從聲

6 འབྲེལ་བའི་སྒྲ། 소속성 svāmivacanaṃ 所屬聲

7 རྟེན་གནས་ཀྱི་སྒྲ། 소의성 saṃnidhānārthaḥ 所依聲

8 འབོད་པའི་སྒྲ། 호성 āmantraṇaṃ 呼聲

སོ་ཐར་རིགས་བརྒྱད།
팔종별해탈계:

1-2 དགེ་སློང་ཕ་མ་གཉིས། 비구율의, 비구니율의,,
3 དགེ་སློབ་མ། 정학율의,
4-5 དགེ་ཚུལ་ཕ་མ་གཉིས། 근책율의, 근책여율의,
6-7 དགེ་བསྙེན་ཕ་མ་གཉིས། 근사율의, 근사여율의,
8 བསྙེན་གནས་བཅས་ཀྱི་སྡོམ་པ། 근주율의

དུས་བརྒྱད།
인생 8 기:

1 མངལ་ན་གནས་པའི་དུས། 태아기,
2 བཙས་པའི་དུས། 태어났을 때,
3 བྱིས་པའི་དུས། 동년 시기
4 གཞོན་ནུའི་དུས། 소년기,
5 ལང་ཚོའི་དུས། 청년기
6 དར་ལ་བབ་པའི་དུས། 장년기,
7 རྒས་པའི་དུས། 노년기,
8 འགོགས་པའི་དུས། 만년기남은 인생

དལ་བ་བརྒྱད།
8 가지 틈이 있다 暇滿難得

1 དམྱལ་བ། 지옥을 멀리하고
2 ཡི་དྭགས། 굶어죽은 귀신.
3 དུད་འགྲོ། 곁에서 생기는 것,
4 ཀླ་ཀློ། 곁에서비웃는 자,
5 ལྷ་ཚེ་རིང་པོ། 장수천,

6 ལོག་ལྟ་ཅན། 사견을 지니는 것,

7 སངས་རྒྱས་མ་བྱོན་པ། , 불이 출세하지 않는 것

8 ལྐུགས་པ། 벙어리를 멀리하는 8 가지 한가함시간이 있음

རིས་ཆད་ཆོས་ཀྱི་ཡི་མི་ཁོམ་པ་བརྒྱད།

심절법연타팔무가 心絶法緣墮八無暇:

1 ཉོན་མོངས་པའི་འཆིང་བ་དམ་པོ་ཡོད་པ། 번뇌의 속박이 강한 것,

2 ཀུན་སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་ངན་པ། 행위가 극악한 것,

3 འཁོར་བ་ལ་ཡིད་མི་སྐྱོ་བ། 윤회를 싫어하지 않는것,

4 དད་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པ། 신심이 조금도 없는 것,

5 མི་དགེའི་སྡིག་པ་སྤྱོད་པ། 죄악을 행하는 것

6 ཆོས་ལ་མི་སེམས་པ། 정법을 생각지 않는 것,

7 སྡོམ་པ་ཉམས་པ། 계율을 파한 것

8 དམ་ཚིག་འཆལ་བ། 함부로 어리석은 맹세를 하는 것

ཕྱོགས་སྐྱོང་བརྒྱད།

8 호방신:

1 ཤར་དུ་དབང་པོ། 동방제사천

2 ལྷོ་རུ་གཤིན་རྗེ། 남방연모천,

3 ནུབ་ཏུ་ཆུ་བདག 서방물천,

4 བྱང་དུ་གནོད་སྦྱིན། 북방약차;

5 ཤར་ལྷོར་མེ་ལྷ། 동남불천,

6 ལྷོ་ནུབ་ཏུ་བདེན་བྲལ། 서남라싸,

7 ནུབ་བྱང་དུ་རླུང་ལྷ། 서북풍천,

8 བྱང་ཤར་དུ་དབང་ལྡན། 동북자재천

ཉན་རང་གང་ཟག་ཟུང་བཞི་ཡ་བརྒྱད།

소승 8 인:

རྒྱུན་ཞུགས་ཞུགས་འབྲས་གཉིས། 1 예류향, 2 예류과

ཕྱིར་འོང་ཞུགས་འབྲས་གཉིས། 3 일래향, 4 일래과

ཕྱིར་མི་འོང་ཞུགས་འབྲས་གཉིས། 5 불환향, 6 불환과

དགྲ་བཅོམ་ཞུགས་འབྲས་གཉིས། 7 아라한향, 8 아라한과.

ཚོན་ཆེན་བརྒྱད།

팔정색八正色

1 ལི་ཁྲི་དམར་སེར། 황담과 귤황색,

2 མཐིང་ཤུན་སྔོ་ནག་འོད་ཅན། 하늘청색과

3 རྒྱ་སྐྱེགས་ཚོས་དམར་སྨུག 진한 하늘색

4 མཚལ་དམར་ཆེན། 연지의 자홍색,

5 གུར་གུམ་སེར་སྨུག 은주의 주홍색,

6 བཙོད་གཙང་ཚོས། 홍화의 자호아색,

7 སྣུན་ཤིང་དམར་ནག 꽃의대홍색,

8 ལི་བཙན་རྩི་དམར་སེར་འོད་ཅན། 감초의 황흑색과 심황색.

ལྕགས་རིགས་བྱེ་བྲག་བརྒྱད།

여덟 가지 금속:

1 འཁར་བ། 청동,

2 དངུལ། 은,

3 ལྕགས། 철,

4 ཞ་ཉེ། 납,

5 ཟངས། 구리

6 ར་གན། 황동,

7 ག་ཤའ་ཚེ། 주석,

8 གསེར། 금.

སྡེ་བརྒྱད།

8 부 귀중, 천룡 8 부, 명부 8 중:

1 ལྷ། 천,

2 ཀླུ། 룡,

3 གནོད་སྦྱིན། 약갈퀴,

4 དྲི་ཟ། 심향,

5 ལྷ་མ་ཡིན། 비천,

6 ནམ་མཁའ་ལྡིང་། 금시새,

7 མིའམ་ཅི། 인비인

8 ལྟོ་འཕྱེ་ཆེན་པོ། 대복행

གླིང་ཕྲན་བརྒྱད་

팔중주八中洲:

1 ལུས། 남섬부주의 차말나주 遮末羅洲, camara,

2 ལུས་འཕགས། 벌라차말나주 筏羅遮末羅洲, varacamara,

3 རྔ་ཡབ། 동승신주의 제가주 提訶洲, deha,

4 རྔ་ཡབ་གཞན། 비제가주 毘提訶洲, videha,

5 གཡོ་ལྡན། 서우화주의 사체주 舍諦洲, Satha,

6 ལམ་མཆོག་འགྲོ། 올항나만항리나주 嗢怛羅慢怛里拏洲, uttaramantrina,

7 སྒྲ་མི་སྙན། 북구노주의 구랍파 주矩拉婆洲, kurava,

8 སྒྲ་མི་སྙན་གྱི་ཟླ། 교랍파주 橋拉婆洲, kaurava.

རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བརྒྱད་
정가행 팔법 頂加行 八法:

1 དྲོད་རྩེ་སྦྱོར། 난정가행 暖頂加行,,

2 རྩེ་མོའི་སྦྱོར། 정정가행, 頂頂加行

3 བཟོད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 임정가행 忍頂加行,,

4 ཆོས་མཆོག་རྩེ་སྦྱོར། 세제일가행 世第一加行,,

5 མཐོང་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 견도 정가행 見道 頂加行,,

6 སྒོམ་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 수도 정가행 修道 頂加行,,

7 བར་ཆད་མེད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 무간 정가행 無間 頂加行,,

8 བསལ་བྱ་ལོག་སྒྲུབ། 응전악행 [應遣邪行]응견사행

བཀྲ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད།
팔길상 Arta maogala cihna:

1 དཔལ་བེའུ། 길상결,

2 པད་མ། 묘련,

3 གདུགས། 보산,

4 དུང་། 소라고동,

5 འཁོར་ལོ། 금륜,

6 རྒྱལ་མཚན། 승리깃발,

7 བུམ་པ། 보병,

8 གསེར་ཉ། 금어.

བཀྲ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད།

여덟 가지 상서로운 물건 Arta maogala dravya:

1 མེ་ལོང་། 거울,

2 ཞོ། 모과,

3 རྩྭ་དུར་བ། 장수초,

4 ཤིང་ཏོག་བིལ་བ། 응유,

5 དུང་གཡས་འཁྱིལ། 우선 우렁이,

6 གི་ཝང་། 우황,

7 ལི་ཁྲི། 황담

8 ཡུངས་ཀར། 백계자

ཁྲིད་ཆེན་བརྒྱད།

팔대해 八大解:

1 བླ་མ་སྐུ་གསུམ་གྱི་ཁྲིད། 상사삼신해 上師三神解,

2 བྱམས་སྙིང་རྗེའི་ཁྲིད། 자비해 慈悲解

3 རྒྱུ་འབྲས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ཁྲིད། 인과연기해,

4 ལྔ་ལྡན་བདུད་རྩི་རིགས་པའི་ཁྲིད། 오지감로해 五支甘露解

5 ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་སྦྱོར་གྱི་ཁྲིད། 구생화합해,

6 ནཱ་རོ་ཆོས་དྲུག་གི་ཁྲིད། 나로육법해,

7 ཆོས་བརྒྱད་མགོ་སྙོམས་ཀྱི་ཁྲིད། 팔풍평등해,

8 གསང་སྤྱོད་ཟློག་སྒོམ་གྱི་ཁྲིད། 밀행역수해 密行逆修解

ཡན་ལག་གི་ཁ་དོག་བརྒྱད།
8 가지 지분현색:

1 སྤྲིན། 구름.
2 དུ་བ། 연기,
3 རྡུལ། 먼지,
4 ཁུག་རྣ། 안개,.
5 གྲིབ་མ། 그림자
6 ཉི་འོད། 빛,
7 སྣང་བ། 빛,
8 མུན་པ། 밝음과암흑.

ཡན་ལག་བརྒྱད།
8 지:

1 ལུས་སྤྱིའི་ནད་ཀྱི་ཡན་ལག 전신병지,
2 བྱིས་ནད་ཀྱི་ཡན་ལག 아동병지,
3 མོ་ནད་ཀྱི་ཡན་ལག 부녀병지,
4 གདོན་གྱི་ཡན་ལག 마귀병지,
5 མཚོན་གྱི་ཡན་ལག 외상지,
6 དུག་གི་ཡན་ལག 중독지,
7 རྒས་པ་གསོ་བའི་ཡན་ལག 반도지
8 རོ་ཙའི་ནད་གསོ་བར་བྱ་བའི་ཡན་ལག 장양지

ཡན་ལག་བརྒྱད་ལྡན་གྱི་ཚུ།
장양지 8 지:

1 མངར་བ། 불경에서 첫번째는 달고,

2 བསིལ་བ། 두번째는 차고, 세번째는 연하고,

3 འཇམ་པ། 세번째는 연하고,

4 ཡང་བ། 네번째는 가볍고,

5 དྭངས་པ། 다섯번째는 청정하고,

6 གཙང་བ། 여섯번째는 악취를 풍기지 않고,

7 མགྲིན་པ་ལ་མི་གནོད་པ། 일곱번째는 마실 때 후두를 손상하지 않고,

8 ལྟོ་བ་ལ་ཕན་པ། 여덟번째는 배를 손상하지 않는

ཡན་ལག་བརྒྱད་ལྡན་གྱི་བསྙེན་གནས།

8 개, 8 지 근주계:

1 བསྙེན་གནས་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ། 살해하고 훔치고

2 སྲོག་གཅོད་པ། 훔치고,

3 མ་བྱིན་པར་ལེན་པ། 음란하고

4 འདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ། 망상하고,

5 རྫུན་དུ་སྨྲ་བ། 술마시고,

6 དུས་མ་ཡིན་པའི་ཁ་ཟས་ཟ་བ། 시간이 아닐 때 식사하고

7 ཕྲེང་སོགས་གར་སོགས་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 노래하고 춤추고,

8 མལ་སྟན་ཆེ་མཐོ་བཅས་སྤྱོད་པ། 높고 넓은 침대

རྒྱགས་པ་བརྒྱད།

8 가지 교오자만:

1 རིགས་བཟང་བས་རྒྱགས་པ། 종족자만,

2 གཟུགས་ཀྱིས་རྒྱགས་པ། 용모자만

3 ལང་ཚོས་རྒྱགས་པ། 아름다움에 대한 자만,

4 ནད་མེད་པས་རྒྱགས་པ། 병이 없는 자만,

5 ནོར་གྱིས་རྒྱགས་པ། 재물 자만,

6 དབང་ཡོད་པས་རྒྱགས་པ། 권력자만,

7 བཟོ་རིག་ཤེས་པས་རྒྱགས་པ། 기술자만

8 མང་དུ་ཐོས་པས་རྒྱགས་པ། 문화가 많음에 대한 자만

 རྒྱལ་བའི་མཛད་ཆེན་བརྒྱད།

불타팔상성도:

1 ལྷ་ལས་བབས་པ། 도솔천에서 내려오는 상도솔래의상: 兜率來儀相

2 ལྷུམས་སུ་ཞུགས་པ། 룸비니 동산에 내려와서 탄생하는 상비람강생상:

3 སྐུ་བལྟམས་པ། 사문에 나가 세상을 관찰하는 상사문유관상: 四門遊觀相,

4 རབ་ཏུ་བྱུང་བ། 성을 넘어가서 출가하는 상유성출가상: 踰城出家相,

5 སངས་རྒྱས་པ། 설산에서 수도하는 상설산수도상: 雪山修道相,

6 ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བ། 보리수 아래에서 마귀의 항복을 받는 상 수하항마상:

樹下降魔相,

7 ཆོ་འཕྲུལ་བསྟན་པ། 녹야원에서 처음으로 포교하는 상녹원전법상: 鹿苑轉法相

8 མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། 사라쌍수 아래에서 열반에 드는 상쌍림열반상: 雙林涅槃相

འཇིགས་པ་བརྒྱད།

팔난, 8 가지 두려움:

1 སེང་གེའི་འཇིགས་པ། 사자난,

2 གླང་ཆེན་གྱི་འཇིགས་པ། 코끼리난,

3 མེའི་འཇིགས་པ། 화난,

4 སྦྲུལ་གྱི་འཇིགས་པ། 뱀난,

5 ཆུ་བོའི་འཇིགས་པ། 수난,

6 ལྕགས་སྒྲོག་གི་འཇིགས་པ། 감방난,

7 རྐུན་པོའི་འཇིགས་པ། 적난,

8 ཤ་ཟའི་འཇིགས་པ། 비인난

ཐེག་དམན་ས་བརྒྱད།
소승팔지:

1 དཀར་པོ་རྣམ་པར་མཐོང་བའི་ས། 간혜지,
2 རིགས་ཀྱི་ས། 성지
3 བརྒྱད་པའི་ས། 팔인지,
4 མཐོང་བའི་ས། 견지,
5 བསྲབས་པའི་ས། 지
6 འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས། 이욕지,
7 བྱས་པ་བསྒྲུབ་པའི་ས། 작호지
8 བྱས་པ་རྟོགས་པའི་ས། 이반지

དགུ་ཚན་ཅན།
구합조:

གསུང་རབ་ཡན་ལག་དགུ།
9 가지 부경 dvādaśaṅga dharmapravacanāni 9 部經]

1 མདོའི་སྡེ། 계경 sūtram 契經
2 དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པའི་སྡེ། 응송[기야,미음경] geyam 應頌[祇夜, 美音經]
3 ལུང་བསྟན་པའི་སྡེ། 수기[기별] vyākaraṇam 授記[記別]
4 ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ། 풍송[게경,기구경] gāthā 諷頌[偈經, 記句經]
5 ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་སྡེ། 자설[법구] udānam 自說[法句]
6 གླེང་གཞིའི་སྡེ། 인연[연기,니타나] nidānam 因緣[緣起, 尼陀那]
7 ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་སྡེ། 방광[광경] vāipulyam 方廣[廣經]

8 རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྡེ། 미증유[희법] adbhūta-dharmaḥ 未曾有[希法]

9 གཏན་ལ་ཕབ་པར་བསྟན་པའི་སྡེ། 논의[대교,우파제사] upadeśaḥ 論議[大教, 優波提舍]

མི་སྡུག་པའི་འདུ་ཤེས་དགུ།

구상 navāpriyasaṃjñā 九想

1 རྣམ་པར་བམ་པའི་འདུ་ཤེས། 팽창상 vyādhmātakasaṃjñā 膨脹想

2 རྣམ་པར་རྣགས་པའི་འདུ་ཤེས། 농란상 vipuyakasaṃjñā 膿爛想

3 རྣམ་པར་དམར་བའི་འདུ་ཤེས། 이적상 vilohitakasaṃjñā 異赤想

4 རྣམ་པར་སྔོས་པའི་འདུ་ཤེས། 청어상 vinīlakasaṃjñā 青瘀想

5 རྣམ་པར་ཟོས་པའི་འདུ་ཤེས། 탁담상 vikhāditakasaṃjñā 啄噉想

6 རྣམ་པར་མཐོར་བའི་འདུ་ཤེས། 이산상 vikṣiptakasaṃjñā 離散想

7 རུས་གོང་གི་འདུ་ཤེས། 해골상 asthisaṃjñā 骸骨想

8 རྣམ་པར་ཚིག་པའི་འདུ་ཤེས། 분소상 vidagdhakasaṃjñā 焚燒想

9 རྣམ་པར་འབུས་གཞིག་པའི་འདུ་ཤེས། 멸괴상 vipaḍumakasaṃjñā 滅壞想

རྣམ་པར་ཚིག་པའི་འདུ་ཤེས། 분소상 vidagdhakasaṃjñā 焚燒想

མཐར་གྱི་གནས་པའི་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དགུ།

구차제정九次第定: 아홉가지 명상집중

1 མི་རྟོག་པ། 초선차제정初禪次弟定 비개념

2 དགའ་བ། 이선차제정二禪次第定 즐거움

3 བདེ་བ། 삼선차제정三禪次第定 행복

4 བཏང་སྙོམས། 사선차제정四禪次第定 평온함

5 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 공처차제정空處次第定

6 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 식처차제정識處次第定

7 ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད། 무소유처차제정無所處次第定

8 འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་གྱི་སྐྱེ་མཆེད།

비상비비상처차제정非想非非想處次第定

9 འགོག་པའི་ཚོམས་པར་འཇུག་པ། 멸수상차제정滅受想次第定

སེམས་གནས་དགུ།

구심주 nava cittasthita 九心住

1 སེམས་འཇོག་པ། 내주 cittasthāpana 內住

2 རྒྱུན་དུ་འཇོག་པ། 등주 samsthāpana 等住

3 སླན་ཏེ་འཇོག་པ། 안주 avasthāpana 安住

4 ཉེ་བར་འཇོག་པ། 근주 upasthāpana 近住

5 དུལ་བར་བྱེད་པ། 조순 damana 調順

6 ཞི་བར་བྱེད་པ། 적정 śamana 寂靜

7 ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱེད་པ། 최극적정 vyupaśamana 最極寂靜

8 རྩེ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་པ། 전주일취 ekotīkaraṇa 專注一趣

9 མཉམ་པར་འཇོག་པ། 등지 samādhāna 等持

སྒོམ་སྤང་སྒོར་དགུ་

9 가지 품의 수행이 끊다:

སྒོམ་སྤང་ཆེན་པོའི་ཆེན་པོ་དང་། ཆེན་པོའི་འབྲིང་པོ། ཆེན་པོའི་ཆུང་དུ་སྟེ་ཆེན་པོའི་སྐོར་གསུམ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་འབྲིང་པོའི་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་སྐོར་གསུམ་དང་། ཆུང་དུའི་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་སྐོར་གསུམ་བཅས་དགུ།

9 가지 품의 수행이 끊다:

상품 수행의 끊음은 상상, 상중, 상하 3 가지 품으로 나눈다. 중품이면 상, 중, 하 3 가지로 나누고 하품은 상, 중, 하 모두 9 가지 품이다.

བུ་ག་སྒོ་དགུ་

아홉구멍:

མིའི་ལུས་ལ་ཡུལ་ལྔའི་ཤེས་པ་སོགས་རྒྱུ་བའི་སྒོ་ལྔ་བུའི་བུ་ག་དགུ་སྟེ།

རྣ་སྒོ་དགུ། བཅས་དགུ་ནས་རྒྱུན་དུ་མི་གཙང་བ་ཐོན་རྒྱུ་ཡོད་པས་མིང་ལ་རྣ་སྒོ་ཟེར།

인체가 6 가지 외부 환경을 감각하는 9 가지 문호 혹은 구멍:

མི་ལུས་ཀྱི་མིག་གཉིས་དང་། 사람의 두 눈,

མི་ལུས་ཀྱི་རྣ་བ་གཉིས། 사람의 두 귀,

་མི་ལུས་ཀྱི་སྣ་ཁུང་གཉིས 사람의 두 콧구멍

མི་ལུས་ཀྱི་ཁ། 사람의 한입

མི་ལུས་ཀྱི་ བཤང་ལམ། 사람의 항문

མི་ལུས་ཀྱི་ ་གཅི་ལམ་བཅས་སོ། 사람의 요도

ས་འོག་རིམ་པ་དགུ་

9 중 지시, 지하 9 천:

지하에서 놀며 거주하는 9 종류이 신:

1 ས་ལྷ་བརྟན་མ། 견고지모,

2 ཀླུ་མགོན། 혼백주,

3 སྟོང་གསུམ་རྒྱལ་བ། 대천부다,

4 ས་སྲིན་དམར་པོ། 홍지라싸,

5 རྡེ་ཁྲ་པོ། 화면주,

6 འགོག་ཆེན་དུག་འབུམ། 6 억 6 멸신,

7 སྣང་སེལ་མཆེད་དྲུག 음암 6 곤중,

8 བེ་སྣབས་རྒྱལ་བ། 비

9 ཁྲིལ་ཁྲི་འབུམ་གྱི་གནས། 억만족

རི་དགུ་

9 산:

ཆོས་མངོན་པའི་ལུགས་སུ་ལྷུན་པོ་དང་།
གསེར་གྱི་རི་བདུན།
ཁོར་ཡུག་གི་ལྕགས་རི།
법장에서 말하는 수미루산, 7 금산과 철위산,

སེམས་ཅན་གྱི་གནས་པ་དགུ་
9 식주:

རྣམ་ཤེས་ཀྱི་གནས་པ་བདུན་དང་། སྲིད་རྩེ་དང་། འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན།
7 식주 중의 색계유정과 4 선 무상유정을 가하면

གནས་པ་དགུ་
9 의지:

1 སྟོན་པ་དང་། 의지불,
2 ཆོས། 법,
3 དགེ་འདུན། 승,
4 སློབ་དཔོན། 궤법사,
5 མཁན་པོ། 친교사,
6 བླ་མ། 상사,
7 གནས། 제자,
8 གང་ཟག 사람,보특가라
9 ཡུལ་བཅས་དགུ་ལ་བརྟེན་པའོ།། 경

འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ལམ་དགུ།
출세구도:出世間道:

ལམ་བདེན་གྱི་ངོ་བོར་གྱུར་པའི་འཕགས་རྒྱུད་ཀྱི་བསམ་གཏན་གྱི་སྙོམས་འཇུག་བཞི་དང་། གཟུགས་མེད་ཀྱི་སྙོམས་འཇུག་བཞི་དང་།

འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག་བཅས་དགུ།

성자가 수행하여 얻은 진리를자체사선정, 사무색정과 멸망시키는결정

1 བསམ་གཏན་དང་པོ་དང་། 초정려,

2 བསམ་གཏན་གཉིས་པ། 제 2 정려

3 བསམ་གཏན་གསུམ་པ། 제 3 정려

4 བསམ་གཏན་བཞི་པ་སྟེ་བཞི། 제 4 정려

5 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས། 공무변처

6 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས། 식무변처,

7 ཅི་ཡང་མེད་པ། 무소유처

8 ཡོད་མིན་མེད་མིན། 비상비비상처.

9 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸정滅定

རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སེམས་བསྐྱེད་དགུ།

9 가지 이숙발심 異熟法:

1 ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 여의주유발심,

2 ཉི་མ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 일광유발심,

3 གླུ་དབྱངས་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 가성유발심,,

4 རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 왕자유발심,

5 བང་མཛོད་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 고장유발심,

6 ལམ་པོ་ཆེ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 대로유발심,

7 བཞོན་པ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 자기유발심,

8 བཀོད་མའི་ཆུ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 분천유발심,

9 སྒྲ་སྙན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་རྣམས་སོ། 비파유발실,

བསམ་གཏན་ས་དགུ།

정려구지, 정려 dhyānā 靜慮사선구지:

1 བསམ་གཏན་དང་པོའི་ཉེར་བསྡོགས་མི་ལྕོགས་མེད། 초정려 장선미지정,

2 བསམ་གཏན་དང་པོའི་དངོས་གཞི་ཙམ་པོ་བ། 초정려 조분정선,

3 དེ་ཁྱད་པར་ཅན། 초정려 수승정선,

4-5 བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་ཉེར་བསྡོགས་དང་ དངོས་གཞིགཉིས། 제 2 정려장선과정선,

6-7 བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་ཉེར་བསྡོགས་དང་དངོས་གཞི་གཉིས། 제 3 정려 장선과 정선,

8-9 བསམ་གཏན་བཞི་པའི་ཉེར་བསྡོགས་དང་དངོས་གཞི། 제 4 정려장선과 정선

ཁམས་གསུམ་ས་དགུ།

삼계구지三界九地:

འདོད་ཁམས་དང་། བསམ་གཏན་བཞི། གཟུགས་མེད་བཞི།

욕계, 색계의 사선四禪, 무색계의 사정四定을총칭한다.

ས་དགུ།

삼계구지 tridhātu navabhūmi 三界九地

1 འདོད་ཁམས། 욕계 kamādhātu 欲界

2 བསམ་གཏན་དང་པོ། 이생희락지[초정려] prathamadhyāna 離生喜樂地[初靜慮]

3 བསམ་གཏན་གཉིས་པ། 정생희락지[제이정려] dvitīyadhyāna 定生喜樂地[第二靜慮]

4 བསམ་གཏན་གསུམ་པ། 이희묘락지[제삼정려] tritīyadhyāna 離喜妙樂地[第三靜慮]

5 བསམ་གཏན་བཞི་པ། 사념청정지[제사정려] caturthadhyāna 捨念清淨地[第四靜慮]

6 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས། 공무변처 ākāśānantya 空無邊處

7 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས། 식무변처 vijñānānantya 識無邊處

8 ཅི་ཡང་མེད། 무소유처 akiṃcanya 無所有處

9 སྲིད་རྩེ། 비상비비상처[유정] bhavāgra 非想非非想處[有頂]

གཞི་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་དགུ།

기지 9 법: 일체지 vastujñāna 一切智:

གཞི་ཤེས་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་དགུ་ནི།

1 ཤེས་པས་སྲིད་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 지불주 생사기지,

2 སྙིང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 비불주 열반기지,

3 རིང་བའི་གཞི་ཤེས། 원기지,

4 ཉེ་བའི་གཞི་ཤེས། 근기지,

5 མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 소치기지, ,

6 གཉེན་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 능치기지,

7 གཞི་ཤེས་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 기지가행,

8 བྱང་སེམས་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་མཉམ་ཉིད། 보살가행평등성

9 གཞི་ཤེས་ཀྱི་མཐོང་ལམ། 기지견도,

གར་གྱི་ཆ་བྱད་དགུ་

아홉가지 무용기법:

སྒྱུ་རྩལ་དྲུག་ཅུ་རེ་བཞིའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ།

고대 인도에서 유행했던 64 가지 기술 중의 한 부류.

1 གར་འཁྲབ་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་ལ་སྒེག་པ། 춤을 출 때의 아홉가지 자태를 말하는 것으로, 아름답고,

2 དཔའ་བ། 용감하고,

3 མི་སྡུག་པ་ནི་ལུས་ཀྱི་ཉམས་གསུམ། 추한 자태는 몸으로 하는 기술이고,

4 དྲག་ཤུལ་དང་། 맹렬하고

5 བཞད་གད། 웃음짓고

6 འཇིགས་རུང་ནི་ངག་གི་ཉམས་གསུམ། 위협하는 등의 세가지 입으로 짓는 기술이며, 자비,

7 སྙིང་རྗེ། 비탄

8 ཛམ་པ། 분노,

9 ཞི་བ་ནི་ཡིད་ཀྱི་ཉམས་གསུམ། 평화는 마음으로 하는 기술 세가지이다

བཅུ་ཚན་ཅན།

십합조:

པ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བཅུ།

십바라밀다 daśa pāramitā 十波羅蜜多

1 སྦྱིན་པ། 보시 dāna 布施

2 ཚུལ་ཁྲིམས། 정계 śīla 持戒

3 བཟོད་པ། 인욕 kṣānti 忍辱

4 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

5 བསམ་གཏན། 선정 dhyāna 禪定

6 ཤེས་རབ། 반야 prajñā 般若

7 ཐབས། 방편 upaya 方便

8 སྨོན་ལམ། 원 praṇidhāna 願

9 སྟོབས། 역 bala 力

10 ཡེ་ཤེས། 지 jñāna 智

དགེ་བའི་ས་མང་བཅུ།

십대선지법 daśa kuśalamahābhūmikā dharma 十大善地法

1 དད་པ། 신 śraddhā 信

2 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

3 ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། 경안 prasrabdhi 輕安

4 བཏང་སྙོམས། 사 upekṣā 捨

5 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

6 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

7 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

8 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

9 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

10 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མཚན་བཅུ།

여래십호 daśaharaguṇa tathāgata 如來十號

1 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། 여래 tathāgata 如來

2 དགྲ་བཅོམ་པ། 응공 arhat 應供

3 ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། 정변지[정등각] samyak-saṃbuddhaḥ 正遍知[正等覺]

4 རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ། 명행족[명행원만] vidyā-caraṇa-saṃpannaḥ 明行足[明行圓滿]

5 བདེ་བར་གཤེགས་པ། 선서 sugataḥ 善逝

6 འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ། 세간해 loka-vid 世間解

7 བླ་ན་མེད་པ། 무상사[무상장부] anuttaraḥ 無上士[無上丈夫]

8 སྐྱེས་བུ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ། 조어장부[조어사] puruṣa-damya-sārathiḥ 調御丈夫[調御士]

9 སྟོན་པ། 천인사 śāstā-deva-manuṣyānāṃ 天人師

10 སངས་རྒྱས། 불 buddhaḥ 佛

སྟོབས་བཅུ།

십력 daśa tathāgatabala 十力

1 གནས་དང་གནས་མིན་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 처비처지력 sthānāsthānajñānabalaṃ 處非處智力

2 ལས་ཀྱི་རྣམ་པར་སྨིན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 업이숙지력 karmavipākajñānabalaṃ 業異熟智力

3 ཁམས་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 종종계지력 nānādhātujñānabalaṃ 種種界智力

4 མོས་པ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 종종승해지력 nānādhimuktijñānabalaṃ 種種勝解智力

5 དབང་པོ་སྣ་ཚོགས་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 근승렬지력 indriyaparāparajñānabalaṃ 根勝劣智力

6 ཐམས་ཅད་དུ་འགྲོ་བའི་ལམ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 변취행지력 sarvatragāminīpratipajjñā nabalaṃ 遍趣行智力

7 བསམ་གཏན་དང་རྣམ་པར་ཐར་བ་དང་ཏིང་ངེ་འཛིན་དང་སྙོམས་པར་འཇུག་པ་དང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་རྣམ་བྱང་དང་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 정려해탈등지등지염정지력 sarvadhyānavimokṣasamādhisamāpattisaṃkleśavy avadānavyutthānajñānab alaṃ 靜慮解脫等持等至染淨智力

8 སྔོན་གྱི་གནས་རྗེས་སུ་དྲན་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 숙주수념지력 pūrvanivāsānusmṛtijñānab alaṃ 宿住隨念智力

9 འཆི་འཕོ་བ་དང་སྐྱེ་བ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 사생지력 cyutyupapattijñānabalaṃ 死生智力

10 ཟག་པ་ཟད་པ་མཁྱེན་པའི་སྟོབས། 누진지력 āsravakṣayajñānabalaṃ 漏盡智力

ས་བཅུ། [ཐེག་ཆེན།]

십지[대승] 十地[大乘]

1 རབ་ཏུ་དགའ་བ། 극희지 pramuditābhūmi 極喜地

2 དྲི་མ་མེད་པ། 이구지 vimalābhūmi 離垢地

3 འོད་བྱེད་པ། 발광지 prabhākaribhūmi 發光地

4 འོད་འཕྲོ་བ། 염혜지 arciṣmatībhūmi 焰慧地

5 སྦྱང་དཀའ་བ། 극난승지 sudurjayābhūmi 極難勝地

6 མངོན་དུ་ཕྱོགས་པ། 현전지 abhimukhībhūmi 現前地

7 རིང་དུ་སོང་བ། 원행지 dūraṃgamabhūmi 遠行地

8 མི་གཡོ་བ། 부동지 acalābhūmi 不動地

9 ལེགས་པའི་བློ་གྲོས། 선혜지 sādhumatībhūmi 善慧地

10 ཆོས་ཀྱི་སྤྲིན། 법운지 dharmameghābhūmi 法雲地

ས་བཅུ། [ཐེག་པ་གསུམ།]

십지[삼승공] 十地[三乘共]

1 དཀར་པོ་རྣམ་པར་མཐོང་བའི་ས། 정관지 śukla-vidarśanā-bhūmi 淨觀地

2 རིགས་ཀྱི་ས། 종성지 gotra-bhūmi 種姓地

3 བརྒྱད་པའི་ས། 제팔지 aṣṭamaka-bhūmi 第八地

4 མཐོང་བའི་ས། 구견지 darśana-bhūmi 具見地

5 བསྲབས་པའི་ས། 박지 tanu-bhūmi 薄地

6 འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བའི་ས། 이욕지 vīta-rāga-bhūmi 離欲地

7 བྱས་པ་བསྲུང་བའི་ས། 사판지 kṛtāvī-bhūmi 已辦地

8 རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས། 독각지 pratyekabuddha-bhūmi 獨覺地

9 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས། 보살지 bodhisattva-bhūmi 菩薩地

10 སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས། 불지 buddha-bhūmi 佛地

རྗེས་སུ་དྲན་པ་བཅུ།

십수념 daśa anussati 十隨念

1 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 불수념 buddhānussati 佛隨念

2 ཆོས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 법수념 dhammānussati 法隨念

3 དགེ་འདུན་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 승수념 saṅghānussati 僧隨念

4 ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 계수념 sīlānussati 戒隨念

5 གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 사수념 cāgānussati 捨隨念

6 ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 천수념 devatānussati 天隨念

7 དབུགས་ཕྱི་ནང་རྒྱུ་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 입출식수념 upassamānussati 入出息隨念

8 སྐྱེ་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 염수념[생수념] ānāpāna-sati 厭隨念[生隨念]

9 འཆི་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 사수념 maraṇa-sati 死隨念

10 ལུས་ཀྱི་རྣམ་པ་རྗེས་སུ་དྲན་པ། 신수념 kāya-gatā-sati 身隨念

སྒྱུ་མའི་དཔེ་བཅུ།

십유 daśa upamāḥ 十喻

1 སྒྱུ་མ། 마술[환] māyā 魔術[幻]

2 རྨི་ལམ། 꿈[몽경] svapnaḥ [夢境]

3 སྨིག་རྒྱུ། 아지랑이[양염] marīciḥ [陽談]

4 མིག་ཡོར། 그림자[광영] darpaṇabiṃba [光影]

5 ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག 허공꽃[공화] kha puṣpam [空花]

6 མེ་ལོང་ནང་གི་གཟུགས་བརྙན། 거울속의 pratibiṃbam 상[경상] [鏡像]

7 སྒྲ་བརྙན། 메아리[향] pratiśabdaḥ [響]

8 དྲི་ཟའི་གྲོང་ཁྱེར། 건달바성[심향성] gandharvanagaram 犍闥婆城[尋香城]

9 མིག་འཕྲུལ། 신기루[착시현상] indrajāla 蜃氣樓[錯示現像]

10 ཆུ་ཟླ། 물에 jalacandra 비친 달[수월] [水月]

མི་སློབ་པའི་ཆོས་བཅུ།

십무학법 daśa aśaikṣa dharma 十無學法

1 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། 무학정견 aśaikṣa samyagdṛṣṭi 無學正見

2 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ། 무학정사유 aśaikṣa samyaksaṃkalpa 無學正思惟

3 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ངག 무학정어 aśaikṣa samyagvāk 無學正語

4 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ལས། 무학정업 aśaikṣa samyakkarmānta 無學正業

5 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ། 무학정명 aśaikṣa samyagājīva 無學正命

6 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ། 무학정근 aśaikṣa samyagvyāyāma 無學正勤

7 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་དྲན་པ། 무학정념 aśaikṣa samyaksmṛti 無學正念

8 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무학정정 aśaikṣa samyaksamādhi 無學正定

9 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཐར་བ། 무학정해탈 aśaikṣa samyaksvimukti 無學正解脫

10 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཤེས་རབ། 무학정지 aśaikṣa sammyaksjñāna 無學正智

མཉམ་པ་ཉིད་བཅུ།

십평등성 daśasamatā 十平等性

1 མཚན་ཉིད་མེད་པ། 무상평등 asvabhāva 無相平等

2 མཚན་མ་མེད་པ། 무체평등 alakṣana 無體平等

3 སྐྱེ་བ་མེད་པ། 무생평등 ajāti 無生平等

4 མ་སྐྱེས་པ། 무기평등 ajātaka 無起平等

5 དབེན་པ། 원리평등 śūnyā 遠離平等

6 གདོད་མ་ནས་རྣམ་པར་དག་པ། 본래청정평등 adhiśudda 本來清淨平等

7 སྤྲོས་པ་མེད་པ། 무희론평등 niṣprapanca 無戲論平等

8 བླང་དོར་བྲ་བ་མེད་པ། 무취무사평등 anupadeyāheya 無取無捨平等

9 རྨི་ལམ་དང་སྒྱུ་མ་དང་མིག་ཡོར་དང་ཆུ་ཟླ་དང་གཟུགས་བརྙན་དང་སྤྲུལ་པ་ལྟ་བར། 여몽여환[여영여수,중월여경,중상여화,사평등성] svapana-māyā-pratibhāsa-candrachapa-pratibimbanirmaṇopama 如夢如幻 如影如水 中月如鏡 中像如化事平等性

10 དངོས་པོ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ། 유사무사불이평등 bhāvatābhavata 有事無事不二平等

འདུ་ཤེས་བཅུ།

십상 daśa saññā uppādetabbā 十想

1 མི་རྟག་པ། 무상상 aniccasaññā 無常想

2 སྡུག་བསྔལ། 고상 anicce dukkhasaññā 苦想

3 བདག་མེད་པ། 무아상 dhukkhe anattasaññā 無我想

4 མི་གཙང་། 부정상 asubhasaññā 不淨想

5 འཆི་བ། 사상 maraṇasaññā 死想

6 འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་མི་བདེ་བ། 일체세간불가악상 sabbaloke anabhiratisaññā 一切世間不可樂想

7 ཟས་ལ་མི་མཐུན་པ། 염식상 āhāre paṭikūlasaññā 厭食想

8 སྤོང་བ། 단상 pahānasaññā 斷想

9 འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ། 이상 virāgasaññā 離想

10 འགོག་པ། 멸상 nirodhasaññā 滅想

དགེ་བའི་ས་མང་བཅུ།

십대선지법 daśa kuśalamahābhūmikā dharma 十大善地法

1 དད་པ། 신 śraddhā 信

2 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

3 ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། 경안 prasrabdhi 輕安

4 བཏང་སྙོམས། 사 upekṣā 捨

5 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

6 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

7 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

8 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

9 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

10 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

དགེ་བ་བཅུ།

십선업도 daśa kuśala karma patha 十善業道

1 སྲོག་གཅོད་པ་སྤོང་བ། 불살생[이살생] prāṇātighātād viratiḥ 不殺生[離殺生]

2 མ་བྱིན་པར་ལེན་པ་སྤོང་བ། 불투두[이불여취] a-dattādānād viratiḥ 不偷盜[離不與取]

3 འདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ་སྤོང་བ། 불사음[이욕사행] kāma-mithyācārād viratiḥ 不邪淫[離欲邪行]

4 རྫུན་དུ་སྨྲ་བ་སྤོང་བ། 불망어[이허광어] mṛṣāvādāt prativiratiḥ 不妄語[離虛誑語]

5 ཚིག་རྩུབ་མོ་སྨྲ་བ་སྤོང་བ། 불악구[이추악어] pāruṣyāt prativiratiḥ 不惡口[離麤惡語]

6 ཕྲ་མར་སྨྲ་བ་སྤོང་བ། 부중설[이이간어] pāiśunyāt prativiratiḥ 不重舌[離離間語]

7 ཚིག་བཀྱལ་བ་སྤོང་བ་ [ངག་འཁྱལ་བ་སྤོང་བ།]불기어[이잡예어] saṃbhinna-pralāpāt prativiratiḥ 不綺語[離雜穢語]

8 བརྣབ་སེམས་སྤོང་བ། 이탐 abhidhyāyāḥ prativiratiḥ 離貪

9 གནོད་སེམས་སྤོང་བ། 이진 vyāpādāt prativiratiḥ 離瞋

10 ལོག་པར་ལྟ་བ་སྤོང་བ། 이사견[정견] mithyā-dṛṣṭeḥ prativiratiḥ 離邪見[正見]

ཤེས་པ་བཅུ།

십지 daśa jñāna 十智

1 སྡུག་བསྔལ་ཤེས་པ། 고지 duḥkhajñānaṃ 苦智

2 ཀུན་འབྱུང་ཤེས་པ། 집지 samudaysjñānaṃ 集智

3 འགོག་པ་ཤེས་པ། 멸지 nirodhajñānaṃ 滅智

4 ལམ་ཤེས་པ། 도지 mārgajñānaṃ 道智

5 ཟད་པ་ཤེས་པ། 진지 kṣayajñānaṃ 盡智

6 མི་སྐྱེ་བ་ཤེས་པ། 무생지 anutpādajñānaṃ 無生智

7 ཆོས་ཤེས་པ། 법지 dharmajñānaṃ 法智

8 རྗེས་སུ་རྟོགས་པར་ཤེས་པ། 유지 anvayajñānaṃ 類智

9 ཀུན་རྫོབ་ཤེས་པ། 세속지 saṃvṛtijñānaṃ 世俗智

10 གཞན་གྱི་སེམས་ཤེས་པ། 타심지 paracittajñānaṃ 他心智

ཉོན་མོངས་ཆུང་ངུའི་ས་མང་བཅུ།

십소번뇌지법 daśa parīttakleśabhūmikā dharma 十小煩惱地法

1 ཁྲོ་བ། 분 krodha 忿

2 འཆབ་པ། 부 mrakṣa 覆

3 སེར་སྣ། 간 mātsarya 慳

4 ཕྲག་དོག 질 irṣyā 嫉

5 འཚིག་པ། 뇌 pradāśā 惱

6 རྣམ་པར་འཚེ་བ། 해 vihiṃsā 害

7 འཁོན་འཛིན། 한 upanāha 恨

8 གཡོ། 첨 śāṭhya 諂

9 སྒྱུ། 광 māyā 誑

10 རྒྱགས་པ། 교 mada 憍

ཟད་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ།

십변처 daśa kṛtsnāyatanāni 十遍處

1 ཟད་པར་སའི་སྐྱེ་མཆེད། 지변처 pṛthivī-kṛtsnāyatanam 地遍處

2 ཟད་པར་ཆུའི་སྐྱེ་མཆེད། 수변처 ap-kṛtsnāyatanam 水遍處

3 ཟད་པར་མེའི་སྐྱེ་མཆེད། 화변처 tejas-kṛtsnāyatanam 火遍處

4 ཟད་པར་རླུང་གི་སྐྱེ་མཆེད། 풍변처 vāyu-kṛtsnāyatanam 風遍處

5 ཟད་པར་སྔོན་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 청변처 nīla-kṛtsnāyatanam 青遍處

6 ཟད་པར་སེར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 황변처 pīta-kṛtsnāyatanam 黃遍處

7 ཟད་པར་དམར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 적변처 lohita-kṛtsnāyatanam 赤遍處

8 ཟད་པར་དཀར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 백변처 avadāta-kṛtsnāyatanam 白遍處

9 ཟད་པར་ནམ་མཁའི་སྐྱེ་མཆེད། 공변처 ākāśa-kṛtsnāyatanam 空遍處

10 ཟད་པར་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་སྐྱེ་མཆེད། 식변처 vijñāna-kṛtsnāyatanam 識遍處

མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་ལམ་བཅུ།

십불선업도 daśākuśala-karma-pātha 十不善業道

1 སྲོག་གཅོད་པ། 살생 prāṇātighātād 殺生

2 མ་བྱིན་པར་ལེན་པ། 투도[불여취] a-dattādānād 不與取[偷盜]

3 འདོད་པས་ལོག་པར་གཡེམ་པ། 사음[욕사행] kāma-mithyācārād 欲邪行[邪淫]

4 རྫུན་དུ་སྨྲ་བ། 망어[허광어] mṛṣāvādāt 虛誑語[妄語]

5 ཚིག་རྩུབ་མོ་སྨྲ་བ། 악구[추악어] pāruṣyāt 麤惡語[惡口]

6 ཕྲ་མར་སྨྲ་བ། 이간어 pāiśunyāt 離間語

7 ཚིག་བཀྱལ་བ།ངག་འཁྱལ་བ 기어[잡예어,중설] saṃbhinna-pralāpāt 綺語[雜穢語, 重舌]

8 བརྣབ་སེམས། 탐 abhidhyāyāḥ 貪

9 གནོད་སེམས། 진 vyāpādāt 瞋

10 ལོག་པར་ལྟ་བ། 사견 mithyā-dṛṣṭeḥ 邪見

རྩ་ཉོན་བཅུ།

십근본번뇌 daśa mūlakleśāḥ 十根本煩惱:

ཉོན་མོངས་ཅན་གྱི་ལྟ་མིན་ལྔ་དང་། ལྟ་བ་ལྔ།
번뇌 5 비견과 오견,

རྩ་ཉོན་བཅུ།

십근본번뇌 daśa mūlakleśāḥ 十根本煩惱

1 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

2 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

3 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

4 མ་རིག་པ། 무명 avidyā 無明

5 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

6 འཇིག་ལྟ། 살가야견[신견,유신견] satkāyadṛṣṭi 薩迦耶見[身見][有身見]

7 མཐར་ལྟ། 변집견 antagrāhadṛṣṭi 邊執見

8 ལྟ་བ་མཆོག་འཛིན། 견취견 dṛṣṭiparāmarśa 見取見

9 ཚུལ་ཁྲིམས་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་འཛིན། 계금취견 śīlavrataparāmarśa 戒禁取見

10 ལོག་ལྟ། 사견 mithyādṛṣṭi 邪見

སེམས་ཀྱི་ས་མང་བཅུ།

십대지법 daśa mahābhūmika dharma 十大地法

1 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

2 འདུ་ཤེས། 상 saṃjñā 想

3 སེམས་པ། 사 cetanā 思

4 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

5 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

6 ཤེས་རབ། 혜 prajñā 慧

7 དྲན་པ། 염 smṛti 念

8 ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 작의 manaskāra 作意

9 མོས་པ། 승해 adhimokṣa 勝解

10 ཏིང་ངེ་འཛིན། 삼마지 samādhi 三摩地

십대지법 daśa mahābhūmikā dharma 十大地法

ཆོས་སྤྱོད་བཅུ།

십법행 daśa dharmacaryāḥ 十法行

1 ཡི་གེ་འདྲི་བ། 서사 lekhanā 書寫

2 མཆོད་པ་ཕུལ་བ། 공양 pūjana 供養

3 སྦྱིན་པ་གཏོང་བ། 시타 danam 施他

4 ཆོས་ཉན་པ། 청문 śravaṇam 聽聞

5 ཀློག་པ། 피독 vācanam 披讀

6 འཛིན་པ། 수지 udgrahṇam 受持

7 འཆད་པ། 개연 prakāśanā 開演

8 ཁ་ཏོན་དུ་བྱ་བ། 풍송 svadhyāyānam 諷誦

9 ཆོས་ཀྱི་དོན་སེམས་པ། 사유 cintanā 思惟

10 ཆོས་ཀྱི་དོན་སྒོམ་པ། 수습 bhāvanā 修習

མི་སློབ་པའི་ཆོས་བཅུ།

십무학법 daśa aśaikṣa dharma 十無學法

1 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། 무학정견 aśaikṣa samyagdṛṣṭi 無學正見

2 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ། 무학정사유 aśaikṣa samyaksaṃkalpa 無學正思惟

3 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ངག 무학정어 aśaikṣa samyagvāk 無學正語

4 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ལས། 무학정업 aśaikṣa samyakkarmānta 無學正業

5 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ། 무학정명 aśaikṣa samyagājīva 無學正命

6 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ། 무학정근 aśaikṣa samyagvyāyāma 無學正勤

7 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་དྲན་པ། 무학정념 aśaikṣa samyaksmṛti 無學正念

8 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 무학정정 aśaikṣa samyaksamādhi 無學正定

9 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཐར་པ། 무학정해탈 aśaikṣa samyaksvimukti 無學正解脫

10 མི་སློབ་པའི་ཡང་དག་པའི་ཤེས་རབ། 무학정지 aśaikṣa sammyaksjñāna 無學正智

སློབ་མ་ཆེན་པོ་བཅུ།

십대제자 daśa mahāśrāvakāḥ 十大弟子

1 ཤཱ་རིའི་བུ། 사리불 śāriputraḥ 舍利弗

2 མོའུ་དགལ་གྱི་བུ། 목건련 māudgalyāyana 目犍連

3 འོད་སྲུང་། 대가섭 kāśyapaḥ 大迦葉

4 མ་འགགས་པ། 아나률 a-niruddhaḥ 阿那律

5 རབ་འབྱོར། 수보리 subhūtiḥ 須菩提

6 བྱམས་མའི་བུ་གང་པོ། 부루나 pūrṇamāityāyaṇī 富樓那

7 ཀཱ་ཏྱཱའི་བུ་ཆེན་པོ། 가전연 mahākātyāyanaḥ 迦旃延

8 ཉེ་བར་འཁོར། 우파리 upāliḥ 優波離

9 སྒྲ་གཅན་འཛིན། 라호라 rāhulaḥ 羅怙羅

10 ཀུན་དགའ་བོ། 아난다 ānandaḥ 阿難陀

ཟད་པར་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ།

십변처 daśa kṛtsnāyatanāni 十遍處

1 ཟད་པར་སའི་སྐྱེ་མཆེད། 지변처 pṛthivī-kṛtsnāyatanam 地遍處

2 ཟད་པར་ཆུའི་སྐྱེ་མཆེད། 수변처 ap-kṛtsnāyatanam 水遍處

3 ཟད་པར་མེའི་སྐྱེ་མཆེད། 화변처 tejas-kṛtsnāyatanam 火遍處

4 ཟད་པར་རླུང་གི་སྐྱེ་མཆེད། 풍변처 vāyu-kṛtsnāyatanam 風遍處

5 ཟད་པར་སྔོན་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 청변처 nīla-kṛtsnāyatanam 青遍處

6 ཟད་པར་སེར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 황변처 pīta-kṛtsnāyatanam 黃遍處

7 ཟད་པར་དམར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 적변처 lohita-kṛtsnāyatanam 赤遍處

8 ཟད་པར་དཀར་པོའི་སྐྱེ་མཆེད། 백변처 avadāta-kṛtsnāyatanam 白遍處

9 ཟད་པར་ནམ་མཁའི་སྐྱེ་མཆེད། 공변처 ākāśa-kṛtsnāyatanam 空遍處

10 ཟད་པར་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་སྐྱེ་མཆེད། 식변처 vijñāna-kṛtsnāyatanam 識遍處

དབང་བཅུ།

십자재 十自在:

1 ཚེ་ལ་དབང་བ། 명자재 命自在

2 ཡོ་བྱད་ལ་དབང་བ། 자구자재 資具自在

3 སེམས་ལ་དབང་བ། 심자재 心自在

4 ལས་ལ་དབང་བ། 업자재 業自在

5 སྐྱེ་བ་ལ་དབང་བ། 수생자재 受生自在

6 མོས་པ་ལ་དབང་བ། 해자재 解自在

7 སྨོན་ལམ་ལ་དབང་བ། 원자재 願自在

8 རྫུ་འཕྲུལ་ལ་དབང་བ། 신력자재 神力自在

9 ཆོས་ལ་དབང་བ། 법자재 法自在

10 ཡེ་ཤེས་ལ་དབང་བ། 지자재 智自在

ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་བཅུ།

십법계 daśa dharmadhātu 十法界

1 སངས་རྒྱས། 불계 buddhaḥ 佛界

2 བྱང་སེམས། 보살계 bodhisattva 菩薩界

3 རང་རྒྱལ། 연각계[독각계] prateyakabuddha 緣覺界[獨覺界]

4 ཉན་ཐོས། 성문계 śravaka 聲聞界

5 ལྷ། 천계 deva 天界

6 མི། 인계 manuṣya 人界

7 ལྷ་མ་ཡིན། 아수라계[아소락계] asura 阿修羅界[阿素洛界]

8 དུད་འགྲོ། 축생계 tiryāk 畜生界

9 ཡི་དྭགས། 아귀계 pretā 餓鬼界

10 དམྱལ་བ། 지옥계 naraka 地獄界

ཕྱོགས་བཅུ།

시방 十方

십방 daśa diśāni 十方

1 ཤར། 동 pūrvā 東

2 ལྷོ། 남 dakṣiṇā 南

3 ནུབ། 서 paścimaḥ 西

4 བྱང་། 북 uttaraḥ 北

5 ཤར་ལྷོ། 동남 pūrva-dakṣiṇā 東南

6 ལྷོ་ནུབ། 남서 dakṣiṇa-paścimā 南西

7 ནུབ་བྱང་། 서북 paścimottarā 西北

8 བྱང་ཤར། 북동 uttara-pūrvā 北東

9 འོག 하 adhaḥ 下

10 སྟེང་། 상 ūrdhvam 上

ཕྱིར་མི་ལྡོག་བཅུ།

10 가지 불환:

1 ཕྱིར་མི་ལྡོག་ཞུགས་པ་དང་། 불환향,

2 བར་དོར་འདའ་བ་དང་། 중반,

3-4-5-] སྐྱེས་ནས་འདའ་བ་གསུམ་དང་། 3 가지 초월,

6-7-8] འཕར་བ་གསུམ་དང་། 3 가지 초월,

9 མཐོང་ཆོས་ཞི་བ་དང་། 현법적정

10 ལུས་མངོན་བྱེད་རྣམས་སོ 신증,

མངོན་གྱུར་བཅུ་

십현전:

1 སངས་རྒྱས་མངོན་གྱུར། 위불출세 謂佛出世,

2 ཆོས་མངོན་གྱུར། 법현전 法現前,

3 དགེ་འདུན་མངོན་གྱུར། 승현전 僧現前,

4 མཁན་པོ་མངོན་གྱུར། 친교사현전 親教師現前,

5 སློབ་དཔོན་མངོན་གྱུར། 궤절사현전 軌範師現前,

6 བསྙེན་པར་རྫོགས་འདོད་མངོན་གྱུར། 욕근원현전 欲近團現前,

7 ཡོ་བྱད་མངོན་གྱུར། 자구현전 資具現前,

8 ཡང་དག་མངོན་གྱུར། 진정현전 眞正現前

9 གསོལ་བ་མངོན་གྱུར། 기백현전 白現前

10 ལས་མངོན་གྱུར། 업현전 業現前

སྡོན་ཚིག་བཅུ།

10 구의궤:

སངས་རྒྱས་མྱ་ངན་ལས་མ་འདས་གོང་གི་བསྙེན་པར་རྫོགས་པའི་སྡོན་གྱི་ཚིག་བཅུ།

석가모니 부처님께서 열반하시기 전 10 가지 근원계近圓戒 의궤.

1 རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་དང་རང་སངས་རྒྱས་གཉིས་ཟད་མི་སྐྱེ་ཤེས་ནས་བྱང་ཆུབ་བརྙེས་པའི་རང་བྱུང་གིས་བསྙེན་པར་རྫོགས་པ་གཉིས་དང་།

부처와독각은 진무생지로 보리를 증득함으로써 자연적으로 비구가 된 두 부류이며

2 ལྔ་སྡེ་བཟང་པོ་མཐོང་ལམ་སྐྱེས་ཚེ་ཡེ་ཤེས་ཁོང་ཆུད་ཀྱིས་དང་།

5 현비구는 견도가 일어날 때 내증지로부터 비구계를 얻었고,

3 ཤཱ་རིའི་བུ་སོགས་ཚུར་ཤོག སaris 사리불 등은'이리 오너라.'라는 말로써 비구계를얻었고,

4 འོད་སྲུང་ཆེན་པོ་སྟོན་པར་ཁས་བླངས་པ།

대가섭은 부처님을 교조로 인정함으로써 비구계를 얻었고

5 བཟང་སྡེ་ཚོགས་དྲུག་ཅུས་སྐྱབས་གསུམ་ཁས་བླངས་པ།

60 선군들은 삼귀의로써 비구계를 얻었고,

6 སྐྱེ་དགུའི་བདག་མོ་སོགས་ལྟི་ཆོས་བརྒྱད་བསླབ་པར་ཁས་བླངས་པ།

제왕의 후비는 팔난단법[八難斷法]을 수학할 것을 약속하여 비구니계를 얻었고,

7 ལེགས་བྱིན་དྲིས་པའི་ལན་ལ་དགྱེས་པ།
공시녀는부모의 명을 얻지 못하여 부처님께서보낸 비구니 우따빨라로부터 승가의허가서를 전해받음으로써 비구니계를얻었고,
8 མཆོད་སྦྱིན་མ་ཕ་མའི་དབང་དུ་སོང་བ་ལ་དགེ་སློང་མ་ཨུཏྤ་ལས་ཕོ་ཉ་བྱས་ཏེ་དགེ་འདུན་གྱིས་བྱིན་ཚོག་ལ་བརྟེན།
선조[善調]는 문답에 기쁜 마음을냄으로써 비구계를 얻었고,
9 དགེ་འདུན་གྱི་གྲངས་ཡུལ་དབུས་སུ་བཅུ་ཚོགས། 승가 중에서는 10 명의 승려,
10 མཐའ་འཁོབ་ཏུ་ལྔ་ཚོགས་སོ་སོས་གསོལ་བཞིའི་ལས་ཀྱི་རབ་བྱུང་བསྙེན་རྫོགས་ཅིག་ཆར་དུ་བྱེད་པ།
변방일때는 5 승려로 구성해서 4 가지청정한 갈마를 구비함으로써 비구계를 얻었다
.

སྐྱོན་ངག་གི་སྐྱོན་བཅུ།

수사 10 과 修辭十過,

1 དོན་ཉམས་པ་དང་། 의미가 모호한 것
2 དོན་འགལ་བ། 의미가 모순되는 것,
3 དོན་གཅིག་པ། 뜻이 한 가지 뿐인 것,
4 ཐེ་ཚོམ་ཅན། 불확실한 것
5 རིམ་པ་ཉམས་པ། 차례가 잘못된 것,
6 སྒྲ་ཉམས་པ། 음조가 잘못된 것,
7 གཅོད་མཚམས་ཉམས་པ། 단락이 잘못된 것
8 སྡེབ་སྦྱོར་ཉམས་པ། 조합이 잘못된 것,
9 མཚམས་སྦྱོར་ཉམས་པ། 접속이 잘못된 것, 시간
10 ཡུལ་དུས་སོགས་དང་འགལ་བ། 지점이 어긋난 것 등

ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ་བཅུ།

དག་པ་ས་གསུམ་ན་གནས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ལ་ཡོད་པའི་ཡེ་ཤེས་བཅུ་སྟེ།

བདུད་བཞི་ལས་རྒྱལ་བ་དང་། དོན་དམ་པར་མི་གནས་ཤིང་ཐ་སྙད་དུ་གནས་པ། གཞན་དོན་སྟོན་གྱི་སྨོན་ལམ་གྱི་ཤུགས་ཀྱིས་འཕེན་པར་བྱེད་པ། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་བདེན་པར་རང་བཞིན་མེད་པ། བདེན་པར་མི་དམིགས་པ།

མཚན་མ་མེད་པ། སྨོན་པ་མེད་པ། ཕྱིན་ཅི་ལོག་བཞི་ལས་གྲོལ་བའི་རྟགས། ཚད་མེད་པ་བཅས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ་རྣམས་སོ།།

열가지 방편가행:

삼정지 보살이 특유한 10 가지 지혜:사악을 항복,세속에 살고 승의게 거주하지 않고,숙원력에 의해 타인의 이익을 인발하고,불공 일체법이 무성하고 제실이 장애없고 무상, 무원, . 하여 해탈을 얻는 것과 무량등 10 가지 방편가행.

དབང་བཅུ།

སེམས་ཅན་གྱི་དུས་ན་རང་དབང་མེད་པར་གནོད་པ་བཅུ་དང་རྒྱུན་དུ་ལྡན་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནི་དེའི་གཉེན་པོ་དབང་བཅུ་དང་ལྡན་པས་གནོད་པ་བཅུ་མི་འབྱུང་བ་སྟེ།

중생들이 어쩔 수 없이 겪는 열가지 고난을 보살들은 열 가지 대치로써 10 고난을 받지 않는 것

1 ཚེ་ལ་དབང་བ་དང་། 명자재 **命自在**

2 སེམས་ལ་དབང་བ། 자구자재 **資具自在**

3 ཡོ་བྱད་ལ་དབང་བ། 심자재 **心自在**

4 ལས་ལ་དབང་བ།. 업자재 **業自在**,

5 སྐྱེ་བ་ལ་དབང་བ། 수생자재 **受生自在**

6 མོས་པ་ལ་དབང་བ། 해자재 **解自在**

7 སྨོན་ལམ་ལ་དབང་བ། 원자재 **願自在**,

8 ཚོས་ལ་དབང་བ། 신력자재 **神力自在**,

9 ཡེ་ཤེས་ལ་དབང་བ་བཅས་སོ། 십자재 **十自在**:

10 지자재 **智自在**

སྐུ་སྤྱིའི་ཡོན་ཏན་བཅུ།

전신공덕수호십 **全身功德 隨好十**:

1 སྐུ་མཉེན་ཞིང་འགྱིང་ལེགས་པས་འཁྲིལ་བག་ཆགས་པ། 몸이 유연하고 꼿꼿하고 단엄하다.

2 རིང་ཐུང་སྦོམ་ཕྲ་སོགས་མ་འཚོལ་བས་རིམ་པར་འཚམས་པ། 신체의 길고 짧음,

3 མཚན་རྣམས་ཀྱི་ཆ་ཤས་མཐའ་དག་གསལ་ཞིང་རྫོགས་པ་། 살찌고 야윈 정도가 적당하다.

4 སྐུ་ཁྲོན་ཆེ་བས་ཁོ་ལག་ཡངས་ཤིང་བཟང་བ། 섬세하고 명석 원만하며,

5 སྐུ་ཤིན་ཏུ་གཞོན་ཤ་ཅན་དུ་གྲུར་པ། 체격이 크고 웅장하고 아름답다.

6 སྐུ་ལ་རྟུབ་བག་མེད་པས་འཇམ་པ། 피부가 부드럽고

7 སྐུ་ཤ་རྒྱས་པ། 거칠지 않고 광택이 있고 윤기 나다.

8 སྐུ་མི་ལྷོད་པར་ཤིན་ཏུ་གྲིམ་པ་། 시들지 않고,

9 སོར་མོ་དང་ཡན་ལག་སྦོམ་ཕྲ་སོགས་ཀྱི་ཆ་བྱེད་པས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེས་པ།
근육이 튼튼하고 흐느적거리지 않고 견실하다.

10 팔을 펴는데 굵고 가는 정도가 같다.

ནང་གི་དེ་ཉིད་བཅུ།
십내본성:

1 ཕྱིར་བཟློག་གཉིས། 두개 사악한 것을 쫓아내는 것,

2 དབང་བཞི་བསྐུར་བ། 사관정,

3 ཁ་སྦྱོར་དབྱེ་བ། 분계함,

4 གཏོར་མ། 시식자,

5 རྡོ་རྗེའི་བཟླས་པ། 금강념통,

6 དྲག་ཤུལ་སྒྲུབ་པ།, 성취위,

7 རབ་གནས། 위맹광명,

8 དཀྱིལ་འཁོར་སྒྲུབ་པ། 치단장,

9 མཆོད་བསྟོད་བྱ་བ། 전공찬,

10 བདག་འཇུག་ལེན་ཞིང་རྗེས་སུ་གནང་བ་ནོད་པ། 단장을 출입하는데 허락을 받는 것.

ཕྱིའི་དེ་ཉིད་བཅུ།

십표성:

1 གསང་སྔགས་སྒྲུབ་པའི་སྦྱོར་བ་བཅུ་སྟེ་གཟུགས་ཅན། 밀승을 수학하는 10 종 외표 순서.

2 གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་པའི་དཀྱིལ་འཁོར། 유형무형도장,

3 དང་པོ་སྦྱོར་བ་སོགས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 초가행 등 삼마지,

4 ལྷ་ལ་རྒྱས་འདེབས་པའི་ཕྱག་རྒྱ། 봉존수인,

5 སྟངས་སྟབས་འདུག་སྟངས། 몸 자세,

6 ལས་ལ་སྦྱོར་བ། 앉은 자세

7 ༀབཟླས་བརྗོད?

8 བཟླས་བརྗོད། 복섭암송,

9 སྦྱིན་སྲེག 후마

10 མཆོད་པ་བཅས་སོ། 공양 불환향, 불환과

ཕྱོགས་སྐྱོང་བཅུ་

10 호방신:

1 དབང་པོ་དང་། 제사천

2 ཀཱ་ཤིན་རྗེ།, 연모천

3 ཆུ་བདག 수천,

4 གནོད་སྦྱིན། 약차,

5 མེ་ལྷ། 화천

6 སྲིན་པོ། 라싸,

7 རླུང་ལྷ། 풍천,

8 འབྱུང་པོ། 부다,

9 ཚངས་པ། 범천,

10 སའི་ལྷ་མོ་དང་བཅུ། 지모

ཉོན་མོངས་པའི་བྱེད་ལས་བཅུ།

번뇌의 10 가지 기능:

1 རྩ་བ་བརྟན་པར་བྱེད་པ། 뿌리를 견고하게 하고,

2 རྒྱུན་གནས་པར་བྱེད་པ། 흐름을 유지하고,

3 ཞིང་དུ་སྨྲུབ་པར་བྱེད་པ། 밭을 이루고,

4 རྒྱུ་མཐུན་པར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ། 등류[等流]를 이끌고,

5 ལས་ཀྱི་སྲིད་པ་མངོན་པར་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ། 업유[業有]를 이루게 하고,

6 རང་གི་ཚོགས་ཡོངས་སུ་འཛིན་པར་བྱེད་པ། 자신의 무리들을 지니게 하고,

7 དམིགས་པ་ལ་ཀུན་ཏུ་རྨོངས་པར་བྱེད་པ། 대상에 미혹되게 하고,

8 རྣམ་པར་ཤེས་པའི་རྒྱུན་འཁྲིད་པར་བྱེད་པ། 의식의 흐름을 이끌고,

9 དགེ་བའི་ཕྱོགས་ལས་གཡོ་བར་བྱེད་པ། 선행을 방해하고,

10 ཁམས་ལས་མི་འདའ་བའི་ཚུལ་གྱིས་འཆིང་བའི་དོན་དུ་ཁྱབ་པར་བྱེད་པ།
계界에서 벗어나지 못하게 함으로써 속박하는 것 등.

བཅུ་གཅིག་ཚན་ཅན།

십일합조:

དགེ་བ་བཅུ་གཅིག

십일선 ekādaśa kuśala 十一善

1 དད་པ། 신 [신심]śraddhā 信

2 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

3 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

4 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

5 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

6 གཏི་མུག་མེད་པ། 무치 amoha 無癡

7 བརྩོན་འགྲུས། 근[정진] vīrya 勤[精進]

8 ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། 안[경안] prasrabdhi 安[輕安]

9 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

10 བཏང་སྙོམས། 사[평정심] upekṣā 捨

11 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

གཟུགས་བཅུ་གཅིག

십일색법[구사론] ekādaśa rūpāṇi 十一色法[俱舍論]

1 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriya 眼根

2 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriya 耳根

3 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriya 鼻根

4 ལྕེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriya 舌根

5 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriya 身根

6 གཟུགས། 색 rūpa 色

7 སྒྲ། 성 śabda 聲

8 དྲི། 향 gandha 香

9 རོ། 미 rasa 味

10 རེག་བྱ། 촉 spraṣṭavya 觸

11 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས། 무표색 avijñaptirūpa

བསྒོམ་བྱའི་ལམ་བཅུ་གཅིག

11 개의 닦아야할 수도:

1 ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ལམ། 직해도 遍傳道、

2 རྩོལ་བ་ལས་བྱུང་བའི་ལམ། 근용소발도 勤勇所發道、

3 ཡོངས་སུ་བྱང་བ་བྱས་པའི་ལམ། 순정도 純淨道、

4 མངོན་པར་རྟོགས་པ་ལ་སྦྱོར་བའི་ལམ། 현관가행도 現觀加行道、

5 མངོན་པར་རྟོགས་པ་དང་མ་འདྲེས་པའི་ལམ། 현관불공도 現觀不共道、

6 མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ལམ། 현관도 現觀道、

7 ངེས་འབྱིན་གྱི་གནས་ཀྱི་ལམ། 현전처도 現前處道、

8 དབང་པོ་ཐ་དད་པའི་ལམ། 근분별도 根分別道、

9 བསླབ་གསུམ་ཡོངས་སུ་སྦྱོང་བའི་ལམ། 삼학원정도 三學圓淨道、,

10 ཡོངས་སུ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་ལམ། 원만성반도 圓滿成辦 道

11 ལམ་སྡུད་པའི་ལམ། 도총섭도 道總攝道,

འདོད་པ་བཅུ་གཅིག

11 욕계:

1 ཚ་དམྱལ། 열지옥

2 གྲང་དམྱལ། 한지옥,

3 ཀླུ། 용,

4 ལྷ་མ་ཡིན། 아수라,

5 མི། 인간

འདོད་ལྷ་རིགས་དྲུག

욕계 6 천

ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་བཅུ་གཅིག

도지 11 법 道智十一法:

1 ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཡན་ལག 도지지분 道智支分,

2 སློབ་མ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ། 제자성문도 弟子聲聞道,

3 བསེ་རུ་རང་རྒྱལ་གྱི་ལམ། 인유독각도 麟喻獨覺道,

4 ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ། 대승견도,

5 སྒོམ་ལམ་བྱེད་པ། 수도공용 修道功用

6 མོས་པ་སྒོམ་ལམ་དང་། 승해수도 勝解修道,

7 མོས་པ་སྒོམ་ལམ་གྱི་ཕན་ཡོན། 승해수도공덕,

8 བསྔོ་བ་སྒོམ་ལམ། 회향수도,

9 རྗེས་སུ་ཡི་རང་སྒོམ་ལམ། 수희수도,

10 སྒྲུབ་པ་སྒོམ་ལམ། 성취수도

11 རྣམ་དག་སྒོམ་ལམ། 청정수도

རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གཅིག
정등가행 11 법:

1 སྦྱོར་བའི་རྣམ་པ། 가행상,

2 སྦྱོར་བ། 가행,

3 སྦྱོར་བའི་ཡོན་ཏན། 가행공덕,

4 སྦྱོར་བའི་སྐྱོན། 가행과실, ,

5 སྦྱོར་བའི་མཚན་ཉིད། 가행성상

6 ཐེག་ཆེན་ཐར་པ་ཆ་མཐུན། 대승순해탈분,

7 ཐེག་ཆེན་ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན། 유학불환,

8 སློབ་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ། 생사열반

9 སྲིད་ཞི་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 평등가행,

10 ཞིང་དག་པའི་སྦྱོར་བ། 청정찰도가행

11 ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ་སྟེ་བཅུ་གཅིག 방편선교가행

རིག་བྱ་བཅུ་གཅིག
11 가지 촉觸:

1 སྲ། 딱딱함,

2 རླུ། 습함,

3 མེ། 열,

4 རླུང་། 움직임,

5 འཇམ་པ། 부드러움,

6 རྩུབ་པ།, 거침,

7 ལྕི་བ། 무거움,

8 ཡང་བ། 가벼움,

9 གྲང་བ། 차가움,

10 བཀྲེས་པ། 기갈飢渴

11 སྐོམ་པ 등의

 དབང་བཅུ་གཅིག

11 종 관정灌頂:

རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཀྱི་འཇུག་སྒོ་དབང་བཅུ་གཅིག་སྟེ།

སློབ་མའི་དབང་ལྔ་དང་སློབ་དཔོན་གྱི་དབང་དྲུག་རྣམས་སོ། 요가딴뜨라의 11 가지입문.
제자 5 관정과 아사리 6 관정

བུམ་དབང་བཅུ་གཅིག

11 병관정 十一瓶灌頂:

1 ཆུ། 감로관정,

2 ཅོད་པན། 면관정 冕觀頂,

3 རྡོ་རྗེ། 저관정 杵灌頂,

4 དྲིལ་བུ། 령관정 鈴觀頂,

5 མིང་དབང་སྟེ· 명호관정 名號觀頂 등의 5 가지제자관정과,

6 སློབ་མའི་དབང་ལྔ་དང་། 금강아사리,

7 རྡོ་རྗེ་སློབ་དཔོན་གྱི་དབང་སྔགས་ཀྱི་དབང་། 밀주 密呪,,
8 ལུང་བསྟན་དང་དབུགས་དབྱུང་གཉིས་གཅིག་ཏུ་མཛད་པའི་དབང་།
수기소식 授記蘇息
9 རྡོ་རྗེའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་དབང་། 금강금 金剛禁,
10 སྤྱོད་པའི་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱི་དབང་། 행금 行禁,
11 རྗེས་གནང་། 개허 開許

ཁྲོ་བོ་བཅུ་གཅིག
십일분노명왕:

1 གནོད་མཛེས་དང་། 묘원,
2 གཤིན་རྗེ་གཤེད། 도. 마고,
3 གཞན་གྱིས་མི་ཐུབ་པ། 무고,
4 རྟ་མགྲིན། 마두,
5 བདུད་རྩི་འཁྱིལ་བ། 감로족,
6 འདོད་རྒྱལ། 대욕,
7 དབྱུག་སྔོན་ཅན། 맹부,
8 སྟོབས་པོ་ཆེ། 대력,
9 མི་གཡོ་བ། 부운,
10 གཙུག་ཏོར་འཁོར་བསྒྱུར། 정찰달륜,
11 རྡོ་རྗེ་ས་འོག 지하금강

གཞལ་བྱེད་ཆ་བཅུ་གཅིག
11 위 도량:

1 རྟུལ་ཕྲ་རབ། 극미진,
2 རྡུལ་ཕྲ་མོ། 미진
3 སྐྲ་རྩེ། 머리칼 가루,

4 སྐྱེ་ཚེ། 겨자,.
5 ཤིག་ནས། 이,
6 보,
7 སོར་མོ་རྣམས་རིམ་བཞིན་བརྒྱད་འགྱུར།
손가락 이상 7 개는 차례로 8 을 누진하여 자리수를 올린다.
8 སོར་ཉི་ཤུ་ལ་ཁྲུ། 20 개 손가락이 한팔꿈치이고
9 ཁྲུ་བཞི་ལ་འདོམ། 네개 팔꿈치가 한 발이고
10 འདོམ་ཉིས་སྟོང་ལ་རྒྱང་གྲགས། 2 천발이 한 구루숙이고
11 འདི་བཞི་ལ་དཔག་ཚད་གཅིག 4 개 구루숙이 한유순이다.
이는《시론금강경》에서 말하는 길이 단위 이름

བཅུ་གཉིས་ཚན་ཅན།

십이합조:

སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས།

십이처[구사론] dvādaśa āyatana 十二處[俱舍論]

1 མིག་གི་དབང་པོ། 안처 cakṣurindriya 眼處
2 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이처 śrotrendriya 耳處
3 སྣའི་དབང་པོ། 비처 ghrāṇendriya 鼻處
4 ལྕེའི་དབང་པོ། 설처 jivhendriya 舌處
5 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신처 kāyendriya 身處
6 ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ། 의처 manendriya 意處
7 གཟུགས། 색처 rūpa 色處

8 སྒྲ། 성처 śabda 聲處

9 དྲི། 향처 gandha 香處

10 རོ། 미처 rasa 味處

11 རེག་བྱ། 촉처 spraṣṭavya 觸處

12 ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད། 법처 dharma āyatana 法處

རྟེན་འབྲེལ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས།
십이연기 dvādaśaṅgapratītyasamu dpāda 十二緣起

1 མ་རིག་པ། 무명 avidyā 無明

2 ལས། 행 karma 行

3 རྣམ་ཤེས། 식 vijñāna 識

4 མིང་གཟུགས། 명색 nāmarūpa 名色

5 སྐྱེ་མཆེད་དྲུག 육입 ṣaḍāyatana 六入

6 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

7 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

8 སྲེད་པ། 애 tṛṣṇā 愛

9 ལེན་པ། 취 upādāna 取

10 སྲིད་པ། 유 bhava 有

11 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

12 རྒ་ཤི། 노사 jarāmarana 老死

སྒྱུ་མའི་དཔེ་བཅུ་གཉིས།
십이유 dvādaśa upamāḥ 十二喻

1 སྒྱུ་མ། 마술[환] māyā 魔術[幻]

2 རྨི་ལམ། 꿈[몽경] svapnaḥ [夢境]

3 སྨིག་རྒྱུ། 아지랑이[양염] marīciḥ [陽燄]

4 མིག་ཡོར། 그림자[광영] darpaṇabiṃba [光影]

5 མེ་ལོང་ནང་གི་གཟུགས་བརྙན། 거울속의 pratibiṃbam 상[경상] [鏡像]

6 སྒྲ་བརྙན། 메아리[향] pratiśabdaḥ [響]

7 དྲི་ཟའི་གྲོང་འཁྱེར། 건달바성[심향성] gandharvanagaram 犍闥婆城[尋香城]

8 མིག་འཕྲུལ། 신기루[착시현상] indrajāla 蜃氣樓[錯示現像]

9 ཆུ་ཟླ། 물에 jalacandra 비친 달[수월] [水月]

10 འཇའ་ཚོན། 무지개[홍예] indraraṅga [虹霓]

11 གློག 번개[전광] vidyuta [電光]

12 ཆུ་བུར། 물거품 budbud 水泡[泡]

སྦྱངས་པའི་ཡོན་ཏན་བཅུ་གཉིས།
십이두타공덕 dvādaśa dhutaguṇāḥ 十二頭陀功德

1 ཕྱག་དར་ཁྲོད་པ། 분소의 pāṃśukūlikaḥ 糞掃衣

2 ཆོས་གོས་གསུམ་པ། 단삼의 trāicīvarikaḥ 但三衣

3 ཕྱིང་བ་པ། 단지취의 nāmtikaḥ 但持毳衣

4 བསོད་སྙོམས་པ། 상걸식 pāiṇḍapātikaḥ 常乞食

5 སྟན་གཅིག་པ། 일일재 āikāsanikaḥ 日一齋

6 ཟས་ཕྱིས་མི་ལེན་པ། 선지후식 khalu paścād bhaktikaḥ 先止後食

7 དགོན་པ་བ། 주아련야처 āraṇyakaḥ 住阿練若處

8 ཤིང་དྲུངས་པ། 수하좌 vṛkṣa-mūlikaḥ 樹下坐

9 བླ་གབ་མེད་པ། 노지주 ābhyavakāśikāḥ 露地住

10 དུར་ཁྲོད་པ། 총간주 śmāśānikaḥ 塚間住

11 ཙོག་པུ་བ། 상좌불와 nāiṣadikaḥ 常坐不卧

11 གཞི་ཇི་བཞིན་པ། 수처주 yāthā-saṃstarikaḥ 隨處住

མཛད་པ་བཅུ་གཉིས།

십이상성도[십이불업] dvādaśabuddhakārya 十二相成道[十二佛業

1 དགའ་ལྡན་ནས་འཕོ་བ། 도솔강세 tuṣiteṣu cyutiṃ tataḥ 兜率降世

2 ཡུམ་གྱི་ལྷུམས་སུ་བཞུགས་པ། 입주모 pratisaṃdhiḥ 入住母胎

3 སྐུ་བལྟམས་པ། 원만탄생 jāti 圓滿誕生

4 བཟོའི་གནས་ལ་མཁས་པར་སྟོན་པ། 수학기예 śilpasthānāni kauśalam 受學伎藝

5 བཙུན་མོའི་འཁོར་དུ་དགྱེས་པར་རོལ་པ། 수용비권 kṣemaṃkaraḥ 受用妃眷

6 རབ་ཏུ་བྱུང་བ། 종가출가 pravrajitaḥ 從家出家

7 དཀའ་བ་སྤྱད་པ། 행고난행 duṣkara-caryā 行苦難行

8 བྱང་ཆུབ་ཤིང་དྲུང་དུ་བཞུགས་པ། 추금강좌 bodhimaṇ ḍopasaṃ 趨金 剛座

9 བདུད་སྡེ་བཅོམ་པ། 조복마군 mārābhibhuḥ 調伏魔軍

10 སངས་རྒྱས་པ། 성정등각 abhisambudhyati 成正等覺

11 ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བ། 전묘법륜 dharma-cakra-pravartanam 轉妙法輪

12 སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། 입대열반 parinirvāṇam 入大涅槃

གསུང་རབ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས།

십이분교[십이부경] dvādaśaṅga dharmapravacanāni 十二分教[十二部經]

1 མདོའི་སྡེ། 계경 sūtram 契經

2 དབྱངས་ཀྱིས་བསྙད་པའི་སྡེ། 응송[기야,미음경] geyam 應頌[祇夜, 美音經]

3 ལུང་བསྟན་པའི་སྡེ། 수기[기별] vyākaraṇam 授記[記別]

4 ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་སྡེ། 풍송[게경,기구경] gāthā 諷頌[偈經, 記句經]

5 ཆེད་དུ་བརྗོད་པའི་སྡེ། 자설[법구] udānam 自說[法句]

6 གླེང་གཞིའི་སྡེ། 인연[연기,니타나] nidānam 因緣[緣起, 尼陀那]

7 རྟོགས་པར་བརྗོད་པའི་སྡེ། 비유[찬록,아파타나] avadānam 譬喻[撰錄, 阿波陀那]

8 དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་བའི་སྡེ། 본사[본기,여시어] itivṛttakam 本事[本起, 如是語]

9 སྐྱེས་པའི་རབས་ཀྱི་སྡེ། 본생[본연,생처] jātakam 本生[本緣, 生處]

10 ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་སྡེ། 방광[광경] vāipulyam 方廣[廣經]

11 རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་སྡེ། 미증유[희법] adbhūta-dharmaḥ 未曾有[希法]

12 གཏན་ལ་ཕབ་པར་བསྟན་པའི་སྡེ། 논의[대교,우파제사] upadeśaḥ 論議[大教, 優波提舍]

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་གྱི་རྟགས་སྦྱོར་བཅུ་གཉིས།

12 가지 동시에 존재하지 않고 서로 반대되는 논식

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་ལ་བརྟེན་པའི་སྣང་རུང་གི་འགལ་ཟླ་དམིགས་པའི་རྟགས་དེ་ལ་སྦྱོར་ཚུལ་གྱི་དབྱེ་བས་བཅུ་གཉིས་ཏེ། 동시에 존재하지 않고 서로 반대되는 관계로 대립되는 원인을 찾는다. 논식에 근거하여

འགལ་བའི་རང་བཞིན་དམིགས་པ་བཞི་དང་། 4 가지 반대되는 자성을 얻고,

འགལ་བའི་འབྲས་བུ་དམིགས་པ་བཞི་དང་། 4 가지 반대되는 결과를 얻고

འགལ་བའི་ཁྱབ་བྱ་དམིགས་པ་བཞི་རྣམས་སོ།

4 가지 반대되는 결과를 얻고 4 가지 반대되는 보편적인 것을 얻는 것. 모두 12 가지이다

དུས་ཚིགས་བཅུ་གཉིས།

དགུན་ར་བ། དགུན་འབྲིང་། དགུན་ཐ་ཆུང་། དཔྱིད་ར་བ།དཔྱིད་འབྲིང་། དཔྱིད་ཐ་ཆུང་། དབྱར་ར་བ། དབྱར་འབྲིང་།དབྱར་ཐ་ཆུང་། སྟོན། དཔྱིད་ཐ་ཆུང་། སྟོན་ར་བ། ར་བ། སྟོན་འབྲིང་།སྟོན་ཐ་ཆུང་རྣམས་སོ།།

12 계절:

겨울, 봄, 여름, 가을, 사계절, 매 계절마다 또 초, 중, 후 3 개 계단으로 나누며 맹, 종, 계로 이름을 단다. 모두 12 계절이라고 부른다

དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས།

ཉིན་ཞག་ཕྱུགས་གཅིག་དུས་ཚོད་བཅུ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་སྟེ་ནམ་ལངས། ཉི་ཤར།ཉི་དྲོས། ཉི་ཕྱེད། ཕྱེད་ཡོལ། ཉི་སྨུར། ཉི་ནུབ། ས་སྲོས། སྲོད་འཁོར། ནམ་ཕྱེད། ཕྱེད་ཡོལ།ཐོ་རངས་ཏེ་བཅུ་གཉིས་སོ། ཉིན་མཚན་མཉམ་པའི་སྐབས སུ་ནམ་ལངས་ཡོས། ཉི་ཤར་འབྲུག་ཅེས་སོགས་སྦྱོར། དུས་ཚོད་རེ་རེར་ཡང་ཆུ་ཚོད་ལྔ་རེ་ཡོད།

12 시지:

한 주야를 12 시지로 나눈다:

동틀 무렵, 일출, 햇빛이 따뜻할 무렵, 얼중, 태양이 제일 높을 때, 해가 점점 질 무렵, 해질 무렵, 황혼 무렵 어두울 때, 사람들이 잠들어 고요해질 무렵, 한밤중, 깊은 밤, 여명, 춘분과 추분시에는 동틀 무렵을 모시라고 하며 일출을 진시라고 하며 ~ 이렇게 차례대로 아래 것을 부른다. 만일 하루를 60 각으로 나누면 1 시진은 5 각이다. 이것은 한밤 중과 햇빛이 따뜻해질 때 사이에 새벽녘, 동틀녁, 일출, 점심 등으로 나누는 방법과 좀 다르다.

ཉ་སྐར་བཅུ་གཉིས།

སྐར་མ་མགོ་དང་།རྒྱལ།མཆུ། དབོ། ནག་པ། ས་ག སྣྲོན། ཆུ་སྟོད། གྲོ་བཞིན། ཁྲུམས་སྟོད། ཐ་སྐར། སྨིན་དྲུག་རྣམས། ཉ་སྐར་གྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པོ་གཙོ་བོར་མང་ངོ་སྤྲོད་འགྲོ་ཅན་ཡིན།

12 망숙望宿:

자觜, 귀鬼, 성星, 익翼, 각角, 저氐, 심心, 기箕, 우牛, 실室, 누婁, 묘昴 등.

보름달이 위치하는 숙宿으로 명명한 12 개월

ཚིགས་ཆེན་བཅུ་གཉིས།

མཁྲིག་ཚིགས་གཉིས། གྲུ་ཚིགས་གཉིས། ཐག་ཚིགས་གཉིས་བཅས་ལག་པ་ལ་དྲུག ལོང་ཚིགས་གཉིས། པུས་ཚིགས་གཉིས། དཔྱི་ཚིགས་གཉིས་བཅས་རྐང་པ་ལ་དྲུག་སྟེ་བཅུ་གཉིས་སོ།

12 大關節대관절:

인체 목관절 2 개, 팔꿈치관절 2 개, 어깨관절 2 개, 손부위 6 대 관절;
발가락 관절 2 개, 무릎관절 2 개, 엉덩이 관절 2 개, 발 6 대 관절. 모두 12 개.

བཅུ་གསུམ་ཚན་ཅན།

십일합조:

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་བཅུ་གསུམ།

1 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

2 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상등지 asaṃjñisamāpatti 無想等至

3 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진등지 nirodhasamāpatti 滅盡等至

4 འདུ་ཤེས་མེད་པ་པ། 무상소유 āsaṃjñika 無想所有

5 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

6 རིགས་འཐུན་པ། 중동분 nikāyasabhāgata 眾同分

7 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

8 རྒ་བ། 노 jarā 老

9 གནས་པ། 주 sthiti 住

10 མི་རྟག་པ་ཉིད། 무상 anityatā 無常

11 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

12 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

13 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

མུ་སྟེགས་ཅན་གྱི་བདག་གི་རྣམ་གྲངས་བཅུ་གསུམ།

십삼종외도아 trayodaśa tīrthakātma-paryāyāḥ 十三種外道我

1 བདག 아 ātmā 我

2 སེམས་ཅན། 유정 sattvaḥ 有情

3 སྲོག 명자 jīvaḥ 命者

4 སྐྱེ་བ་པོ། 생자 jantuḥ 生者

5 གསོ་བ། 양자 poṣaḥ 養者

6 སྐྱེས་བུ། 사부 puruṣaḥ 士夫

7 གང་ཟག 보특가라 pudgalaḥ 補特伽羅

8 ཤེད་ལས་སྐྱེས་པ། 의생 manujaḥ 意生

9 ཤེད་བུ། 유동 mānavaḥ 儒童

10 བྱེད་པ་པོ། 작자 kārakaḥ 作者

11 ཚོར་བ་པོ། 수자 vedakaḥ 受者

12 ཤེས་པ་པོ། 지자 jānakaḥ 知者

13 མཐོང་བ་པོ། 견자 paśyakaḥ 見者

དགེ་འདུན་ལྷག་མ་བཅུ་གསུམ། 십삼승잔 十三僧殘:

དགེ་སློང་གི་སྤང་བྱ་ལྷག་མའི་སྡེའི་ནང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ་སྟེ། 비구가 응당 버려야할 승잔의 예들은

སེམས་ཅན་ལ་ཆགས་པའི་ལྷག་མ་ལྔ་དང་། 유정에 대한 탐착 다섯가지,

ཡོ་བྱད་ལ་ཆགས་པའི་ལྷག་མ་གཉིས། 재물을 탐착하는 세가지,

གནོད་པའི་ལྷག་མ་གཉིས། 해침이 남아있는 두가지,

བསྒོ་གླུར་གྱི་ལྷག་མ་བཞི་

위간과 관련된 네가지

མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གསུམ།

13 법 anupūrvaprayoga 究竟加行:

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ་དྲུག

6 가지는 저 언덕에 가서 차례로 가행하는법,

རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ་དྲུག

6 가지는 염원에 따라 차례로 가행하는 법,

དངོས་མེད་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ཤེས་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ།

1 무실성지 차례 가행법,

བཅུ་བཞི་ཚན་ཅན།

십사합조:

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་བཅུ་བཞི།

십사심불상응행법[구사론] caturdaśa cittaviprayuktasaṃskāra

十四心不相應行法 [俱舍論]

1 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

2 མ་འཐོབ་པ། 비득 aprāpti 非得

3 རིགས་འཐུན་པ། 동분 nikāyasabhāgata 同分

4 འདུ་ཤེས་མེད་པ་བ། 무상이숙 āsaṃjñika 無想異熟

5 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 asaṃjñisamāpatti 無想定

6 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

7 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

8 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

9 རྒ་བ། 노 jarā 老

10 གནས་པ། 주 sthiti 住

11 མི་རྟག་པ། 무상 anityatā 無常

12 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

13 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

14 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

ལུང་དུ་མ་བསྟན་པའི་ཆོས་བཅུ་བཞི།
십사무기근 caturdaśāvyākṛta 十四無記根

1 འཇིག་རྟེན་རྟག་པ། 세상 śāśvato 世常

2 འཇིག་རྟེན་མི་རྟག 세무상 aśāśvato 世無常

3 འཇིག་རྟེན་རྟག་ཀྱང་རྟག་ལ་མི་རྟག་ཀྱང་མི་རྟག་པ། 세역상역무상 śāśvataścāśvataśca 世亦常亦無常

4 རྟག་པ་ཡང་མ་ཡིན་མི་ཏག་པ་ཡང་མ་ཡིན། 세비상비무상 nāiva śāśvato nāśāśvataśca 世非常非無常

5 འཇིག་རྟེན་མཐའ་ཡོད་པ། 세유변 antavān lokaḥ 世有邊

6 འཇིག་རྟེན་མཐའ་ཡོད་པ་མ་ཡིན། 세무변 anantavān lokaḥ 世無邊

7 མཐའ་ཡོད་ཀྱང་ཡོད་ལ་མཐའ་མེད་ཀྱང་མེད། 세역유변역무변 antavāṃścānantavāṃśca 世亦有邊亦無邊

8 མཐའ་ཡོད་པ་ཡང་མ་ཡིན། 세비유변비무변 nāivāntavān nānantavān 世非有邊非無邊

9 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཤི་ནས་ཡོད། 여래사후위유 bhavati tathāgataḥ paraṃ maranāt 如來死後為有

10 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཤི་ནས་མེད། 여래사후비유 na bhavati tathāgataḥ paraṃ maraṇāt 如來死後非有

11 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཤི་ནས་ཡོད་ཀྱང་ཡོད་ལ་མེད་ཀྱང་མེད། 여래사후역유역비유 bhavati ca na

bhavati ca tathāgataḥ paraṃ maraṇāt 如來死後亦有亦非有

12 དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཤི་ནས་ཡོད་པ་ཡང་མ་ཡིན་མེད་པ་ཡང་མ་ཡིན། 여래사후비유비비유 nāiva

bhavati na na bhavati tathāgataḥ paraṃ maraṇāt 如來死後非有非非有

13 སྲོག་དེ་ལུས་ཡིན། 명자즉신 sajīvas tac charīram 命者即身

14 སྲོག་ཀྱང་གཞན་ལ་ལུས་ཀྱང་གཞན། 명자이신 anyo jīvo anyac charīram 命者異身

སྤྱོད་རྒྱུད་ཀྱི་དམ་ཚིག་བཅུ་བཞི།

행부 14 가지 맹세:

མི་དགེ་བ་བཅུ་སྤོང་བ། 10 가지 선량하지 않는 것을 끊다,

དེའི་ཐོག་དམ་པའི་ཆོས་མི་གཏོང་བ། 버리지 않는 정법을 들여오며

བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་མི་གཏོང་བ། 보리심을 버리지 않고

སེར་སྣས་ནོར་མི་སྦྱིན་པ། 인색으로재물을 베풀지 않은 것은 아니며

སེམས་ཅན་ལ་གནོད་མི་བྱེད་པ། 우정을 해치지 않는 모든 14 가지이다.

གཞན་རིགས་འཛིན་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཅུ་བཞི།

14 가지 타류응성을 이끄는 것:

རྒྱུ་མ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། 이는원인이 없는 것으로 응성을 얻을 수 있고

འབྲས་བུ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། 결과가 있어 응성을 얻을 수 있고 병존하지 않고

ལྷན་ཅིག་མི་གནས་འགལ་གྱི་ཐལ་འགྱུར་དགུ། 서로 반대되는 것은 응성,

ཕན་ཚུན་སྤངས་འགལ་གྱི་ཐལ་འགྱུར། 대립상위응성,

ཁྱབ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། 무능하면 응성을 얻을수 있는 것

རང་བཞིན་དམིགས་པའི་ཐལ་འགྱུར། 자아희생하면 응성을 얻을 수 있는 등 14 가지이다

རྩ་ལྟུང་བཅུ་བཞི།

14 근본 타죄:

1 རྡོ་རྗེ་སློབ་དཔོན་ལ་བརྙས་པ་། 금강아사리를 속이는 것

2 བདེ་གཤེགས་བཀའ་ལས་འདས་པ།, 선서교언을 위반하다,

3 རྡོ་རྗེའི་སྤུན་ལ་འཁྲུ་བ།, 금강 형제를 증오하다,

4 བྱམས་པ་འདོར་བ། 자비심을버리다,

5 བྱང་སེམས་འདོར་བ། 보리를 버리다,

6 ཆོས་ལ་སྨོད་པ།, 불법을 비방하다.

7 གསང་བ་སྒྲོག་པ།, 비밀을 유출하다

8 ཕུང་པོ་ལ་བརྙས་པ། 육체를 손상하다

9 རང་བཞིན་དག་པའི་ཆོས་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ།, 자성청정 정법을 의심하다

10 མདོན་སྤྱོད་བྱ་བར་འོས་པའི་ཡུལ་ལ་བྱམས་པ།, 여러 멸법의 행위에 대해 인자함을 갖다

11 མིང་དང་བྲལ་བའི་ཆོས་ལ་རྟོག་གེས་ཞློས་འཛལ་བ།, 분별심으로 명언 묘법을 멀리하다

12 དད་ལྡན་སེམས་སུན་འབྱིན་པ།, 믿은 군중의 신심을 파멸하다„

13 དམ་རྫས་ཇི་བཞིན་མི་བསྟེན་པ། 묘약을 복용하고

14 ཤེས་རབ་མར་སྨོད་པ། 지혜 여성을 욕하는 것

རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་ཀྱི་དམ་ཚིག་བཅུ་བཞི།

མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་བརྟེན་པ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་གསུམ། རྡོ་རྗེ་དང་། དྲིལ་བུའི་ཕྱག་རྒྱ་དང་། སློབ་དཔོན་བཟུང་བ་སྟེ་རྡོ་རྗེའི་རིགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་གསུམ། ཆོས་དང་། ཟང་ཟིང་དང་། མི་འཇིགས་པ་དང་། བྱམས་པའི་སྦྱིན་པ་སྟེ་རིན་ཆེན་རིགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་བཞི། ཕྱི་བྱ་སྤྱོད་དང་། ནང་རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་དང་། ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ཆོས་འཛིན་པ་སྟེ་པད་མའི་ པདྨའི་རིགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་གསུམ། མཆོད་པའི་ལས་ལ་བརྩོན་པ་ལས་ཀྱི་རིགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་གཅིག་སྟེ་སྤྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་དམ་ཚིག་བཅུ་བཞིའོ། །

유가부 14 가지 서언 yoga tantra 瑜伽續 :

귀의삼보는 여래부의 3 서언; 저인, 날인,과사리는 금강부 3 서언; 법사, 재사, 무위사와 자사는 대보부 4 서언; 외지사행이부, 내지 유가부, 병지 3 승법은 연화부 3 서인; 근수공양은 갈마부 서언이다.

합쳐서 수품 14 가지 서언이다.

བྱ་རྒྱུད་སྡོམ་པའི་དམ་ཚིག་བཅུ་བཞི།
དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་དད་པ། སྔགས་ལ་དད་པ། ཐེག་ཆེན་ལ་མོས་ཤིང་བླ་མ་དང་མཆེད་གྲོགས་ལ་གུས་པ། འདས་མ་འདས་ཀྱི་ལྷ་གཞན་ལ་མི་སྡང་བ། ཉ་སྟོང་དུས་བཞིའི་མཆོད་པ་མི་གཙོག་པ། ཀླ་ཀློ་དང་མུ་སྟེགས་པའི་གཞུང་གཞན་ལ་མི་མཆོད་པ། གློ་བུར་ལྷགས་པའི་མགྲོན་ལ་ཟས་སྐོམ་སོགས་མཆོད་པ། སེམས་ཅན་ལ་བྱམས་པ་མི་གཏོང་བ། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་གོང་དུ་སྤེལ་བ། བཟླས་བརྗོད་ལ་བརྩོན་པ། དམ་ཚིག་གཞན་རྣམས་ཀུང་བསྲུང་བ་སྟེ་བཅུ་བཞིའོ།

사부事部 14 종 서원:

삼보를 믿고, 진언을믿고, 대승에 헌신하고, 스승과 도반을공경하고,

세간과 출세간의 다른 천신을 혐오하지 않으며,

보름과 그믐의 4 번의 공양을 어기지 않으며,

이방인과외도의 경전을 신봉하지 않으며 ,

갑자기 찾아온 손님에게 음식을 공양하며,

중생에 대한 자애심을 버리지 않고, 복덕자량을 배양하며,

부지런히 염송하고, 기타 서언을 지키는 등의 14 가지.

བཅུ་ལྔ་ཚན་ཅན།

십오합조:

གཟུགས་བཅོ་ལྔ།

십오색법[집론] pañcadaśa rūpa 十五色法[集論]

1 སའི་ཁམས། 지계 pṛthivī-dhātu 地界

2 ཆུའི་ཁམས། 수계 ap-dhātu 水界

3 མེའི་ཁམས། 화계 tejas-dhātu 火界

4 རླུང་གི་ཁམས། 풍계 vāyu-dhātu 風界

5 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriya 眼根

6 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriya 耳根

7 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriya 鼻根

8 ལྕེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriya 舌根

9 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriya 身根

10 གཟུགས། 색 rūpa 色

11 སྒྲ། 성 śabda 聲

12 དྲི། 향 gandha 香

13 རོ། 미[육미] rasa 味[六味]

14 རེག་བྱའི་ཕྱོགས་གཅིག 소촉일분 spraṣṭavyaika deśa 所觸一分

15 ཆོས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་པའི་གཟུགས། 법처소섭색[무표색] dharmāyatanarūpa 法處所攝色[無表色]

ལམ་བཅོ་ལྔ།

15 도道:

ཉན་ཐོས་དང་། རང་སངས་རྒྱས། ཐེག་ཆེན་བཅས་ལམ་ལྔ་སོ་སོར་དབྱེ་བས་བཅོ་ལྔ།
성문, 독각, 대승 등의 3 승에 각각 5 도가 있어서 모두 15 도.

རྒྱུ་ལམ་བཅོ་ལྔ།

십오도:

ལུས་ཀྱི་གནས་ཕྱི་ནང་དུ་རླུང་མཁྲིས་བད་ཀན་རྒྱུ་བར་བྱེད་པའི་ལམ་བཅོ་ལྔ་སྟེ།

풍담현이 인체의 표면과 안을 유동하는 15 가지 길;

རུས་པ་དང་། རྣ་བ། རེག་བྱའི་སྒོ་བ་སྤུ། སྙིང་དང་ཞར་བྱུང་སྲོག་རྩ་ལོང་ག་བཅས་རླུང་གི་རྒྱུ་ལམ་ལྔ། ཁྲག་དང་། རྡུལ། མིག་མཆིན་པ། སྣོད་མཁྲིས་རྒྱུ་མ་བཅས་མཁྲིས་པའི་རྒྱུ་ལམ་ལྔ། དྭངས་མ་ཤ་ཚིལ་རྐང་ཁུ་བ་དང་། གཤང་གཅི། སྣ་ལྕེ། གློ་བ་མཆེར་པ་མཁལ་མ། ཕོ་བ་ལྷང་པ་བད་ཀན་གྱི་རྒྱུ་ལམ་ལྔ་བཅས་བཅོ་ལྔའོ།

골격, 귀, 촉각의 문신인 땀구멍, 마음과 목숨의 뿌리인 대장은 풍의 5 가지 길이고; 피, 땀, 눈, 간장, 담과 소장은 담의 5 가지 길; 고지지방과 골수, 대소변, 코혀, 폐, 비장, 신장, 위방광은 현의 5 가지 길

བཅུ་དྲུག་ཚན་ཅན།
십육힙조:

སྟོང་ཉིད་བཅུ་དྲུག
십륙공 ṣoḍaśaśūnyatā 十六空

1 ནང་སྟོང་པ་ཉིད། 내공 adhyātmaśūnyatā 內空
2 ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད། 외공 bahirdhāśūnyatā 外空
3 ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀ་སྟོང་པ་ཉིད། 내외공 adhyātmabahirdhāśūnytā 內外空
4 སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 공공 śūnyatāśūnyatā 空空
5 ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད། 대공 mahāśūnyatā 大空
6 དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 승의공 paramārthaśūnyatā 勝義空
7 འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། 유위공 saṃskṛtaśūnyatā 有為空
8 འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། 무위공 asaṃskṛtaśūnyatā 無為空
9 མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 필경공 atyantaśūnyatā 畢竟空
10 ཐོག་མ་དང་ཐ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 무제공 anavarāgraśūnyatā 無際空
11 དོར་བ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 무산공 anavakāraśūnyatā 無散空
12 རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད། 본성공 prakṛtiśūnyatā 本性空
13 ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད། 일체법공 sarvadharmaśūnyatā 一切法空

14 རང་གི་མཚན་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 자상공 svalakṣaṇaśūnyatā 自相空

15 མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 불가득공 anupalambhaśūnyatā 不可得空

16 དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 무성자성공 abhāvasvabhāvaśūnyatā 無性自性空

སྐད་ཅིག་མ་བཅུ་དྲུག [མཐོང་ལམ་ ཤེས་བཟོད]
십륙심찰나 ṣoḍaśadarśanamārgakṣaṇa 十六心剎那

1 སྡུག་བསྔལ་ཆོས་བཟོད། 고법인 duhkha dharmajñānakṣāntiḥ 苦法忍

2 སྡུག་བསྔལ་ཆོས་ཤེས། 고법지 duhkha dharmajñānam 苦法智

3 སྡུག་བསྔལ་རྗེས་བཟོད། 고류인 duhkha anvayajñānakṣāntiḥ 苦類忍

4 སྡུག་བསྔལ་རྗེས་ཤེས། 고류지 duhkha anvayajñānam 苦類智

5 ཀུན་འབྱུང་ཆོས་བཟོད། 집법인 samudaya dharmajñānamkṣāntiḥ 集法忍

6 ཀུན་འབྱུང་ཆོས་ཤེས། 집법지 samudaya dharmajñānam 集法智

7 ཀུན་འབྱུང་རྗེས་བཟོད། 집류인 samudaya anvayajñānakṣāntiḥ 集類忍

8 ཀུན་འབྱུང་རྗེས་ཤེས། 집류지 samudaya anvayajñānam 集類智

9 འགོག་པ་ཆོས་བཟོད། 멸법인 nirodha dharmajñānakṣāntiḥ 滅法忍

10 འགོག་པ་ཆོས་ཤེས། 멸법지 nirodha dharmajñānam 滅法智

11 འགོག་པ་རྗེས་བཟོད། 멸류인 nirodha dharmajñānakṣāntiḥ 滅類忍

12 འགོག་པ་རྗེས་ཤེས། 멸류지 nirodha dharmajñānam 滅類智

13 ལམ་ཆོས་བཟོད། 도법인 mārga dharmajñānakṣāntiḥ 道法忍

14 ལམ་ཆོས་ཤེས། 도법지 mārga dharmajñānam 道法智

15 ལམ་རྗེས་བཟོད། 도류인 mārga dharmajñānakṣāntiḥ 道類忍

16 ལམ་རྗེས་ཤེས། 도류지 mārga dharmajñānam 道類智

.

གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག
십륙나한 ṣoḍaśa arhantaḥ 十六羅漢

1 བྷཱ་ར་དྭཱ་ཛ་བསོད་སྙོམས་ལེན། 빈도라발라타도 piṇḍolabhāradvājaḥ 賓度羅跋囉惰闍

2 གསེར་གྱི་བེའུ། 가낙가벌차 kanakavatsaḥ 迦諾迦伐蹉

3 བྷཱ་ར་དྭཱ་ཛ་གསེར་ཅན། 가낙가발리타도 kanakabhāradvājaḥ 迦諾迦跋釐惰闍

4 སྦེད་བྱེད། 소빈타 supiṇḍaḥ 蘇頻陀

5 ན་ཀུ་ལ། 낙거라 nakulaḥ 諾距羅

6 བཟང་པོ། 발타라 bhadraḥ 跋陀羅

7 དུས་ལྡན། 가리가 kārikaḥ 迦理迦

8 རྡོ་རྗེ་མོའི་བུ། 바즈라부드라 vajraputraḥ 伐闍羅弗多羅

9 མི་ཕྱེད་པ། 술박가 supākaḥ 戍博迦

10 ལམ་ཆེན་བསྟན། 반탁가 panthakaḥ 半託迦

11 སྒྲ་གཅན་འཛིན། 라호라 rāhulaḥ 羅怙羅

12 ཀླུའི་སྡེ། 나가서나 nāgasenaḥ 那伽犀那

13 ཡན་ལག་འབྱུང་། 인게타 ingataḥ 因揭陀

14 ནགས་ན་གནས། 벌나바사 vanavāsī 伐那婆斯

15 མ་ཕམ་པ། 아씨다 ajitaḥ 阿氏多

16 ལམ་ཕྲན་བསྟན། 주도반탁가 cūḍapanthakaḥ 注荼半託迦

གཟུགས་ཁམས་བཅུ་དྲུག

འོག་མིན། ཤིན་ཏུ་མཐོང་། མི་གདུང་བ། མི་ཆེ་བ་བཅས་བཞི་གནས། སྣ་ཡི་ཆ་བཞིར། འབྲས་བུ་ཆེ། བསོད་ནམས་སྐྱེས། སྤྲིན་མེད། དགེ་རྒྱས་བཅས་བཞི་གནས། ཀོས་ཀོའི་ཆ་བཞི་ལ། ཚད་མེད་དགེ། དགེ་ཆུང་། འོད་གསལ།ཚད་མེད་འོད་བཅས་བཞི་གནས། མགྲིན་པའི་སུམ་ཆ་ཡན་ལ། འོད་ཆུང་། ཚངས་ཆེན། མདུན་ན་འདོན། ཚངས་རིས་བཅས་བཞི་གནས།

16 색계 rῡpadhātu 色界 :

색구경천, 선견천, 무번천과 무열천; 코 부분의 네곳에해당하다: 광과천, 복생천, 무운천과 광선천; 아래턱의 네곳에 해당하다: 무량정천, 소정천, 보정천과 무량광천; 목부분의 2/3 에 해당하다:"소광천, 대범천, 범보천과 범중천

སྒོམ་སྤང་བཅུ་དྲུག
16 가지 수행이 끊다:

འདོད་ཁམས་ཀྱི་སྒོམ་སྤང་དྲུག
욕계 수행의 끊음에는 6 가지,

གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་སྒོམ་སྤང་ལྔ།
색계 수행 끊음에는 5 가지,

གཟུགས་མེད་ཁམས་ཀྱི་སྒོམ་སྤང་ལྔ།
무색계 수행 끊음에는 5 가지

གཞལ་བྱེད་བཅུ་དྲུག
རྡུལ་ཕྲ་རབ། རྡུལ་ཕྲན། ལྕགས་རྡུལ། ཆུ་རྡུལ། རི་བོང་གི་རྡུལ། ལུག་རྡུལ། གླང་གི་རྡུལ། ཉི་ཟེར་གྱི་རྡུལ། སྲོ་མ། ཤིག ནས། སོར་མོ། ཞེང་བཅས་རིམ་བཞིན་བདུན་འགྱུར་དང་། སོར་ཚིགས་ཉེར་བཞིར་ཁྲུ་གང་། ཁྲུ་བཞི་ལ་འདོམ་གང་། འདོམ་ལྔ་བརྒྱ་ལ་རྒྱང་གྲགས། དེ་བརྒྱད་ལ་དཔག་ཚད་གཅིག་བཅས་སོ།
16 위 도량 所量:

미진, 금진, 수진, 토끼털 먼지, 양털먼지, 소털먼지, 해 빛 먼지,서캐,이,보리,손가락너비 이상 12 개는 모두 7 배로 자리수를 올린다.24 개 손가락 너비가 한 팔꿈치이고 네개 팔꿈치가 한발 혹은 한궁이고 5 백궁이 한 유순이고 8 유순이한 요선나이고 약 13 송리이다.이는《아비달마구사론》에서 말하는 길이 단위 이름

རྩ་ནད་བཅུ་དྲུག
གློ་བ། སྙིང་། མཆིན་པ།མཚེར་པ། མཁལ་མ། མཁྲིས་པ། རྒྱུ་མ། ཪོ་ཚབས། ནུ་ཚབས། ཁྲག་ཚབས་གོང་པ་བཅས་ཁྲག་ཚབས་བཅུ་དང་།མགོ་དང་། དྲུས་པ། སྙིང་། མཁལ་མ། ཕོ་བ། རྒྱུ་མ་བཅས་ཀྱི་རླུང་ཚབས་དྲུག་བཅས་བསྡོམས་པས་བཅུ་དྲུག་གོ།

16 가지 맥병 病, 疹疾:
월경이 제때에 오지 않고 풍및 황수와 섞여서 체내 맥락으로 퍼지는 병.
그 중에 혈분자에 속하는 것은폐, 심장, 신장, 위, 소장 등 6 가지가 있다.
모두 16 가지 악성맥병이다.

བདེན་བཞི་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག
사제 16 행상 16 諦:
སྡུག་བསྔལ་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི། 고제사행상,
ཀུན་འབྱུང་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི། 집제 사행상
འགོག་པའི་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི། 멸제사행상,
ལམ་གྱི་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཞི། 도제사행상; 모두 16 개이다.

བཅུ་བདུན་ཚན་ཅན།
십칠힙조:

གཟུགས་ཁམས་གནས་རིས་བཅུ་བདུན།
색계[rūpadhātu 色界] 17 천:
བསམ་གཏན་དང་པོའི་གནས་རིས་གསུམ། 초선분 3 일,
བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་གནས་རིས་གསུམ། 이선분 3 일,

བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་གནས་རིས་གསུམ། 3 선분 3 일
བསམ་གཏན་བཞི་པའི་གནས་རིས་བརྒྱད། 4 선분 8 일

སྨན་གྱི་ཡོན་ཏན་བཅུ་བདུན།

འཇམ་པ། ཕྱི་བ། དྲོ་བ། སྣུམ་པ། བརྟན་པ་བཅས་རླུང་སེལ་བའི་ཡོན་ཏན་ལྔ། གྲང་བ་དང་། རྟུལ་བ། བསིལ་བ། མཉེན་པ། སླ་བ། སྐམ་པ་བཅས་མཁྲིས་པ་སེལ་བའི་ཡོན་ཏན་དྲུག་སྐྱ་བ་དང་། ཚ་བ། ཡང་བ། རྣོ་བ། རྩུབ་པ། གཡོ་བ་བཅས་བད་ཀན་སེལ་བའི་ཡོན་ཏན་དྲུག་བཅས་བསྡོམས་པས་བཅུ་བདུན་ནོ།

약물 [藥草] 17 효능 [有德]

화, 진, 온, 윤, 고는 풍을 치료하는 5 가지 효능이고; 한, 지, 량, 연, 담, 조를 치담의 6 가지 효능이고; 석, 열, 수, 리, 혈, 동은 치담의 6 가지 효능이다.

བཅོ་བརྒྱད་ཚན་ཅན།

십팔합조:

ཉན་ཐོས་ཀྱི་དགེ་འདུན་བཅོ་བརྒྱད།

십팔유학 十八有學

1 དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། 수신행 śradhhānusārī 隨信行
2 ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། 수법행 dharmanusārī 隨法行
3 དད་པས་མོས་པ། 신해 śraddhādhimuktaḥ 信解
4 མཐོང་བས་ཐོབ་པ། 견지 dṛṣṭi-prāptaḥ 見至
5 ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་པ། 신증 kāya-sākṣī 身證

6 རིགས་ནས་རིགས་སུ་སྐྱེ་བ། 가가 kulaṃkulaḥ 家家

7 བར་ཆད་གཅིག་པ། 일간 eka-vīcikaḥ 一間

8 རྒྱུན་ཞུགས་ཞུགས་པ། 예류향[수다원향] śrotāpannapratipannaka 預流向[須陀洹向]

9 རྒྱུན་ཞུགས་འབྲས་གནས། 예류과[수다원과] śrotāpannaphalaniṣraya 預流果

10 ཕྱིར་འོང་ཞུགས་པ། 일래향[사다함향] āgāmin 一來向[斯陀含向]

11 ཕྱིར་འོང་འབྲས་གནས། 일래과[사다함과] āgāmināpanna 一來果[斯陀含果]

12 ཕྱིར་མི་འོང་ཞུགས་པ། 불환향[아나함향] an-āgāmināpanna 不還向[阿那含向]

13 ཕྱིར་མི་འོང་འབྲས་གནས། 불환과 anāgāminphalaniṣraya 不還果[阿那含果]

14 བར་མ་དོར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། 중반열반 anantarā-parinirvāyī 中般涅槃

15 སྐྱེས་ནས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 생반열반 upapadya parinirvāyī 生般涅槃

16 མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 유행반열반 sābhisaṃskāra-parinirvāyī 有行般涅槃

17 མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 무행반열반 an-abhisaṃskāra-parinirvāyī 無行般涅槃

18 གོང་དུ་འཕོ་བ། 상류 ūrdhva-śrotāḥ
上流

སྟོང་ཉིད་བཅོ་བརྒྱད།
십팔공 aṣṭādaśaśūnyatā 十八空

1 ནང་སྟོང་པ་ཉིད། 내공 adhyātmaśūnyatā 內空

2 ཕྱི་སྟོང་པ་ཉིད། 외공 bahirdhāśūnyatā 外空

3 ཕྱི་ནང་གཉིས་ཀ་སྟོང་པ་ཉིད། 내외공 adhyātmabahirdhāśūnytā 內外空

4 སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 공공 śūnyatāśūnyatā 空空

5 ཆེན་པོ་སྟོང་པ་ཉིད། 대공 mahāśūnyatā 大空

6 དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 승의공 paramārthaśūnyatā 勝義空

7 འདུས་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། 유위공 saṃskṛtaśūnyatā 有為空

8 འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད། 무위공 asaṃskṛtaśūnyatā 無為空

9 མཐའ་ལས་འདས་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 필경공 atyantaśūnyatā 畢竟空

10 ཐོག་མ་དང་ཐ་མ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 무제공 anavarāgraśūnyatā 無際空

11 དོར་བ་མེད་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 무산공 anavakāraśūnyatā 無散空

12 རང་བཞིན་སྟོང་པ་ཉིད། 본성공 prakṛtiśūnyatā 本性空

13 ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པ་ཉིད། 일체법공 sarvadharmaśūnyatā 一切法空

14 རང་གི་མཚན་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 자상공 svalakṣaṇaśūnyatā 自相空

15 མི་དམིགས་པ་སྟོང་པ་ཉིད། 불가득공 anupalambhaśūnyatā 不可得空

16 དངོས་པོ་མེད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད། 무성공 abhāvaśūnyatā 無性空

17 རང་གི་ངོ་བོ་སྟོང་པ་ཉིད། 자성공 svabhāvaśūnyatā 自性空

18 དངོས་པོ་མེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད། 무성자성공 abhāvasvabhāvaśūnyatā 無性自性空

ཁམས་བཅོ་བརྒྱད།

십팔계 aṣṭādaśa dhātu 十八界

1 མིག་གི་དབང་པོ། 안계 cakṣurindriya 眼界

2 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이계 śrotrendriya 耳界

3 སྣའི་དབང་པོ། 비계 ghrāṇendriya 鼻界

4 ལྕེའི་དབང་པོ། 설계 jihvendriya 舌界

5 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신계 kāyendriya 身界

6 ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ། 의계 manendriya 意界

7 གཟུགས། 색계 rūpa 色界

8 སྒྲ། 성계 śabda 聲界

9 དྲི། 향계 gandha 香界

10 རོ། 미계 rasa 味界

11 རེག་བྱ། 촉계 spraṣṭavya 觸界

12 ཆོས་ཀྱི་ཁམས། 법계 dharma āyatana 法界

13 མིག་གི་རྣམ་ཤེས། 안식계 cakṣurvijñānadhatu 眼識界

14 རྣ་བའི་རྣམ་ཤེས། 이식계 śrotravijñānadhātu 耳識界

15 སྣའི་རྣམ་ཤེས། 비식계 ghraṇavijñānadhātu 鼻識界

16 ལྕེའི་རྣམ་ཤེས། 설식계 jīhvavijñānadhātu 舌識界

17 ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 신식계 kāyavijñānadhātu 身識界

18 ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས། 의식계 manovijñānadhātu 意識界

དམྱལ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད།

ཚ་དམྱལ་བརྒྱད་དང་། གྲང་དམྱལ་བརྒྱད། ཉི་ཚེ་བ། ཉེ་འཁོར་བ་བཅས་དམྱལ་བའི་གནས་བཅོ་བརྒྱད།

18 가지지옥 18 地獄]:

팔열지옥 八熱地獄, 팔한지옥 八寒地獄, 독일지옥[地獄]과근변지옥 近邊地獄

དམྱལ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད།

18 가지지옥 18 地獄]:

1 ཡང་གསོས། 등활지옥 saṃjīva 等活地獄

2 ཐིག་ནག 흑승지옥 kālasūtra 黑繩地獄

3 བསྡུས་འཇོམས། 중합지옥 saṃghāta 眾合地獄

4 ངུ་འབོད། 호규지옥 raurava 號叫地獄

5 ངུ་འབོད་ཆེན་པོ། 대규지옥 mahāraurava 大叫地獄

6 ཚ་བ། 염열지옥 tāpana 炎熱地獄

7 རབ་ཏུ་ཚ་བ། 극열지옥 pratāpana 極熱地獄

8 མནར་མེད། 무간지옥 avīci 無間地獄

9 ཆུ་བུར་ཅན། 포[알부타] arbuda 皰[頞部陀]

10 ཆུ་བུར་རྡོལ་བ་ཅན། 포열[니랄부타] nirarbuda 皰裂[尼剌部陀]

11 སོ་ཐམ་ཐམ་པ། 알찰타[아타타] aṭaṭa 頞哳吒[阿吒吒]

12 ཨ་ཆུ་ཟེར་བ། 확확파 hahava 臛臛婆

13 ཀྱི་ཧུད་ཟེར་བ། 호호파 huhuva 虎虎婆

14 ཨུད་པལ་ལྟར་གས་པ། 청련화[올발라] utpala 青蓮華[嗢鉢羅]

15 པད་མ་ལྟར་གས་པ། 홍련화[발특마] padma 紅蓮華[鉢特摩]

16 པད་མ་ལྟར་ཆེན་པོ་གས་པ། 대홍련화[마하발특마] mahāpadma
大紅蓮華[摩訶鉢特摩]

17 ཉི་ཚེ་བའི་དམྱལ་བ། 고독지옥 地獄

18 ཉེ་འཁོར་བའི་དམྱལ་གནས། 근변지옥近邊地獄:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད།

십팔불공불법 aṣṭādaśāveṇika buddhadharmaḥ 十八不共佛法

1 སྐུའི་སྤྱོད་པ་འཁྲུལ་བ་མི་མངའ་བ། 신무오실 nāsti tathāgatasya skhalitaṃ 身無誤失

2 གསུང་ཅ་ཅོ་མི་མངའ་བ། 무졸폭음 nāsti ravitaṃ 無卒暴音

3 དྲན་པ་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 무망실념 nāsti muṣitasmṛtitā 無忘失念

4 ཐུགས་མཉམ་པར་མ་གཞག་པ་མི་མངའ་བ། 무부정심 nāsty asamāhitacittaṃ 無不定心

5 སྣང་དོར་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་གྲུབ་བའི་ཐ་དད་པ་ཉིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་མི་མངའ་བ། 무종종상 nāsti nānātvasaṃjñā 無種種想

6 སོ་སོར་བ་བརྟག་པའི་བཏང་སྙོམས་མི་མངའ་བ། 무불택사 nāstyapratisaṃkhyāyopekṣā 無不擇捨

7 འདུན་པ་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 지욕무퇴 nāsti chandasya hāniḥ 志欲無退

8 བརྩོན་འགྲུས་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 정진무퇴 nāsti vīryasya hāniḥ 精進無退

9 སེམས་ཅན་འདུལ་བའི་ཐབས་དྲན་པ་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 억념무퇴 nāsti smṛter hāniḥ 憶念無退

10 ཏིང་ངེ་འཛིན་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 정무퇴 nāsti samādher hāniḥ 定無退

11 ཤེས་རབ་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 반야무퇴 nāsti prajñāyā hāniḥ 般若無退

12 རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། 해탈무퇴 nāsti vimukter hāniḥ 解脫無退

13

14

15

16

17

18

ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་བཅོ་བརྒྱད།

ཉན་ཐོས་ཀྱི་རྩ་བའི་སྡེ་པ་བཞི་ལས་ཕྱེས་པ་ཡན་ལག་བཅོ་བརྒྱད་དེ། ཡོད་སྨྲ་སྡེ་པ་བདུན་དང་། ཕལ་ཆེན་སྡེ་པ་ལྔ། གནས་བརྟན་སྡེ་པ་གསུམ། མང་བཀུར་སྡེ་པ་གསུམ་བཅས་བཅོ་བརྒྱད་དོ།

성문聲聞 18 부:

성문 근본 4 부로부터 분열된 18 부. 유부 7 부, 대중 5 부, 상좌 3 부,
정량 3 부로 나눈다.팔열지옥, 팔한지옥, 독일지옥과 근변지옥.

སྡེ་པ་བཅོ་བརྒྱད་པོ།

십팔부파 aṣṭādaśa nikāyāḥ 十八部派

A འཕགས་པ་གནས་བརྟན་པ། 성상좌부 ārya-sthaviravādinaḥ:

1 ས་སྟོན་པའི་སྡེ། 화지부 mahīśāsakavādinaḥ 化地部, . རྣམ་པར་ཕྱེ་སྟེ་སྨྲ་བའི་སྡེ། 분별설부 vibhajyavādinaḥ 分别說部

2 ཆོས་སྲུང་སྡེ། 법장부 dharmaguptavādinaḥ 法藏部

3 གངས་རི་བོའི་སྡེ། 설산부 haimavatavādinaḥ 雪山部

གནས་བརྟན་པའི་སྡེ་པ་རྩ་བ། 근본상좌부 mῡla-sthavira vādinaḥ 根本上座部

4 གོས་དམར་སྡེ། 적첩부 tāmraśātīyavādinaḥ 赤牒部

B འཕགས་པ་དགེ་འདུན་ཕལ་ཆེན་པ། 성대중부 ārya-mahāsāṃghika vādinaḥ 聖大眾部:

5 དགེ་འདུན་ཕལ་ཆེན་པའི་སྡེ། 근본대중부 mῡla-mahāsāṃghika 根本大眾部, . ཐ་སྙད་གཅིག་པའི་སྡེ། 일설부 ekavyāvahārika vādinaḥ 一說部

6 འཇིག་རྟེན་འདས་སྨྲའི་སྡེ། 설출세부 lokottarvādinaḥ 說出世部

7 བྱ་གག་རིས་ཀྱི་སྡེ། 계윤부 kukkuṭikavādinaḥ 雞胤部, . བ་ལང་གནས་པའི་སྡེ། 우주부 gokulikavādinaḥ 牛住部

8 མང་དུ་ཐོས་པའི་སྡེ། 다문부 bahuśrutiyavādinaḥ 多聞部

9 བཏགས་པར་སྨྲ་བའི་སྡེ། 설가부 prajñaptivādinaḥ 說假部

10 མཆོད་རྟེན་པའི་སྡེ། 제다산부 caitikavādinaḥ 制多山部

C འཕགས་པ་གནས་མ་བུ། 성독자부 ārya-vātsīputrīya vādinaḥ:

11 གནས་མ་བུའི་སྡེ་པ་རྩ་བ། 근본독자부 mῡla-vātsīputrīya vādinaḥ 根本犢子部

12 ཆོས་མཆོག་པའི་སྡེ། 법상부 dharmottarīyavādinaḥ 法上部

13 བཟང་པོ་བུའི་སྡེ། 현주부 bhadrāyanīyavādinaḥ 賢胄部

14 གྲོང་ཁྱེར་དྲུག་པའི་སྡེ། 육성부 śaṇṇāgarikavādinaḥ 六城部

15 ཀུན་གྱིས་བཀུར་བའི་སྡེ། 정량부 saṃmatīyavādinaḥ 正量部,

ཀུ་ལུ་ཀུ་ལླེ། 구루구라부 kāurukullakavādinaḥ 拘屢拘羅部,

ས་སྒྲོགས་རིས་ཀྱི་སྡེ། 선지부 kāurukullakavādinaḥ 宣地部,

བསྲུང་བ་པའི་སྡེ། 불가기부 avantakavādinaḥ 不可棄部

D འཕགས་པ་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྨྲ་བ། 성설유부 āryasarvāstivādinaḥ 聖說有部:

16 གཞི་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྨྲ་བའི་སྡེ། 근본설일체유부 mūla-sarvāstivādinaḥ 根本說一切有部

17 འོད་སྲུང་བའི་སྡེ། 음광부 kāśyapīyavādinaḥ 飲光部

18 འཕོ་བར་སྨྲ་བའི་སྡེ། 설전부 saṃkrāntivādinaḥ 說轉部

E སྡེ་པ་གཞན་དག 기타후기부파 nikāyāntarīyāḥ 其他後期部派:

[1] གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་ལ་གནས་པའི་སྡེ། 대사주부 mahāvihāravādinaḥ 大寺住部

[2] རྒྱལ་བྱེད་ཚལ་ན་གནས་པའི་སྡེ། 기다림주부 jetavanīyavādinaḥ 祇多林住部

[3] འཇིགས་མེད་རི་ལ་གནས་པའི་སྡེ། 무외산주부 abhayagirivādinaḥ 無畏山住部

[4] ཤར་གྱི་རིའི་སྡེ། 동산주부 pūrvaśailavādinaḥ 東山住部

[5] ནུབ་ཀྱི་རི་བོའི་སྡེ། 서산주부 aparaśailavādinaḥ 西山住部

[6] བྱང་གི་རི་བོའི་སྡེ། 북산주부 uttaraśailavādinaḥ 北山住部

[7] རྒྱལ་པོ་རི་བོའི་སྡེ། 왕산주부 rājagirikavādinaḥ 王山住部

[8] དོན་གྲུབ་པའི་སྡེ། 의성부 siddhārthavādinaḥ 義成部

[9 མདོ་སྡེ་སྨྲ་བའི་སྡེ། 경량부 sautrāntikavādinaḥ 經量部

ས་གཡོ་བཅོ་བརྒྱད།

འགུལ། རབ་ཏུ་འགུལ། ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་འགུལ། གཡོ་བ།རབ་ཏུ་གཡོ། ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་གཡོ། ལྡེག རབ་ཏུ་ལྡེག་ ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་ལྡེག འཁྲུག་རབ་ཏུ་འཁྲུག་ ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་འཁྲུག་ཤུར་ཤུར། རབ་ཏུ་ཤུར་ཤུར། ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཤུར་ཤུར། ཆེམ་ཆེམ། རབ་ཏུ་ཆེམ་ཆེམ། ཀུན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཆེམ་ཆེམ་སྟེ་ས་གཡོ་བའི་རྣམ་པ་བཅོ་བརྒྱད།

십팔종지진:

동, 극동, 등극동, 용, 극용, 등극용, 진, 극진, 등극진, 격, 극격, 등극격, 후, 극후, 등극후, 포, 극포, 등극포로 지진의 종류 열여덟가지를 말한다.

བྱང་སེམས་ཀྱི་རྩ་ལྟུང་བཅོ་བརྒྱད།
བདག་བསྟོད་གཞན་སྨོད། ཆོས་ནོར་མི་སྟེར་བ། ཤད་སྦྱངས་མི་ལེན་ཞིང་གཞན་ལ་འཚོག་པ། ཐེག་ཆེན་སྤོང་ཞིང་དམ་ཆོས་འདྲར་སྣང་སྟོན་པ། དཀོན་མཆོག་གི་དཀོར་མ་བྱིན་པར་ལེན་པ། དམ་པའི་ཆོས་སྤོང་བ། རབ་བྱུང་ལ་འཚེ་བ། མཚམས་མེད་བྱེད་པ། ལོག་ལྟ་འཛིན་པ། གནས་འཇིག་པ། སྟོང་ཉིད་ལ་ཟབ་མོ་བཤད་པ། ཐེག་ཆེན་ལས་བཟློག་པ། སོ་ཐར་སྤོང་བ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ། མི་ཆོས་བླ་མའི་རྫུན་སྨྲ་བ། དཀོན་མཆོག་གི་དཀོར་བྱིན་པ་ལེན་པ། ཁྲིམས་ངན་འཆའ་བ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་འདོར་བ་བཅས་བཅོ་བརྒྱད།

18 가지 타:

18 根本 墮罪근본 타죄. 보살계에서 말하는 18 가지 無法懺悔무법참회, 참회할 방법이 없는의 중죄: 자기를 칭찬하고 다른 사람을 회멸하다, 삼보의 재물을 훔치는 것, 회개를받지 않고 타인을 책망하고 욕하다, 대승의 설법을 비방하다, 무간죄를 범하다,악견을 견지하다,도시를 회멸하다, 근기가 낮은이에게 깊은 법을 설하다,대승에서 물러날 것을 권고해서 퇴보시키다,별해탈계를 버릴것을 권고하다,소승을 비방하다,함부로 상인법을말하다, 삼보재물을 취하다, 악한 계율을 만들고 보리심을 버리다.

གསོ་ཐབས་ལག་ལེན་བཅོ་བརྒྱད།
ཐང་། ཕྱེ་མ། རིལ་བུ། ལྡེ་གུ། སྨན་མར། སྨན་འཚོས། བཤལ།སྐྱུགས། སྣ་སྨན། འཇམ་རྩི། ནི་རུ་ཧ། རྩ་སྦྱོང་། གཏར་ཁ། མེ་བཙའ། དུགས། ལུམས། ཐུགས་པ། ཐུར་དཔྱད་བཅས་དང་ལག་ལེན་ཉེར་གསུམ་སྟེ་ཚན་བཅོ་བརྒྱད་དུ་བསྡུ་ཚུལ་ནི་སྨན་ཚང་ཐང་གི་ཁོངས་དང་། རིན་པོ་ཆེ་དང་ཁཎྜ་གཉིས་རིལ་བུའི་ཁོངས། སྦོ་སྦྱོར་དང་ཐལ་སྨན་གཉིས་ཕྱེ་མའི་ཁོངས་སུ་བསྡུ་བའོ།
쓸모있는 18 가지 치료방법:

[병을 고치는 방법] 의사가 앓는 몸을 조절하고 병을 치료하는 18 가지 방법: 한약, 분제, 알약, 약소, 기름약, 설사, 구토, 코약, 설사 방지약, 대장약, 힘줄을 씻다, 피를 뽑다, 침구, 연기로 그을리다, 온천, 바르다, 열다, 모두 18 가지 방법이다. 약술을합해 한약으로 만들고 진주,

약을 합하여 알약으로 하며 초약과 불태우는 방법을 함께 써 분제를 만든다. 그러므로원래는 23 가지 방법이 있는데 여기에서 18 가지 방법으로 되었다

སྒྲུབ་བྱེད་འཕེན་པའི་ཐལ་འགྱུར་བཅོ་བརྒྱད།
18 가지 성립될 수 있는 것을 이끌어 내는 응성:

རང་རིགས་འཕེན་པ་བཞི། 4 가지 이끌어 내는 자류

གཞན་རིགས་འཕེན་པ་བཅུ་བཞི། 14 가지 이끌어내는 하류로 나눈다

བཅུ་དགུ་ཚན་ཅན།
십구 합조:

ལྟུང་བྱེད་འབའ་ཞིག་པ་དགུ་བཅུ།
90 단타:

ཤེས་བཞིན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 명지 [明知] 10 조,

ས་བོན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 종자 10 조,

མ་བསྐོས་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 미차 [未差] 10 조,

ཡང་ཡང་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 전전 [輾轉] 10 조,

ཆུ་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 수등 [水等] 10 조,.

ཁྱིམ་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 속가등 [俗家等] 10 조,

བསམ་བཞིན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 고범[故犯] 10 조,.

མགྲོན་མང་རྒྱུན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 동행 [同行] 10 조

ཆོས་སྟོན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 설법 [說法] 10 조

ཉི་ཤུ་ཚན་ཅན།
이십합조:

ཉན་ཐོས་ཀྱི་གང་ཟག དགེ་འདུན་ཉི་ཤུ།
스무가지 승가 Vimśatih sangha:

1 དད་པས་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། 수신행 śradhhānusārī 隨信行

2 ཆོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ། 수법행 dharmanusārī 隨法行

3 དད་པས་མོས་པ། 신해 śraddhādhimuktaḥ 信解

4 མཐོང་བས་ཐོབ་པ། 견지 dṛṣṭi-prāptaḥ 見至

5 ལུས་ཀྱིས་མངོན་དུ་བྱེད་པ། 신증 kāya-sākṣī 身證

6 རིགས་ནས་རིགས་སུ་སྐྱེ་བ། 가가 kulaṃkulaḥ 家家

7 བར་ཆད་གཅིག་པ། 일간 eka-vīcikaḥ 一間

8 རྒྱུན་ཞུགས་ཞུགས་པ། 예류향[수다원향] śrotāpannapratipannaka 預流向[須陀洹向]

9 རྒྱུན་ཞུགས་འབྲས་གནས། 예류과[수다원과] śrotāpannaphalaniṣraya 預流果[須陀洹果]

10 ཕྱིར་འོང་ཞུགས་པ། 일래향[사다함향] āgāmin 一來向[斯陀含向]

11 ཕྱིར་འོང་འབྲས་གནས། 일래과[사다함과] āgāmināpanna 一來果[斯陀含果]

12 ཕྱིར་མི་འོང་ཞུགས་པ། 불환향[아나함향] an-āgāmināpanna 不還向[阿那含向]

13 ཕྱིར་མི་འོང་འབྲས་གནས། 불환과[아나함과] anāgāminphalaniṣraya 不還果[阿那含果]

14 བར་མ་དོར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ། 중반열반 anantarā-parinirvāyī 中般涅槃

15 སྐྱེས་ནས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 생반열반 upapadya parinirvāyī 生般涅槃

16 མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 유행반열반 sābhisaṃskāra-parinirvāyī 有行般涅槃

17 མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བ། 무행반열반 an-abhisaṃskāra-parinirvāyī 無行般涅槃

18 གོང་དུ་འཕོ་བ། 상류 ūrdhva-śrotāḥ 上流

19 དགྲ་བཅོམ་འབྲས་གནས། 아라한과 arhat abider 阿羅漢果

20 བསེ་རུ་ལྟ་བུའི་རང་སངས་རྒྱས། 인각유독각

དགེ་འདུན་ཉི་ཤུ།

རྒྱུན་ཞུགས་ལྔ། ཕྱིར་འོང་གསུམ། ཕྱིར་མི་འོང་བཅུ། དགྲ་བཅོམ་ཞུགས་པ།བསེ་རུ་ལྟ་བུའི་རང་སངས་རྒྱས།

스무가지 승가 Vimśatih sangha:

승보의 표준이 되는 승보 이십가지로, 삼종일래三種一來, 십불환 十不環, 아라한, 독각

འདོད་ཁམས་གནས་རིགས་ཉི་ཤུ།

욕계 22 처 [kamādhātu 欲界:

ཚ་བའི་དམྱལ་བ། 팔열지옥이나 八熱地獄

གྲང་དམྱལ་བརྒྱད། 팔한지옥 八寒地獄

1 ཡང་གསོས། 등활지옥 saṃjīva 等活地獄

2 ཐིག་ནག 흑승지옥 kālasūtra 黑繩地獄

3 བསྡུས་འཇོམས། 중합지옥 saṃghāta 眾合地獄

4 ངུ་འབོད། 호규지옥 raurava 號叫地獄

5 ངུ་འབོད་ཆེན་པོ། 대규지옥 mahāraurava 大叫地獄

6 ཚ་བ། 염열지옥 tāpana 炎熱地獄

7 རབ་ཏུ་ཚ་བ། 극열지옥 pratāpana 極熱地獄

8 མནར་མེད། 무간지옥 avīci 無間地獄

9 ཡི་དྭགས། 아귀 餓鬼

10 དུད་འགྲོ། 축생 畜生

11 ཇམ་བུ་གླིང་སྤྲོད། 남섬부주 南贍浮州

12 ཤར་ལུས་འཕགས་པོ། 동불파제 東弗婆提

13 ནུབ་བ་ལང་སྤྱོད། 서구야니 西瞿耶尼

14 བྱང་སྒྲ་མི་སྙན། 북울단월 北鬱單越

15 རྒྱལ་ཆེན་རིས་བཞི། 사왕천 四王天

16 སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ། 도리천 [忉利天] =삼십삼천 三十三天

17 ཐབ་བྲལ། 야마천 夜摩天

18 དགའ་ལྡན། 도솔천 兜率天

19 འཕྲུལ་དགའ། 화락천 化樂天

20 གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད། 타화자재천 他化自在天

འདོད་ཁམས་གནས་རིགས་ཉི་ཤུ།

욕계 22 처[kamādhātu 欲界:

ཚ་དམྱལ་བརྒྱད་ཀྱི་གནས་བརྒྱད། 팔열지옥,

ཡི་དྭགས་དང་དུད་འགྲོའི་གནས་གཉིས། 악귀방생은

ངན་འགྲོའི་གནས་རིགས་བཅུ། 10 악취

མིའི་གནས་གླིང་བཞི། 인처 4 주

འདོད་ལྷ་རིགས་དྲུག་གི་གནས་དྲུག 욕천 6 처,

ཉེ་ཚོན་ཉི་ཤུ།

이십수번뇌 viṃśati upakleśa 二十隨煩惱

1 ཁྲོ་བ། 분 krodha 忿

2 འཁོན་འཛིན། 한 upanāha 恨

3 འཆབ་པ། 부 mrakṣa 覆

4 འཚིག་པ། 뇌 pradāśā 惱

5 ཕྲག་དོག 질 irṣyā 嫉

6 སེར་སྣ། 간 mātsarya 慳

7 སྒྱུ། 광 māyā 誑

8 གཡོ། 첨 śāṭhya 諂

9 རྒྱགས་པ། 교 mada 憍

10 རྣམ་པར་འཚེ་བ། 해 vihiṃsā 害

11 ངོ་ཚ་མེད་པ། 무참 āhrīkya 無慚

12 ཁྲེལ་མེད་པ། 무괴 anapatrāpya 無愧

13 རྨུགས་པ། 혼침 styāna 惛沉

14 རྒོད་པ། 도거 auddhatya 掉舉

15 མ་དད་པ། 불신 āśraddhya 不信

16 ལེ་ལོ། 해태 kausīdya 懈怠

17 བག་མེད་པ། 방일 pramāda 放逸

18 བརྗེད་ངེས་པ། 망념 muṣitasmṛtitā 忘念

19 ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ། 불정지 asaṃprajanya 不正知

20 རྣམ་པར་གཡེང་བ། 산란 vikṣepa 散亂

བྱམས་པ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་ཉི་ཤུ།

미륵학 20 론 彌勒學二十論:

བྱམས་པའི་གསུང་བྱམས་ཆོས་སྡེ་ལྔ།

미륵이 설한《오부지론》

ཐོགས་མེད་ཀྱི་གསུང་ས་སྡེ་ལྔ་དང་སྡོམ་རྣམ་གཉིས།

무주가

말한《유가사지오론》**瑜伽師地五論**,《아비달마집론》**阿毘達磨集論**과《섭대승론》**攝大乘論**

དབྱིག་གཉེན་གྱི་གསུང་ཟླ་ཀ་ར་ཅ་སྡེ་བརྒྱད། 세친이 설한《팔품론》 **八品論**

གནས་པའི་བར་བསྐལ་ཉི་ཤུ།

20 중겁:

1 ཡ་ཐོག་རིང་མོའམ་བར་བསྐལ་དང་པོ། 초한겁 혹은 제 1 중겁.

2 ཁུག་པ་བཅོ་བརྒྱད་དེ་བར་བསྐལ་བཅོ་བརྒྱད། 중겁왕복 18 번,

3 མ་ཐོག་རིང་མོའམ་བར་བསྐལ་ཐ་མ། 말한겁 혹은 마지막 중겁,

འགྲོ་བའི་ཚུལ་ཉི་ཤུ།

ཉེས་བྱས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་གཉིས་པ་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་འགྲོ་བའི་སྡེ་ཚན་ལ། ལུས་ངག་མ་བསྡམས་པ་དང་། གོས་ཚགས་ལེགས་པར་མ་བགོ་བ་དང་། ཙ་ཅོ་དང་བཅས་པ་དང་། མིག་གཡས་གཡོན་དུ་ལྟ་བ་དང་། གཉའ་ཤིང་གང་ལས་རིང་དུ་ལྟ་བ་དང་། མགོ་གོས་ཀྱིས་བཏུམ་པ་དང་། ཤམ་ཐབས་འདོམས་སྣང་བར་བརྫེ་བ་དང་། ལྷ་གོས་ཕྲག་པ་གཉིས་ཀར་གཟར་བ་དང་། ལག་པ་གཉིས་མདུན་ནས་གཉའ་བར་བསྣོལ་བ་དང་། རྒྱབ་ནས་ལྟག་པར་བསྣོལ་བ་དང་། མཆོང་བ་དང་། གོམ་ཆེན་སྤོས་པ་དང་། རྐང་པ་བཙུགས་ཏེ་ཙོག་པུར་འགྲོ་བ་དང་། རྐང་པ་བཏེགས་ནས་རྐང་པའི་ཐྲང་གིས་འགྲོ་བ་དང་། གྱ་གྱུངས་བཅས་པ་དང་། ལུས་ཀྱག་པོར་བསྒྱུར་བ་དང་། ལག་པ་གཡོབ་པ་དང་། མགོ་བོ་གཙོག་ཙིང་བསྒྱུར་བ་དང་། གཞན་དང་ཕྲག་པ་སྣྲད་པ་དང་། གཞན་དང་ལག་པ་སྦྲེལ་བ་བཅས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་ན་ཉེས་བྱས་སུ་འགྱུར་བ་སྟེ་ཉི་ཤུའོ།

20 행주취:

악의 성적인 죄중의 제 2 류에는 20 개조가 있다.몸을 보호하는 언어가없고 옷을 단정하게 입지 않고 떠들고,눈이 높고 너무 멀리 한 나무까지 볼

수있고,
옷으로 머리를 감고 치마를 들어몸을 드러내고 옷을 두 어깨까지 벗고,
두손을 어깨에 놓고 걷고, 두손을 모아안고 뒤로 걷고, 달리며 걷고,
발을 들으며 걷고, 안아서 걷고, 발뒤축을 들고발가락으로 걷고,
양손을 허리에 차고걷고, 몸을 흔들며 걷고,
어깨를 나란히하고 손을 잡고 걷다.

ཉེར་གཅིག་ཚན་ཅན།

이십일합조:

མདོ་རྒྱུད་ཉེར་གཅིག

21 현밀경전[呪術, 經]:

1 ཟ་མ་ཏོག་བཀོད་པ། 《보체장엄경》

2 པདྨའི་སྙིང་པོའི་མདོ།, 《현장경》,

3 ཞལ་བཅུ་གཅིག་པའི་མདོ། 《11 면경》

4 བཅུ་གཅིག་ཞལ་གྱི་གཟུངས། 《11 면다라니》

5 དོན་ཡོད་ཞགས་པ། 《불공경》

6 དོན་ཞགས་ཕྱི་མ། 《불공경》

7 པདྨའི་མཆོག 《최승현화경》

8 དབང་བསྒྱུར་འཁོར་ལོ། 《자재론경》

9 ཆོག་སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད། 《밀승의궤적》

10 ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་གཟུངས། 《여의주다라니》

11 སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་མི་གཡོལ་བ། 《대비급시경》

12 འོད་ཟེར་རྣམ་བཀོད། 《광명장엄경》

13 པདྨའི་་ཅོད་པན་གྱི་མདོ། 《연.. 경》

14 ཡི་གེ་དྲུག་པའི་མདོ 《6 자경》

15 དམ་ཆོས་པད་དཀར། 《묘법연화경》

16 པུཎྜ་རཱི་ཀའི་མདོ། 《백연화경》

17 ཆུ་ཀླུང་སྣ་ཚོགས་པའི་མདོ། 《무량폭류경》

18 སྣང་བ་རོལ་པའི་མདོ། 《광명유희경》

19 མཚན་བརྒྱད་ཙ་བརྒྱད་པ། 《백팔명칭경》

20 མཚན་རབ་ཡོངས་སུ་བསྟན་པའི་མདོ། 《극시현명칭경》

21 ཕྱག་སྟོང་སྤྱན་སྟོང་གི་གཟུངས། 《천수천안다라니》

ཟག་མེད་ཡེ་ཤེས་སྡེ་ཚན་ཉེར་གཅིག

བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན། ཚད་མེད་བཞི། རྣམ་ཐར་བརྒྱད། མཐར་གནས་སྙོམས་འཇུག་དགུ། ཟད་པར་བཅུ། ཟིལ་གནོན་བརྒྱད། ཉོན་མོངས་མེད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། སྨོན་གནས་མཁྱེན་པ། མངོན་ཤེས་དྲུག སོ་སོ་ཡང་དག་རིག་པ་བཞི། དག་པ་བཞི། དབང་བཅུ། སྟོབས་བཅུ། མི་འཇིགས་པ་བཞི། བསྲུང་བ་མེད་པ་གསུམ། དྲན་པ་ཉེར་གཞག་གསུམ། བསྙེལ་བ་མི་མངའ་བའི་ཆོས་ཉིད། བག་ཆགས་ཡང་དག་བཅོམ་པ། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མ་འདྲེས་པའི་ཆོས་བཅོ་བརྒྱད། རྣམ་མཁྱེན་བཅས་སྡེ་ཚན་ཉེར་གཅིག

21 가지 무루지[無漏]:

지혜 법신 21 류 공덕: 37 보리 분법, 사무량, 8 해탈, 9 차제 등지, 십변처, 십승처, 무염등집, 원지, 육통, 사무애, 사청정, 십자재, 십력, 사무위, 삼무호, 삼념주, 념무실성, 영단습기, 대비, 18 불공불법과모든 종지

སྒྲོལ་མ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག།

མྱུར་དཔའ་མ་དང་། ཁྲོ་བ་དཀར་མ། གསེར་མདོག་ཅན་མ། གཙུག་ཏོར་རྣམ་རྒྱལ་མ། ཧཱུྃ་སྒྲོགས་མ། འཇིག་རྟེན་གསུམ་རྒྱལ་མ། གཞན་འཇོམས་མ། བདུད་དག་འཇོམས་མ། དཀོན་མཆོག་གསུམ་མཆོད་མ། བདུད་དབང་སྡུད་མ། ཕོངས་པ་ཀུན་སེལ་མ། མེ་ལྟར་འབར་མ། ཁྲོ་གཉེར་ཅན་མ། བཀྲིས་འབྱིན་མ། ཞི་བ་ཆེན་མོ། རིམས་ནད་ཀུན་སེལ་མ། དངོས་གྲུབ་ཀུན་སྩོལ་མ། དུག་སེལ་མ། སྡུག་བསྔལ་ཀུན་སེལ་མ། རིག་པ་ཧཱུྃ་སྒྲོལ་མ། འཇིག་རྟེན་གསུམ་གཡོ་མ་བཅས་ཉེར་གཅིག་གོ།

21 도모[따라보살 多羅菩薩]:

분발도모, 용맥백도모, 금연도모, 정빈존성도모, 뉴인차비도모, 승삼계도모

ཉེར་གཉིས་ཚན་ཅན།

이십이합조:

དབང་པོ་ཉེར་གཉིས།

이십이근 dvāviṃśatīndriyāni 二十二根:

རྟེན་གྱི་དབང་པོ་བདུན། 7 소의근 所依根,

རྟེན་ཅན་གྱི་དབང་པོ་གཉིས། 2 유상 근有相根,

ཚོར་བའི་དབང་པོ་ལྔ། 5 수용근 受用根,

རྣམ་བྱང་གི་དབང་པོ་ལྔ། 5 청정근 淸淨根,

ཟག་མེད་ཀྱི་དབང་པོ་གསུམ། 3 무루 근無漏根

དབང་པོ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས།
이십이근 dvāviṃśatīndriyāni 二十二根

1 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriyam 眼根

2 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriyam 耳根

3 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriyam 鼻根

4 ལྗེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriyam 舌根

5 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriyam 身根

6 ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ། 의근 manaindriyam 意根

7 མོའི་དབང་པོ། 여근 strīndriyam 女根

8 ཕོའི་དབང་པོ། 남근 puruṣendriyam 男根

9 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriyam 命根

10 སྡུག་བསྔལ་གྱི་དབང་པོ། 고근 dukhendriyam 苦根

11 བདེ་བའི་དབང་པོ། 낙근 sukhendriyam 樂根

12 ཡིད་མི་བདེའི་དབང་པོ། 우근 dāurmanasyendriyam 憂根

13 ཡིད་བདེའི་དབང་པོ། 희근 sāumanasyendriyam 喜根

14 བཏང་སྙོམས་ཀྱི་དབང་པོ། 사근 upekṣendriyam 捨根

15 དད་པའི་དབང་པོ། 신근 śraddhendriyam 信根

16 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་དབང་པོ། 정진근 vīryendriyam 精進根

17 དྲན་པའི་དབང་པོ། 염근 smṛtīndriyam 念根

18 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ། 정근 samādhīndriyam 定根

19 ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ། 혜근 prajñendriyam 慧根

20 མི་ཤེས་པ་ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ། 미지당지근 anājñatamājñāsyāmindriy 未知當知根

21 ཀུན་ཤེས་པའི་དབང་པོ། 이지근 ājñendriyam 已知根

22 ཀུན་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པའི་དབང་པོ། 구지근 ājñātāvīndriyam 具知根

སེམས་བསྐྱེད་ཉེར་གཉིས།

22 가지 보리심 bodhicitta 菩提心:

1 ས་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 대자유발심,

2 གསེར་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 황금유발심,

3 ཟླ་བ་ཚེས་པ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 신월유발심

4 མེ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 열화유발심.

5 གཏེར་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 보장유발심,

6 རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 보생유발심,

7 རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 대해유발심,

8 རྡོ་རྗེ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 금강유발심,

9 རི་རྒྱལ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 수미산유발심

10 སྨན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 량락유발심

11 བཤེས་གཉེན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 친우유발심

12 ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 여의주유발심

13 ཉི་མ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 일광유발심,

14 གླུ་དབྱངས་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 가성유발심

15 རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 왕자유발심,

16 བང་མཛོད་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 고장유발심 |

17 ལམ་པོ་ཆེ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 대로유발심,

18 བཞོན་པ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 자기유발심,

19 བཀོད་མའི་ཆུ་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 분천유발심

20 སྒྲ་སྙན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 비파유발실

21 ཆུ་རྒྱུན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 물이 흐르는 듯한 발심

22 སྤྲིན་ལྟ་བུའི་སེམས་བསྐྱེད། 구름 같은 발심

ཉེར་གསུམ་ཚན་ཅན།

이십삼합조:

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་ཉེར་གསུམ།

이십삼심불상응행법[집론] trayoviṃśati cittaviprayuktasaṃskāra

二十三心不相應行法[集論]

1 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

2 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 asaṃjñisamāpatti 無想定

3 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

4 འདུ་ཤེས་མེད་པ་པ། 무상이숙 āsaṃjñika 無想異熟

5 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

6 རིགས་འཐུན་པ། 중동분 nikāyasabhāgata 衆同分

7 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

8 རྒ་བ། 노 jarā 老

9 གནས་པ། 주 sthiti 住

10 མི་རྟག་པ་ཉིད། 무상 anityatā 無常

11 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

12 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

13 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

14 སོ་སྐྱེ། 이생성 pṛthagjanatva 異生性

15 འཇུག་པ། 유전 pravṛtti 流轉

16 སོ་སོར་ངེས་པ། 정이 pratiniyama 定異

17 འབྱོར་འབྲེལ། 상응 yoga 相應

18 འགྱོགས་པ། 세속 jāva 勢速

19 གོ་རིམ། 차제 anukrama 次第

20 དུས། 시 kāla 時

21 ཡུལ། 방 deśa 方

22 གྲངས། 수 saṃkhyā 數

23 ཚོགས་པ། 화합 sāmagrī 和合

འགོག་པའི་རྒྱུན་ཉེར་གསུམ།
스물한가지 부정수식법:

1 སྣང་བ་འགོག་པ། 일,
2 མངོན་གྱུར་འགོག་པ། 현실,
3 འབྱུང་འགྱུར་འགོག་པ། 미래 일,
4 ཆོས་འགོག་པ། 속성,
5 ཆོས་ཅན་འགོག་པ། 본질,
6 རྒྱུ་འགོག་པ། 원인

7 འབྲས་བུ་འགོག་པ། 후과

8 རྫས་གནང་གིས་འགོག་པ། 거짓허락,

9 དབང་གིས་འགོག་པ། 강박

10 མ་གུས་པས་འགོག་པ 교만,

11 ཤིས་བརྗོད་ཀྱིས་འགོག་པ། 축하,

12 རྫུབ་མོས་འགོག་པ། 거칠음,거짓도움

13 གྲོགས་ཀྱིས་འགོག་པ། 거짓도움

14 འབད་པས་འགོག་པ། 헛수고,

15 གཞན་དབང་གིས་འགོག་པ། 책임을 미룸

16 ཐབས་ཀྱི་འགོག་པ། 난제

17 ཁྲོ་བས་འགོག་པ། 화냄

18 སྙིང་རྗེ་གྱིས་འགོག་པ། 애석함,

19 འགྱོད་པས་འགོག་པ། 후회,

20 ཐེ་ཚོམ་གྱིས་འགོག་པ། 의려,

21 སྦྱར་བས་འགོག་པ། 연관,

22 དོན་གཞན་འགོག་པ། 별사

23 རྒྱུ་ཡིས་འགོག་པ། 원인의 부정

ཉེར་བཞི་ཚན་ཅན།

이십사랍조:

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་ཉེར་བཞི།

이십사심불상응행법[백법] caturviṃśati cittaviprayuktasaṃskāra

二十四心不相應行法[百法]

1 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

2 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

3 རིགས་འཐུན་པ། 중동분 nikāyasabhāgata 眾同分

4 སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་ཉིད། 이생성 pṛthagjanatva 異生性

5 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 asaṃjñisamāpatti 無想定

6 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

7 འདུ་ཤེས་མེད་པ་བ། 무상보 āsaṃjñika 無想報

8 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

9 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

10 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

11 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

12 རྒ་བ། 노 jarā 老

13 གནས་པ། 주 sthiti 住

14 མི་རྟག་པ། 무상 anityatā 無常

15 འཇུག་པ། 유전 pravṛtti 流轉

16 སོ་སོར་ངེས་པ། 정이 pratiniyama 定異

17 འབྱོར་འགྲེལ། 상응 yoga 相應

18 འགྱོགས་པ། 세속 jāva 勢速

19 གོ་རིམ། 차제 anukrama 次第

20 ཡུལ། 방 deśa 方

21 དུས། 시 kāla 時

22 གྲངས། 수 saṃkhyā 數

23 སྦྱོད་པ་མཐུན་པའི་ཚོགས་ འདུ་བ། 화합성 sāmagrī 和合性

24 སྦྱོད་པ་མི་མཐུན་པའི་ཚོགས་པ་ འདུ་བ་མིན་པ། 불화합성 asāmagrī 不和合性

ཉེར་ལྔ་ཚན་ཅན།

이십오합조:

ཤེས་བྱ་ཉེར་ལྔ།

གཙོ་བོ་རྒྱ་བའི་རང་བཞིན། ཆེན་པོ་དང་། ང་རྒྱལ་དང་། དེ་ཙམ་ལྔ་དང་། འབྱུང་བ་ལྔ་དང་། དབང་པོ་བཅུ་གཅིག་དང་། བདག་ཤེས་རིག་གི་སྐྱེས་བུ་སྟེ། མུ་སྟེགས་གྲངས་ཅན་པའི་ཤེས་བྱ་ཉེར་ལྔའོ།

25 소지所知:

인도 수론파가 여기는 모든 사물은 25 제를 벗어날 수 없는 것: 자성, 대, 아만, 오유, 오대, 11 근과 신아

འབྲས་ཆོས་ཉེར་ལྔ།

སྙིང་མའི་རྒྱུད་སྡེ་ལས་གསལ་བའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ལྔ། གསུང་ལྔ། ཐུགས་ལྔ། ཡོན་ཏན་ལྔ། ཕྲིན་ལས་ལྔ་སྟེ་ཉེར་ལྔའོ།

이십오과법二十五果法:

닝마파의 밀승에서 말하는 부처의 5 신身, 5 어語, 5 의意, 5 덕德, 5 업業 등의스물 다섯 가지.

རིགས་ལྡན་ཉེར་ལྔ།

རིགས་ལྡན་འཇམ་དཔལ་གྲགས་པ། པདྨ་དཀར་པོ།བཟང་པོ། རྣམ་རྒྱལ། བཤེས་གཉེན་བཟང་པོ། རིན་ཆེན་ཕྱག་ཕྲེང་འཛུག་སྦས་པ། ཉི་མ་གྲགས། ཤིན་ཏུ་བཟང་། རྒྱ་མཚོ་རྣམ་རྒྱལ། རྒྱལ་དཀའ། ཉི་མ། སྣ་ཚོགས་གཟུགས། ཟླ་བའི་འོད། མཐའ་ཡས། ས་སྐྱོང་། དཔལ་སྐྱོང་། སེངྒེ། རྣམ་པར་གནོན། སྟོབས་པོ་ཆེ། མ་འགག་པ། མི་ཡི་སེངྒེ། དབང་ཕྱུག་ཆེ། མཐའ་ཡས་རྣམ་རྒྱལ། རིགས་ལྡན་དྲག་པོ་འཁོར་ལོ་ཅན་ཏེ་ཉེར་ལྔའོ།

향파라의 25 대 법왕들:

묘길상칭, 백련, 가선, 존승, 선우, 보수, 편입장, 일칭, 보선, 해승, 난승, 태양, 중색, 월광, 무변, 호국, 융상, 사자, 진복, 지력, 불멸, 인중사자왕, 대자재, 무변 존승과 용무륜왕

ཉེར་དྲུག་ཚན་ཅན།

이십육합조:

ཆོས་སྟོན་ཚུལ་ཉེར་དྲུག

ཉེས་བྱས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བདུན་པ་ཆོས་སྟོན་ཚུལ་གྱི་སྡེ་ལ། ཉན་པོ་མི་ན་བཞིན་དུ་འདུག་པ་ལ་རང་ཉིད་འགྲེངས་ཏེ་ཆོས་འཆད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ཉལ་བ་དང་། ཁྲི་སྟན་ཆེ་མཐོར་འདུག་པ་དང་། མདུན་དུ་འགྲོ་བ་ལ་རྒྱབ་ནས་ཆོས་འཆད་པ་དང་།ལམ་གྱི་དབུས་ནས་འགྲོ་བ་ལ་ལམ་པོའི་འགྲམ་ནས་ཆོས་འཆད་པ་དང་། མི་ན་བར་མགོ་གཡོགས་པ་དང་། གོས་བརྗེས་པ་དང་། ལྷ་གོས་ཐྲག་པར་གཟར་བ་དང་། ལག་པ་གཉའ་གོང་དུ་བསྣོལ་བ་དང་། ལྟག་པར་བསྣོལ་བ་དང་། སྐྲ་སྤྱི་བོར་བསྡུས་ཏེ་ཏོ་གར་ཅན་དང་། ཞྭ་གྱོན་པ་དང་། ཅོད་པན་བཏགས་པ་དང་། མེ་ཏོག་གི་ཕྲེང་བ་བཅིངས་པ་དང་།ལ་ཐོད་དཀྲིས་པ་དང་། གླང་ཆེན་ལ་ཞོན་པ་དང་། རྟ་ལ་ཞོན་པ་དང་། ཁྱོགས་ཀྱི་སྟེང་ན་འདུག་པ་དང་། ཤིང་རྟའི་སྟེང་ན་འདུག་པ་དང་། མཆིལ་ལྷམ་གྱོན་པ་དང་། འཁར་བ་ཐོགས་པ་དང་། གདུགས་ཐོགས་པ་དང་། མཚོན་ཆ་ཐོགས་པ་དང་།རལ་གྲི་ཐོགས་པ་དང་། མདའ་གཞུ་ཐོགས་པ་དང་། གོ་ཆ་གྱོན་པ་བཅས་ལ་ཆོས་བཤད་པ་སྟེ་ཉེར་དྲུག་གོ།

26 가지설법편[法]:

악작죄의 7 멸쟁[七滅諍]이 여기에 속한다, 26 가지가 있다.

비구가환자가 아닌 청중에게 설법할 때 사람들이 앉으면 자신은 서고,

다른 사람들이 누우면 자신은 앉고,

다른 사람들이좋은 좌석에 앉으면 자신은 낮은 자리에 앉으며,

사람들이 앞서 가면 자신은뒤에서 따라가며,

사람들이 길가운데있으면 자신은 길 밖에 있고,

병에 걸리지 않았는데 머리를 가린 자, 아름다운머리 모양을 한 자,
천 같은 것으로 머리를 감은 자, 코끼리를 탄 자, 말을 탄자, 가마를 탄 자,
차를 탄 자, 나막신을신은 자, 지팡이를 짚은 자, 우산을 가진 자,
무기를 가진 자, 검을 든 자, 활을 가진 자,
투구와 갑옷을 입은 자 등을 가리킨다

ཉེར་བདུན་ཚན་ཅན།

이십칠합조:

རྒྱུ་སྐར་ཉེར་བདུན།

ཐ་སྐར་དང་། བྲ་ཉེ། སྨིན་དྲུག སྣར་མ། མགོ། ལག ནབས་སོ། རྒྱལ། སྐག མཆུ། གྲེ། དབོ། མེ་བཞི། ནག་པ། ས་རི། ས་ག ལྷ་མཚམས། སྣྲོན། སྣྲུབས། ཆུ་སྟོད། ཆུ་སྨད། གྲོ་བཞིན། མོན་གྲེ། མོན་གྲུ། ཁྲུམས་སྟོད། ཁྲུམས་སྨད། ནམ་གྲུ་བཅས་རི་མོང་ ཐིག་ལྟར་ན་ཐ་སྐར། གཅིག་ལྟར་ན་བྲ་ཉེ། ཉེར་དྲུག་ལྟར་ན་ནམ་གྲུའོ།

27 가지 수 :

婁루, 胃위, 昴묘, 畢필, 參삼, 井정, 鬼귀, 柳류, 星성, 張장, 翼익, 軫진, 角각,
亢항, 房방, 배腹, 心심, 尾미, 箕기, 斗두, 牛우, 女여, 虛허, 危위, 室실, 璧벽,
奎규. 운행하는 숫자중 0 은 數, 일은 胃 ...... 26 은 奎이다.

ཉེར་བརྒྱད་ཚན་ཅན།

이십팔합조:

ལྷ་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད།

이십팔천[집론] aṣṭāviṃśati deva 二十八天[集論]

A འདོད་ལྷ་རིགས་དྲུག 욕계육천 kāmadeva 欲界六天:

1 རྒྱལ་ཆེན་རིགས་བཞི། 사왕천 cāturmahārājakāyika 四王天

2 སུམ་ཅུ་རྩ་གསུམ། 삼십삼천[도리천] trayastriṃśā 三十三天[忉利天]

3 འཐབ་བྲལ། 야마천 yāma 夜摩天

4 དགའ་ལྡན། 도솔천 tuṣita 兜率天

5 འཕྲུལ་དགའ། 화락천 nirmāṇarati 化樂天

6 གཞན་འཕྲུལ་དབང་བྱེད། 타화자재천 paranirmitavaśavartin 他化自在天

B བསམ་གཏན་དང་པོའི་གནས་གསུམ། 초선삼천 tri prathamadhyānadhisthāna 初禪三天:

7 ཚངས་རིས། 범중천 brahmakāyika brahmā 梵眾天

8 ཚངས་པ་མདུན་ན་འདོན། 범보천 brahmapurohita 梵輔天

9 ཚངས་ཆེན། 대범천 mahābrahmāṇa 大梵天

C བསམ་གཏན་གཉིས་པའི་གནས་གསུམ། 이선삼천 tri dvyatiyadhyānādhisthāna 二禪三天:

10 འོད་ཆུང་། 소광천 parīttābhā 少光天

11 ཚད་མེད་འོད། 무량광천 apramāṇābhā 無量光天

12 འོད་གསལ། 극광정천 ābhāsvara 極光淨天

D བསམ་གཏན་གསུམ་པའི་གནས་གསུམ། 삼선삼천 tri triyadhyānādhisthāna 三禪三天:

13 དགེ་ཆུང་། 소정천 parīttaśuba 少淨天

14 ཚད་མེད་དགེ། 무량정천 apramāṇaśuba 無量淨天

15 དགེ་རྒྱས། 변정천 śubakṛtsna 遍淨天

E བསམ་གཏན་བཞི། 사선구천 nava caturdhyānādhistgāna 四禪九天:

16 སྤྲིན་མེད། 무운천 anabhraka 無雲天

17 བསོད་ནམས་སྐྱེས། 복생천 puṇyaprasava 福生天

18 འབྲས་བུ་ཆེ། 광과천 vṛhatphala 廣果天

19 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན། 무상유정천 asaṃjñisattva 無想有情天

20 མི་ཆེ་བ། 무번천 avṛha 無煩天

21 མི་གདུང་བ། 무열천 atapas 無熱天

22 གྱ་ནོམ་སྣང་བ། 선현천 sudṛśa 善現天

23 ཤིན་ཏུ་མཐོང་བ། 선견천 sudarśana 善見天

24 འོག་མིན། 색구경천 akaniṣṭha 色究竟天

F གཟུགས་མེད་པ་བཞི། 무색계사천 catur ārūpyadhātuḥ 無色界四天:

25 ནམ་མཁའ་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 공무변처천 ākāśānantya yatanaṃ 空無邊處天

26 རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་སྐྱེ་མཆེད། 식무변처천 vijñānānantya yatanaṃ 識無邊處天

27 ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྐྱེ་མཆེད། 무소유처천 akiṃcanya yatanaṃ 無所有處天

28 འདུ་ཤེས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་མིན་སྐྱེ་མཆེད། [སྲིད་རྩེ]비상비비상처천[유정] naivasaṃjñānāsaṃjñāyatanaṃ [bhavāgra] 非想非非想處天[有頂]

རྒྱུ་སྐར་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད།

རྒྱུ་སྐར་ཉེར་བདུན་ནང་གི་གྲོ་བཞིན་ཞེས་པའི་མཐར་བྱི་བཞིན་ཞེས་པ་སྦྱར་ནས་ཉེར་བརྒྱད་འབྱུང་། འོན་ཀྱང་གྲོ་བཞིན་དང་བྱི་བཞིན་གཉིས་ལ་སྐར་ཚོན་གཅིག་ལས་མེད་པས་ཉེར་བདུན་ཉིད་དུ་བརྩི།

이십팔숙 二十八宿:

27 개수 중의 우수의 뒤에 녀수를 가하면 28 개수가 된다. 그런데 이 두개 수가 함께 한 수의 호의 길이를 차지하기에 계속 27 개로 계산한다.

སོ་བཅུ་ཚན་ཅན།

삼십합조:

མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ།

삼지삼십법三智三十法:

རྣམ་མཁྱེན་གྱི་ཆོས་བཅུ། 일체종지 [者] 10,

ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་བཅུ་གཅིག 도지 [者]의 11,

གཞི་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་དགུ། 근본지 [者] 의 9

མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ།

편지 10 법: 일체종지 vastujñāna 一切種智:

1 ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད། 대승발심

2 གདམས་ངག 교언,

3 ངེས་འབྱེད་ཡན་ལག 결정지,

4 སྒྲུབ་པའི་རྟེན། 성취소의,

5 སྒྲུབ་པའི་དམིགས་པ། 성취소연,

6 སྒྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་བྱ་བ། 성취소위,

7 གོ་སྒྲུབ། 필갑성취,

8 འཇུག་སྒྲུབ། 입수,

9 ཚོགས་སྒྲུབ། 자량성취

10 ངེས་འབྱུང་སྒྲུབ་པ། 정리성취

ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་བཅུ་གཅིག

도지 11 법道智十一法:

11 ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཡན་ལག 도지지분 道智支分,

12 སློབ་མ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ། 제자성문도 弟子聲聞道,

13 བསེ་རུ་རང་རྒྱལ་གྱི་ལམ། 인유독각도 麟喩獨覺道,

14 ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ། 대승견도,

15 སྒོམ་ལམ་བྱེད་པ། 수도공용 修道功用

16 མོས་པ་སྒོམ་ལམ། 승해수도 勝解修道,

17 མོས་པ་སྒོམ་ལམ་གྱི་ཕན་ཡོན། 승해수도공덕,

18 བསྔོ་བ་སྒོམ་ལམ། 회향수도,

19 རྗེས་སུ་ཡི་རང་སྒོམ་ལམ། 수희수도,

20 སྒྲུབ་པ་སྒོམ་ལམ། 성취수도

21 རྣམ་དག་སྒོམ་ལམ། 청정수도

གཞི་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་དགུ།

기지 9 법: 일체지 vastujñāna 一切智:

22 ཤེས་པས་སྲིད་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 지불주 생사기지,

23 སྙིང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 비불주 열반기지,

24 རིང་བའི་གཞི་ཤེས། 원기지,

25 ཉེ་བའི་གཞི་ཤེས། 근기지,

26 མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 소치기지, ,

27 གཉེན་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 능치기지,

28 གཞི་ཤེས་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 기지가행,

29 བྱང་སེམས་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་མཉམ་ཉིད། 보살가행평등성

30 གཞི་ཤེས་ཀྱི་མཐོང་ལམ། 기지견도,

སོ་གཉིས་ཚན་ཅན།

삼십이합조:

འདོད་ཁམས་ཀྱི་མཐོང་སྤང་སོ་གཉིས།

욕계견단 32 가지 kamādhātu 欲界:

འདོད་པར་སྡུག་བདེན་གྱི་སྣང་བྱ་བཅུ། 고제소단 10,
ཀུན་བདེན་གྱི་སྣང་བྱ་བདུན། 집제소단 7,
འགོག་བདེན་གྱི་སྣང་བྱ་བདུན། 멸제소단 7,
ལམ་བདེན་གྱི་སྣང་བྱ་བརྒྱད། 도제소단 8,

སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་སུམ་ཅུ་རྩ་གཉིས། 삼십이대사상 dvātriṃśan-mahāpuruṣa-l akṣaṇāni 三十二相:

1 དབུ་གཙུག་ཏོར་དང་ལྡན་པ། 오슬니사상 uṣṇīṣaśiraskatā 烏瑟膩沙相
2 དབུ་སྐྲ་གཡས་སུ་འཁྱིལ་བ། 두계우선 pradakṣiṇāvartakeśaḥ 頭髻右旋
3 དཔྲལ་བའི་དབྱེས་མཉམ་པ། 액광평제 samalalāṭaḥ 額廣平齊
4 མཛོད་སྤུ། 미간백호상 urṇākeśaḥ 眉間白毫相
5 སྤྱན་མཐོན་མཐིང་ཅན། 목감청상[우왕첩상] abhinīlanetragopakṣmā 目紺青相[牛王睫相]
6 ཚེམས་བཞི་བཅུ་མངའ་བ། 구사십치상 catvāriṃśadantāḥ 具四十齒相
7 ཚེམས་མཉམ་པ། 아치제평 samadantaḥ 牙齒齊平
8 ཚེམས་ཐགས་བཟང་བ། 아치무극 aviraladantaḥ 牙齒無隙
9 ཚེམས་ཤིན་ཏུ་དཀར་བ། 아치선백상 sūśukladantaḥ 牙齒鮮白相
10 རོ་བྲོ་བའི་མཆོག་དང་ལྡན་པ། 득최상미상 rasarasāgratā 得最上味相
11 གྲམ་པ་སེང་གེ་འདྲ་བ། 함여사자상 siṃhahanuḥ 頷如師子相
12 ལྗགས་ཤིན་ཏུ་རིང་ཤིན་ཏུ་རིང་ཞིང་སྲབ་པ། 광장설상 prabhūtatanujihvaḥ 廣長舌相
13 ཚངས་པའི་དབྱངས། 득대범음상 brahmasvaraḥ 得大梵音相
14 དཔུང་མགོ་ཤིན་ཏུ་ཟླུམ་པ། 견박원만상 susamvṛttaskandhaḥ 肩膊圓滿相
15 བདུན་མཐོ་བ། 칠처충만상 saptotsadaḥ 七處充滿相

16 ཟལ་གོང་རྒྱས་པ། 양액원만상 citāntarāṃsaḥ 兩腋圓滿相

17 པགས་པ་སྲབ་མདོག་གསེར་འདྲ་བ། 피부세활상 [신진일심상, 상광일심상] sūkṣmasuvarṇacchaviḥ 皮膚細滑相[身真金色相,常光一尋相]

18 བཞེངས་བཞིན་དུ་མ་བཏུད་པ་ཕྱག་ཕྱུས་མོ་སླེབས་པ། 신광홍직상[신불루곡, 입수마슬상] sthitanavanatapralambabāhutā 身廣洪直相[身不傴曲, 立手摩膝相]

19 རོ་སྟོད་སེང་གེའི་འདྲ་བ། 사자상신상 siṃhapūrvārdhakāyaḥ 師子上身相

20 ཤིང་ནྱ་གྲོ་དྷ་ལྟར་ཆུ་ཞེང་གབ་པ། 신분원만상[여락구타수] nyagrodhaparimaṇḍalaḥ 身分圓滿相[如諾瞿陀樹]

21 སྤུ་རེ་རེ་ནས་སྐྱེས་ཤིང་གྱས་སུ་འཁྱིལ་བ། 공생일모상[신모우선상] ekaikaromapradakṣiṇāvartaḥ 孔生一毛相[身毛右旋相]

22 སྐུའི་སྤུ་གྱེན་དུ་ཕྱོགས་པ། 신모상미상 ūrdhvaṅgaromaḥ 身毛上靡相

23 འདོམས་ཀྱི་སྦ་བ་སྦུབས་སུ་ནུབ་པ། 세봉장밀상 kośagatavastiguhyaḥ 勢峰藏密相

24 བརླ་ལེགས་པར་ཟླུམ་པ། 퇴미원 suvartitoruḥ 腿美圓

25 ཞབས་ཀྱི་ལོང་བུ་མི་མངོན་པ། 족부단후상[족불로과] ucchaṅkapādaḥ 足趺端厚相[足不露踝]

26 ཕྱག་དང་ཞབས་ཀྱི་མཐིལ་འཇམ་ཤིང་གཞོན་ཤ་ཆགས་པ། 수족세연상 mṛdutaruṇahastapādatalaḥ 手足細軟相

27 ཕྱག་དང་ཞབས་དྲ་བས་འབྲེལ་བ། 수족만망상 jālavanaddhahastapādaḥ 手足縵網相

28 སོར་མོ་རིང་བ། 지섬장상 dīrghāṅguliḥ 指纖長相

29 ཕྱག་དང་ཞབས་ཀྱི་མཐིལ་འཁོར་ལོའི་མཚན་དང་ལྡན་པ། 천복륜상 cakrāṅkitahastapādatalaḥ 千輻輪相

30 ཞབས་ཤིན་ཏུ་གནས་པ། 족선안주상 supratiṣṭhitapādaḥ 足善安住相

31 ཞབས་ཀྱི་མཐིལ་རྟིང་པ་ཡངས་པ། 족근원장상 āyatapādapārṣṇiḥ 足跟圓長相

32 བྱིན་པ་རི་དྭགས་ཨཻ་ནེ་ཡའི་ལྟ་བུ། 이니연록왕상 aiṇeyajaṅghaḥ 伊尼延鹿王相

སོ་གསུམ་ཚན་ཅན།

삼십삼합조:

ལྟུང་འདས་སོ་གསུམ་

33 가지 위범違犯:

1 རྩ་བ་བཞི་། 4 근본,

2 གསོད་པ་གསུམ། 3 살생,

3 རྫུན་གྱི་ཆར་གཏོགས་བཅུ་གཉིས། 12 망어

4 ཆང་། གར་སོགས་གསུམ། 음주가무 등 3 가지,

5 ཕྲེང་སོགས་གསུམ། 머리 등 3 가지

6 མལ་སྟན་ཆེན་པོ་དང་མཐོན་པོ་དང་། 높고 넓은 큰 침대 2,,

7 ཕྱི་དྲོའི་ཁ་ཟས། 때가 아닐 때 먹다

8 གསེར་དངུལ་ལེན་པ། 때가 아닐 때 먹다,

9 ཉམས་པ་རྣམ་པ་གསུམ། 손해 3,

ལྟུང་བཤགས་ལྔ་སོ་ལྔ།

ཕུང་པོ་གསུམ་པའི་མདོ་ལས་བསྟན་པའི་བཅས་རང་གི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་རྣམས་བཤགས་པའི་ཡུལ་གྱི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ལྔ་གྲངས་སོ་ལྔ།

죄를 뉘우칠 때 향하는 35 부처:

《삼취경》에서 말한바, 참회차죄慙悔遮罪와 성죄때 대경하는 35 여래.

སོ་དྲུག་ཚན་ཅན།
삼십육합조

ཕུང་ཁམས་སོ་དྲུག

36 온계 [溫,界]:

ཕུང་པོ་དྲུག 육온 六溫,

ཁམས་དྲུག 육계 六界,

དབང་པོ་དྲུག 육근 六根

ཡུལ་དྲུག 육경 六境

ལས་ཀྱི་དབང་པོ་དྲུག 육업근 六業根

ལས་ཀྱི་དབང་བྱ་བ། 육근사 六根事

ཕུང་ཁམས་སོ་དྲུག

36 온계[溫,界]:

ཕུང་པོ་དྲུག 육온 六溫

1 གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 색온 rūpaskandha 色蘊

2 ཚོར་བའི་ཕུང་པོ། 수온 vedanāskandha 受蘊

3 འདུ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 상온 saṃjñāskandha 想蘊

4 འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོ། 행온 saṃskāraskandha 行蘊

5 རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཕུང་པོ། 식온 vijñānaskandha 識蘊

6 ཡེ་ཤེས་ཏེ་དྲུག 지온 jñāna 智蘊

ཁམས་དྲུག 육계 六界

7 ས། 지계 pṛthivīdhātu 地界

8 ཆུ། 수계 apodhātu 水界

9 མེ། 화계 tejasdhātu 火界

10 རླུང་། 풍계 vāyudhātu 風界

11 ནམ་མཁའ། 공계 ākāśadhātu 空界

12 རྣམ་ཤེས། 식계 vijñānadhātu 識界

དབང་པོ་དྲུག
육근 ,六根

13 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriya 眼根

14 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriya 耳根

15 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriya 鼻根

16 ལྗེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriya 舌根

17 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriya 身根

18 ཡིད་ཀྱི་དབང་པོ། 의근 manendriya 意根

ཡུལ་དྲུག
육경 六境

19 གཟུགས། 색 rūpa 色

20 སྒྲ། 성 śabda 聲

21 དྲི། 향 gandha 香

22 རོ། 미 rasa 味

23 རེག་བྱ། 촉 spraṣṭavya 觸

24 ཆོས། 법 dharma 法

ལས་ཀྱི་དབང་པོ་དྲུག
육업근 六業根

25 ཁ་དང་། 입,
26 ལག་པ། 손,
27 རྐང་པ། 발,
28 བཤང་ལམ། 항문,
29 གཅི་བའི་ལམ། 요도
30 ཁྲུ་བ་འབབ་པའི་དབང་པོ། 정관

ལས་ཀྱི་དབང་བྱ་བ།
육근사 六根事

31 སྨྲ་བ་དང་། 발언,
32 ལེན་པ། 집취,
33 འགྲོ་བ། 보행,
34 བཤང་བ། 배설,
35 གཅི་བ། 배뇨,
36 ཁྲུ་བ་འཕོ་བ 출정.

སྦྱོར་བ་བཞིའི་ཆོས་སོ་དྲུག
사가행 36 법[道]:

རྣམ་རྟོགས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གཅིག 정등가행 11 법,
རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བརྒྱད། 정가행 8 법,
མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གསུམ། 차제가행 13 법,
སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཞི། 찰나가행 4 법,

སྦྱོར་བ་བཞིའི་ཆོས་སོ་དྲུག

사가행 36 법[道]:

11 가지 표지 정등가행자:

1 སྦྱོར་བའི་རྣམ་པ། 가행상,

2 སྦྱོར་བ། 가행,

3 སྦྱོར་བའི་ཡོན་ཏན། 가행공덕,

4 སྦྱོར་བའི་སྐྱོན། 가행과실,,

5 སྦྱོར་བའི་མཚན་ཉིད། 가행성상

6 ཐེག་ཆེན་ཐར་པ་ཆ་མཐུན། 대승순해탈분,

7 ཐེག་ཆེན་ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན། 유학불환,

8 སློབ་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ། 생사열반

9 སྲིད་ཞི་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 평등가행,

10 ཞིང་དག་པའི་སྦྱོར་བ། 청정찰도가행

11 ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ། 방편선교가행

རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བརྒྱད།

정가행 팔법[頂加行 八法:

12 དྲོད་རྩེ་སྦྱོར། 난정가행, 暖頂加行,

13 རྩེ་མོའི་སྦྱོར། 정정가행 頂頂加行,

14 བཟོད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 임정가행, 忍頂加行,

15 ཆོས་མཆོག་རྩེ་སྦྱོར། 세제일가행, 世第一加行,

16 མཐོང་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 견도 정가행, 見道 頂加行,

17 སྒོམ་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 수도 정가행, 修道 頂加行,

18 བར་ཆད་མེད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 무간 정가행, 無間 頂加行,

19 བསལ་བྱ་ལོག་སྒྲུབ། 응전악행. 應遣邪行

མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གསུམ།

20 སྦྱིན་པ། 보시 dāna 布施

21 ཚུལ་ཁྲིམས། 지계 śīla 持戒

22 བཟོད་པ། 인욕 kṣānti 忍辱

23 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

24 བསམ་གཏན། 선정 dhyāna 禪定

25 ཤེས་རབ། 반야 prajñā 般若

26 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 부처를 기억하는 차제가행,

27 ཆོས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 법을 기억하는 차제가행,

28 དགེ་འདུན་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 승가를 기억하는 차제가행,,

29 ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 계율을 기억하는 차제가행,

30 གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 보시를 기억하는 차제가행,

31 ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 본존을 기억하는 차제가행

32 དངོས་མེད་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ཤེས་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ། 무실성지 차례 가행법,

སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཞི།

찰나가행 사법四法.

33 རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 비이숙 찰나가행

34 རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 이숙 찰나가행,

35 མཚན་ཉིད་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 무상 찰나가행

36 གཉིས་སུ་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 무이 찰나가행. *유사어

སོ་བདུན་ཚན་ཅན།
삼십칠합조:

བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན།
삼십칠보리분법 saptatriṃśat bodhipakṣīyadharmāḥ 三十七菩提分法

[1] དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ་བཞི། 사념주 catvāri smṛtyūpasthāna-nāmāni 四念住

[2] ཡང་དག་པར་སྤོང་བ་བཞི། 사정단 catvāri samyak prahāṇāni 四正斷

[3] རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི། 사신족 catvāri ṛddhi-pādāḥ 四神足

[4] དབང་པོ་ལྔ། 오근 pañcendriyam 五根

[5] སྟོབས་ལྔ། 오력 pañca-balāni 五力

[6] བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་བདུན། 칠각지 sapta-bodhyaṇgāni 七覺支

[7] འཕགས་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད། 팔성도지 aṣṭāṇga-mārga-nāmāni 八聖道支

བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ་སོ་བདུན།
삼십칠조도품 三十七助道品:

[1] དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། 사념처 四念處

1 ལུས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། 신념처 身念處

2 ཚོར་བ་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། 수념처 受念處

3 སེམས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། 심념처 心念處

4 ཆོས་དྲན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པ། 법념처 法念處

[2] ཡང་དག་པར་སྤོང་བ། 사정근 四正勤 or 사정단 四正斷

5 མི་དགེ་བ་སྐྱེས་པ་སྤོང་བ། 미생지악알령불생 未生之惡令不生 ,율의단 律儀斷

6 མི་དགེ་བ་མསྐྱེས་པ་མི་བསྐྱེད་པ། 이생지악단령불속 已生之惡斷令不續,

7 དགེ་བ་མ་སྐྱེས་པ་བསྐྱེད་པ། 미생지선령생 未生之善令生, 수단修斷

8 དགེ་བ་སྐྱེས་པ་སྤེལ་བ། 이생지선령광 已生之善令廣, 수호단 隨護斷

[3] རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ་བཞི། 사신족 四神足 or 사여의족 四如意足

9 འདུན་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ། 욕여의족 欲如意足

10 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ། 정진여의족 精進如意足

11 སེམས་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ། 심여의족 心如意足

12 དཔྱོད་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྤོང་བའི་འདུ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་རྐང་པ། 사유여의족 思惟如意足 or 혜여의족 慧如意足

[4] དབང་པོ་ལྔ། 오근 五根 or རྣམ་བྱང་དབང་པོ་ལྔ། 오청정근 五 淸淨根

13 དད་པའི་དབང་པོ། 신근 信根

14 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་དབང་པོ། 정진근 精進根

15 དྲན་པའི་དབང་པོ། 염근 念根

16 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་དབང་པོ། 정근 定根

17 ཤེས་རབ་ཀྱི་དབང་པོ། 혜근 慧根

[5] སྟོབས་ལྔ། 오력 五力

18 དད་པའི་སྟོབས། 신력 信力

29 བརྩོན་འགྲུས་ཀྱི་སྟོབས། 정진력 精進力

20 དྲན་པའི་སྟོབས། 염력 念力

21 ཏིང་ངེ་འཛིན་གྱི་སྟོབས། 정력 定力

22 ཤེས་རབ་ཀྱི་སྟོབས། 혜력 慧力

[6]བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བདུན། 칠각지 七覺支 or 칠각분 七覺分

23 ཆོས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 택법각지 擇法覺支 or 택법각분 擇法覺分

24 རྩོན་འགྲུས་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 정진각지 精進覺支 or 정진각분 精進覺分

25 དགའ་བ་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 희각지喜覺支 or 희각분 喜覺分

26 ཤིན་ཏུ་སྦྱང་པ་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 제각지 除覺支 or 제각분 除覺分

27 བཏང་སྙོམས་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 사각지 捨覺支 or 사각분 捨覺分

28 ཏིང་ངེ་འཛིན་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 정각지 定覺支 or 정각분 定覺分

29 དྲན་པ་ཡང་དག་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག 염각지 念覺支 or 염각분 念覺分

[7]འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད། 팔정도 八正道

30 ཡང་དག་པའི་ལྟ་བ། 정견 正見

31 ཡང་དག་པའི་རྟོག་པ། 정사유 正思惟

32 ཡང་དག་པའི་ངག 정어 正語

33 ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ། 정업 正業

34 ཡང་དག་པའི་འཚོ་བ། 정명 正命

35 ཡང་དག་པའི་རྩོལ་བ། 정정진 正精進

36 ཡང་དག་པའི་དྲན་པ། 정념 正念

37 ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན། 정정正定

ཞེ་དྲུག་ཚན་ཅན།

사심육합조:

སེམས་བྱུང་ཞེ་དྲུག

사십륙심소유법 ṣaṭ-catvāriṃśat caittasikā dharma 四十六心所有法

1 སེམས་ཀྱི་ས་མང་བཅུ། 십대지법 daśa mahābhūmikā dharma 十大地法

2 དགེ་བའི་ས་མང་བཅུ། 십대선지법 daśa kuśalamahābhūmikā dharma 十大善地法

3 ཉོན་མོངས་ཆེན་པོའི་ས་མང་དྲུག 육대번뇌지법 kleśamahābhūmikā dharma 六大煩惱地法

4 མི་དགེ་བའི་ས་མང་གཉིས། 이대불선지법 dvāu akuśalamahābhūmikā dharma 二大不善地法

5 ཉོན་མོངས་ཆུང་ངུའི་ས་མང་བཅུ། 십소번뇌지법 daśa parīttakleśabhūmikā dharma 十小煩惱地法

6 གཞན་འགྱུར་བརྒྱད། 팔부정 aṣṭa aniyata 八不定

ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག་ཚན་ཅན།

오십오합조:

སེམས་བྱུང་ལྔ་བཅུ་རྩ་གཅིག

오십일심소유법 eka-pañcāśat caittasikā dharma 五十一心所有法

1 ཀུན་འགྲོ་ལྔ། 오변행 pañca sarvatraga 五遍行

2 ཡུལ་ངེས་ལྔ། 오별경 pañca viniyata 五別境

3 དགེ་བ་བཅུ་གཅིག 십일선 ekādaśa kuśala 十一善

4 རྩ་ཉོན་དྲུག 육근본번뇌 mūlakleśa 六根本煩惱

5 ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤུ། 이십수번뇌 viṃśati upakleśa 二十隨煩惱

6 གཞན་འགྱུར་བཞི། 사부정 catvāri aniyata 四不

སེམས་བྱུང་ལྔ་བཅུ་རྩ་གཅིག

오십일심소유법 eka-pañcāśat caittasikā dharma 五十一心所有法

1 ཀུན་འགྲོ་ལྔ། 오변행 pañca sarvatraga 五遍行

2 ཡུལ་ངེས་ལྔ། 오별경 pañca viniyata 五別境

3 དགེ་བ་བཅུ་གཅིག 십일선 ekādaśa kuśala 十一善

4 རྩ་ཉོན་དྲུག 육근본번뇌 mūlakleśa 六根本煩惱

5 ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤུ། 이십수번뇌 viṃśati upakleśa 二十隨煩惱

6 གཞན་འགྱུར་བཞི། 사부정 catvāri aniyata 四不定

སེམས་བྱུང་ལྔ་བཅུ་རྩ་གཅིག

오십일심소유법 eka-pañcāśat caittasikā dharma 五十一心所有法

ཀུན་འགྲོ་ལྔ།

오변행 pañcasarvatraga 五遍行

1 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

2 འདུ་ཤེས། 상 saṃjñā 想

3 སེམས་པ། 사 cetanā 思

4 ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 작의 manaskāra 作意

5 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

ཡུལ་ངེས་ལྔ།

오별경 pañcaviniyata 五別境

6 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

7 མོས་པ། 승해 adhimokṣa 勝解

8 དྲན་པ། 염 smṛti 念

9 ཏིང་ངེ་འཛིན། 삼마지 [정]samādhi 三摩地[定]

10 ཤེས་རབ། 혜 prajñā 慧

དགེ་བ་བཅུ་གཅིག

십일선 ekādaśa kuśala 十一善

11 དད་པ། 신 [신심]śraddhā 信

1 2 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

13 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

14 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

15 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

16 གཏི་མུག་མེད་པ། 무치 amoha 無癡

17 བརྩོན་འགྲུས། 근[정진] vīrya 勤[精進]

18 ཤིན་དུ་སྦྱངས་པ། 안[경안] prasrabdhi 安[輕安]

19 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

20 བཏང་སྙོམས། 사[평정심] upekṣā 捨

21 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

རྩ་ཉོན་དྲུག

육근본번뇌 mūlakleśa 六根本煩惱

22 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

23 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

24 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

25 མ་རིག་པ། 무명 avidyā 無明

26 ལྟ་བ་ཉོན་མོངས་ཅན། 견[부정견] dṛṣṭi 見[不正見]

27 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤུ།

이십수번뇌 viṃśati upakleśa 二十隨煩惱

28 ཁྲོ་བ། 분 krodha 忿

29 འཁོན་འཛིན། 한 upanāha 恨

30 འཆབ་པ། 부 mrakṣa 覆

31 འཚིག་པ། 뇌 pradāśā 惱

32 ཕྲག་དོག 질 irṣyā 嫉

33 སེར་སྣ། 간 mātsarya 慳

34 སྒྱུ། 광 māyā 誑

35 གཡོ། 첨 śāṭhya 諂

36 རྒྱགས་པ། 교 mada 憍

37 རྣམ་པར་འཚེ་བ། 해 vihiṃsā 害

38 ངོ་ཚ་མེད་པ། 무참 āhrīkya 無慚

39 ཁྲེལ་མེད་པ། 무괴 anapatrāpya 無愧

40 རྨུགས་པ། 혼침 styāna 惛沉

41 རྒོད་པ། 도거 auddhatya 掉擧

42 མ་དད་པ། 불신 āśraddhya 不信

43 ལེ་ལོ། 해태 kausīdya 懈怠

44 བག་མེད་པ། 방일 pramāda 放逸

45 བརྗེད་ངེས་པ། 망념 muṣitasmṛtitā 忘念

46 ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ། 불정지 asaṃprajanya 不正知

47 རྣམ་པར་གཡེང་བ། 산란 vikṣepa 散亂

གཞན་འགྱུར་བཞི།

사부정 catur aniyata 四不定

38 གཉིད། 수면 middha 睡眠

49 འགྱོད་པ། 악작 kaukṛtya 惡作

50 རྟོག་པ། 심 vitarka 尋

51 དཔྱོད་པ། 사 vicāra 伺

དྲུག་ཅུ་ཚན་ཅན།

육십합조:

གྲངས་གནས་དྲུག་ཅུ།

60 수위 단위:

སྔར་རྒྱ་གར་གྱི་རྩིས་ལུགས་ལ་གྲངས་གནས་ཀྱི་མིང་དྲུག་ཅུ་ཡོད་དེ།

고대 인도에서유행했던 60 숫자의 이름:

1 གཅིག 일. 2 བཅུ། 십. 3 བརྒྱ། 백. 4 སྟོང་། 천. 5 ཁྲི། 만. 6 འབུམ་ 백만. 7 ས་ཡ། 억.8 བྱེ་བ། 조.9 དུང་ཕྱུར་ཏེ་དགུ་པོ་རེ་རེ་ནས་བརྩིས་པས་རྒྱུད་བའི་གྲངས་གནས་དགུ་དང་། 백만 이상 9 개 위는 단수명이다.아래는 25 개의 접수명이다.10 ཐེར་འབུམ།

12 ཁྲག་ཁྲིག 14 རབ་བཀྲམ།16 གཏམས། 18 དཀྲིགས། 20 མི་འཁྲུགས། 22 ཁྱད་འཕྱིན། 24 སྨང་ཏེན། 26 དེད་འདྲེན། 28 མཐའ་སྣང་། 30 རྒྱ་རིག 32 འོད་མཛེས། 34 དབང་པོ། 36 ལེགས་འཕྱིན། 38 རྟོགས་འགྲོ། 40 འཕྱིང་རྡུལ། 42 རྒྱ་རྟགས། 44 སྟོབས་འཁོར། 46 བརྡ་ཤེས། 48 རྣམ་བྱུང་། 50 སྟོབས་མིག 52 བྱམས་པ།54 སྙིང་

ཛྷེ 56 དགའ་བ། 58 བཏང་སྙོམས་ཏེ་ཉེར་ལྔ་པོ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་གཉིས་རེ་བརྩིས་པས་ལྔ་བཅུ་དང་དེའི་སྟེང་དུ། 60 གྲངས་མེད་ཐ་མ་སྟེ་གཅིག་བསྣན་པས་དྲུག་ཅུའོ།

매 단위수 뒤에 대를 한자 붙이면 그것의 10 배로 되므로 50 위수가 얻어진다. 앞의 단수와 함께 모두 59 위수에, 제일 마지막 60 위수는 '무량수'라고 부른다.

དྲུག་ཅུ་རེ་བཞི་ཚན་ཅན།

སྒྱུ་རྩལ་དྲུག་ཅུ་རེ་བཞི།

64 가지 기예:

སྤྱིར་རྒྱ་གར་དུ་དར་བའི་བཟོ་རིག་གི་སྒྱུ་རྩལ་སུམ་ཅུ།

문화 체육 등 기예와 관련한 30 가지,

རོལ་མོའི་སྒྱུ་རྩལ་བཅོ་བརྒྱད། 노래, 악기와 관련한 18 가지,

གླུ་དབྱངས་ཀྱི་དེས་པ་བདུན། 성악에 관련된 7 가지,

གར་གྱི་ཆ་བྱད་དགུ 무용과 관련된 9 가지,

བདུན་ཅུ་ཚན་ཅན།

칠십합조:

ཤེར་ཕྱིན་དོན་བདུན་ཅུ།

ཤེར་ཕྱིན་དངོས་པོ་བརྒྱད་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་རྣམས་དོན་བདུན་ཅུའི་སྒོ་ནས་རྒྱས་པར་བཤད་པ་སྟེ། མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་ཆོས་སུམ་ཅུ། སྦྱོར་བ་བཞིའི་ཆོས་སོ་དྲུག ཆོས་ཀྱི་སྐུའི་ཆོས་བཞི།

반야 70 의, 지도 70 의:

반야 8 사는 70 의에 의하여 3 지법의 30 에 속하고 4 가행법의 36 에 속하고 법신의 법 4 에 속하며 모두 70 이다

ཤེར་ཕྱིན་དོན་བདུན་ཅུ།

반야 70 의, 지도 70 의:

1 ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད། 대승발심

2 གདམས་ངག 교언,

3 ངེས་འབྱེད་ཡན་ལག 결정지,

4 སྒྲུབ་པའི་རྟེན། 성취소의,

5 སྒྲུབ་པའི་དམིགས་པ། 성취소연,

6 སྒྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་བྱ་བ། 성취소위,

7 གོ་སྒྲུབ་དང་། 필갑성취,

8 འཇུག་སྒྲུབ། 입수,

9 ཚོགས་སྒྲུབ། 자량성취

10 ངེས་འབྱུང་སྒྲུབ་པ། 정리성취

ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཆོས་བཅུ་གཅིག

도지 11 법 道智十一法:

11 ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཡན་ལག 도지지분 道智支分,

12 སློབ་མ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ། 제자성문도 弟子聲聞道,

13 བསེ་རུ་རང་རྒྱལ་གྱི་ལམ་། 인유독각도 麟喻獨覺道,

14 ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ། 대승견도,

15 སྒོམ་ལམ་བྱེད་པ། 수도공용 修道功用

16 མོས་པ་སྒོམ་ལམ། 승해수도 勝解修道,

17 མོས་པ་སྒོམ་ལམ་གྱི་ཕན་ཡོན། 승해수도공덕,

18 བསྔོ་བ་སྒོམ་ལམ། 회향수도,

19 རྗེས་སུ་ཡི་རང་སྒོམ་ལམ། 수희수도,

20 སྒྲུབ་པ་སྒོམ་ལམ། 성취수도

21 རྣམ་དག་སྒོམ་ལམ 청정수도

གཞི་ཤེས་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཆོས་དགུ

기지 9 법: 일체지 vastujñāna 一切智:

22 ཤེས་པས་སྲིད་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 지불주 생사기지,

23 སྙིང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས། 비불주 열반기지,

24 རིང་བའི་གཞི་ཤེས། 원기지,

25 ཉེ་བའི་གཞི་ཤེས། 근기지,

26 མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 소치기지, ,

27 གཉེན་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ཤེས། 능치기지,

28 གཞི་ཤེས་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 기지가행,

29 བྱང་སེམས་ཀྱི་སྦྱོར་བའི་མཉམ་ཉིད། 보살가행평등성

30 གཞི་ཤེས་ཀྱི་མཐོང་ལམ། 기지견도,

སྦྱོར་བ་བཞིའི་ཆོས་སོ་དྲུག

사가행 36 법[道]:

31 སྦྱོར་བའི་རྣམ་པ། 가행상,

32 སྦྱོར་བ། 가행,

33 སྦྱོར་བའི་ཡོན་ཏན། 가행공덕,

34 སྦྱོར་བའི་སྐྱོན། 가행과실, ,

35 སྦྱོར་བའི་མཚན་ཉིད། 가행성상

36 ཐེག་ཆེན་ཐར་པ་ཆ་མཐུན། 대승순해탈분,

37 ཐེག་ཆེན་ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན། 유학불환,

38 སློབ་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ། 생사열반

39 སྲིད་ཞི་མཉམ་ཉིད་ཀྱི་སྦྱོར་བ། 평등가행,

40 ཞིང་དག་པའི་སྦྱོར་བ། 청정찰도가행

41 ཐབས་མཁས་སྦྱོར་བ། 방편선교가행

རྩེ་མོའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བརྒྱད།

정가행 팔법[頂加行 八法:

42 དྲོད་རྩེ་སྦྱོར། 난정가행, 暖頂加行,

43 རྩེ་མོའི་སྦྱོར། 정정가행 頂頂加行,

44 བཟོད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 임정가행, 忍頂加行,

45 ཆོས་མཆོག་རྩེ་སྦྱོར། 세제일가행, 世第一加行,

46 མཐོང་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 견도 정가행, 見道 頂加行,

47 སྒོམ་ལམ་རྩེ་སྦྱོར། 수도 정가행, 修道 頂加行,

48 བར་ཆད་མེད་པའི་རྩེ་སྦྱོར། 무간 정가행, 無間 頂加行,

49 བསལ་བྱ་ལོག་སྒྲུབ། 응전악행. 應遣邪行응견사행.

མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཅུ་གསུམ།

50 སྦྱིན་པ། 보시 dāna 布施

51 ཚུལ་ཁྲིམས། 지계 śīla 持戒

52 བཟོད་པ། 인욕 kṣānti 忍辱

53 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

54 བསམ་གཏན། 선정 dhyāna 禪定

55 ཤེས་རབ། 반야 prajñā 般若

56 སངས་རྒྱས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 부처를 기억하는 차제가행,

57 ཆོས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 법을 기억하는 차제가행,

58 དགེ་འདུན་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 승가를 기억하는 차제가행,,

59 ཚུལ་ཁྲིམས་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 계율을 기억하는 차제가행,

60 གཏོང་བ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 보시를 기억하는 차제가행,

61 ལྷ་རྗེས་སུ་དྲན་པའི་མཐར་གྱིས་པ། 본존을 기억하는 차제가행

62 དངོས་མེད་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་ཤེས་པའི་མཐར་གྱིས་སྦྱོར་བ།
무실성지 차례 가행법, 모두 13 가지이다.

སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བའི་ཆོས་བཞི།

찰나가행 사법 四法.

63 རྣམ་པར་སྨིན་པ་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 비이숙 찰나가행

64 རྣམ་པར་སྨིན་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 이숙 찰나가행,

65 མཚན་ཉིད་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 무상 찰나가행

66 གཉིས་སུ་མེད་པའི་སྐད་ཅིག་མའི་སྦྱོར་བ། 무이 찰나가행. *유사어

སྐུ་བཞི།

부처의 사신 四身:

67 ངོ་བོ་ཉིད་སྐུ། 자성신,

68 ཡེ་ཤེས་ཆོས་སྐུ། 지혜법신,

69 ལོངས་སྐུ། 보신,

70 སྤྲུལ་སྐུ། 화신

ཆོས་དོན་ལྔ་ཅན་ཅན།

칠십오합조:

ཆོས་དོན་ལྔ། [ཆོས་མངོན་མཛོད་]

칠십오법[구사론] pañca-saptatiḥ dharma[kośa]七十五法[俱舍論]

1 གཟུགས། 색법[11] rūpa 色法[十一]

2 སེམས། 심법[1] citta 心法[一]

3 སེམས་བྱུང་། 심소유법[46] caittasikā dharma 心所有法[四十六]

4 ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། 심불상응행법[14] cittaviprayuktasaṃskāra dharma 心不相應行法[十四]

5 འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས། 무위법[3] asaṃskṛtadharma 無為法[三]

ཆོས་དོན་ལྔ། [ཆོས་མངོན་མཛོད་]

칠십오법[구사론] pañca-saptatiḥ dharma[kośa]七十五法[俱舍論]

སེམས་ཀྱི་ས་མང་བཅུ།

십대지법 daśa mahābhūmika dharma 十大地法

1 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

2 འདུ་ཤེས། 상 saṃjñā 想

3 སེམས་པ། 사 cetanā 思

4 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

5 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

6 ཤེས་རབ། 혜 prajñā 慧

7 དྲན་པ། 염 smṛti 念

8 ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 작의 manaskāra 作意

9 མོས་པ། 승해 adhimokṣa 勝解

10 ཏིང་ངེ་འཛིན། 삼마지 samādhi 三摩地

དགེ་བའི་ས་མང་བཅུ།

십대선지법 daśa kuśalamahābhūmikā dharma 十大善地法

11 དད་པ། 신 śraddhā 信

12 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

13 ཤིན་དུ་སྦྱངས་པ། 경안 prasrabdhi 輕安

14 བཏང་སྙོམས། 사 upekṣā 捨

15 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

16 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

17 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

18 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

19 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

20 བརྩོན་འགྲུས། 정진 vīrya 精進

མི་དགེ་བའི་ས་མང་གཉིས།

이대불선지법 dvi akuśalamahābhūmikā dharmāḥ 二大不善地法

21 ངོ་ཚ་མེད་པ། 무참 āhrīkya 無慚

22 ཁྲེལ་མེད་པ། 무괴 anapatrāpya 無愧

ཉོན་མོངས་ཆུང་ངུའི་ས་མང་བཅུ།

십소번뇌지법 daśa parīttakleśabhūmikā dharma 十小煩惱地法

23 ཁྲོ་བ། 분 krodha 忿

24 འཆབ་པ། 부 mrakṣa 覆

25 སེར་སྣ། 간 mātsarya 慳

26 ཕྲག་དོག 질 irṣyā 嫉

27 འཚིག་པ། 뇌 pradāśā 惱

28 རྣམ་པར་འཚེ་བ། 해 vihiṃsā 害

29 འཁོན་འཛིན། 한 upanāha 恨

30 གཡོ། 첨 śāṭhya 諂

31 སྒྱུ། 광 māyā 誑

32 རྒྱགས་པ། 교 mada 憍

ཉོན་མོངས་ཆེན་པོའི་ས་མང་དྲུག

육대번뇌지법 kleśamahābhūmikādharma 六大煩惱地法

33 མ་རིག་པ། 치 avidyā 癡

34 བག་མེད་པ། 방일 pramāda 放逸

35 ལེ་ལོ། 해태 kauśīdya 懈怠

36 མ་དད་པ། 불신 āśraddhya 不信

37 རྨུགས་པ། 혼침 styāna 惛沉

38 རྒོད་པ། 도거 auddhatya 掉擧

གཞན་འགྱུར་བརྒྱད།

팔부정 aṣṭa aniyatāḥ 八不定

39 རྟོག་པ། 심 vitarka 尋

40 དཔྱོད་པ། 사 vicāra 伺

41 འགྱོད་པ། 악작 kaukṛtya 惡作

42 གཉིད། 수면 middha 睡眠

43 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

44 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

45 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

46 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

གཟུགས་བཅུ་གཅིག

십일색법[구사론] ekādaśa rūpāṇi 十一色法[俱舍論]

47 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriya 眼根

48 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriya 耳根

49 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriya 鼻根

50 ལྕེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriya 舌根

51 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriya 身根

52 གཟུགས། 색 rūpa 色

53 སྒྲ། 성 śabda 聲

54 དྲི། 향 gandha 香

55 རོ། 미 rasa 味

56 རེག་བྱ། 촉 spraṣṭavya 觸

57 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས། 무표색 avijñaptirūpa

58 སེམས། 심법[1] citta 心法[一]

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་བཅུ་བཞི།

심사심불상응행법[구사론] caturdaśa cittaviprayuktasaṃskāra

十四心不相應行法[俱舍論]

59 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

60 མ་འཐོབ་པ། 비득 aprāpti 非得

61 རིགས་འཐུན་པ། 동분 nikāyasabhāgata 同分

62 འདུ་ཤེས་མེད་པ་བ། 무상이숙 āsaṃjñika 無想異熟

63 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 asaṃjñisamāpatti 無想定

64 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

65 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

66 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

67 རྒ་བ། 노 jarā 老

68 གནས་པ། 주 sthiti 住

69 མི་རྟག་པ། 무상 anityatā 無常

70 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

71 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

72 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་གསུམ།

삼무위법 tri asaṃskṛtādharmāḥ 三無為法

73 ནམ་མཁའ། 허공무위 ākāśa 虛空無為

74 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸무위 pratisaṃkhyānirodha 擇滅無為

75 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸무위 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅無為

བརྒྱད་ཅུའི་ཚན་ཅན།

팔십합조:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུ།

སེན་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།སོར་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།རྩའི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ཞབས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།གཤེགས་སྟངས་བདུན་དང་།དབུའི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།དབུ་སྐྲའི་དཔེ་བྱད་དྲུག་དང་།སྤྱན་གྱི་དཔེ་བྱད་ལྔ་དང་།སྨིན་མའི་དཔེ་བྱད་བཞི་དང་།སྙན་གྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ཤངས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ཞལ་གྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ལྗགས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།ཚེམས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་ལྔ་དང་།གསུང་གི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ཕྱག་གི་དཔེ་བྱད་གཉིས་དང་།ཕྱག་གི་རི་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ་དང་།སྐུ་སྤྱིའི་ཡོན་ཏན་བཅུ་དང་།སྐུ་ལ་སྐྱོན་མེད་པའི་ཡོན་ཏན་བཞི་དང་།སྐུ་སྨད་ཀྱི་བཞི་དང་།ལྟེ་བའི་གཉིས་དང་།ཀུན་སྤྱོད་སྤྱིའི་ཡོན་ཏན་གསུམ་བཅས་བརྒྱད་ཅུའོ།

80 따라 좋은 것, 80 가지 좋은 것:

여래의 모든 80 종의 교묘한 세부상:발갑 3 에 속한다, 손가락이 3, 맥이 2, 발이 3, 걸음 자태가 7, 머리 부위는 3, 머리칼은 6, 눈은 5, 눈썹은 4, 귀는 2, 코는 2, 입은 2, 혀는 3, 이빨은 5, 언어는 2, 손은 2, 손금은 3, 온몸의 공덕은 10, 몸에상처가 없는 자는 4,하체는 4, 배꼽은 2, 총행지는 3, 모두 80 이다.

དཔེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་བཅུ།

팔십수호 aśītyānuvyañjanā 八十隨好

➢ སེན་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་བཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སེན་མོ་ཟངས་མདོག་ལྟ་བུ་དང་། སེན་མོ་མདོག་སྣུམ་པ་དང་། སེན་མོ་དབྱུས་མཐོ་བ་བཅས་གསུམ།

손톱의 삼종 대장부상:

팔십대장부상, 팔십종호의 한부류로 손톱이 구릿빛과 같은 것, 손톱의 빛깔이 윤택한 것, 손톱의 중심이 높은 세가지.

1 སེན་མོ་ཟངས་མདོག་ལྟ་བུའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། འདུ་བྱེད་ཐམས་ཅད་ལ་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཉིད་ཀྱིས་སེན་མོ་ཟངས་ཀྱི་མདོག་ལྟ་བུ།

손톱이 적동색인 대장부상:

여래의 팔십종호의 세부항목 가운데 하나로 오직 일체법에 탐착을 여의었으므로 손톱이 구릿빛과 같다.

2 སེན་མོ་མདོག་སྣུམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པའི་ལྷག་བསམ་ཉིད་ཀྱིས་སེན་མོ་མདོག་སྣུམ་པ།

윤택한 손톱을 지닌 대장부상:

여래의 팔십종호의 세부 항목 가운데 하나로 일체중생을 이롭게 하려는 오직 열렬하고 정성스런 마음으로 손톱의 색깔이 윤택하다.

3 སེན་མོ་དབུས་མཐོ་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རིགས་ཀྱི་མཆོག་ལས་སྐྱེས་པས་སེན་མོ་མཐོ་བ་སྟེ།གཞོང་བུ་དང་ལེབ་མོ་མིན་པར་དབུས་མཐོ་བ།

손톱의 중심이 높은 대장부상:

여래의 팔십종호의 세부항목 가운데 하나로 수승한 종성으로부터 태어남으로써 손톱이 높으며 움푹 꺼지거나 평평하지 않고 중심이 높다.

➢ སོར་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སོར་མོ་རྣམས་ཟླུམ་པ་དང་། སོར་མོ་རྣམས་རྒྱས་པ་དང་། སོར་མོ་རྣམས་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བ་བཅས་གསུམ་མོ།

손가락 부분에 따라 좋은 3 가지:

여래 80 종호의 한류: 여러 손가락이 윤기나고, 풍만하고 가는 것이다.

4 སོར་མོ་རྣམས་ཟླུམ་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཚུལ་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོར་མོ་རྣམས་ཟླུམ་པ།
수지원윤:
부처님의 팔십종호의 세부항목의 하나로, 오직 이치에 맞아 죄업이 없는 것으로써 손가락들이 둥글다.

5 སོར་མོ་རྣམས་རྒྱས་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་དགེ་བའི་རྩ་བ་བསགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོར་མོ་རྣམས་རྒྱས་པ།
제지풍만:
부처님의 팔십종호의 세부항목의 하나로, 오직 선근을쌓은 것으로써 손가락들이 자 구족되다.

6 སོར་མོ་རྣམས་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཡང་དག་པར་མཐར་གྱིས་སོ་སོར་ཞུགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོར་མོ་རྣམས་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བ།
제지연세:
부처님의 팔십종호의 세부항목의 하나로, 오직 정도로 궁극에 의해 각각 들어감으로써 손가락들이 위신력으로 가늘어지다.

➢ རྩའི་དཔེ་བྱད་གཉིས།
དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། རྩ་མི་མངོན་པ་དང་། རྩ་མདུད་མེད་པའོ།
脈絡隨好二맥락수호이 : 여래 80 종호의 하나.

7 རྩ་མི་མངོན་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ལུས་ལ་སོགས་པའི་ལས་དང་འཚོ་བ་རབ་ཏུ་བསྲུངས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྩ་མི་མངོན་པ།
脈深不現:
여래가 열심히 [身業]과 [語業]등을 수호하여 맥락이 좋음을 느낀 것, 불신 80 종호의 하나.

8 རྩ་མདུད་མེད་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཉོན་མོངས་པའི་མདུད་པ་འགྲོལ་བ་ཉིད་ཀྱིས་རྩ་མདུད་པ་མེད་པ།

근맥무절 筋脈無節:

여래께서 여러 번뇌에서 해탈 하신 것,불신 80 종호의 하나.

➢ ཞབས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཞབས་ལོང་བུ་མི་མངོན་པ་དང་། ཞབས་མཉམ་པ་དང་། ཞབས་གོམ་པ་ཆེ་སྙོམས་པ་སྟེ་གསུམ་མོ།

발이 따라좋은 3 가지:

여래의 80 종호의 하나.안의 것이 드러나지 않고 두 발이 같게 길며 걸음 폭도 평균하다.

9 ཞབས་ལོང་བུ་མི་མངོན་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཤིན་ཏུ་སྦས་པའི་ཚོས་ཀྱི་བློ་གྲོས་ཅན་ཉིད་ཀྱིས་ལོང་བུ་མི་མངོན་པ།

복사뼈가 드러나지 않다:

여래가 밀장법혜를 구비하여 복사뼈가음폐되고 드러나지 않음을 느끼는 좋은 점. 불신의 80 종호의 하나.

10 ཞབས་གོམ་པ་སྙོམས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐམས་ཅད་ལ་ཐུགས་སྙོམས་པའི་ཕྱིར་གོམ་པ་ཆེ་ཆུང་མེད་པར་སྙོམས་པའོ།

걸음걸이가 정직하다:

여래가 여러 중생들이 마음을 편하게 놓고 걸음이 평온하고 장엄함을 느끼는 것. 불신의 80 종호의 하나

11 ཞབས་མཉམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། བསྒོད་དཀའ་བའི་གནས་ཐམས་ཅད་ལས་སྐྱེ་བོ་སྒྲོལ་བར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཞབས་རིང་ཐུང་མེད་པར་མཉམ་པ།

발이 없고 평평하지 않다:

여래가 여러 정이 있는 자를 일체 넘기 어려운 것을 넘게 하여 발밑이 평평한 좋은점을 느끼게 되었다. 불신 80 종호의 하나

- ➢ གཤེགས་སྟངས་བདུན།

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སེང་གེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ་དང་། གླང་པོ་ཆེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ་དང་། ངང་པའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ་དང་། ཁྱུ་མཆོག་གི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ་དང་། གཡས་ཕྱོགས་སུ་ལྡོག་ཅིང་གཤེགས་པ་དང་། མཛེས་པར་གཤེགས་པ་དང་། དྲང་པོར་གཤེགས་པ་བཅས་བདུན་ནོ།

태능수호 7:

여래 부처의 80 가지 수호의 한류.걸어가는 것이 사자와 같고 걸어가는것이 코끼리와 같고, 걸어가는 것이 거위와 같고, 걸어가는 것이 소와 같고, 오른쪽으로 전진하고,걸음보가 아주우아하고 정식하게 앞으로 나가는 것

12 སེང་གེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མི་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ་ལ་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སེང་གེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ།

부처님의 팔십종호의 세부 항목으로 위광을 드러내지 않고 사자처럼 걷다.

13 གླང་པོ་ཆེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། གླུ་ཟིལ་གྱིས་གནོན་པ་ལ་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་གླང་པོ་ཆེའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ།

진지여상왕 進止如象王:

여래 팔십종호 중의 하나.

부처의 걸음은 얼마 걷지도 않아도 마치코끼리 왕의 걸음처럼 많이 갈 수 있다.

14 ངང་པའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ནམ་མཁའ་ལ་གཤེགས་པར་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ངང་པའི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ།

보행이 기러기 두목 다:

여래는 공행에 능란하다,기러기 두목에 비유함으로써 능란한 정도를 더욱 더 특출하게 표현.

15 ཁྱུ་མཆོག་གི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། འཁོར་གྱི་སྣ་དྲངས་པ་ལ་མཆོག་ཏུ་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁྱུ་མཆོག་གི་སྟབས་སུ་གཤེགས་པ།

행진여우왕 行進如牛王, vpirabha vikrantagāmi:여래 팔십종호 중의 하나.세간의 여러 회합에 선두에 서시니,중중준 [重中尊]으로 나아가시다.

16 གཡས་ཕྱོགས་སུ་ལྡོག་ཅིང་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྐོར་ཕྱོགས་ཀྱི་ལམ་དང་མཐུན་པར་གཤེགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་གཡས་ཕྱོགས་སུ་ལྡོག་ཅིང་གཤེགས་པ།

오른쪽으로 돌아서 가시는 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나. 여래가 돌아가는 길의 방향과 일치하게 감으로써 오른쪽으로 돌아서 가는 것.

17 མཛེས་པར་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མཛེས་པར་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཛེས་ཤིང་ཡིད་དུ་འོང་བར་གཤེགས་པ།

행보엄숙,

여래의 의태가 미묘하여 발걸음이 아름다운 것을느낀다.

불신 80 수호의 하나

18 དྲང་པོར་གཤེགས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྟག་ཏུ་སེམས་གྱ་གྱུ་མི་མངའ་བ་ཉིད་ཀྱིས་མི་ཡོ་བར་གཤེགས་པ་སྟེ་དྲང་པོར་གཤེགས་པ།

발걸음이단정하다:

여래의 마음 가짐이 단정하셔서 걸을 때 곧게 걷는다. 불신 80 종호의 하나.

- དབུའི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། དབུ་རྒྱས་པ་དང་། དཔྲལ་བ་ལེགས་པར་འབྱེས་པ་དང་། དཔྲལ་བ་དབྱེས་ཆེ་བ་བཅས་གསུམ་མོ།

머리의 세 가지 수호 隨好:

여래 80 종호의 일부. 머리가크고, 이마의 경계가 분명하고,

이미가넓은 것 등의 세 가지.

19 དབུ་རྒྱས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྔོན་ལམ་གྱི་ཚོགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་སྟེ། དབུ་གདུགས་ལྟར་ཟླུམ་ལ་རྒྱས་པ།

머리가 큰 수호 隨好:

여래 80 종호의하나.기도 자량이 원만함에 의해 머리가 크게 장엄된 것으로서, 우산처럼 둥글고 넓은 것.

20 དཔྲལ་བ་དབྱེས་ཆེ་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྨྲ་བ་ཐམས་ཅད་འཇོམས་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་དཔྲལ་བ་རྒྱས་ཤིང་དབྱེས་ཆེ་བ།

이마가 넓으면 평정하다:

여래가 일체의 흉악한 설법을설복시켜이마가 넓고 평정하다는 좋은 말을 얻었다.부처 몸의 80 종호 중의 하나.

21 དཔྲལ་བ་ལེགས་པར་འབྱེས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ལྟ་བས་བྱས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གཞན་དུ་མི་འགྱུར་བ་ཉིད་ཀྱིས་དཔྲལ་བ་ལེགས་པར་འབྱེས་པ་སྟེ་སྐྲ་མཚམས་ལེགས་པར་འབྱེས་པ།

이마가 넓고 원명하다:

여래가 여러 악한 자들이 한 일을 보고그에 따라 변하지 않아 이마의 머리칼이 분명함을 느낀 좋은 점. 부처 몸 80 종호의 하나.

- དབུ་སྐྲའི་དཔེ་བྱད་དྲུག

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ།དབུ་སྐྲ་བུང་བ་ལྟར་གནག་པ། དབུ་སྐྲ་སྟུག་པ། དབུ་སྐྲ་འཇམ་པ།དབུ་སྐྲ་མ་འཛིངས་པ། དབུ་སྐྲ་མི་གཤོར་བ། དབུ་སྐྲ་དྲི་ཞིམ་པ་བཅས་དྲུག་གོ།

머리칼의 수호 [隨好] 6 가지:

여래 80 종호 중의 일부. 머리칼이 검고, 아름답고, 부드럽고, 난잡하지 않고, 거칠지 않고,향기가 나는 등의
 여섯 가지.

22 དབུ་སྐྲ་བུང་བ་ལྟར་གནག་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཡུལ་གྱི་དགའ་བ་ཟློག་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་སྐྲ་བུང་བ་ལྟར་མདོག་གནག་པ།

머리칼이 벌처럼검은 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.대상에 대한탐착을없앰으로써 머리카락 색이 벌처럼 검은 것.

23 དབུ་སྐྲ་སྡུག་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མཐོང་བ་དང་སྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བའི་བག་ལ་ཉལ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་དབུ་སྐྲ་སྡུག་པ་སྟེ་ཡིད་དུ་འོང་བ།

머리칼이 아름다운 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.견도와 수도로써 소단의습기를 제멸함에 의해 머리카락이 아름다운 것.

24 དབུ་སྐྲ་འཇམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། བློ་འཇམ་པོས་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་སྐྲ་འཇམ་པ།

머리칼이 부드러운 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.부드러운 마음으로써 완전히 앎에 의해 머리카락이 부드러운 것.

25 དབུ་སྐྲ་མ་འཛིང་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐུགས་འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པས་མ་འཁྲུགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་སྐྲ་མ་འཛིང་བ།

 머리칼이 난잡하지않은 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.마음이 탐욕 등의 번뇌로 어지럽지 않음으로써 머리카락이 난잡하지 않은것.

26 དབུ་སྐྲ་མི་གཤོར་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྟག་ཏུ་ཚིག་མི་རྩུབ་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་སྐྲ་མི་གཤོར་བ་སྟེ་དབུ་སྐྲ་མི་རྩུབ་པ།

머리칼이 거칠지 않은수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.항상거친 말을 하지 않음으로써 머리카락이 거칠지 않은 것.

27 དབུ་སྐྲ་དྲི་ཞིམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་གི་མེ་ཏོག་བཀྲམ་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབུ་སྐྲ་དྲི་ཞིམ་པ།

머리칼의 향기가 좋은 수호 隨好:

여래 80 종호의 하나.각지[覺支],보리분의 꽃이 만발함에 의해 머리카락이 향기로운 것.

- སྤྱན་གྱི་དཔེ་བྱད་ལྔ།

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སྤྱན་ཡངས་པ་དང་། སྤྱན་པདྨའི་འདབ་མ་འདྲ་བ་དང་། སྤྱན་གཉིས་དག་པ་དང་། གཟིགས་པ་སྒྲིབ་མེད་དག་པ་དང་། སྤྱན་གྱི་རྫི་མ་བ་མཆོག་གི་རྫི་མ་ལྟ་བུ་བཅས་ལྔའོ།

눈에따라 좋은 5 가지:

여래의 80 종호의 한류: 눈이 넓고, 눈이 연꽃과 같고, 눈이깨끗하고, 시력이 좋으며, 눈초리가 소왕상과 같다.

28 སྤྱན་ཡངས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཆོས་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཕྱིར་སྤྱན་དཀྱིས་རིང་ཞིང་ཡངས་པ།

눈이 넓다:

여래 내정이 공덕이 넓고 큰 원인으로 두눈이 넓은 것을느끼고 좋은 점.

불신의 80 종호의 하나.

29 སྤྱན་པད་མའི་འདབ་མ་འདྲ་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། འགྲོ་བ་གཞོན་ནུ་མ་ཐམས་ཅད་མཛོན་པར་མགུ་བ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱན་དཀར་ནག་འབྱེས་ཤིང་པད་མའི་འདབ་མ་རངས་པ་ལྟ་བུ།

눈이 연꽃과 같다:

여래가 모든 어린 여자를 자애롭게 은혜를 베풀어 두눈이흑백이 분명하여 연꽃처럼 아름다운것을 감각할 수 있다. 불신의 80 종호의하나.

30 སྤྱན་གཉིས་དག་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་རྣམ་པར་དག་པའི་ཆོས་སྟོན་པའི་ཕྱིར་སྤྱན་ར་རི་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་མེད་པས་རྣམ་པར་དག་པ།

눈청결:

여래가 말하기를 청정한 정교는 두눈이명결한 좋은 점을 감각할 수 있다.

불신 80 종호의 하나.

31 གཟིགས་པ་སྒྲིབ་མེད་དག་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཚིག་གི་དོན་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་པ་སྟོན་པས་སྤྱན་གྱི་གཟིགས་པ་རབ་རིབ་མེད་ཅིང་རྣམ་པར་དག་པ།

시무불명:

여래가 가르칠 때 어휘의 뜻이 명확하여 눈에 장애가 없고 아주 맑은 느낌을 가진다. 불신 80 종호의 하나

32 སྤྱན་གྱི་རྫི་མ་བ་མཆོག་གི་རྫི་མ་ལྟ་བུའི་མཚན་བཟང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་བཟང་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཁོང་ཁྲོ་བ་ལ་སོགས་པ་མེད་པར་བལྟས་པས་བ་མཆོག་གི་རྫི་མ་ལྟ་བུ་སྤྱན་ལྤགས་ཀྱི་སྤྲ་རྣམས་མ་འདྲེས་པའོ།

눈초리가 소왕상과 같다:

여래의 눈에 노기가 없어 눈초리가 소왕초리와 같은 것을 감각한 것을
가리킨다. 80 가지 대장부상 중의 하나.

➢ སྨིན་མའི་དཔེ་བྱད་བཞི།

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སྨིན་ཚུགས་རིང་བ་དང་། སྨིན་མ་འཇམ་པ་དང་། སྨིན་མ་སྣུམ་པ་དང་། སྨིན་མའི་སྤུ་མཉམ་པ་བཅས་བཞིའོ།
여래 80 종 호의 한류. 눈썹이 길고 유연하고, 윤택이 나는 모습.

33 སྨིན་ཚུགས་རིང་བའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྟག་ཏུ་ཕྱི་རྗེས་སུ་གཟིགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྨིན་མ་གཉིས་ཀྱི་སྨིན་ཚུགས་རིང་བ།
눈썹이 기다:

여래가 자주 회합하여 돌이켜보며 눈썹이초월처럼 길고 좋은 모습.

불신 80 종호의 하나.

34 སྨིན་མ་འཇམ་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཆོས་འདུལ་བ་འཇམ་པོ་ལ་མཁས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྨིན་མའི་སྤུ་འཇམ་པ།
두 눈썹이 유연하다:

여래가 나타난 의용의 온화함. 불신 80 종호의 하나.

35 སྨིན་མ་སྣུམ་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐུགས་ཀྱི་རྒྱུད་དགེ་བས་བརླན་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྨིན་མ་མདོག་སྣུམ་པ།
눈썹이 윤택이 나다:

여래가선법에 의해 마음을 촉촉히 하여 두 눈썹이 윤택이 나게 하는 호.

불신 80 종...호의 하나.

36 སྨིན་མའི་སྤུ་མཉམ་པའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཀུན་ཏུ་སྐྱོན་གཟིགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྨིན་མའི་སྤུ་རིང་ཐུང་མཉམ་པ།
두 눈썹이 평형되다:

여래가두 장애를 모두 지나서 두 눈썹이 평균적이고 평평하게 된 호.

불신 80 종 호의 하나.

- སྣན་གྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས་

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སྙན་མཉམ་པ་དང་། སྙན་དབང་ཉམས་པ་རྣམ་པར་སྤང་བ།
이수호이耳隨好二, 귀의 두 가지 수호:
여래 80 종호 중의 하나. 양쪽 귀의 크기와길이 등이 같은 것과,
청각의 쇠퇴가 전혀 없는 것.

37 སྙན་མཉམ་པའི་དཔེ་བྱད་
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། འདོད་ཆགས་ལ་སོགས་པའི་གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ཉིད་ཀྱིས་སྙན་གཉིས་རིང་ཐུང་མེད་པར་མཉམ་པ།
이제평[耳齊平], 양 귀가 동일한 수호 隨好:
여래 80 종호의 하나.
탐심 등을싸워 이김으로써 양쪽 귀의 길이와 크기 등이 동일한 것.

38 སྙན་དབང་ཉམས་པ་རྣམ་པར་སྤངས་པའི་དཔེ་བྱད་
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུད་མ་ཉམས་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྙན་གྱི་དབང་པོ་མ་ཉམས་པ།
이근불쇠耳根不衰, 청각의 쇠퇴가 없는 수호 隨好:
여래 80 종호의 하나. 일체중생의 의식을 쇠퇴하지 않도록 행함으로써
청각기관의 쇠퇴가 없는 것.

➢ ཤངས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས
དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཤངས་མཐོ་བ་དང་། ཤངས་མཆོག་ཏུ་དག་པའོ།
비수호 2:
여래 80 종호의 한 류: 콧대가 두드러지고,깨끗하고 콧물이
없다

39 ཤངས་མཐོ་བའི་དཔེ་བྱད།
སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཤེས་རབ་མཆོག་ལ་གནས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཤངས་ཀྱི་གཟེངས་མཐོ་བ།
오똑한 코:

여래 지혜가 제일 좋을 때 콧대가 두드러져 나오고 구멍이 나타나지 않는 것을 감각한 좋은점. 불신 80 종호의 하나

40 ཤངས་མཆོག་ཏུ་དག་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྐྱེ་བོ་གཙང་མ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཤངས་གཙང་བ་སྟེ། སྣབས་སོགས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་དག་པ།

코가깨끗하다:

여래와 여러 중생들이 손실되는 번뇌가 없어 코가 깨끗하고 콧물을 멀리한 것을 감각해낸 좋은 점이다. 불신 80 종호의 하나

➢ ཞལ་གྱི་དཔེ་བྱད་གཉིས།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཞལ་ཧ་ཅང་མི་རིང་བ་དང་། མཆུ་ཤིང་ཐོག་བིམ་པ་ལྟར་དམར་བ།

입에따라 좋은 두가지:

여래의 80 종호의 하나.입이 그닥 넓지 않고

크기가 적합하다; 입술은 마치 … 색과 같고 빛을 받아 약간 붉다

41 ཞལ་ཧ་ཅང་མི་རིང་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། བསླབ་པ་རབ་ཏུ་མང་པོ་ཀུན་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཞལ་ཧ་ཅང་མི་རིང་བར་ཆེ་ཆུང་འཚམས་པ།

얼굴이 자라지 않다:

여래가 일체 정이 있는 것에 많은 교훈을 받아 얼굴의 길고짧음이 적당함의 좋은 점을 느낀 것을말한다. 불신 80 종호의 하나

42 མཆུ་བིམ་པ་ལྟར་དམར་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་གཟུགས་བརྙན་དང་འདྲ་བར་རྟོགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཆུ་བིམ་པ་ལྟར་དམར་བ།

입술이과일색 같다:

여래가 일체 세간 일을 통달하며 입술이 마치 사과색처럼 된 모습.

불신의 80 종호의 하나.

➢ ལྗགས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ལྗགས་མཉེན་པ་དང་ ལྗགས་སྲབ་པ་དང་། ལྗགས་དམར་བ།

설수호삼 舌隨好三:

여래의 80 종호의 일부로서, 혀가 부드럽고, 얇고, 붉은 것.

43 ལྗགས་མཉེན་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཚིག་འཇམ་པོས་འདུལ་བ་ཉིད་ཀྱིས་ལྗགས་མཉེན་པ།

혀가 부드러운 수호[隨好], 설미연 舌美軟:

부처의 80 종호의 하나. 부드러운 말로 교화함에 의한 부드러운 혀.

44 ལྗགས་སྲབ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཡོན་ཏན་འཕད་པ་མང་བ་ཉིད་ཀྱིས་ལྗགས་སྲབ་པ།

혀가 얇은 수호[隨好], 설박[舌薄]: 부처의 80 종호의 하나

45 ལྗགས་དམར་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཆོས་འདུལ་བ་བྱིས་པའི་སྐྱེ་བོ་ཆགས་པ་ཅན་གྱིས་གཏིང་དཔག་དཀའ་བ་ཉིད་ཀྱིས་ལྗགས་དམར་བ།

혀가붉은 수호[隨好], 설선홍 舌鮮紅:

부처의 80 종호의 하나.

범부 수행자들이 깊이를 헤아릴 수 없음에 의한 붉은 혀.

➢ ཚེམས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་ལྔ།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། མཆེ་བ་ཟླུམ་པ་དང་། མཆེ་བ་རྣོ་བ་དང་། མཆེ་བ་དཀར་བ་དང་། མཆེ་བ་མཉམ་པ་དང་། མཆེ་བ་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བ་བཅས་ལྔའོ།

齒隨好五 치수호오:

여래 80 종호의 하나. 이빨이 동그랗고 날카로우며, 하얗고,

이빨길이가 일치하고 이빨이 점차 가늘어진 것.

46 མཆེ་བ་ཟླུམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྲིད་པར་ཀུན་ཏུ་སྤྱོར་བ་བསྡམས་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཆེ་བ་ཟླུམ་པ།

불신의 80 종호의 하나.

생사윤회의 모든 행을 제어하는 것처럼 이가둥글고 고른 모습.

47 མཆེ་བ་རྣོ་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་སྐྱེ་བོ་གདུལ་དཀའ་བ་འདུལ་བར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཆེ་བ་རྣོ་བ།

불신의 80 종호의 하나.

조복하기 어려운 중생들을 조복하시는 것처럼 이가 날카로운 것.

48 མཆེ་བ་དཀར་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཚོས་འདུལ་བ་ཤིན་ཏུ་དཀར་བ་ཉིད་ཀྱིས་མཆེ་བ་དཀར་བ།

흰 이:

불신의 80 종호의 하나.

율경이 특히 청정한 것처럼 송곳니가둥글고 희고 깨끗한 것

49 མཆེ་བ་མཉམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་མཉམ་པའི་ས་ལ་གནས་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཆེ་བ་མཉམ་པ།

불신의 80 종호의 하나.여래가 평등지에 주하는 것처럼 이가 반듯하게 고르고 바른 이.

50 མཆེ་བ་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མཐར་གྱིས་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་མཆེ་བ་བྱིན་གྱིས་ཕྲ་བ།

불신의 80 종호의 하나.최후에 바른 현관을 선설하시는 것처럼 이가 점점 가늘어진

➢ གསུང་གི་དཔེ་བྱད་གཉིས།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ་གསུང་འབྱུག་གི་སྒྲ་དང་ལྡན་པ་དང་། གསུང་མཉེན་ཞིང་འཇམ་པའོ། 언어에 따라 좋은 2 가지:

여래 80 종호의 하나.말소리가 크고 맑은 것이 마치 우뢰소리 같고 언어가 부드러운 것이다

51 གསུང་འབྱུག་གི་སྒྲ་དང་ལྡན་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། བསྟེངས་པ་ཐམས་ཅད་མི་མངའ་བ་ཉིད་ཀྱིས་གསུང་འབྱུག་གི་སྒྲ་ལྟར་བརྗོད་ཆེ་བ།

소리가 마치우뢰소리 같다:

여래가 모든 것을 무서워하지 않아 목소리가 마치 우뢰 소리같은 것을 느낀 것이다. 불신 80 종호의하나

52 གསུང་མཉེན་ཞིང་འཇམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྙན་པ་ལ་སོགས་པར་གསུང་བ་ཉིད་ཀྱིས་གསུང་སྙན་ཞིང་མཉེན་ལ་འཇམ་པ།

부처님의 80 종호 가운데 하나. 음운이 있고 윤활함:여래의목소리가 듣기가 좋고 부드러운것.

➢ ཕྱག་གི་དཔེ་བྱད་གཉིས།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཕྱག་རིང་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། ཕྱག་ཤིང་བལ་ལྟར་འཇམ་པའོ།

수..호이: 여래의 80 종호의 하나. 손이 부드러워목화 같다.

53 ཕྱག་རིང་ཞིང་རྒྱས་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མཚོག་ཏུ་གནོད་པ་བཟློག་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་རིང་ཞིང་རྒྱས་པ།

손바닥이 넓고 길다:

뜻인 즉 여래가 그 큰손으로 재난을 막는다 해서 부처의 80 종호의 하나.

54 ཕྱག་ཤིང་བལ་ལྟར་འཇམ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ལུས་ལ་སོགས་པ་ཐོ་མདོག་བདེ་བ་འཕོབ་པའི་ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་ཤིང་བལ་ལྟར་ཤིན་ཏུ་འཇམ་པ།

손이 솜처럼 부드럽다. 부처의 80 종호의 하나

➢ ཕྱག་གི་རི་མོའི་དཔེ་བྱད་གསུམ།

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཕྱག་རིས་མདངས་གསལ་ཡོད་པ་དང་། ཕྱག་རིས་ཟབ་པ་དང་། ཕྱག་རིས་རིང་བ་བཅས་གསུམ་མོ།

위가 같다: 손금이똑똑하고 길며 끊어진 데 없다.

55 ཕྱག་རིས་མདངས་ཡོད་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། མདངས་ཡོད་པའི་དགེ་སྦྱོང་ཆེན་པོ་བརྙེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་གི་རི་མོ་གསལ་ལ་མདངས་ཡོད་པ།

손금이맑고 곧다: 부처의 80 종호의 하나

56 ཕྱག་རིས་ཟབ་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཆོས་ཟབ་མོ་ལ་གནས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་གི་རི་མོ་གཏིང་ཟབ་པར་དོད་པ།

손금이 .... 부처의 80 종호의 하나

57 ཕྱག་རིས་རིང་བའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཕྱི་རྗེས་སུ་ཡང་དག་པར་ཡོངས་སུ་དག་པའི་ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་གི་རི་མོ་མ་ཆད་པར་རིང་དུ་དོད་པ།

손금이 길다. 부처의 80 종호의하나

- སྐུ་སྤྱིའི་ཡོན་ཏན་བཅུ།

전신공덕수호십 全身功德隨好十:

དཔེ་བྱད་བརྒྱད་ཅུ། དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སྐུ་མཉེན་ཞིང་འཇྲིང་ལེགས་པས་འཁྲིལ་བག་ཆགས་པ་དང་། རིང་ཐུང་སྦོམ་ཕྲ་སོགས་མ་འཚོལ་བས་རིམ་པར་འཚམས་པ་དང་། མཚན་རྣམས་ཀྱི་ཆ་ལྷགས་མཐའ་དག་གསལ་ཞིང་རྫོགས་པ་དང་། སྐུ་ཁྱོན་ཆེ་བས་ཁོ་ལག་ཡངས་ཤིང་བཟང་བ་དང་། སྐུ་ཤིན་ཏུ་གཞོན་ཤ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་དང་། སྐུ་ལ་རྩུབ་བག་མེད་པས་འཇམ་པ་དང་། སྐུ་རིད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་མེད་པས་ཞུམ་པ་མེད་པ་དང་། སྐུ་ཤ་རྒྱས་པ་དང་། སྐུ་མི་ལྡོད་པར་ཤིན་ཏུ་གྲིམ་པ་དང་། སོར་མོ་དང་ཡན་ལག་སྦོམ་ཕྲ་སོགས་ཀྱི་ཆ་བྱེད་པས་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེས་པ་བཅས་བཅུའོ།

몸이 유연하고 꼿꼿하고 단엄하다. 신체의 길고 짧음,살찌고 야윈 정도가 적당하다. 섬세하고 명석 원만하며, 체격이 크고 웅장하고 아름답다. 피부가부드럽고, 거칠지 않고 광택이 있고 윤기 나다. 시들지 않고, 근육이 튼튼하고 흐느적거리지 않고 견실하다.팔을 펴는데 굵고 가는 정도가 같다. 여래 팔십종호 중의 하나.

58 སྐུ་འཁྲིལ་བག་ཆགས་པའི་དཔེ་བྱད། 체태단엄 體態端儼:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་ཡོན་ཏན་ཡང་དག་པར་བརྗོད་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྐུ་འཁྲིལ་བག་ཆགས་པ་སྟེ། མཉེན་ཞིང་འཇྲིང་ལེགས་པ།

여래가 진실하게각종 공덕을 갖추니, 몸이 단아하고 시원스럽다. 여래 팔십종호 중의 하나.

59 སྐུ་རིམ་པར་འཚམས་པའི་དཔེ་བྱད། 신체균칭 身體均稱:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། གདུལ་བྱ་དང་འཚམས་པའི་ཆོས་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྐུ་རིམ་པར་འཚམས་པ་སྟེ་རིང་ཐུང་སྦོམ་ཕྲ་མ་འཚོལ་བ།

여래의 몸이 길고 짧음, 살찌고 야 윈 정도가 알맞아 균형을 이룬다.

여래 팔십종호 중의 하나.

60 སྐུ་དག་པའི་དཔེ་བྱད།

몸이 청정하다:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐུགས་རྣམ་པར་དག་པའི་ཕྱིར་སྐུ་རྣམ་པར་དག་པ།

여래는 마음이 청정하므로 몸 또한 그와 같이 청정하다. 여래팔십

종호 중의 하나.

62 སྐུའི་ཀོ་ལག་ཡངས་ཤིང་བཟང་བའི་དཔེ་བྱད།

신구서호 身 軀舒好:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཡངས་ཤིང་མཛེས་པའི་ཡོན་ཏན་རྫོགས་པའི་ཕྱིར་སྐུའི་ཀོ་ལག་ཡངས་ཤིང་བཟང་བ་སྟེ་སྐུ་བྱིན་ཆེ་བ།

여래의 공덕이 원만하니 그 몸이 아름 답고 기묘하다. 여래팔십

종호 중의 하나.

62 སྐུ་ཤིན་ཏུ་གཞོན་ཤ་ཅན་གྱི་དཔེ་བྱད།

용안위걸 容顏威傑:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཆོས་གོ་སླ་བར་སྟོན་པའི་ཕྱིར་སྐུ་ཤིན་ཏུ་གཞོན་ཤ་ཅན།

용모가 연하고 부드럽다:

여래가 교법을 쉽게 설하시므로 그 몸이 실로 어린이의 살과 같다. 여래

팔십종호 중의 하나.

63 སྐུ་འཇམ་པའི་དཔེ་བྱད།

신위흡 身柔軟:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱི་ཕྱིར་སྐུ་ལ་རྩུབ་བག་མེད་པས་འཇམ་པ།

여래는 대자대비심이 있으므로 몸이 부드럽고 온화하다. 여래 팔십종호

중의 하나.

64 སྐུ་ཞུམ་པ་མེད་པའི་དཔེ་བྱད།

신무퇴곡 身無退曲:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཐུགས་རྟག་ཏུ་མ་ཞུམ་པའི་ཕྱིར་སྐུ་ཞུམ་པ་མེད་པ་སྟེ་སྐུ་རིད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་མེད་པ།

여래는 대 비심이 늘 줄어들지 않으므로, 몸이 마르거나 줄어 들지 않는다.

여래 팔십종호 중의 하나.

65 སྐུ་རྒྱས་པའི་དཔེ་བྱད།

신풍만 身豊滿:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཡང་དག་པར་འཕགས་པའི་ཕྱིར་སྐུ་ཤ་རྒྱས་པ།

여래의 선근이 심후하여 몸이 보기 좋게 살찌다.

66 སྐུ་ཤིན་ཏུ་གྲིམས་པའི་དཔེ་བྱད།

신견실 身堅實:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཡང་སྲིད་ཟད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྐུ་ཤིན་ཏུ་གྲིམས་པ།

여래는 윤회를 영원히 끝냈으므로, 몸 이 견실하다.여래 팔십종호중의 하나.

67 ཡན་ལག་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེས་པའི་དཔེ་བྱད་

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་སྟོན་པར་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཡན་ལག་དང་ཉིང་ལག་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེས་པ།

지절균평:

여래가 연기를 말할 때 아주 세밀하게 강연하여 신체의 사지가 펴지는 좋은 느낌이 든다. 불신 80 종호의 하나

- སྐུའི་སྐྱོན་མེད་པའི་དཔེ་བྱད་བཞི།

신무하자수호사 身無瑕 疵隨好四:

དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། སྐུ་ལ་སྨེ་བ་དང་གནག་བག་མེད་པ་དང་། སྐུ་མི་མཛེས་པའི་སྐྱོན་གྱིས་རྣམ་པར་དག་པ་དང་། མིག་རྣག་པོ་དྲིག་སོགས་དྲི་མས་གཙང་བ་དང་། ཁྲུས་སོགས་མ་བྱས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་དག་པས་བྱི་དོར་བྱས་པ་འདྲ་བ་བཅས་བཞིའོ།

여래의 몸은 반점같은 하자가 전혀 없는 청정한 몸이다. 여래 팔십종호 중의 하나.

68 སྐུ་ལ་སྨེ་བ་དང་ནག་བག་མེད་པའི་དགེ་བྱེད།

신무환병점 身無患病点:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། དུས་མ་ཡིན་པའི་ཚོས་འདུལ་བ་དང་བྲལ་བ་ཉིད་ཀྱིས་སྐུ་ལ་སྨེ་བ་དང་ནག་བག་མེད་པ།

여래는 어떤 비법적인 제거할 것들이 없어, 몸에 사마귀와 같은 허물이 없다. 여래 팔십종호 중의 하나.

70 ཕྱག་ཞབས་དཔལ་བེའུ་སོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་དགེ་བྱེད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཛེས་པར་གྱུར་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་དང་ཞབས་དཔལ་གྱི་བེའུ་དང་བཀྲ་ཤིས་དང་། གཡུང་དྲུང་འཁྱིལ་བས་བརྒྱན་པ།

손과 발에 행운의 장식품을 가득 장식한 것. 부처의 80 종호의 하나

71 སྐུ་གཙང་བའི་དགེ་བྱེད།

신청정 身淸淨:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། སྐུ་ལ་སོགས་པ་ཀུན་དུ་སྤྱོད་པ་གཙང་བའི་ཕྱིར་སྐུ་ལ་ནག་དྲིག་སོགས་རྣམ་པར་དག་པ།

여래의 모든 행이 청결하므로 몸 또한청정하다.

72 སྐུ་བྱི་དོར་བྱས་འདྲའི་དགེ་བྱེད།

신청정 身淸淨:

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ་སྡིག་པའི་ཚོས་དང་མ་འབགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཁྲུས་སོགས་མ་བྱས་ཀྱང་སྐུ་བྱི་དོར་བྱས་པ་ལྟ་བུར་གཙང་ཞིང་དག་པ།

악업을 짓는 법과오염에 물드는 것을 짓지 않으니, 몸이빛나고 깨끗하다.

여래 팔십종호 중의하나.

- སྐུ་སྣང་གི་དགེ་བྱེད་བཞི།

하체수호사 **下體隨好四**:

དགེ་བྱེད་བརྒྱད་ཅུ། དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། དཀྱུ་ཟླུམ་པ་ཞེས་དཔྱིའི་སྟ་ཟུར་གྱིས་མཚོན་པའི་སྐེད་པ་ཟླུམ་པ་དང་། སྐེད་སྐབས་འཚམས་པས་སྐབས་ཕྱིན་པ་དང་། སྐེད་པ་ཏ་ཅང་མི་རིང་བས་མ་རྙོང་བ་དང་། སྐུའི་ཕྲུལ་ཏེ་ལྟོ་བ་མཐོ་དམན་མེད་པས་ཕྱང་ངེ་བ་བཅས་བཞིའོ།

허리가 원만하고, 골격을 굽지 않아 허리가 길지 않고 들어간 곳이 없고

배가 변변하고 울퉁불퉁하지 않다. 여래 팔십종호 중의하나.

73 དཀྱུ་ཟླུམ་པ་ཞེས་དཔྱིའི་སྟ་ཟུར་གྱིས་མཚོན་པའི་སྐེད་པ་ཟླུམ་པ་དང་། 허리가 원만하고

74 སྐེད་སྐབས་འཚམས་པས་སྐབས་ཕྱིན་པ་དང་ 골격을 굽지 않아 허리가 길지 않고

75 སྐེད་པ་ཏ་ཅང་མི་རིང་བས་མ་རྙོང་བ་དང་། 들어간 곳이 없고

76 སྐུའི་གནས་བདུན་མཐོ་བའི་མཚན་བཟང་།

칠처평만상 **七處平相**:

བཟའ་བཏུང་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱིན་པས་ཕྱག་ཞབས་ཀྱི་རྒྱབ་བཞི་དང་། ཕྲག་གོང་གཉིས་དང་། ལྟག་པ་སྟེ་བདུན་རྣམས་ཤས་ཁེངས་པ།

부처의 두 손등, 두 발등, 두 어깨, 뒷머리등 일곱 자리가 평평 한 상태.

부처 삼십이상의 하나.

77 ཀུན་སྤྱོད་སྤྱིའི་ཡོན་ཏན་གསུམ།

총의태공덕삼 **總儀態功德三**:

དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ། ཀུན་སྤྱོད་གཙང་བ་དང་། ཀུན་ནས་ལྟ་ན་སྡུག་པ་དང་། ཕྱག་ཞབས་དཔལ་བེའུ་སོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་དགེ་བྱེད་བཅས་སོ།

여래 팔십종호중의 하나; 삼문이 결백하다.

78 ཀུན་སྤྱོད་གཙང་བའི་དགེ་བྱེད།

위의결정 **威儀潔淨**:

དགེ་བྱེད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་ཐུགས་གཙང་བ་ཉིད་ཀྱིས་སྒོ་གསུམ་གྱི་ཀུན་ཏུ་སྤྱོད་པ་ལ་ཉེས་པའི་

དྲི་མ་མེད་པས་གཙང་བ།

여래의마음씨가 순결하고 삼문이 위의청정하다:

여래 팔십종호 중의 하나.

79 ཀུན་ནས་ལྟ་ན་སྡུག་པའི་དཔེ་བྱད།

관불염족 觀不厭足:

དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་གྲས་ཤིག་སྟེ་འཁོར་ཀུན་ནས་མཛེས་པར་གྱུར་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱོད་ལམ་ཐམས་ཅད་མཐོང་ན་མི་མཐུན་པ་མེད་པས་ཀུན་ནས་ལྟ་ན་སྡུག་པ།

여래가 군중을 모두 아름답게 기쁨으로 보다. 여래 팔십종호중의 하나.

80 ཕྱག་ཞབས་དཔལ་བེའུ་སོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི་དཔེ་བྱད།

སངས་རྒྱས་ཀྱི་དཔེ་བྱད་བཟང་པོ་བརྒྱད་ཅུའི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཛེས་པར་གྱུར་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་དང་ཞབས་དཔལ་གྱི་བེའུ་དང་བཀྲ་ཤིས་དང་། གཡུང་དྲུང་འཁྱིལ་བས་བརྒྱན་པ།

손과 발에 행운의 장식품을 가득 장식한 것. 부처의 80 종호의 하

ལྟུང་བྱེད་འབའ་ཞིག་པ་དགུ་བཅུ།

90 단타:

1 ཤེས་བཞིན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 명지 10 조

2 ས་བོན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 종자 10 조,

3 མ་བསྒོས་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 미차 10 조,

4 ཡང་ཡང་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 뒤척임 10 조,

5 ཆུ་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 수등 10 조,

6 ཁྲིམ་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 욕가등 10 조,

7 བསམ་བཞིན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 고범 10 조,

8 མགྲོན་མང་ཤུན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 동행 10 조

9 ཆོས་སྟོན་སོགས་ཀྱི་སྡེ་ཚན་བཅུ། 설법 10 조

བརྒྱ་ཚན་ཅན།
백합조:

ཆོས་བརྒྱ།
백법 śatam dharma 百法

1 སེམས། 심법[8] citta 心法[八]

2 སེམས་བྱུང་། 심소유법[51] caittasikā dharma 心所有法[五十一]

3 གཟུགས། 색법[11] rūpa 色法[十一]

4 ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། 심불상응행법[24] cittaviprayuktasaṃskāra dharma 心不相應行法[二十四]

5 འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས། 무위법[6] asaṃskṛtadharma

ཀུན་འགྲོ་ལྔ།

오변행 pañcasarvatraga 五遍行

1 ཚོར་བ། 수 vedanā 受

2 འདུ་ཤེས། 상 saṃjñā 想

3 སེམས་པ། 사 cetanā 思

4 ཡིད་ལ་བྱེད་པ། 작의 manaskāra 作意

5 རེག་པ། 촉 sparśa 觸

ཡུལ་ངེས་ལྔ།

오별경 pañcaviniyata 五別境

6 འདུན་པ། 욕 chanda 欲

7 མོས་པ། 승해 adhimokṣa 勝解

8 དྲན་པ། 염 smṛti 念

9 ཏིང་ངེ་འཛིན། 삼마지[정] samādhi 三摩地[定]

10 ཤེས་རབ། 혜 prajñā 慧

དགེ་བ་བཅུ་གཅིག

십일선 ekādaśa kuśala 十一善

11 དད་པ། 신 [신심] śraddhā 信

1 2 ངོ་ཚ་ཤེས་པ། 참 hrī 慚

13 ཁྲེལ་ཡོད་པ། 괴 apatrāpya 愧

14 མ་ཆགས་པ། 무탐 alobha 無貪

15 ཞེ་སྡང་མེད་པ། 무진 adveṣa 無瞋

16 གཏི་མུག་མེད་པ། 무치 amoha 無癡

17 བརྩོན་འགྲུས། 근[정진] vīrya 勤[精進]

18 ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་པ། 안[경안] prasrabdhi 安[輕安]

19 བག་ཡོད་པ། 불방일 apramāda 不放逸

20 བཏང་སྙོམས། 사[평정심] upekṣā 捨

21 རྣམ་པར་མི་འཚེ་བ། 불해 avihiṃsā 不害

རྩ་ཉོན་དྲུག

육근본번뇌 mūlakleśa 六根本煩惱

22 འདོད་ཆགས། 탐 rāga 貪

23 ཁོང་ཁྲོ། 진 pratigha 瞋

24 ང་རྒྱལ། 만 māna 慢

25 མ་རིག་པ། 무명 avidyā 無明

26 ལྟ་བ་ཉོན་མོངས་ཅན། 견[부정견] dṛṣṭi 見[不正見]

27 ཐེ་ཚོམ། 의 vicikitsā 疑

ཉེ་ཉོན་ཉི་ཤུ།
이십수번뇌 viṃśati upakleśa 二十隨煩惱

28 ཁྲོ་བ། 분 krodha 忿

29 འཁོན་འཛིན། 한 upanāha 恨

30 འཆབ་པ། 부 mrakṣa 覆

31 འཚིག་པ། 뇌 pradāśā 惱

32 ཕྲག་དོག 질 irṣyā 嫉

33 སེར་སྣ། 간 mātsarya 慳

34 སྒྱུ། 광 māyā 誑

35 གཡོ། 첨 śāṭhya 諂

36 རྒྱགས་པ། 교 mada 憍

37 རྣམ་པར་འཚེ་བ། 해 vihiṃsā 害

38 ངོ་ཚ་མེད་པ། 무참 āhrīkya 無慚

39 ཁྲེལ་མེད་པ། 무괴 anapatrāpya 無愧

40 རྨུགས་པ། 혼침 styāna 惛沉

41 རྒོད་པ། 도거 auddhatya 掉舉

42 མ་དད་པ། 불신 āśraddhya 不信

43 ལེ་ལོ། 해태 kausīdya 懈怠

44 བག་མེད་པ། 방일 pramāda 放逸

45 བརྗེད་ངེས་པ། 망념 muṣitasmṛtitā 忘念

46 ཤེས་བཞིན་མ་ཡིན་པ། 불정지 asaṃprajanya 不正知

47 རྣམ་པར་གཡེང་བ། 산란 vikṣepa 散亂

གཞན་འགྱུར་བཞི།

사부정 catur aniyata 四不定

38 གཉིད། 수면 middha 睡眠

49 འགྱོད་པ། 악작 kaukṛtya 惡作

50 རྟོག་པ། 심 vitarka 尋

51 དཔྱོད་པ། 사 vicāra 伺

རྣམ་ཤེས་ཚོགས་བརྒྱད།

팔심법[팔식] aṣṭa vijñāna 八心法[八識]

52 མིག་གི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 안식 cakṣurvijñāna 眼識

53 རྣ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 이식 śrotravijñāna 耳識

54 སྣའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 비식 ghrāṇavijñāna 鼻識

55 ལྕེའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 설식 jihvāvijñāna 舌識

56 ལུས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 신식 kāyavijñāna 身識

57 ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 의식 manovijñāna 意識

58 ཉོན་ཡིད་རྣམ་པར་ཤེས་པ། 말나식[의] kleśavijñāna 末那識[意]

59 ཀུན་གཞི་རྣམ་ཤེས། 아뢰야식[심] ālayavijñāna 阿賴耶識[心]

 གཟུགས་བཅུ་གཅིག

십일색법[구사론] ekādaśa rūpāṇi 十一色法[俱舍論]

60 མིག་གི་དབང་པོ། 안근 cakṣurindriya 眼根

61 རྣ་བའི་དབང་པོ། 이근 śrotrendriya 耳根

62 སྣའི་དབང་པོ། 비근 ghrāṇendriya 鼻根

63 ལྕེའི་དབང་པོ། 설근 jihvendriya 舌根

64 ལུས་ཀྱི་དབང་པོ། 신근 kāyendriya 身根

65 གཟུགས། 색 rūpa 色

66 སྒྲ། 성 śabda 聲

67 དྲི། 향 gandha 香

68 རོ། 미 rasa 味

69 རེག་བྱ། 촉 spraṣṭavya 觸

70 རྣམ་པར་རིག་བྱེད་མ་ཡིན་པའི་གཟུགས། 무표색 avijñaptirūpa

ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད་ཉེར་བཞི།

이십사심불상응행법[백법] caturviṃśati cittaviprayuktasaṃskāra

二十四心不相應行法[百法]

71 འཐོབ་པ། 득 prāpti 得

72 སྲོག་གི་དབང་པོ། 명근 jīvitendriya 命根

73 རིགས་འཐུན་པ། 중동분 nikāyasabhāgata 衆同分

74 སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་ཉིད། 이생성 pṛthagjanatva 異生性

75 འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སྙོམས་འཇུག 무상정 asaṃjñisamāpatti 無想定

76 འགོག་པའི་སྙོམས་འཇུག 멸진정 nirodhasamāpatti 滅盡定

77 འདུ་ཤེས་མེད་པ་བ། 무상보 āsaṃjñika 無想報

78 མིང་གི་ཚོགས། 명신 nāmakāya 名身

79 ཚིག་གི་ཚོགས། 구신 padakāya 句身

80 ཡི་གེའི་ཚོགས། 문신 vyañjanakāya 文身

81 སྐྱེ་བ། 생 jāti 生

82 རྒ་བ། 노 jarā 老

83 གནས་པ། 주 sthiti 住

84 མི་རྟག་པ། 무상 anityatā 無常

85 འཇུག་པ། 유전 pravṛtti 流轉

86 སོ་སོར་ངེས་པ། 정이 pratiniyama 定異

87 འབྱོར་འབྲེལ། 상응 yoga 相應

88 འགྱོགས་པ། 세속 jāva 勢速

89 གོ་རིམ། 차제 anukrama 次第

90 ཡུལ། 방 deśa 方

91 དུས། 시 kāla 時

92 གྲངས། 수 saṃkhyā 數

93 སྡུད་པ་མཐུན་པའི་ཚོགས་: འདུ་བ། 화합성 sāmagrī 和合性

94 སྡུད་པ་མི་མཐུན་པའི་ཚོགས་པ་: འདུ་བ་མིན་པ། 불화합성 asāmagrī 不和合性

འདུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས་དྲུག

육무위법[백법] ṣaḍ asaṃskṛtādharma 六無為法[百法]

95 ནམ་མཁའ། 허공무위 ākāśa 虛空無為

96 སོ་སོར་བརྟགས་འགོག 택멸무위 pratisaṃkhyānirodha 擇滅無為

97 སོ་སོར་བརྟགས་མིན་གྱི་འགོག་པ། 비택멸무위 apratisaṃkhyānirodha 非擇滅無為

98 མི་གཡོ་བའི་འདུས་མ་བྱས། 부동멸무위 āniñjya 不動滅無為

99 འདུ་ཤེས་དང་ཚོར་བ་འགོག་པའི་འདུས་མ་བྱས། 상수멸무위 saṃjñāvedayitanirodha 想受滅無為

100 དེ་བཞིན་ཉིད། 진여무위 tathatā 真如無為

བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཚན་ཅན།

백팔십합조 :

རོ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད།

맛 108 종류:

ལྕེ་ཤེས་ལ་ཕན་པའི་རོ་སོ་དྲུག

36 가지 맛으로 설식에 유익한 맛, 36

འཇུ་བར་མཛོན་དུ་ཕྱོགས་པའི་ཚེ་ལུས་སེམས་ལ་མི་གནོད་པའི་རོ་སོ་དྲུག

지소화할 때 몸에 해롭지 않은 맛, 36

ཞུ་ཚེ་ལུས་སེམས་ལ་ཕན་པའི་རོ་སོ་དྲུག 지소화 후에 몸에 유익한 맛 36

無為法[六] ཆོས་བརྒྱ་དང་དགུ། [ཀུན་བཏུས།]

일백령구법[집론] nava-śata-dharma 一百零九法 [集論]

1 གཟུགས། 색법[15] rūpa 色法 [十五]

2 སེམས་བྱུང་། 심소유법 [55] caittasikā dharma 心所有法 [五十五]

3 ལྡན་མིན་འདུ་བྱེད། 심불상응행법[23] cittaviprayuktasaṃskāra dharma
心不相應行法[二十三]

4 སེམས། 심법[8] citta 心法[八]

5 དུས་མ་བྱས་ཀྱི་ཆོས། 무위법[8] asaṃskṛtadharma 無為法[八]

ཡོན་ཏན་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཉིས།

མཐོང་ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་ཐོབ་པའི་ཡོན་ཏན་བརྒྱ་ཕྲག་བཅུ་གཉིས་ཏེ། དུས་སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་ལ་སངས་རྒྱས་བརྒྱའི་ཞལ་མཐོང་བ་དང་། སངས་རྒྱས་བརྒྱས་བྱིན་གྱིས་བརླབ་པར་ཤེས་པ་དང་། སྤྲུལ་པ་བརྒྱ་འགྱེད་པ་དང་། དུས་སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་ལ་བསྐལ་པ་བརྒྱར་སྟོན་པ་དང་། སྔོན་དང་ཕྱི་མའི་མཐའ་བརྒྱ་ལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གཟིགས་པ་འཇུག་པ་དང་། ཏིང་ངེ་འཛིན་བརྒྱ་ལ་སྙོམས་པར་འཇུག་ཅིང་ལྡང་བ་དང་། སེམས་ཅན་བརྒྱ་སྨིན་པར་བྱེད་པ་དང་། ཞིང་ཁམས་བརྒྱ་གཡོ་བར་བྱེད་པ་དང་། ཞིང་ཁམས་བརྒྱ་འོད་ཀྱིས་གསལ་བར་བྱེད་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་སྒོ་མོ་བརྒྱ་འབྱེད་པ་དང་། རང་གི་ལུས་བརྒྱར་སྟོན་པ་དང་། ལུས་རེ་རེ་ལ་ཡང་འཁོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་བརྒྱས་བསྐོར་བར་སྟོན་པའོ།

천이백 1200 공덕 **勝功德**:

견도[**見道**] 시에 성취하는 천이백 가지 공덕. 한 찰나에 백 명의 부처를 보고, 백 명의 부처가 가지[**加持**]함을 알고, 백 가지 화현을 나투고, 한 찰나에 백 겁을 나타내고, 백 개의 전제후제[**前際後際**]를 보고, 백 가지 정[**定**]에 들었다 나오고, 백 명의 유정[**有情**]을 성숙시키고, 백 개의 찰토를 진동시키고, 백 개의 찰토를 빛으로 밝히고, 백 가지 법문을 열고, 자신의 몸을 백 개로 나타내고, 각각의 몸 주변에도 백 가지 원만이 둘러쌈을 나타내는 것.

ཕ་རྒྱས་བརྒྱ་དང་ཉེར་བརྒྱད།

མཐོང་སྤང་བརྒྱ་དང་བཅུ་གཉིས། སྒོམ་སྤང་བཅུ་དྲུག་བཅས་ཁམས་གསུམ་གྱི་སྤང་བྱ་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་ཡོད་པ་མངོན་པ་ཀུན་བཏུས་ལས་གསུངས།

128 종 수면:

《아비달마집론》에 의하면 견단수면 123 종, 수단수명 16 종,
3 계소단 총 128 종

བསླབ་པའི་གཞི་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་རྩ་གསུམ།

이백오십삼학처 tri pañcā-śat dvi-śatam śikṣāvastu 二百五十三學處

1 ཕམ་པ་བཞི། 사바라이죄[사타승] catvāri pārājika 四波羅夷罪[四他勝]

2 དགེ་སློང་གི་ལྷག་མ་བཅུ་གསུམ། 십삼승잔죄 trayo-daśa saṅghāvaseṣa 十三僧殘罪

3 སྤང་བའི་ལྟུང་བྱེད་སུམ་ཅུ། 삼십사타죄 triṃśat nāiḥsargikāḥpāyattikāḥ 三十捨墮罪

4 ལྟུང་བྱེད་འབའ་ཞིག་པ་དགུ་བཅུ། 구십바일제죄[구십단타] navati-prāyaścittikaḥ
九十波逸提罪[九十單墮]

5 སོར་བཤགས་བཞི། 사제사니죄[사향피회] catvāri pratideśanīyāni
四提舍尼罪[四向彼悔]

6 ཉེས་བྱས་བརྒྱ་དང་བཅུ་གཉིས། 백십이악작 dvi-daśa śatam duṣcarita 百十二惡作

གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་སྤོམ་སྤང་བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ།

གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་སྤོམ་སྤང་ལྔ་པོ་དེ་བསམ་གཏན་བཞི་པོ་རེ་རེ་ནས་ཆེན་པོའི་ཆེན་པོ་སོགས་སྤོམ་སྤང་སྐོར་དགུས་ཕྱེ་བས་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཅུ།

색계수단 180 가지:

색계 4 선 천중에 5 가지 수단이 있고 각기 9 품으로 나누어 모두
180 가지이다

སྤོམ་སྤང་བཞི་བརྒྱ་བཅུ་བཞི།

འདོད་པའི་སྤོམ་སྤང་ལྔ་བཅུ་རྩ་བཞི་དང་། གཟུགས་ཁམས་ཀྱི་སྤོམ་སྤང་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་བཅུ། གཟུགས་མེད་

ཁམས་ཀྱི་སྒོམ་སྤང་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་ཅུ་བཅས་ཁམས་གསུམ་ས་དགུའི་སྒོམ་སྤང་ཐམས་ཅད་བསྡོམས་པས་བཞི་བརྒྱ་དང་བཅུ་བཞིའོ།

414 종의 수행 끊음:

욕계 수행 끊음에는 54 가지, 색계 수행 끊음에는 180 가지, 무색계 수행 끊음에는 180 가지, 삼계구지 일체 수행 끊음이 모두 414 가지 이다

ཆོས་ཕུང་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་།

팔만사천법온 caturasītisahastraṇi-dhar maskandha 八萬四千法蘊

ཆོས་ཀྱི་སྒོ་མོ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་།

སངས་རྒྱས་ཀྱིས་གསུངས་པའི་ཆོས་ཡོད་དོ་ཅོག་སྡེ་ཉོན་མོངས་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་འདུལ་བའི་གཉེན་པོར་གསུངས་པ། བཀའ་སྡེ་སྣོད་གསུམ་རེ་རེ་ནས་ཉི་ཁྲི་ཆིག་སྟོང་རེ་དང་སྡེ་སྣོད་བཞི་པ་ཉི་ཁྲི་ཆིག་སྟོང་བཅས་བརྩིས་པས་བསྡོམས་ན་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་ངོ།།

팔만사천법문, 팔만사천법온:

석가모니가 말하는 팔만사천가지의 번뇌를 완전히 치료할 수 있는전부의 경교,불설에서 삼장三藏과제 4 장四藏이 각각 법온 이만천이 있다고 하는데 모두 팔만사천가지이다.

ཆོས་ཕུང་།

ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྟེ་ཆགས་སོགས་ཉོན་མོངས་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་རེ་རེའི་གཉེན་པོ་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པས་གསུངས་པ་རྣམས་ལྷན་ཅིག་ཏུ་སྤུངས་པའི་ཕུང་པོ་སྟེ།མདོན་པ་གོང་མ་ལྟར་ན་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་སྟོང་ཕྲག་དྲུག་ཅུ་ཆོས་ཕུང་རེ་བརྩི་བ་དང་།མངོན་པ་འོག་མ་ལྟར་ན་དབང་པོའི་གླང་པོ་ཆེ་རབ་བརྟན་གྱིས་ཐེག་ཙམ་གྱི་སྣག་ཚས་ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོ་གཅིག་འབྲི་བར་ནུས་པའི་ཚད་ཀྱི་ཆོས་དེ་ཕུང་པོ་རེར་བརྩིས་པའོ།།

법온:

석가모니가 말하는 탐욕 등 팔만사천 가지 번뇌를 대처하는 교법을 묶은 거대한 책.《아비달마집론》에서 매 천권을 한 개 법문이라고 한다.

《아비달마구사론》에서는 제석천이 거대한 코끼리를 타고 운송할 수 있는 먹으로 씌여진 경전을 한 개 법온이라고 하였다.

ཚུལ་ཁྲིམས་དར་རྒྱས།

출딤달게

Tibeten

Tsultrim Dargyal

Dargay99@gmail.com

법